

॥ श्री बद्धमान स्वामिने नम ॥

॥ ॐ ॥

श्रीमान् महधारीगच्छना श्री हमचंद्रमूरिना वा
शिर्य चद्रमरि विरचित

वृहत्संग्रहणी ॥

प्रातः स्मरणीय तपगच्छना पूज्यपात्र गुरुणीजी श्री-
श्री-१०८ वीजकोर श्रीजी महाराजश्रीना मुविहित
गिप्या गुरुणीजी देवश्रीजी तेमना गिप्या
गुरुणीजी महाराज श्री सौभाग्य श्रीजी-
ना सदुपदेशी

चतुर्विध सघना उपयोग सार
छपावो प्रसिद्ध बनार
खमान निवासी

मास्तर उमेदचंद्र रायचद
मु अमदावाद ठे पाजरापोल

सन १९८० ॥ वीर निवाण म ८० ॥ मन १ ८
आशुति १ श्री प्रत्न १०००

श्री विवकानद मुद्रणालयमा-महैता नटवगल
शकगल छाप्यु खाडोआ-अमदावाद

कीमत १-८-०

પ્રસ્તાવના

મુજ્જ જૈનયધુઓ અને ન્દેના

આ એક અતિ ઉત્તમ પ્રકારનો ગ્રંથ છે કે જેનું નામ શ્રી ગૃહ્ય-
ગ્રંથની અર્થાત્ મોટી સગ્રહણીના નામે પ્રસિદ્ધ છે. તેનું વીજુ નામ
ચોલાકૃતીપીઠા પળ રુઢવાય છે અને તે નામ પળ સાર્થકજ છે
એનો અર્થ એ થાય છે કે આ ગ્રંથ વ્રણ લોકના ટીવા સમાન છે
કારણ કે આ ગ્રંથની અન્ન-દેવતા-મનુષ્ય-તિર્યંચ અને નારક્ષી
એમ ચાર ગતીના જીવોના-શરીર-આયુષ્ય સઘયણ સસ્થાન-
મુવન-વિમાન-ગતિ આગતિ-વિગર જાણવાની ઈચ્છા કરનારને
આ સગ્રહણી નામનું પૂસ્તક ઉત્તમ સાધન રૂપ છે દેવતા અને
નારક્ષી જીવો અર્થાત્ જ્ઞાનના વ્યયી ધીજી ગતીમા રહ્યા જીવોના
આયુષ્ય પ્રમાણ તથા મુલ્ય દુલ્લભને જાણી શકે પળ મનુષ્ય તો અર્થાત્
જ્ઞાનના અભાવને લીધે હમણા પૂર્વાચાર્યોના રચેલા ગ્રંથોના આધાર
ધીજ ધીજી ગતીના જીવોના આયુષ્ય તથા મુલ્ય દુલ્લભને જાણવા
સમર્થ થાય છે જો કે ત્રેક જીવ ઉચી ગતીમા જવાની તથા
વિશેષ મુલ્ય મેલવવાની ઈચ્છા કરે છે પરન્તુ નારક્ષી તિર્યંચ અને
દેવતા પોતાની ગતીથી વિશેષ ઉચી એલે મોક્ષ મુલ્ય મેલવવાની
ઉચ્છા છતાં પળ ચારિત્રના અભાવે મનુષ્ય ગતિ પામ્યા વિના તે
મેલવી નમાતુ નથી આમ હોવાથી પાંચ જ્ઞાનના ચારક પૂર્વ મહા
પુરુષોએ મનુષ્ય ગતીના જીવોના ઉપકારને માટે અન્ય ગતિમા
રહેલા જીવોના શરીર આયુષ્ય સઘયણ સસ્થાન વિગેરેનું તેમજ
મુલ્ય દુલ્લભ આદિનું અનેક ગ્રંથોની અદર વર્ણન કરેલું છે પળ તે
વહુ ગ્રંથોની અન્ન ભિન્ન ભિન્ન રૂપ વર્ગવલ્લુ હોવાથી જાણવાની
ઈચ્છા કરનારને ઘણું દુષ્કર થાય છે આ કારણથી મહાચારીગચ્છ
ના શ્રી હમચદ્રમુરિના ચાલ શિષ્ય શ્રીમાન્ ચદ્રમુરિએ અનેક ભવ્ય
જીવોના ઉપકાર માટે આ સગ્રહણી નામનો ગ્રંથ રચ્યો છે

આ ગ્રંથ વધુ જીવોને ઉપકારક દોવાથી તેનું ભાષાતર ગુજરાતીમાં ચઢવાળવાલા શાસ્ત્રી હરિશંકર કાલીદાસે કરી જૈની ભાઈઓની મદદથી છપાવી ગદ્યાર પાઠેલું હતું. પણ હાલ તે મળતું નહીં હોવાથી અને ઘણા જૈની ભાઈઓને તથા—સાધુ સાધ્વીઓને મળવા વાલું મુગમ હોવાથી પ્રાતઃસ્મરણીય તપગચ્છના પૂજ્યપાદ ગુરુગીજી મહારાજશ્રી સૌભાગ્યશ્રીજીના સદુપદેશથી અને તેમની લાસ પ્રેરણાથી જ કોડની કાઢ પણ મદદ નહીં છતા તેની યોગ્ય કામત રાખી આ પુસ્તક ગદ્યાર પાઠવામાં આવ્યું છે જેઓ સાહેબના ઉપકાર સાથે તેમનું ટુકું વૃત્તાત અહીં આપવામાં આવ્યું છે.

આપને સુચિત્રિત જ છે કે આ જૈન ગાસનના પ્રરુપક મહાન્ વિતરાગ તીર્થંકર મગવાન હોય છે તેમના અભાગે સાસન ચલાવનાર આચાર્ય મહારાજા હોય છે જેમ શ્રાવકોને વિશેષ ઉપકારક આચાર્ય મહારાજા હોય છે તેમજ શ્રાવકોમાં તથા ચાલીકાઓને વિશેષ ઉપકારક ગુરુગીજી મહારાજા હોય છે તેજ ન્યાયે આ પૂજ્યપાદ પવિત્ર ચારિત્ર મૂપણ ગુરુગીજી મહારાજશ્રી સૌભાગ્યશ્રીજી મહારાજ સાહેબ પણ હિંદુસ્તાનના ઘણા શહેરો અને ગામોમાં વિહાર કરવા પૂર્વક—શ્રાવકો અને ચાલીકાઓને ધર્મ માર્ગમાં જોડવામાં હમેશા ઉપમરત અને ઘણાજ સ્વત ધરાવનારા મહાપવિત્ર સાધ્વીજીઓમાંના એક ઉત્તમ ચારિત્રવત ગુરુગીજી મહારાજ છે. ઇટલુંજ નહીં પણ તેમનો મમુડાય પણ ગામો ગામ વિહાર કરવા પૂર્વક અનેક ઉપકાર કરી રહ્યો છે તે નીચે મુજબ છે તપ ગચ્છના મુલ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય પરમ પૂજ્ય ગુરુગીજી મહારાજશ્રી જે શ્રીજીની શિષ્યાઓ

ગુરુગીજી શ્રી વિજકોર શ્રીજી
તેમની શિષ્યાઓ.

વિનયથીજી દેવ શ્રીજી દમશ્રીજી ઉત્તમશ્રીજી ઉમેદશ્રીજી અને રિદ્ધીશ્રીજી ગુરુગીજી સાહેબશ્રી દેવશ્રીજીની શિષ્યાઓ માલ

श्रीजी सौभाग्यश्रीजी आणश्रीजी हरखश्रीजी गुरणीजी महाराज-
 जश्री सौभाग्यश्रीजीनी शिष्याओ चपाश्रीजी हीरश्रीजी दान
 श्रीजी लक्ष्मणश्रीजी गुलाबश्रीजी टोलतश्रीजी कनकश्रीजी
 विद्याश्रीजी मणीश्रीजी सुनताश्रीजी, सा श्री आणश्रीजीनी
 शिष्याओ अनोपश्रीजी रमलश्रीजी शाती श्रीजी चद्रश्रीजी सा श्री
 हरखश्रीजीनी शिष्याओ प्रमनश्रीजी माश्री चपाश्रीजीनी
 शिष्याओ, प्रमनश्रीजी शिवश्रीजी हीरश्रीजी खीमाश्रीजी प्रभा
 श्रीजी माश्रीदानश्रीजीनी शिष्याओ, श्रीपश्रीजी वल्भश्रीजी
 माश्रीदानश्रीजीनी शिष्याओ पुन्य-
 श्रीजी गुणश्रीजी प्रदानश्रीजी

उपर बतावले परीवार तथा प्रशिष्याओनो घणो समुहाय
 विगेरे हालमा विचर ठे अने घणी श्रावीकाओ तथा शालीमा-
 ओने धर्म मार्गमा जोडवामा घणो उपकार करी रहा ठे. एटलज
 नही परंतु माचीन स्ववनी जीनिगतक दडक प्रकरण ४१ छारवालु
 तेमज नीत्य स्मरणीय शैत्रुजा प्रकरणो आदि नाना मोटा पुस्तको
 पण तेमना सद्गुणदेखी उपाची बहार पाडवामा भागला ठे अने
 ते एटला रामा लोकमीय थयला ठे क तेनी रवे चार चार आह-
 तिओ काटकी पही ठे तज प्रमाणे आ मोठी सग्रहणीनु पण
 पुस्तक लोकमीय थशे तेमा काट सदह जेवु नयी

उपरनी दहीरत जणाव्या बाट हय आ बृहत्संग्रहणीनी
 प्रत यत्रो सहित बक्त गुरणीजी महाराज तरफथो परापर मुद्ध
 रगवी उपावसामा आवी छे छता पण हष्टी शोपथी तेमज प्रेस
 शोपथी जे फाइ भुक्त चुक रही गय होय अगर जीनाता विरद्ध काइ
 लवाड गयु होय तेनी क्षमायात्री मीन्डामि दुक्क देवा पूर्व आ
 प्रस्तावना समाप्त रगवामा आर ठे. एज मुक्तशुकी बहना
 मघत १९८० ना }
 महा गुण शिष्याओ }
 ली०
 प्रसिद्धकर्ता

॥ श्रीवर्द्धमानस्वामिने नम ॥

॥ श्री बृहत्सग्रहणी प्रारभ्यते ॥

श्री परमपददायकाष्टकर्मारिघातकत्रिलोकाधारक-
चतुर्दशरज्जात्मकप्रकटकारकधर्मदीपकादिप्ररूपक-
परमपुरुषोत्तमाय नमोनम ॥ श्रीदानादिचतु-
ष्कस्य शक्त्या धारकशासनाधिष्ठायकदेवेभ्यो न-
मोनम ॥ श्रीमहावीरस्वामिने नमोनम ॥

द्वे ग्रथकर्त्ता प्रथम शिष्टाचार पालवाने अर्थे तथा विघ्न निवा-
स्वाने अर्थे दोढ गाथायी मगलाचरण अने अभिधेय, प्रयोजन,
मम्बन्ध तथा अधिकारी ए चार वस्तुनु प्रतिपादन करटे ।

नमिउ अरिहताई, ठिइभवणो गाहणा य पत्तेय ॥

सुरनारयाण बुच्छे, नरतिरियाण पिणा भवणं ॥१॥

उववाय चवण विरह, सख इगसमइय गमागमणे ॥

अर्थ—(अरिहंताई) के० अरिहताडिक पाच परमेष्ठिने—त्या
सकल त्रण भुवनना जनने चमत्कार उफजावनार, उत्तम अरिहतम-

द्विमाने विस्तारनार, अशोऽशुभशादिक आठ प्रातिहार्य शररु, चो-
 नोश अतिशयथी सुशोभित, रागादिक शत्रुने हणनार अने शर
 गुण सहित त अरिहत कहवाय. तथा ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म
 रहित, आठ गुणना वाग्ग अने सिद्धक्षेत्रने विष निराकाररु शररु
 त सिद्ध कहवाय तथा ज्ञानादिक पाच आचारने पोते पालनार,
 बीजाने पालनार पालनाने अनुषोना करना, धमनी उपदेश आप
 नार अने छत्रीश गुण सहित त आचार्य कहवाय तथा पञ्चीश गुणना
 शररु, रीजाओने भगावनार अने श्रुद्ध वाचना शरनार ने उपा-
 भ्याय कहवाय. तथा सत्तावीश गुणना शररु, सत्तर प्रकार समय
 पालनार, पाच महाप्रवना धाररु, वारीश परिसहने जीतनार,
 दशविंशति धर्मना धाररु, पाच सुमति ज्ञण सुप्तिना आधार,
 पञ्चापना रक्षरु, मन वचन शाय योगने गोपवनार अने वेतालीश
 शाय रहित आहारनी गणपणा करनार ते साधु कहवाय. ते पूर्वे
 कहला पाच परमेष्ठीन (नमिउ) क० त्रिकरण श्रुद्धिथी नमस्कार
 करीने (सुरनारवाण) क० देवता तथा नारकीनी (विड्) क० स्थिति
 एण्ले आयुष्य (भवग) २० निरास करवाना घर अने (ओगाहणाय)
 क० शरीरनु ममाण, अर्द्ध मूलाधापा य शब्दनु ग्रहण कर्युंठ तेथी
 ए दनाना विद्, सस्थान, शरीर, अवप्रिमान, अवप्रिताननी
 आहार, विमान, विषय, लेश्या ए (पत्तेव) क० अनुक्रमे प्रत्यरु
 (चुच्छ) क० कहीशु, परन्तु (नरनिरियाण) ३० मनूष्य अने तिर्य-
 चना (मवण विणा) क० भरनी शाश्वता न होवाथी भुवन विना
 भाषुष्य तथा अगगाहना कहीशु ए ३ द्वार धया ॥ १ ॥ तथा
 (उक्तापविरह) क० एर देव उरण्या पछी बीजा देव कल्या कालने
 भावर उरजे १ त उदमान विग्दमाल ४, तथा (चरणविग्द) क०
 एर देव चण्या पछी बीजा देव कल्या कालने भावर च १ ते च-

वन विरहकाल ८, तथा (इगसमडय) १० एक समये (सख) १० सरयाए गणता केटला उपजे ? ते उपपात सरया ६, तथा एए समये सरयाए गणता केटला चो ? ते चवन सरया ७, तथा (गमण) १० मरीने कटली गतिमा जाय ? ते गति ८, तथा (आगमणे) १० कटली गतिना आव्या जीवो देवपणे उज्जे ? ते आगति ० ॥ एम देवता तथा नारसीना नव नव द्वार मली अठार द्वार धाय अने मनुष्य तथा निर्यचनां भवन विना आठ आठ द्वार मली शोल धाय, एम सर्व मली चौबीस द्वार धाय. ए चौबीस द्वार कहीशु, ए अभिनेय कतु.

ग्रन्थकर्तानि ग्रन्थ रचता जे शुभ आश्रव अने अशुभनी नि-
जैरा धाय ते अनन्तर प्रयोजन अने तेथी परवराए मोक्षप्राप्ती ते पर-
परा प्रयोजन जाणवु ए वे प्रयोजन ग्रन्थकर्ताना जाणवा. तथा
श्रोताने देवादिकनु स्वरूप जाणवु ते श्रोतानु अनतर प्रयोजन अने
तेथी परवराए मोक्षप्राप्ती ते श्रोतानु परपरा प्रयोजन, ए वे प्रयोजन
श्रोताना जाणवा.

सवय वे प्रकारनी ठे. ढिल्लो उपायोपेय लक्षण अने बीजो
गुरुपर्वक्रम लक्षण. तेमा सग्रहणी ग्रथ ते उपाय अने तेनु तत्त्वज्ञान ते
उपय एम वने मलीने उपायोपेय लक्षण सवय जाणवो. तथा गुरुप-
र्वक्रमलक्षण ते ए सग्रहणीनो अर्थ श्रीवीरप्रभुए बखाण्यो, त्यार पळी
सुधर्मा स्वामीए द्वादशागीमा गुथ्यो. त्याथी श्यामाचार्यांकडे पन्न
वणा प्रमुत्रमा गुथ्यो. त्याथी जिनभद्र गणि क्षमाश्रमणे आ सग्रह-
हणीमा उतायो. ए गुरुपर्वक्रम लक्षण जाणवु. ए सवय कथो.

बरी आ सग्रहणी ग्रन्थ भणवाना अधिकारी माधु मा'ची
श्रावक अने श्राविता ठे ते अधिकारीणु जाणवु

દેવે જેવી રીતે અનુક્રમે કરીને ચોત્રીશ દ્વાર રુષા, તેજોજ રીતે અનુક્રમે કરીને દેવતાની સ્થિતિ પ્રમુલ્ક નવ દ્વાર કહે છે, તેમા પ્રથમ ૧ શુવનપતિ, ૨ વ્યતર, ૩ જ્યોતિષી અને ૪ વૈમાનિક. એ ચાર પ્રકારના દેવોમાથી શુવનપતિ દેવોની જનન્ય આયુષ્યની સ્થિતિ અર્દ્ધગાથાપ કરીને કહે છે

દસ વાસસહસ્તાઈ, ભવળર્ણણં જહન્નટિઈ ॥ ૨ ॥

અર્થ—(ભવળર્ણણ)ક૦ અસુરકુમારાદિન દશ પ્રકારના શુવનપતિ દેવોની અને શુવનપતિની દેવોઓની સામાન્યપણે (દસ વાસસહસ્તાઈ) ક૦ દશ હજાર વર્ષની (જહન્નટિઈ) ક૦ જનન્યથી આયુષ્યની સ્થિતિ હોય, પણ તેથી ઓછી ન હોય

અર્દ્ધ દેવતાઓના આયુષ્યનુ પ્રમાણ પલ્લાસમ તથા સાગરોપ-મથી કહશે, માટે પલ્યોપમ તથા સાગરોપમનુ સ્વરૂપ દેલાડે છે

દેવકુર તથા ઉતરકુદના ડાજેગ સાત ત્વિમના ઘેટાના એક ઉત્તેરાગુલ પ્રમાણ રોમલખંડના સાત વાર આઠ આઠ સ્વખંડ કરતા તે સર્વ ધર્રીને વીસ લાલ સત્તાણુ હજાર એક સો વાવન સ્વઢ થાય તેરા સ્વઢથી ચાર ગાડનો ઘનવૃત્ત (ચાર ગાડ વિષ્કભ અને ચાર ગાડ ડહાઈવાલ્લો) કૂવો ઠાંમીને કાઢા સુરી ભરી તેમાથી સમયે સમયે એક એક રોમલ્લઢ કાઢતા જ્યારે કૂવો ત્વાલી થાય ત્યારે એક ઉદ્ધાર પલ્યોપમ કહવાય, અને સો સો વર્ષે એક એક રોમલખંડ કાઢતા અર્દ્ધા પલ્યોપમ કહેવાય છે તેવા દશ કોઢાકોડી પલ્યોપમે એક સાગરોપમ થાય છે અર્દ્ધ છ પ્રકારના પલ્યોપમનુ વિશેષ સ્વરૂપ ક્ષેત્રસમાસાદિ ગ્રંથોથી જાણી લેતુ ॥

દેવે શુવનપતિ દેવોની ઉ દૃષ્ટી આયુષ્યાસ્થિતિ વે ગાથાપ કરી કહ છે.

ચમરવલિ સારમહિયં, તદ્દેવીણં તુ તિન્નિ ચત્તારી ॥
 પલિયાઇ સદ્દાઇં, સેસાણ નવ નિકાયાણ ॥ ૩ ॥
 દાહિણ દિવહ્ પલિયં, ઉત્તરઓ હુંતિ દુન્નિ દેસૂણા ॥
 તદ્દેવીમદ્દપલિયં, દેસૂણં આઝમુક્કોસં ॥ ૪ ॥

અર્થ—શુવનપતિ દેવોના દશ નિકાય (જાતિ વિશેષ અથવા નિવાસ સ્થાન) છે. તે દરક નિકાયમા દક્ષિણ અને ઉત્તર એમ બન્ને સ્વર્ગ છે. દરેક સ્વર્ગનો એક એક ઇન્દ્ર છે. તેથી શુવનપતિ દેવોના સર્વ મલીને વીશ ઇત્રો છે. તેમા પહેલા નિકાયને વિષે દક્ષિણ દિશાના સ્વર્ગમાં રહેનારા અમુરકુમારોનો રાજા (ચમર) કં ચમરેન્દ્ર છે, તેનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (સાર) કેં એક સાગરોપમનુ છે. તથા ઉત્તર દિશાના સ્વર્ગમા રહેનારા અમુરકુમારોનો રાજા (વલિ) કં વલીન્દ્ર છે તેનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (અહિયં) કં એક સાગરોપમની કાઠક અધિક છે. (તુ) કેં વલી (તદ્દેવીણ) કં તે ચમરેન્દ્રની દેવીનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (સદ્દાઇ તિન્નિ પલિયાઇ) કં સાદાત્રણ પલ્યોપમનુ છે. તથા વલીન્દ્રની દેવીનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (સદ્દાઇ ચત્તારિ પલિયાઇ) કં સાદાચાર પલ્યોપમનુ છે. તથા (સેસાણ નવ નિકાયાણ) કેં એ ચમરેન્દ્ર તથા વલીન્દ્ર વિના વાકીના જે નવ નિકાયના ઇત્રો છે. ॥ ૩ ॥ તેમા (દાહિણ) કં દક્ષિણ દિશાના નવ નિકાયના ધરણદ્ર પ્રમુલ્ક નવ ઇન્દ્રો છે તેમનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (દિવહ્ પલિયં) કં દોઢ પલ્યોપમનુ જાણવું, અને (ઉત્તરઓ) કં ઉત્તર દિશાના નવ નિકાયના શૂતાન્દ્ર પ્રમુલ્ક નવ ઇત્રો છે તેમનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (દુન્નિ દેસૂણા) કં દેશે ઝણુ જે પલ્યોપમનુ એટલે જે પલ્યોપમમા કાઠક ઓછુ જાણવું. તથા (તદ્દેવીમદ્દ) કેં તે ધરણેન્દ્ર પ્રમુલ્ક

नव इद्रोनी देवीओनु अर्द्धा पल्योपमनु अने भूतानेन्द्र प्रमुख
 नव इद्रोनी देवीओनु (देसूण पलिय) १० देसे उणु एक
 पल्योपमनु (आउमुकोस) १० उत्कृष्ट आयुष्य जाणतु अहि
 इन्द्रना उपलक्षणथी सामान्य भुवनपति देसोनु तथा तेमनी
 देवीओनु उत्कृष्ट आयुष्य पण पूर्णत्त प्रफार जाणतु ॥ ४ ॥

इव व्यतरेवता तथा तेमनी देवीओनु जपन्य अने उत्कृष्ट
 आयुष्य गायाना ऋण पदे करिने कह ठे,

वतरियाण जहन्न, दसवाससहस्म पलियमुकोसा।
 देवीण पलियद्ध—

अर्थ—(वतरियाण) १० व्यतरेवता^१ तथा तेमनी देवी-
 ओनु (जहन्न) १० जपन्य आयुष्य (दसवाससहस्स) १०
 दश हजार वर्षनु होय ठे अने व्यतरदेवोनु (पलिय) १० एउ
 पल्योपमनु तथा (देवीण) १० तेमनी देवीओनु (पलियद्ध) १०
 अर्द्धापल्यापमनु (उकोस) १० उत्कृष्ट आयुष्य जाणतु

हने चंद्र सूर्य ग्रह नक्षत्र अने तारा ए पाच जातना
 ज्योतिषी त्रेता तथा तेमनी देवीओनु जपन्य तथा उत्कृष्ट
 आयुष्य एक पद अने वे गाथाए करिने कह ठे

१ भवनपतिनी पठे अहि व्यतरेवता इन्द्र इन्द्राणिआनु
 आयुष्य कष्टु नथी ता पण व्यन्तरेन्द्र अने इन्द्राणीनु आयुष्य
 उत्कृष्ट पल्योपम अन अर्ध पल्योपम अनुक्रम जाणथु इन्द्र इन्द्रा
 णीआनु जघन्य आयुष्य संभव तहि

२ श्री शीघ्रति विगरे देवीओनु आयुष्य १ पल्योपम छ
 त व्यन्तर निशायता तहि पण भवनरति निशायनी दाशायी
 (१) पल्यापमनु आयुष्य छे

પલિયં અહિય સમિરવીણ ॥ ૫ ॥

લક્ષ્ણેણ સહસ્ત્રેણ ય, વાસાણ ગહાણ પલિયમેણસિ ॥

ઠિડ્ અહ્લ દેવીણં, કમેણ નમ્સ્વત્ત તારાણ ॥ ૬ ॥

પલિઅહ્લં ચરુમાગો, ચરુઅહમાગાહિગા ડ દેવીણ ॥

ચરુજુયલે ચરુમાગો, જહન્નમહમાગ પચમણ ॥ ૭ ॥

અર્થ—જ્યોતિષી દેવતાના ત્રે ભેદ છે. ચર અને સ્થિર તેમા અઢી દ્વીપની માંહઝા ચર છે અને અઢી દ્વીપની ગાહેરના સ્થિર છે તે સર્વ જ્યોતિષી માહના જો (સસિ) કે૦ ચદ્રમા ઇન્દ્ર અને ચદ્રમાના વિમાનવાસી દેવો છે, તેમનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (વાસાણ લક્ષ્ણેણ અહિય પલિય) કે૦ એક લાખ ૩ અધિક એક પલ્યોપમ, અર્થાત્ એક પલ્યોપમ અને એક લાખ વર્ષનુ હોય છે (ય) કે૦ તથા (રવીણ) કે૦ સૂર્ય ઇન્દ્ર અને સૂર્યના વિમાનવાસી દેવોનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (વાસાણ સહસ્ત્રેણ અહિય પલિય) કે૦ એક હજાર ૩૫ અધિક એક પલ્યોપમનું અર્થાત્ એક પલ્યોપમ અને એક હજાર વર્ષનુ હોય છે. તથા (ગહાણ) કે૦ ગ્રહ વિમાનાધિપતિ અને ગ્રહના વિમાનવાસી દેવોનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (પલિય) કે૦ એક પલ્યોપમનુ હોય છે રલી (એણસિ) કે૦ એ પૂર્વે કહેલા ચન્દ્ર સૂર્ય અને ગ્રહો તથા તેમના વિમાનવાસી દેવો એ સર્વની (દેવીણ) કે૦ દેવીઓની (ઠિડ) કે૦ આયુષ્ય (અહ્લ) કે૦ અહ્લ જાણવુ એટલે ચદ્રની દેવીનુ તથા ચદ્રના વિમાનવાસી દેવોની દેવીઓનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય અર્થ પલ્યોપમ અને પચમ હજાર વર્ષ ઉપર હોય છે. તથા સૂર્યની દેવીનુ અને સૂર્યના વિમાનવાસી દેવોની દેવીઓનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય અર્થ પલ્યોપમ અને

પાચસો વર્ષનું ઉપર હાય છે તથા ગ્રહની દેવીનું તથા ગ્રહના વિમાનવાસી દેવોની દેવીઓનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય અર્થે પલ્લોપમનું હોય છે. હ્રે (નક્ષત્રના તારાણ) કે ૦ નક્ષત્ર તથા તારાનું ૩૦ આયુષ્ય (ક્રમેણ) કે ૦ અનુક્રમે કરીને કહે છે ॥ ૬ ॥ નક્ષત્ર અપ્રિગતિ અને નક્ષત્રના વિમાનવાસી દેવોનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (પલ્લિયદ્ધ) કે ૦ અર્ધા પલ્લોપમનું હોય છે તથા તારા અપ્રિગતિ અને તારાના વિમાનવાસી દેવોનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (ચંડભાગો) ૩૦ પલ્લોપમના ચોથા ભાગનું હોય છે તથા (દેવીણ) ૬૦ નક્ષત્રની દેવીનું તથા નક્ષત્રના વિમાનવાસી દેવોની દેવીઓનું (આડ) ૩૦ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (ચંડભાગાદિગ) ૩૦ પલ્લોપમનો ચોથો ભાગ વિશેષાધિકૃષ્ટ એટલે પલ્લોપમનો ચોથા ભાગ અને કાઠક વચારે હોય છે તથા તારાની દેવીઓનું અને તારાના વિમાનવાસી દેવોની દેવીઓનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (અડ ભાગાદિગ) કે ૦ પલ્લોપમનો આઠમો ભાગ વિશેષાધિકૃષ્ટ એટલે પલ્લોપમનો આઠમો ભાગ અને કાઠક વચારે હોય છે એમ એ જ્યોતિષી દેવોના પાંચે જુગલનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય કહ્યું.

હ્રે જ્યોતિષી દેવોનું જન્ય આયુષ્ય કહે છે. પાંચ જાતના જ્યોતિષીમા ચંદ્ર અને સૂર્ય એ બે હિંદ્ર છે અને રાક્ષીના ત્રણ વિમાનના અધિપતિઓ છે, તેથી તેમનું જન્ય તથા મન્યમ આયુષ્ય નથી, માટે તેમના વિના (ચંડજુઅલે) કે ૦ ચાર જુગલ-ને ચંદ્રના વિમાનવાસી દેવ અને દેવીઓ ૧, સૂર્યના વિમાનવાસી દેવ અને દેવીઓ ૨, ગ્રહના વિમાનવાસી દેવ અને દેવીઓ ૩, નક્ષત્રના વિમાનવાસી દેવ અને દેવીઓ ૪, એ ચારે જુગલનું (જહત્ર) કે ૦ જન્ય આયુષ્ય (ચંડ ભાગો) કે ૦ પલ્લોપમનો ચોથો ભાગ હોય અને (પચમર્) કે ૦ તારાના વિમાનવાસી દેવ અને દેવીઓ ૫ પાંચમા જુગલનું જન્ય

आयुष्य अद्वि भाग के० पल्योपमना आठमा भागनुं जाणतु. ए ज्योतिषी देव तथा दवीओनी जन्य तथा उत्कृष्ट आयुष्य स्थिति फही ॥ ७ ॥

हो वैमानिक देवोनुं उत्कृष्ट आयुष्य द्रोढ गाथावडे म्ह ठे —

दो साहि सत्त साहिय, दस चउदस सतर अयर
जा मुको ॥ इक्कि महियमित्तो, जा इगतीसुवरि
गेविज्जे ॥ ८ ॥ तिच्चीसणुत्तरेसु, सोहम्माइसु इमा
ठिई जिट्ठा ॥

अर्थ — यहेला सौधर्म देवलोकने विषे देवतानु उत्कृष्ट आयुष्य (द्रो) के० वे सागरोपमनु होय छे. आ आयुष्य सौधर्म देवलोकना छेड्ढा तेरमा प्रतरमा निरास करनारा देवतानु जाणतु त्रीजा ईशान देवलोकने पण तेग्मा प्रतरं वे सागरोपम अने (साहि) के० पल्योपमनो असरयातमो भाग अधिक होय छे. त्रीजा सनत्कुमार देवलोकने देवतानु उत्कृष्ट आयुष्य (सत्त) के० सात सागरोपमनु छेड्ढे प्रतर होय छे. ए प्रमाणे चौथा माहेन्द्र देवलोकने सात सागरोपम अने (साहि) के० पल्योपमनो असरयातमो भाग अधिक होय छे पाचमे ब्रह्मदेवलोकने देवतानु उत्कृष्ट आयुष्य (दस) के० दस सागरोपमनु, छठे लातक देवलोकने (चउदस) के० चउद सागरोपमनु, अने मातमे शुक देवलोकने देवतानु उत्कृष्ट आयुष्य (सतर अयर) के० सत्तर सागरोपमनु होय छे. एम (जा मुको) के० यावत् छट्ठा शुक देवलोक सुगी जाणतु (उत्तो) के० त्यार पठी (इक्किमहिय) के० एक एक सागरोपमनी वृद्धि करवी ते (जा) के० ज्या सुगी (उवरि गेविज्जे) के० उवरना नवमा

ग्रैयके (इगतीस) के० एकत्रीश सागरोपमनु आयुष्य थाय ते कही देवाडे छे. आठमा सहस्रार देवल्लोके अठार सागरोपम, नवमा आनत देवल्लोके ओगगीश सागरोपम, दशमा प्राणत देवल्लोके वीश सागरोपम, अग्यारमा आरग देवल्लोके एकवीश सागरोपम, अने वारमा अन्धुत देवल्लोक चावीश सागरोपमनु उच्छृष्ट आयुष्य होय छे. वली ऋण ऋण ग्रैयेरना ऋण जोडला मली नव ग्रैयके उपरा उपरी रहला छे. तेमा नीचेना ऋणमाना नीचेना सुश्रुत ग्रैयेके त्रेवीश, रच्चेना (वीजा) सुप्रतिष्ठ ग्रैयके चोवीश अने उपरना वीजा मनोरम ग्रैयेके पच्चीश सागरोपमनु आयुष्य होय छे, रच्चेना ऋणमाना नीचेना एटले चोथा सबभद्र ग्रैयेके छवीश, रच्चेना एटले पाचमा सुविशाल ग्रैयेके सत्यावीश अने उपरना एटले छट्टा सोमनस ग्रैयेके अष्टा-वीश सागरोपमनु आयुष्य होय छे तथा उपरना ऋणमाना नीचेना एटले सातमा सुमनस ग्रैयके ओगणत्रीश, रच्चेना एटले आठमा प्रीयंकर ग्रैयेके वीश अने उपरना नवमा आदित्य ग्रैयेके एक-त्रीश सागरोपमनु उच्छृष्ट आयुष्य होय छे ॥ ८ ॥ एहथी उपरना विजय वैजयत जयत अपराजित अने सर्वार्थसिद्ध ए पाचे अनुत्तर विमानने विषे देवतानु (तित्तिस) के० तेत्रीश सागरोपमनु उच्छृष्ट आयुष्य जाणवु (सोहम्माइसु) के० सौम्य देवल्लोकथी माडी पाच अनुत्तर विमान मुनीना वैमानिक देवतानी (इमा) के० आ (जिह्वा ठिइ) के० उच्छृष्ट स्थिति कही

हो वैमानिक देवोनु जन्य आयुष्य वे गाथाथी रुहे छे —
 सोहम्मे ईसाणे, जहन्नद्धिई पलियमहियं च ॥ ९ ॥
 दो साहि सत्त दस चउ-दस सत्तर अयराइ जा
 सहस्सारी ॥ तप्परओ इक्किक्क, अहिण जाणुत्तर-

चउके ॥ १० ॥ इगतीस सागराइ, सब्बे पुण
जहन्नठिइ नत्थि ॥

अर्थ — (सोहम्मे) के० सौंरम देवलोरुने विषे देवताओनी
(जहन्नठिई) के० जअन्य आयुष्य (पलिय) के० एक पल्योपमनुं
होय छे. आ आयुष्य सौंरम देवलोकना तेरे प्रतरमा निवाम रु-
नारानु प्राणवु. (च) क० अने (ईसाणे) क० ईशान देवलोरुने
विषे एक पल्योपम तथा (अहिय) के० एक पल्योपमनां अस
रयातमो भाग अधिक होय छे ॥ ९ ॥ त्रीजा सनत्कुमार देवलोके
(दो) के० वे सागरोपमनु अने चोथा माहेन्द्रदेवलोक वे सागरो-
पम अने (साहि) के० काइरु अरिह होय छे. पांचमा ब्रह्म
देवलोक (सत्त) क० सात सागरोपमनु, छहा लातरु देवलोके
दस के० दस सागरोपमनु, सातमा शुक देवलोक (चउदस) के०
चउद सागरोपमनु, एम (जा सहस्सारो) क० यावत् आठमा
सहस्रार देवलोरुने विषे (सत्तर अयराड) क० सत्तर सागरोपमनु
जअन्य आयुष्य होय छे. (तप्परओ) के० तेथी उपर आनतादि
देवलोरुने विषे (इक्किं अहिय) के० एक एक सागरोपम वरा-
रता जवु. ते (जा पुत्तरचउके) क० ज्यां सुत्री चोथा अनुत्तर
विमानने विषे एकत्रीश सागरोपमनु जअन्य आयुष्य थाय छे ते
आ प्रमाणे—आनत देवलोक, अठार सागरोपमनु, प्राणत देवलोक
ओगणीश सागरोपमनु, आगण देवलोक वीश सागरोपमनु, अने
अच्युत देवलोक एक्कीश सागरोपमनु जअन्य आयुष्य थाय छे.
त्यारपछी नवे त्रौयके एक एक सागरोपम वरारता नवमे त्रौयके
त्रीश सागरोपमनु जअन्य आयुष्य होय त्यार पछी विजय वीजयत
जयत अने अपराजित ए चार अनुत्तर विमाने—॥ १० ॥ (इग

तीससागराद्) क० एत्र्तीश सागरोपमनु जग्रन्थ आयुष्य होय.
 (पुग) क० वली (सवडे) के० सर्वार्थसिद्ध नामना पाचमा
 अनुत्तर विमानने विष (जहन्नठिड नत्थि) के० जग्रन्थ
 आयुष्य नयी ॥

हरे वैमानिक देवीओ केटला देवलोफ सुरी होय उे ? तथा
 कटला प्रफारनी होय उे ? ते अर्रीं गाथा वडे रुहे छे.

परिमहियाणियराणि य, सोहम्पीसाण देवीण ॥११॥

अर्थ — (देवीण) क० वैमानिक देवीनी उत्पत्ति (सोहम्पी-
 साण) क० सौंयर्म तथा ईगान ए वे देवलोरुने विवे होय उे
 अने त देवीओ वे प्रफारनी उे (परिमहियाणिइयराणि य) के०
 एरु परिग्रहिता ते परणेली^१ कुलागना सरखी अने बीजा अपरि-
 ग्रहिता ते सायरण गणिका सरखी जाणवी ॥ ११ ॥

हरे एक इद्रना भवमा कटली देवीओ उत्पन्न थइ मरण पावे ?
 ते वे गाथावडे कह उे

✓ दोकोडाकोडीओ, पचासी कोडी लकरु इगसयरी ॥
 कोडिमहस्स चउकोडि-सयाण अडवीसकोडीणं
 ॥ १२ ॥ सत्तावन्न लक्खा चउदससहस्साय दुस-

१ देवोमा मनुष्यवत् परणधानी विधी नयां परन्तु अमुक्
 एष पतिदेवनीज त देवी गणाती होयायी पतिव्रतापणुं होय छे
 प्रथम पतिदेव चरी गयायो बीजा तेज स्थान उपज्जण देवने
 पुन पति तरीक भंगोवार करे तो पण पतिव्रतापणुं लोपाय
 भाई पथी देवलोकनी मयांदा छ

यपंचासी ॥ इय सखा देवीओ, चरति इंदस्स
जम्प्रमि ॥ १३ ॥

अर्थ.—(दो कोडाकोडीओ) के० वे कोडाकोड, (पचा-
सोकोडीलकर) के० पचाशी कोड लाख, (इगसपरि कोडी
सहस्स) के० एकोत्तर कोड हजार, (चउकोडि सयाण) के०
चार सो कोड अने (अडवीम कोडीण) के० अठावीस कोड
॥ १२ ॥ (सत्तावन लखा) के० सत्तावन लाख, (चउदस
सहस्सा) के० चउद हजार (ष) के० अने (दुसय पंचामी)
के० असो पचाशी २८५७१४२८५७१४२८५ (इय सखा देवीओ)
के० एट्ठी देवीओनी सरया इंदस्स जम्प्रमि के० ॥ एक इद्रना
भवमा (चरति) के० मरण पामे ठे ॥ १३ ॥

इवे वैमानिक देवीओनु जयन्त्य तथा उत्कृष्ट आयुष्य एक
गाथायी कह ठे

पलिय अहिय च कमा, ठिई जहन्ना इओ य

उक्कोसा ॥

पलियाइं सत्तपन्नास, तहय नव पंचत्राय ॥ १४ ॥

अर्थ.—सौरम देवलोकने रिपे (इओ) के० ए परिग्रहीता
तथा अपरिग्रहीता देवीओनी (जहन्ना ठिई) के० जयन्त्य आयुष्य
(पलिय) के० एक परयोमनु, (च) के० ईशान देवलोकने
रिपे परिग्रहीता तथा अपरिग्रहीता देवीओनु जयन्त्य आयुष्य
(अहिय) के० एक पल्योमयी कान्क अत्रिक (कमा) के०
अनुक्रमे करीने जाणतु तथा सौरम देवलोक परिग्रहीता देवीओनु
(उक्कोसा) के० उत्कृष्ट आयुष्य (पलियाइं सत्त) के० सात

પલ્લોપમની અને અપરિગ્રહીતા દેવીઓની (પનામ) કે૦ પચામ
 પલ્લોપમની આયુષ્યિતિ હોય છે (તદ્) ક૦ તથા ઈગાન દેવ
 લોક પરિગ્રહીતા દેવીઓનું (નવ) ક૦ નવ પલ્લોપમ અને અપરિ-
 ગ્રહીતા દેવીઓનું (પચવન્ના) કે૦ પંચાસન પલ્લોપમનું આયુષ્ય
 હોય છે ॥ ૧૪ ॥

સૌથમ તથા ઈગાન દેવગ્નેષના દગ્નાને ધોગ્ય પ્ત્રી જે પતિ-
 ત્તા દેવીઓ છે તે પરિગ્રહીતા દેવીઓ કહવાય છે મૌર્ય દગ્નેષે
 અપરિગ્રહીતા દેવીઓના છ લાગ્ય વિમાન છે. તે અપરિગ્રહીતા
 દેવીઓ ગણિત્તા જાતિ છે. તે અપરિગ્રહીતા દેવીઓ ત્રીજા પાત્રમા
 સાતમા નરમા અને અગ્યારમા દેવગ્નેષના દગ્નેષે ધોગ્ય છે, તેથી જે
 દેવીઓ જે દેવગ્નેષને ધોગ્ય છે તે ત્યા જાય છે તથા ઈગાન
 દેવલોક અપરિગ્રહીતા દેવીઓના ચાર લાલ વિમાન છે. ૫ અપરિ-
 ગ્રહીતા દેવીઓ ચોથા છઠ્ઠા આઠમા દશમા અને ધારમા દેવગ્નેષના
 દેવને ધોગ્ય છે, તેથી જે દેવીઓ જે દેવગ્નેષને ધોગ્ય છે તે
 ત્યા જાય છે.

હવે અમુર કુમારાદિન ઈત્રોની અગ્રમહિષીઓની સરયા કહ છે
 પળ છ ચડ ચડ અટ્ટ ય, કમેળ પત્તેયમગ્ગમહિમીઓ ॥
 અમુરા નાગાઈ વતર—જોઈસ કૃષ્ણ ટુગિદાળ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ —જે પ્રગાન પત્રાળી હોય તે અગ્રમહિષી કહવાય છે.
 તેમા ધુવનપતિની પહલી નિરુાયની વે ળિગામા રહનારા (અમુરો)
 ક૦ અમુરકુમારના ચમરન્દ્ર તથા ઘલીન્દ્ર નામના વે ઈદ્ર છે. તેમને
 પકુ પ્ને (પળ) કે૦ પાચ પાચ (અગ્ગમહિસીઓ) ક૦ અગ્ર-
 મહિષીઓ હોય છે તથા (નાગાઈ) ક૦ નાગકુમાર વિગેર ઘાકીના
 ધુવનપતિની નવ નિરુાય છે તેના ધાળેન્દ્ર તમૂતયા નેન્દ્ર વિગેરે

અઢાર ઇંદ્ર છે, તેમને દરેકને (ઙ) ક૦ છ છ અગ્રમહિષીઓ છે. તથા (વંતર) કે૦ વ્યવર દેવતાની મૌલ નિકાયના કાલ મહા-કાલ વિગેરે વગ્રીશ ઇંદ્ર છે તેમને દરેકને (ચડ) ક૦ ચાર ચાર અગ્રમહિષીઓ હોય છે. તથા (જોઈસ) ક૦ જ્યોતિષીના ચંદ્ર તથા સૂર્ય એ બે ઇન્દ્રને (ચડ) કે૦ ચાર અગ્રમહિષીઓ હોય છે. તથા (રુપ્પદુર્ગિદાણ) ક૦ સૌંર્યમ તથા ઈશાન એ બે દેવલોકના બે ઇન્દ્ર છે તેમને દરેકને (અટ્ટ) કે૦ આઠ આઠ અગ્રમહિષીઓ હોય છે સૌંર્યમ તથા ઈશાન દેવલોચ્ચી ઉપરના દેવલોકને ત્રિપે દેવીનુ ઉપજતુ નથી, તેથી ત્યા પરિગ્રહીતા દેવીઓ પળ નથી. પરતુ તે દેવગોચના ઇંદ્ર તથા દેવોને જ્યારે વિષય સેવવાની ઇચ્છા થાય ત્યારે તેમને યથાયોગ્ય સૌંર્યમ તથા ઈશાન દેવલોકની અપરિ-ગ્રહીતા દેવીઓ ઉપબોગને અથે ધાય છે, માટે ત્યા અગ્રમહિષીઓનો સંભવ નથી ॥ ૧૫ ॥

હવે દેવલોકના પ્રતરની સહ્યા એક ગાથાવડે વઢ છે—

દુસુ તેરસ દુસુ વારસ, છ પળ ચડ ચડ દુગે
દુગે ય ચડ ॥

ગેત્રિજ્જણુત્તરે દસ, વિસટ્ટિ પયરા ઉવરિ લોએ ॥૧૬॥

અથ —જેમ ધરને ઉપરાઉપર માલ હોય છે, તેમ દેવલોકમા ઉપરાઉપર પ્રતર હોય છે. પળ માલની પેઠે એક પ્રતરથી વીઞા પ્રતરની વચ્ચે ટેકારૂપ કોંડ ન હોય. દેવગોચના દરેક પ્રતરો આકાશમા નિરાધાર હોય. તેમા (દુસુ) ૨૦ સૌંર્યમ અને ઈશાન એ બે દેવલોકના મલીને (તેરસ) કે૦ તેર પ્રતર ચલ્યાકાર છે તેમા પૂર્વ મહાવિદેહ અને પશ્ચિમ મહાવિદેહની રચમા અર્દ્ધવલ્યાકાર સ્વસ્થી અર્દ્ધો અર્દ્ધ સંટ કરવા, જેમાં એક ઢક્ષિણ દિગ્માનો સ્વણ્ટ, અને

વીજો ઉત્તર દિશાના સ્વષ્ટ તેમા દક્ષિણ દિશાના અર્ધવલય સ્વષ્ટના તેર પ્રતર સૌર્ષમેન્દ્રના જાણવા અને ઉત્તર દિશાના અર્ધ-વલય સ્વષ્ટના તેર પ્રતર ઈશાનેન્દ્રના જાણવા ૧ તમગ (દુમ્બ) કે૦ સનલુમાર અને માહેન્દ્રને ત્રિય મલેલા વલયામાર (વારસ) કે૦ વાર પ્રતર ૩, અર્ધિ પગ અર્ધિઅર્ધ કરી દક્ષિણ દિશાના સનલુ-મારેન્દ્રના અને ઉત્તર દિશાના માહેન્દ્રના પ્રતર જાણવા ઘટ્ટ દેવ-લોકે (છ) કે૦ ૭ પ્રતર, લાતકુ દેવલોકે (પળ) કે૦ પાચ પ્રતર, શુક્ર દેવલોકે (ચડ) કે૦ ચાર પ્રતર, સહસ્રાર (ચડ) કે૦ ચાર પ્રતર, તથા આનત અને પ્રાગત ઇ (દુગે) કે૦ બે દેવ-લોકના મલીને (ચડ) કે૦ ચાર પ્રતર, તથા આરણ અને અચ્યુત ઇ (દુગે ય) કે૦ બે દેવલોકના મલીને ચાર પ્રતર જાણવા ઇ સર્વ મલીને વાવન પ્રતર યથા વલી (મેવિલ) કે૦ નવ ગ્રેયક ઇ ઇ પ્રતર ગણતા નવ પ્રતર થાય, અને (અણુતરે) કે૦ પાચે અનુત્તર વિમાને ઇક પ્રતર ઇ (દસ) કે૦ દશ પ્રતર યથા. તે પૂર્વે કહેલા વાવન સાથે મેલવતા (ઝીર લોષ) કે૦ ઝરના લોકને વિષે (વિસદ્ધિ પયગ) કે૦ વાસડ પ્રતર થાય છે ॥ ૧૬ ॥

હો પ્રતરે પ્રતરે જુદુ જુદુ ઉઠુટુ તથા જ ૧ ૫ આયુષ્ય જાણવા માટે પ્રથમ સૌધમ દેવલોકે ઉપાય કહે છે.

સોહમ્મુકોમદ્દિઙ્, નિયપયર વિહત્ત ઇચ્છ સગુણિઓ ॥

૧ સૌધમના ૧૩ પ્રતર અને ઈશાનના ૧૩ પ્રતર મઠી ૨૬ પ્રતર ન ગણાય, પણ ૧૩ પ્રતરજ ગણાય કારણ કે સૌધમને સાથે દક્ષિણ વાજુના ૧૩ અર્ધા પ્રતર અને ઈશાન ઈન્દ્રને સાથે ઉત્તર વાજુના ૧૩ અર્ધા પ્રતર મઠી ૧૩ આજ્ઞા પ્રતર થાય ઇ પ્રમાણે વીજા ચાયા આત્મા નવમા દશમા અને અગીઆર વારમા દેવલોકે પણ જાણવું

पयस्क्रीसद्विडो, सव्वत्थ जहन्नओ पलियं ॥ १७ ॥

अर्थ.—(सोद्दम्युकोसद्विड) के० पहला सौंरम देवलोकने विषे जे उत्कृष्ट स्थिति वे सागरोपमनी ठे तेने (नियपयर) के० पोताना तेर प्रतर साथे (विहत्त) के० बहेंचीने पडी (इच्छ मगुणिओ) के० अहिं जे श्रीजा पाचमा अथवा सातमा प्रतरनु आयुष्य काढवाने इच्छेत्तु होय ते प्रतरनी साथे ज्यारे गुणार करीए त्यारे (पयर) के० ते प्रतरनी (उक्कोमद्विडओ) के० उत्कृष्ट स्थिति धाय. ते आ प्रमाणे—सौंरम देवलोकना तेरमा प्रतर उत्कृष्ट आयुष्य स्थिति वे सागरोपमनी छे, तेमाथी एक एक सागरोपमना तेर तेर भाग करीये त्यार वे सागरोपमना तेरीया छवीज भाग धाय, तेने तेर भागे वेहेंचता एक सागरोपमना तेरीया वे भागनु आयुष्य पहले प्रतर होय. एबीज रीते बीजा प्रतरनु आयुष्य काढवुं होय तो तेने ते साथे गुणीये तो एक पल्योपमना तेरीया चार भाग आव तेबीज रीते बीजे प्रतर छ भाग, चौथे आठ भाग, पाचमे दश भाग, छठे बार भाग, सातमे चउद भाग एटले एक सागरोपम अने उमर तेरीओ एक भाग, आठमे एक सागरोपम ने त्रण भाग, नवमे एक सागरोपम ने पाच भाग, दशमे एक सागरोपम ने सात भाग, अग्यारमे एक सागरोपम ने नव भाग, बारमे एक सागरोपम ने अग्यार भाग अने तेरमे प्रतर वे सागरोपम सपूण आयुष्य होय. एज प्रमाणे ईशान देवलोकने विष पण प्रत्येक प्रतरमा आयुष्य काढवानो उमाय जाणवो, परन्तु एटलु विशेष ठे के—ए देवलोकना पहेंले प्रतर सागरोपमना तेरीया वे भागयी काडक अधिक आयुष्य कहतु. एम दरेक प्रतर अधिक आयुष्य कहेतां तेरमे प्रतर वे सागरोपम सात्रिक आयुष्य स्थिति धाय, अने (सव्वत्थ) के० सौंरम देवलोकना सर्वत्र एटले तेरे

પલ્યોપમની અને અપરિગ્રહીતા દેવીઓની (પન્નાસ) કે ૦ પચાસ
પલ્યોપમની આયુષ્યિતિ હોય છે (તદ્) ૬૦ તથા ઈશાન દેવ-
લોક પરિગ્રહીતા દેવીઓનું (નવ) ૬૦ નવ પલ્યોપમ અને અપરિ-
ગ્રહીતા દેવીઓનું (પચવના) ૬૦ પચાવન પલ્યોપમનું આયુષ્ય
હોય છે ॥ ૧૪ ॥

સૌધર્મ તથા ઈશાન દેવલોકના દેવતાને ભોગ્ય પત્ની જે પતિ-
વ્રતા દેવીઓ છે તે પરિગ્રહીતા દેવીઓ કહેવાય છે સૌધર્મ દેવલોક
અપરિગ્રહીતા દેવીઓના છ લાખ વિમાન છે. તે અપરિગ્રહીતા
દેવીઓ ગણિત જાતિ છે. તે અપરિગ્રહીતા દેવીઓ ત્રીજા પાચમા
સાતમા નવમા અને અગ્યારમા દેવલોકના દેવોને ભોગ્ય છે, તેથી જે
દેવીઓ જે દેવલોકને ભોગ્ય છે તે ત્યા જાય છે. તથા ઈશાન
દેવલોકે અપરિગ્રહીતા દેવીઓના ચાર લાખ વિમાન છે. એ અપરિ-
ગ્રહીતા દેવીઓ ચૌથા છઠ્ઠા આઠમા દશમા અને ગારમા દેવલોકના
દેવોને ભોગ્ય છે, તેથી જે દેવીઓ જે દેવલોકને ભોગ્ય છે તે
ત્યા જાય છે.

એ અમુર કુમારાદિક ઇન્દ્રોની અગ્રમહિષીઓની મર્યા કહે છે.

પણ છ ચડ ચડ અદ્વ ય, કમેણ પત્તેયમગમહિસીઓ ॥
અમુરા નાગાડ વતર—જોઈમ ક્રુષ્પ દુગિદાણ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ —જે પ્રાચીન પુસ્તકો હોય તે અગ્રમહિષી કહેવાય છે.
તથા સુવનપતિની પહેલી નિકાયની ત્રિશામા રહનારા (અમુરો)
૩૦ અમુરકુમારના ચમરેન્દ્ર તથા ઘણીન્દ્ર નામના યે ઇન્દ્ર છે તેમને
૫૨ ૫૨ને (પણ) ૬૦ પાચ પાચ (અગ્રમહિસીઓ) ૬૦ અગ્ર-
મહિષીઓ હોય છે. તથા (નાગાડ) ૬૦ નાગકુમાર વિગેરે વાકીના
સુવનપતિની નવ નિકાય છે તેના ધાજેન્દ્ર તમૂતથા ભેન્દ્ર વિગેરે

અઢાર ઇદ્ર છે, તેમને દરેકને (ડ) કે૦ છ ડ અગ્રમહિપીઓ છે. તયા (વતર) કે૦ વ્યતર દેવતાની સૌલ નિકાયના કાલ મહા-કાલ વિગેરે ત્રીશ ઇદ્ર છે તેમને દરેકને (ચડ) કે૦ ચાર ચાર અગ્રમહિપીઓ હોય છે. તયા (જોઈસ) કે૦ જ્યોતિષીના ચદ્ર તયા મૂય એ વે ઇન્દ્રને (ચડ) કે૦ ચાર અગ્રમહિપીઓ હોય છે. તયા (કપ્પદુગિદાણ) કે૦ સૌર્યમ તયા ઈજ્ઞાન એ વે દેવલોકના વે ઇન્દ્ર છે તેમને દરેકને (અદ્દ) કે૦ આઠ આઠ અગ્રમહિપીઓ હોય છે સૌર્યમ તયા ઈજ્ઞાન દેવલોકથી ડારના દેવલોકને વિષે દેવીનુ ડવજતુ નથી, તેથી તયા પરિગ્રહીતા દેવીઓ પળ નથી. પરતુ તે દેવલોકના ઇદ્ર તયા દેવોને જ્યાર વિષય સેવવાની ઇચ્છા ધાય ત્યારે તેમને યથાપોગ્ય સૌર્યમે તયા ઈજ્ઞાન દેવલોકની અપરિ-ગ્રહીતા દેવીઓ ડવભોગને અર્થે ધાય છે, માટે તયા અગ્રમહિપીઓનો સમ્ભવ નથી ॥ ૧૫ ॥

હવે દેવલોકના પ્રતરની સંખ્યા એક ગાથાવડે કહ છે:—

દુસુ તેરસ દુસુ ધારસ, છ પળ ચડ ચડ દુગે
દુગે ય ચડ ॥

ગેવિજ્જણુત્તરે ઢસ, વિસદ્ધિ પયરા ડવરિ લોણ ॥૧૬॥

અથ.—જેમ ધરને ડપરાડવર માલ હોય છે, તેમ દેવલોકમા ડપરાડવર પ્રતર હોય છે. પળ માલની પેઠે એક પ્રતરથી ડીજા પ્રા-રની વચ્ચે દેમારુપ કદ ન હોય. દેવલોકનાં દરેક પ્રતરો આકાશમા નિરાશર હોય. તેમા (દુસુ) કે૦ સૌર્ય અને ઈજ્ઞાન એ ૩ દેવ-લોકના મલીને (તેરસ) કે૦ તેર પ્રતર વલયાકાર છે તેમા પૂર્વ મહાવિદેહ અને પશ્ચિમ મહાવિદેહની યચયા અર્ધવલયાકાર સ્વસ્થી અર્ધો અર્ધ સંટ કરયા, જેમા એક ઢક્ષિણ ઢિશાનો સ્વળ્ઢ, અને

વીજી ઉત્તર દિશાના રાજ તમા દક્ષિણ દિશાના અર્ધવલ્લ્ય
 લખના તેર પ્રતર સૌધર્મેન્દ્રના જાણવા અને ઉત્તર દિશાના અર્ધ-
 વલ્લ્ય લખના તેર પ્રતર ઈશાનેન્દ્રના જાણવા તેમજ (દ્રુમ) કે
 સનલુમાર અને માહેન્દ્રને ત્રિપ મલેલા વલ્લ્યમાર (મારસ) કે
 ધાર પ્રતર છે. અર્ધે પગ અર્ધે અર્ધે સ્ત્રી દક્ષિણ દિશાના સનલુ-
 મારેન્દ્રના અને ઉત્તર દિશાના માહેન્દ્રના પ્રતર જાણવા વ્રહ્મ દેવ
 લોકે (છ) કે ૦ છ પ્રતર, વ્રાતર દેવલોકે (પળ) કે ૦ પાંચ
 પ્રતર, શુક દેવલોકે (ચડ) કે ૦ ચાર પ્રતર, સદ્માર (ચડ)
 કે ૦ ચાર પ્રતર, તથા આનત અને પ્રાણત ઇ (દુમે) કે ૦ ચે દેવ-
 લોકના મળીને (ચડ) કે ૦ ચાર પ્રતર, તથા આરગ અને અન્યુત
 ઇ (દુમે ય) કે ૦ ચે દેવલોકના મળીને ચાર પ્રતર જાણવા ઇ
 સર્વ મળીને સાત પ્રતર થયા વળી (મેવિલ્લ) કે ૦ નવ ગ્રીચેયક
 ઇક ઇક પ્રતર ગણતા નવ પ્રતર થાય, અને (અણુતરે) કે ૦ પાંચ
 અનુતર વિમાન ઇક પ્રતર ઇ (દમ) કે ૦ દગ પ્રતર થયા. તે પૂર્વે
 કહેલા ધાવન સાથે મેલવના (હીર લોઈ) કે ૦ હીરના લોકને
 વિષે (રિસદ્ધિ પયગ) કે ૦ વાસડ પ્રતર થાય છે ॥ ૧૬ ॥

હવે પ્રતર પ્રતર જુદુ જુદુ ઉક્તુ તથા જય ય આયુષ્ય જાણવા
 માટે પ્રથમ સૌધર્મ દેવલોક ઉપાય રૂઠ છે

સોહમ્મુકોસદ્ધિ, નિયમયર ત્રિહત્ત ઇચ્છ સંગુણિઓ ॥

૧ સૌધર્મના ૧૩ પ્રતર અને ઈશાનના ૧૩ પ્રતર મળી ૨૬
 પ્રતર ન ગણાય, પણ ૧૩ પ્રતરજ ગણાય કારણ કે સૌધર્મને
 સાથે દક્ષિણ ધાતુના ૧૩ અર્ધા પ્રતર અને ઈશાન ઈન્દ્રને સાથે
 ઉત્તર ધાતુના ૧૩ અર્ધા પ્રતર મળી ૧૩ આઠા પ્રતર થાય એ
 પ્રમાણે ત્રીજા ધોયા આઠમા નવમા દશમા અને અગીઆર ધારમા
 દશલોક પણ જાણથુ

पयस्क्रीमद्विडो, सव्वत्थ जहन्नओ पलियं ॥ १७ ॥

अर्थ—(मोहम्मदकोसद्विड) के० पहला सौधर्म देवलोकने विषे जे उच्छृष्ट स्थिति बे सागरोपमनी उे तेने (नियपयर) के० पोताना तेर प्रतर माथे (विहत्त) के० वहेँचीने पडी (इच्छ सगुणिओ) के० अहिँ जे त्रीजा पाचमा अथवा सातमा प्रतरनु आयुष्य काढवाने इच्छेउ होय ते प्रतरनी साथे ज्यारे गुणाकार करिए त्यारे (पयर) के० ते प्रतरनी (उकोसद्विडओ) के० उच्छृष्ट स्थिति थाय. ते आ प्रमाणे—सौधर्म देवलोकना तेरमा प्रतर उच्छृष्ट आयुष्य स्थिति बे सागरोपमनी उे, तेमाथी एरु एरु सागरोपमना तेर तेर भाग करीये त्यार बे सागरोपमना तेरीया छवीश भाग थाय, तने तेर भागे वहेँचता एरु सागरोपमना तेरीया बे भागनु आयुष्य पहले प्रतरे होय. एवीज रीते त्रीजा प्रतरनु आयुष्य काढनु होय तो तेने ते साथे गुणीये तो एरु पलयोपमना तेरीया चार भाग भावे तेवीज रीते त्रीजे प्रतर छ भाग, चौथे आठ भाग, पाचमे दश भाग, छठे वार भाग, सातमे चउद भाग एउले एरु सागरोपम अने उअर तेरीओ एरु भाग, आठमे एरु सागरोपम ने त्रण भाग, नवमे एरु सागरोपम ने पाच भाग, दशमे एरु सागरोपम ने सात भाग, अग्यारमे एरु सागरोपम ने नव भाग, बारमे एरु सागरोपम ने अग्यार भाग अने तेरमे प्रतर बे सागरोपम सपूर्ण आयुष्य होय. एज प्रमाणे ईशान देवलोकने विषे पण प्रत्येक प्रतरमा आयुष्य काढवानो उाय जाणवो, परन्तु पटल्लु विशेष उे के—ए देवलोकना पहले प्रतरे सागरोपमना तेरीया बे भागथी काइरु अधिरु आयुष्य कहनु. एम तरेक प्रतर अत्रिक आयुष्य कहता तेरमे प्रतरे बे सागरोपम सात्रिक आयुष्य स्थिति थाय, अने (सव्वत्थ) के० सौधर्म देवलोकना सर्वत्र एउले तेर

प्रतरने विने (जहन्नभों) के० जग्रन्थी (पलिय) के० एक पल्यो-
पमनी आयुष्य स्थिति होय. तथा ईशान देसलोरुना तेरे
प्रतरने विने जग्रन्थी एक पल्योरम अरिफ आयुष्य स्थिति
होय ठे ॥ १७ ॥

हने सौपर्येन्द्रना चार लोरुपालोनु उत्तृष्ट आयुष्य कह छे

सोमजमाण सतिभांग-पलियं उरुणस्स दुन्नि देसूणा ॥
वेसमणे दो पलिया, एस छिइ लोगपालाण ॥ १८ ॥

अर्थ — पूर्व दिशानो लोरुपाल (सोम) के० सोम छे अने
पश्चिम दिशानो लोरुपाल (जम) के० यम छे ते वनेनु उत्तृष्ट
आयुष्य (सतिभागालिय) के० एक पल्योपमना त्रीजा भाग
हित एक पल्योपमनु छे. पश्चिम दिशानो (उरुणस्स) के० उरुण
नामनी लोरुपाल छे, तेनु उत्तृष्ट आयुष्य (दुन्नि देसूणा) के०
दो उणा वे पल्योपमनु छे तथा उत्तर दिशाना (वेसमणे) के०
वेसमण नामना लोरुपालनु उत्तृष्ट आयुष्य (दोपलिया) के० वे
पल्योपमनु छे ए प्रमाणे (लोगपालाण) के० सौपर्येन्द्रना चार
लोरुपालनी (एस छिइ) के० ए उत्तृष्ट आयुष्यनी स्थिति
कही ॥ १८ ॥

ए लोरुपालोना विमान कवटा होय छे १ ते एक गाथाथी कह छे -

अद्धतेरसलक्खा, विमाणमाण च लोगपालाण ॥

भणीय च पचभगे, बुहेहि निच्च मुणेयव्व ॥ १९ ॥

अर्थ — ' च) के० बली (लोगपालाण) के० ए लोरु-
पालना' (विमाणमाण) के० विमानोनु प्रमाण एटले विमानोनी

લંચાઈ તમા પહોળાઈ (અદ્ભુતેરસલ્કરમા) કે૦ માડા તાર લાલ્લ
યોજનની (પચમ્ભંગ) કે૦ ભગવતી મૂચમાં (મળીય) કે૦ કહી
છે. ત (કુદેહિ) કે૦ વિદ્વાનોષ (નિચ્ચ) કે૦ નિત્ય (મુણેયલ્લવ્વં)
ક૦ જાગલુ. ॥ ૧૯ ॥

હને તારં દેવલોકના ઇન્દ્રોને રહેવાના સ્થાનક કહ કે—

✓ કપ્પસ્સ અતપયરે, નિયકપ્પવહિસયા વિમાણાઓ ॥
ઇદનિવાસા તેસિ, ચઙ્ગદિસિ લોગપાલાણ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—(કપ્પસ) કે૦ દરેક દેવલોકના (અંતપયરે) ક૦
કેલા પ્રતરના મ'યભાગને^૧ વિષે (નિયકપ્પવહિસયા) ક૦ પોત-
પોતાના કલ્પને નામે અવતસરુ નામના (વિમાણાઓ) કે૦ વિમાનો
છે. જેમક-સૌધર્મ દેવલોકના ઉપરના તેરમા પ્રતરને વિષે દક્ષિણ
દિશાષ મધ્યભાગે સુચમ્ભવિતસરુ નામનું વિમાન છે તેમજ ઈશાન
દેવલોકના ઉપરના તરમા પ્રતરને વિષે ઉત્તર દિશાષ મ'ય ભાગે
ઈશાનાવતસરુ નામનું વિમાન છે. ણ્વી રીતે સર્વ દેવલોકને વિષે
જાણલુ પરતુ નવમા તથા દશમા દેવલોકનો ઇક ઇન્દ્ર છે ત્યા
ચોથા પ્રતર પ્રાણાયતસરુ નામનું વિમાન છે અને અગ્યારમા તથા
વારમા દેવલોકનો ઇક ઇન્દ્ર છે, ત્યા ણ્ણ ચોથા પ્રતરે અન્યુતાવર્ન-
સરુ નામનું વિમાન છે તે અપ્પતસરુ નામના વિમાનોને વિષે
(ઇદનિવાસા) કે૦ ઇન્દ્રોનો નિવાસ છે અને (તેસિ) કે૦ તે
વિમાનની (ચઙ્ગદિસિ) ક૦ ચાર દિશાને વિષ (લોગપાલાણ)
ક૦ તે સોમ ત્રિગેરે ચાર લોકપાલોનો નિવાસ છે. ઇમ સર્વ દેવ-
લોકને વિષે જાણલુ. ॥ ૨૦ ॥

૧ પોતપોતાના તાવાના અધ્યલ્લય પ્રતરના ઘા પૂણ પ્રતરના
મધ્ય ભાગ

દેવે મનલુપ્તમારુતિ કુ દેવલોકના પ્રયેષ પ્રતરોને વિદિ જગન્વ
તવા ઉલ્કટ આયુષ્યની સ્થિતિ જાણવાનો ઉપાય કહ છે.—

સુરવપ્તિઃવિસેસો, મગપયરવિદિત્ત ઇન્દ્ર સમુણિઓ ॥
દિદ્વિલ્લદ્વિસદ્વિઓ, ઇન્દ્રિયપયરમિ ઉકોસા ॥ ૨૧ ॥

અર્થ — (સુરવપ્તિ) ક૦ દેવોના કલા પૃથ્લે દેવતાઓને
નિશાલ કરવાના વાર દેવલોક તે કલા કહેવાય છે અને ત્ર
પ્રેયેષક તથા પાચ અનુતર વિષાન તે કલાતીત વહેવાય છે. તે
સુરવલ્યના ઉલ્કટ આયુષ્યની જે (વિદિ) ક૦ સ્થિતિ છે તેનો
(વિસેસો) ક૦ વિદ્યેય કાવો, અર્થાત્ અત્રિક સ્થિતિમાથી
ઓઝી સ્થિતિ કાગી નાલવી. એમ કર્યા પછી જે વગે તેને (સમ-
પયરવિદિત્ત) ક૦ પોત પોતાના પ્રતર કરીને વહેંચીએ પછી
(ઇન્દ્રસમુણિઓ) ક૦ એ સ્થાને વાલ્લિક પ્રતર સાથે યુગી; તેનો
જે આજ ત્રાય તેને (દિદ્વિલ્લદ્વિસદ્વિઓ) ક૦ જેટલી ઉલ્કટ સ્થિતિ
સાથે વસ્ત્રો કરીએ ત્યાર (ઇન્દ્રિયપયરમિ) ક૦ ઇન્દ્રિય પ્રતરને
વિદિ (ઉકોસા) ક૦ ઉલ્કટ સ્થિતિ આરે.

ત વાતને અર્થે ઉગ્રહરણ સહિત સમજાવે છે કે — મહા
સૌમ્ય દેવલોકના ત્રમ પ્રતર ઉલ્કટ આયુષ્યની સ્થિતિ જે સાગરો-
પમની છે અને મનલુપ્તમારુતિ ઉલ્કટ આયુષ્ય સાત માગરો
પમનુ છે, માટે સાત સાગરોપમના મી જે સાગરોપમની સ્થિતિ વાદ
કરીએ ત્યાર પાચ સાગરોપમ સન કુમારના વાસી રહે પછી તે
પાચ સાગરોપમને સનલુપ્તમારુતિ વાર પ્રતર કરીને વહેંચીએ તે વગી
રીતે કે—એક સાગરોપમના વાર વાર ભાગ કરવા, જેથી પાચે સાગ-
રોપમના તરીયા સાત ભાગ થાય અને તે માટે ભાગને વાગે પ્રતરે
વહેંચીએ ત્યારે એક એક પ્રતર સાગરોપમના તરીયા પાચ પાચ

भाग आये. पत्नी नीचेना सौंभर्म देवलोकनी उत्कृष्ट स्थिति वे सागरोपमनी छे ते तेनी साथे भेलीए त्यारे त्रीजा सनत्कुमार देव-
लीकना पहला प्रतरनी वे सागरोपम अने एक सागरोपमना
वारीया पाच भाग उर एटली उत्कृष्ट आयुष्य स्थिति थाय
तेबीज रीते त्रीजा प्रतरे वे सागरोपम अने उर वारीया दश भाग
थाय त्रीजे प्रतर त्रण सागरोपम ने उर वारीया त्रण भाग थाय
ए प्रमाणे प्रतरे प्रतर वारीया पाच पाच भाग उधारमा, जेयी छेला
वारमा प्रतर वरार सात सागरोपमनु उत्कृष्ट आयुष्य थाय ए
रीते माहेन्द्रे सात्रिक सात सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति कहेवी ए
प्रमाणे उरना सर्व देवलोकना प्रतरने विषे आयुष्य स्थिति काढवी
ए आयुष्यनी स्थिति यत्रमां आनी छे तेमाथी जोइ लेवी ॥ २१ ॥
अहिं देवताना आयुष्यनु प्रथम द्वार सम्पूर्ण थयु ॥

हने देवगतिने विषे भुवन सम्बन्धी त्रीजु द्वार कह छे—

असुरा नाग सुवन्ना, विज्जु अग्गी य दीव उदही अ ॥
दिसि पवण यणिय दसविह, भवणवई तेसु
दुदु इंदा ॥ २२ ॥

अर्थः—चार निकायना देवतामां प्रथम भुवनपति देवताना
भुवन कहेवाने माटे भुवनपतिनी दश जातिना नाम कहे छे. १
(असुरा) के० असुर कुमार, २ (नाग) के० नाग कुमार, ३
(सुवन्ना) के० सुवर्ण कुमार ४ (विज्जु) के० विद्युत्कुमार, ५
(अग्गीय) के० अग्नि कुमार, ६ (त्रिव) के० त्रिय कुमार, ७
(य) के० अने (उदही) के० उदयि कुमार, ८ (दिसि) के०
दिशि कुमार, ९ (पवण) के० वायु कुमार, अने १० (यणिय)

૧૦ સ્તાનિન કુમાર ય (દસ વિહ મયણવદ્) ૧૦ ત્થ પ્રકાશના
 ધુવનપતિ દેવતા છે. (તેમુ) ૧૦ તે એક એક નિશાયને વિષે એ
 દક્ષિણ શ્રેણિનો અને એ ઉત્તર શ્રેણિનો એમ (દુદુ ઇત્) ૧૦ વે
 વે ઇન્દ્રો છે એ ત્થે નિકાયના દેવો કુમાર એટલે વાલ્મની પેટે
 ક્રીડા કરનારા છે, માટે દરુક નામની સાથે કુમાર શબ્દ
 જોડ્યો છે ॥ ૨૦ ॥

હવે ધુવનપતિની દયા નિશાયના વીણ ઇન્દ્રોના નામ રુદ્ધ છે—

ચમરે વ્લી ય ધરણે, ભૂયાણદે ય વેણુદેવે ય ॥
 તત્તો ય વેણુદાલી, હરિફત્તે હરિસ્સહે ચેવ ॥ ૨૩ ॥
 અગ્ગિમિહ અગ્ગિમાણવ, પુન્નપિસિથ્થે તહેવ જલકત્તે ॥
 જલપહ તહ અમિ અર્ગઈ, મિયવાહણ દાહિ-
 ણુત્તરઓ ॥ ૨૪ ॥

વેલવે ય પમજણ, ઘોસ મહાઘોસ એસિમન્નયરો ॥
 જવુદ્દીવ છત્ત, મેરુ દડ પહુ કાઠ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ —અર્હિ (તાહિણુત્તરઓ) ૧૦ દક્ષિણ શ્રેણીનો ઇન્દ્ર
 અને ઉત્તર શ્રેણીના ઇન્દ્ર એમ દરુક નિશાયના વે વે ઇન્દ્રો કહેવા
 તેમના અનુક્રમે કરીને નામ રહે છે. પહેલી અમુરુકુમાર નિકાયની
 દક્ષિણ નિશાનો (ચમરે) ૧૦ ચમરન્દ્ર (ય) ૧૦ અને ઉત્તર
 નિશાનો (વ્લી) ૧૦ વ્લીન્દ્ર, ત્રીજી નાગકુમાર નિકાયની દક્ષિણ
 નિશાનો (ધરણે) ૧૦ ધરણેન્દ્ર (ય) ૧૦ અને ઉત્તર નિશાનો
 (ભૂયાણદે) ૧૦ ભૂયાણદ્ર. (ય) ૧૦ વ્લી ત્રીજી સુવર્ણ કુમાર
 નિકાયની દક્ષિણ નિશાનો (વેણુદેવે) ૧૦ વેણુદેવેન્દ્ર અને ઉત્તર

दिशानो (देण्डाली) क० वेणुगालिन्द्र. (तत्तो) क० तारपत्ती
चोथी विष्णुकुमार निरायनी दक्षिण दिशाने वि (हरिस्महे) क०
हरिस्तेन्द्र अने उत्तर दिशाने विषे (हरिस्मह) ३० हरिसहेन्द्र
(वेव) क० निक्षयथी जाणवा. ॥ २३ ॥ पाचमी अग्नि कुमार
निरायनी दक्षिण दिशाने विषे (अग्निस्मिह) ३० अग्निनिस्तेन्द्र
अने उत्तर दिशाने विषे (अग्निमाणर) क० अग्निमानवेन्द्र. छठी
द्वीपकुमार निरायनी दक्षिण दिशाने विषे (पुन्न) ३० पूर्णेन्द्र
अने उत्तर दिशाने विषे (विसिष्टे) ३० विशिष्टेन्द्र (तहेव) ३०
तेमज सातमी उदधिकुमार निरायनी दक्षिण दिशाने विषे (जल
स्महे) ३० जलस्तेन्द्र अने उत्तर दिशाने विषे (जल्पह) क०
जल्पभेन्द्र (तह) ३० तेमज आठमी दिशिकुमार निरायनी
दक्षिण दिशाने विषे (अपिभ्रगई) ३० अपितगतीन्द्र अने उत्तर
दिशाने विर (अमियवाहण) क० अपितवाहनेन्द्र-॥ २४ ॥ (य)
क० बली नवमी वायुकुमार निरायनी दक्षिण दिशाने विषे
(वेल्वे) ३० वेल्वेन्द्र अने उत्तर दिशाने विषे (पभजण) ३०
प्रभजनेन्द्र. दशमी स्तनिनकुमार निरायनी दक्षिण दिशाने विषे
(घोस) क० गोपेन्द्र अने उत्तर दिशाने विषे (महागोस) क०
महागोपेन्द्र. (एसि) ३० ए वीश इद्रमाथी (अन्नयरो) क०
कोइ इद्र जो पोतानी शक्ति फोगवे तो ते (जजुद्धीय) क० जजु-
द्धीपने (छत्त) ३० छत्राकार करवाने तथा (मेर) क० मेरुप-
र्वतने (दह माउ) ३० दह करवाने (पहु) ३० समर्थ धाय ठे.
अर्थात् ते स्त्र पृथ्वीनु छत्र करी अने मेरुपर्वतनो दह करी दासा
हाथे गारण कर तो पण तेना शरीरने काई प्रयास जणाय नहीं.
छता कोइ वग्वन एही शक्ति फोरवी जजुद्धीपने उत्राकार कर्युं
नथी, करता नथी ने करशे पण नहि.

હો અમુર કુમારનિક નિશાયોની દક્ષિણ શ્રેણીની ધુવન સરયા કહે છે—

ચડતીસા ચડચત્તા, અઢ્ઢતીસાય ચત્ત પચ્છહ ॥

પન્ના ચત્તા કમમ્મો, લક્ષ્વા ભવ્ણાણ દાહિણઓ ॥૨૫॥

અર્થ —અમુર કુમારના (ચડતીસા) ૪૦ ચોત્રીશ લાલ્, નાગ કુમારના (ચડચત્તા) ૪૦ ચુમાલીશ લાલ્, સુત્રણ કુમારના (અઢ્ઢતીમાય) ૬૦ આઢ્ઢત્રીશ લાલ્, વલી વિયુલ્કુમાર અગ્નિકુમાર ઢ્ઢીપકુમાર, ઉત્ત્રિકુમાર અને દિશિકુમાર ૯ (પચ્છ) ૬૦ પાલે નિશાયના (ચત્ત) ૪૦ ચાલીશ ચાલીશ લાલ્ ધુવન છે. તથા પવનકુમારના (પન્ના) ૫૦ પચાસ લાલ્ અને સ્તનિતકુમારના (ચત્તા) ૬૦ ચાલીશ લાલ્ ધુવન છે, ૯ (કમમ્મો) ૬૦ અનુક્રમે કરીને (દાહિણઓ) ૪૦ દક્ષિણ શ્રેણીના (ભવ્ણાણ) ૬૦ ધુવનોના (લક્ષ્વા) ૬૦ લાલ્ઓની સરયા કહી. ॥ ૨૬ ॥

હવ ઉત્તર શ્રેણીના ધુવનની સરયા કહે છે —

ચડ ચડ લક્ષ્વ વિહ્ણા, તાવડયા ચેપ્ ઉત્તર દિસાણ ॥

સન્વેવિ સત્ત કોડી, વાવત્તરિ હુતિ લક્ષ્વા ય ॥૨૭॥

અર્થ —દશે નિશાયની દક્ષિણ શ્રેણીર જે ધુવન સરયા કહી છે. તેમા ૯૪ ૯૪માથી (ચડ ચડ લક્ષ્વ વિહ્ણા) ૬૦ ચાર ચાર લાલ્ ઓઢા કર્યા થમા શેપ જે જે નિશાયના જેટલા જેટલા ધુવન રહ (તાવડયા) ૬૦ તેટલા તેટલા (ઉત્તર દિસાણ) ૬૦ ઉત્તર િશાની નિશાયને વિપે (ચેપ) ૬૦ નિશ્ચે હોય છે. તે આ

प्रमाणे अमुरकुमारनां त्रीश लाख, नागकुमारना चालीश लाख, सुवर्णकुमारना चोत्रीश लाख, पद्मे विग्रहकुमार अग्निकुमार द्विपकुमार उदरिकुमार अने द्विशिकुमार ए पाचैना छत्रीस छत्रीस लाख, पवनकुमारना छैतालीस लाख, अने स्तनितकुमारना उत्रीसलाख भुवन उत्तर दिशाए ठे, (सर्वेवि) के० ए दक्षिण तथा उत्तर बने श्रेणिना मन्त्री ने (सत्तकोडी) के० सात क्रोड यके० अने (वास्तरी लम्बा) क० उहोनेर लाख भुवन हुनि क० होय ठे ॥ २७ ॥

हमे एज दश निकायनी दक्षिण तथा उत्तर श्रेणीनी जुटी जुटी भुवन सरया कह ठे —

चत्तारिय कोडीओ, लम्बा छवेव दाहिणे भवणा,
तिन्नेव य कोडीओ, लम्बा छावट्टी उत्तरओ ॥ २८ ॥

अर्थ — (चत्तारि कोडीओ) के० चार क्रोड यक० अने (छ लम्बा) के० छ लाख, (दाहिणे) के० दक्षिण दिशामा, (भवण) के० भुवनो, (वेव) क० तिन्ने थाय ठे, तथा (तिन्नेय कोडीओ) के० त्रण क्रोड, यके० (छावट्टी लम्बा) के० छसठलाख भुवनो, (उत्तरओ) के० उत्तर दिशा तरफ होय ठे ॥ २८ ॥

हमे ए पुरोक्त भुवन क्या ठे ? ते स्थानक करे छे —

रयणाए हिट्टुपरि, जोयण सहस्स त्रिमुत्तु ते भवणा ॥
जबुद्दीप सभा तह, सखममखिज्जनित्यारा ॥ २९ ॥

अर्थ — रयणाए के० रत्नप्रभा पृथ्वीनो पीड एक लाख अने ऐसीदजार योजन जाइपणे ठे, तेमावी, (हिट्टुपरि) के० षठे ने उपर. (जोयण सहस्स त्रिमुत्तु) क० एक एक हजार योजन

सुक्रीने वचमाना एक लाख अष्टोत्तर हजार प्रोजनमाह, ते १०
 ते भुवनपति देवोना, (भवणा) के० भुवनो छे तेमा नाना भुवनो
 (जनुहीर मया) के० जनुद्धिय मरगा छे (तह) के० तथा मध्यम
 भुवनो ते, (सत्त) १० सग्यात कोठी योजन प्रमाण छे, तथा
 उल्लुणते (असत्विज्ज) के० असत्त्याता सोश कोठी योजन प्रमाण,
 (वित्थारा) के० विस्तारवत होय छे ॥ २९ ॥

हा णा देवोमा पोतपोवानी निकाय जाणी शकाय माटे
 असुरादिक् दश निकायना देवोना मुकुटान्क आभूषणने विषे
 चिन्हो होय छे ते कह छे —

चूडामणि फणि गरुडे, वज्जे तह कलस मीह अस्सेय, ॥

गय मगर वद्धमाणे असुराङ्ग मुणसु चिण्ह ॥ ३० ॥

अर्थ — असुरकुमारना मुकुटने विषे, (चूडामणि) के० चूडा-
 मणिनु चिन्ह छे नागकुमारना आभूषणने विषे, (फणि) के०
 सपनु चिन्ह छे सूर्णकुमारना आभूषणने विषे, (गरुड) के० गरुडनु
 चिन्ह छे विष्णुकुमारना मुकुटमा, (वज्जे) के० वज्जनु चिन्ह छे
 (तह) के० तथा अग्निकुमारना आभूषणमा, (कलस) के० कलसनु
 चिन्ह छे द्विपकुमारना आभूषणमा (मीह) के० सिंहनु चिन्ह छे,
 उग्रिभुमारना मुकुटने विषे के० (अस्सेय०) अश्वनु चिन्ह छे, दिशि-
 कुमारना मुकुट विषे, (गय) के० हाथीनु चिन्ह छे, वायुकुमारना
 आभूषणने विषे, (मगर) के० मगरनु चिन्ह छे स्तनितकुमारना
 आभूषणने विषे, (वद्धमाणे०) के० सराव सपत्नु चिन्ह छे ए प्रमाणे
 (असुराङ्ग) के० असुरात्तिक दश भुवन पतिना (चिण्ह) के० चिन्ह
 (मुगमु) के० जाणवा ॥ ३० ॥

हा एज असुरादिक् दश मारना भुवनपति देवोना
 प्रीरनो वर्ण कह छे —

असुरा कालानागु, दहिपडुरा तह सुवन्न दिसि थणिया-
कणगाभ विज्जु सिहि दीव, अरुणा वाउ पियगु

निभा ॥ ३१ ॥

अर्थ — असुराफाला के० असुरकुमारनां शरीर काला वर्ण होय छे, (नागुदहि) के० नागकुमार अने उदभिकुमार ए चनेना शरीर, (पडुरा) के० गौर वर्ण छे तह के० तेमज, सुवन्न के० सुवर्णकुमार (दिसि) के० द्विगिकुमार तथा (थणिया) के० स्तनित-कुमार ए ऋणना शरीर (कणगाभ) के० सुवर्णकाति समान होय छे (विज्जु) के० त्रिघुकुमार (सिहि) के० अग्निकुमार (दीव) के० द्वीपकुमार ए ऋणना शरीर (उवरुगा) के० राता वर्ण छे तथा (वाउ) के० वायुकुमारना शरीरनी कति (पियगु) निभा के० पियगु वृक्षना वर्ण समान होय छे नील होय छे ॥ ३१ ॥

हरे अनुरकुमारादिना बहोनी वर्ण कह छे —

असुराण वत्थरत्ता, नागोदहि विज्जु दीव सिहि नीला ॥
दिसि थणिय सुवन्ना ग, धवला वाउ ग सज्जरुड ॥ ३२ ॥

अर्थ — असुराण के० असुरकुमारना वत्थ के० वत्थ, (रत्ता) के० राता होय छे, (नागोदहि) के० नागकुमार अने उदभिकुमार तथा (विज्जु) के० त्रिघुकुमार (दीव) के० द्वीपकुमार (सिहि) के० अग्निकुमार ए पाचेना बहो निभा के० नील वर्ण होय छे, दिसि के० द्विगि-कुमार (थणिय) के० स्तनितकुमार अने (सुवन्ना) के० (सुवर्ण) कुमार ए ऋणेना बहो (धवला) के० उज्वल होय छे तथा (वाउ) के० वायुकुमारना वत्थ (सज्जरुड) के० सं याना रग सरत्ता छे

हो भुवनरति विरे दशे निकायना इन्द्रोना सामानिक देवीनी तथा आत्परक्षक देवीनी सग्या रह छे:—

चउसष्टि सष्टि असुरे, छवसहस्रमा धरइण माइण ॥
 मामागिया इमेसि, चउग्गुणा आय रक्खाय ॥ ३३ ॥

अर्थ — असुर के असरकुमार निरायणा वे इन्द्र ठे तेमा पहला चमरन्द्रने (चउसष्टि) के० चोसठ हजार अने यन्त्रो (सष्टि) के० साठ हजार तथा (रगनाड १) के० धरमेन्द्र निगेर अगारहजार इन्द्रने (उच्च सहस्राइ) के० छ हजार (सामागिया) के० सामानिक देवता उ, (य) के० अने (इमेसि) के० ए सामानिक देवोथी (चउग्गुणा) के० चार गुणा (आयरक्खा) के० आत्मरक्षक देवो होय ठे ॥ ३३ ॥ एम भुवनत्रिती दो निरायणा नाम, इन्द्र, भुवनसग्या, चिन्ह, वर्ण, वस्त्र, सामानिक देव अने आत्मरक्षक विरोरनी वक्तव्यता वही

हे व्यतरदेवोनी वक्तव्यता रहता थका प्रथम व्यतर देवोना भुवन कह ठे —

रयणाए पढम जोयण-महसे हिट्टवरि सय सय विहूणे ॥
 वतरियाण रम्मा, भोमा नगरा अक्खिज्जा ॥ ३४ ॥

अर्थ — (रयणाए) के० रत्नप्रभा पृथ्वीना पिंडना (पढम) के० प्रथम उतरना जोयण (सहसे) के० जे एक हजार योजन मूर्या ठे, तेमाथी (हिट्टवरि सय सय विहूणे) के० हठे अने उपर सो सो योजन मूर्याए बचमा आठमो योजन रखा, तेमा (वतरियाण) के० व्यतर देवोना (भोमा) के० पृथ्वीकाय सत्री (रम्मा) के० रमणिक (अक्खिज्जा) के० असरयाता (नगरा) के० नगरो ठे ॥ ३४ ॥

हे व्यतर देवोना घरना भारार कह ठे —

✓ वाहि वट्टा अतो, चउरस अहो अ कण्णिगयायारा ॥

भरणवड्ढं तह वतराण, इद भवगाओ नायव्वा ॥३५॥

अर्थ — व्याख्यानोना परो (वाहिं) के० बाहेरना भागे (वट्टा) के० वृत्त एतले गोल आकारवाला ठे, अने (अतो) के० माहेल्या भागे (चउरस) के० चोखुगा ठे (अ) के० पत्नी (अहो) के० अगोभागे एतले नीचेना भागे (कण्णिगयायारा) के० झमलनी मज्जिमाना आकार ठे ए उपर रहली आकृतीवाला (भरणवड्ढं) के० भवनपतिना (तह) के० तथा (वतराण) के० व्यतख्यानोना (इदभरणगाओ) के० इन्द्रना भुवनो (नायव्वा) के० जाणवा ॥ ३५ ॥

तहि देवा वतरिया, वरतरुगीगीयवाइयवेण ॥

निच्च सुहिया पमुइया, गयपि कालं न याणति ॥३६॥

अर्थ — (तहिं) के० ते भुवनोमा (देवा वतरिया) के० व्यतरिक देवताओ (वरतरणी) के० अति सुन्दर देवागनाओना (गीयवाइयवेण) के० मधुर गीत अने वत्रीगवद्ध नाटक सहित मृत्गायिक वाजिनना शब्धी (निच्चं) के० नित्य (सुहिया) के० सुखी छता अने (पमुइया) के० हर्षवत छता (गयपि कालं) के० गयेला कालने (न याणति) के० नथी जाणता ॥ ३६ ॥

इत ते वतर देवोना नगरोनु प्रमाण तथा निरुयना नाम रहे ठे—

ते जवुदीम भारह—विदेह सम गुरु जहन्न मज्जिमगा ॥

वतर पुण अट्टविहा, पिसाय भूया तथा जक्खा ॥३७॥

રક્ષસ કિન્નર કિપુરિમા, મહોરગા અટ્ટમા ય ગંધવ્યા ॥
દાહિણ ઉત્તર મેયા, મોલમ તેસિ ઇમે ઇંદા ॥ ૩૮ ॥

અર્થ — ને વ્યંતર દેવોના (નગરો) જે (ગુરુ) કે૦ મહોટાં છે તે (જગુટીવ) કે૦ જગુટીવ જેવડા એક લાસ યોજન પ્રમાણ ગોલ આકારવાલા છે તથા જે (જહન્ન) કે૦ જગન્ય નગરો છે તે (મારહ) કે૦ ભરતક્ષેત્ર જેવડા એટલે ૫૨૬ યાજન તથા એક યોજનના ઓગળીયા છ ભાગ ઉપર છે, અને (મજ્જિમગા) કે૦ મયમ ભુવનો છે તે (વિદેહસમ) કે૦ મહા-વિદેહ ક્ષેત્ર સમાન એટલે ૩૩૬૮૪ યોજન અને એક યોજનના ઓગળીયા ચાર ભાગ ઉપર એવડા મહોટા છે (પુળ) કે૦ વગ્રી તે નગરોમા રહેનારા (વતર) કે૦ વ્યંતર દેવો (અટ્ટ વિદ્યા) કે૦ આઠ પ્રકારના છે તેમના નામ કહ છે ? (પિસાય) કે૦ પિશાચ, ૨ (ભૂયા) કે૦ ભૂત, (તદ્દા) કે૦ તથા ૩ (જમ્બા) કે૦ યક્ષ ॥ ૩૭ ॥ ૪ (રક્ષસ) કે૦ રાક્ષસ, ૫ (કિન્નર) કે૦ કિન્નર, ૬ (કિપુરિમા) કે૦ કિપુરુપ, ૭ (મહોરગા) કે૦ મહોરગ, (ય) કે૦ અને ૮ (અટ્ટમા) કે૦ આઠમા (ગંધવ્યા) કે૦ ગંધર્વ (દાહિણ ઉત્તર મેયા) કે૦ દક્ષિણ અને ઉત્તર એવા ત્રણ મેદથી (તેસિ) કે૦ તેમના (ઇમે) કે૦ આગલી ગાથામા કહવાશે તે નામના સોલસ ઇન્દ્રા કે૦ શીલ ઇન્દ્રો છે ॥ ૩૮ ॥ અહિં એ આઠેના પ્રતિભેદ કહ છે —

મુન્દર આકૃતિવાલા, જોનારને આનંદ ઉપજાવનારા, દાઘ તથા વટમા રત્નના આભૂષણોને મારણ કરનારા કુપ્પાડ, પટક, જોપ, આન્હિક, કાલ, મહાકાલ, ચોક્ષ, અચોક્ષ, તાલપિશાચ,

મુખરપિશાચ, અવસ્તારક, દેહ, મહાદેહ, તૂદશ્રીક અને વનપિ-
શાચ એ પદર પ્રકારના પિશાચ દેવો છે ॥ ૧ ॥

રૂપવત, સુંદર મુખવાલા અને વિવિધ લેપનને ધારણ કર
નારા સ્વરૂપ, પ્રતિરૂપ, અતિરૂપ, ભૂતોત્તમ, સ્કન્દિન, મહાસ્ક-
ન્દિન, મહાવંગ, પ્રતિછત્રા અને આસાશગા એ નવ પ્રકારના
ભૂતદેવો છે ॥ ૨ ॥

ગંભીર સ્વભાવવાલા, પ્રીય દેખાવવાલા, શરીરના માનોન્માન
પ્રમાણવાલા, હાથગંગના તલીયા, નલ, તાલુ, જીભ, હોઠ એ
જેમના રાતા છે એવા, સુંદર મુકુટ તથા વિચિત્ર આભૂષણોને
ધારણ કરનારા એવા પૂર્ણભદ્ર, માણિભદ્ર, ચેતમદ્ર, હરિમદ્ર, મુમ-
નોભદ્ર, વ્યતિપારુભદ્ર, મુભદ્ર, સર્વતોભદ્ર, મનુષ્યયજ્ઞ, પનાગિપ,
પનાહાર, રૂપયજ્ઞ અને યજ્ઞોત્તમ એ તેર મેટ્ર યજ્ઞ દેવોના છે. ॥૩॥

ભયરૂર સ્વભાવવાલા, ભયરૂર દેખાવવાલા, ચિફરાલ રાતા
લાગા હોઠવાલા, ક્ષલ્હલતા આભૂષણવાલા, નાના પ્રકારના વિલે-
પનવાલા એવા મીમ, મહામીમ, વિઘ્ન, વિનાયક, જલરાક્ષસ, યજ્ઞ-
રાક્ષસ અને વ્રહ્મરાક્ષસ એ સાન પ્રકારના રાક્ષસ દેવો છે. ॥ ૪ ॥

શાન આકૃતિવાલા, સુંદર મુખવાલા અને મસ્તક ઉપર
મુકુટને ધારણ કરનારા એવા કિનર, કિંપુરુપ, કિંપુરુપોત્તમ, હૃદય-
ગમ, રૂપશાલિન, અર્નિદિત, કિનરોત્તમ, મનોરમ, રતિમિય અને
રતિશ્રેષ્ઠ એ દશ પ્રકારના કિનર દેવો છે. ॥ ૫ ॥

જેમના સાથલ અને ઝુજાઓ રૂપવત છે, સુંદર મુખ શોભા-
વાલા તથા નાના પ્રકારના આભૂષણોને ધારણ કરનારા એવા પુરુપ,
સત્પુરુપ, મહાપુરુપ, પુરુપટ્ટપમ, પુરુપોત્તમ, અતિપુરુપ, મહાદેવ,
મરુત, દેરુપ્રમ અને યજ્ઞસ્વત એ દશ પ્રકારના કિં પુરુપ છે. ॥૬॥

અતિ લગવાલા, મુન્દર આક્રતિવાલા, મહોદા શરીરવાલા, પુષ્ટ
વિન્નારવત સ્કન્ ગ્રીવાવાલા અને વિચિત્ર આભૂષણોને ગરણ
સ્નનારા ણા મુજગ, મોગગાલ્નિ, મહાકાય, અતિમાય, સ્કન્
સાલ્નિ, મનોરમ, મહાદેવ, મહેશ્વજ્ઞ, મેરુકાત અને માસ્વત ણ દગ
મકારના મહોરગ દેવો છે ॥ ૭ ॥

મુન્દર આક્રતિવાલા, શ્રેષ્ઠ મુલ્લવાલા, પ્રીય શબ્દવાલા, મસ્ત-
સ્ને વિા મુકુટ અને કઠને ત્રિષ ઠારને ધારણ સ્નનાર ણવા હાહા,
દૂહ, ડુવર, નાસ્, સ્પિવાત્મ, મૂતવાદ્મ, વાઙ્મ, મહાકાદમ, રૈવત
વિશ્વાવમ્, ગીતરતિ અને ગીતયજ્ઞ ણ તાર પ્રમારના ગમર દેવો છે,
ણ વ્યતરદેવોના પ્રતિભેદ વજ્ઞા

દેવે વ્યતર દેવોના શોભ વન્દોના નામ વં ગાથાવડે કહે છે —

કાલે ય મહાકાલે સુરુપ પઢિરુપ પુત્રમદ્દે ય ॥

તહ ચેવ માણિમદ્દે, મીમે ય તહા મહામીમે ॥ ૩૯ ॥

ફિનર ક્ષિપુરિસે સપ્પુ-રિસા મહપુરિસ તહય અઢ્કાણ ॥

મહકાણ ગીયરઢ્, ગીયજ્ઞસે દુન્નિ દુન્નિ કમા ॥ ૪૦ ॥

અર્થ —પિશાચ નિમાયમા દક્ષિણ દિશાણ (કાલે) ક૦
કાલેન્દ્ર અને (ય) ક૦ વઝી ઉત્તર દિશાણ (મહાકાલે) ક૦
મહાકાલેન્દ્ર, મૂતનિમાયમા દક્ષિણ દિશાણ (સુરુપ) ક૦ સ્વરૂપેન્દ્ર
અને ઉત્તર દિશાણ (પઢિરુવ) ક૦ પ્રતિરૂપેન્દ્ર, (ય) ક૦ અને
યજ્ઞનિમાયમા દક્ષિણ દિશાણ (પુત્રમદ્દે) ક૦ પૂર્ણમદ્દ અને ઉત્તર
દિશાણ (તહ ચેવ) ક૦ તેવીજ ગીતે નિષ્ચે (માણિમદ્દ) ક૦
માણિમદ્દ, ય ક૦ વઝી તહા ક૦ (તથા) રાક્ષસ નિમાયમા દક્ષિણ
દિશાણ (મીમ) ક૦ મીમેન્દ્ર અને ઉત્તર દિશાણ (મહામીમે)

के० महाभीमेन्द्र ॥ ३९ ॥ किंनर निकायमां दक्षिण दिशाए
 (किंनर) क० किंनरन्द्र अने उत्तर दिशाए (किंपुरिसे) के०
 किंपुरुषेन्द्र, तथा किंपुरिष निकायमा दक्षिण दिशाए (सप्पुरिसा)
 के० सत्पुरुषेन्द्र अने उत्तर दिशाए (महपुरिस) के० महापुरुषेन्द्र,
 (तहय) के० तेमज महोरग निकायमा दक्षिण दिशाने विषे
 (अडकाए) क० अतिमायेन्द्र अने उत्तर दिशाने विषे (महकाए)
 के० महाकायेन्द्र, गधर्व निकायमा दक्षिण दिशाने विषे (गोयर्ई)
 के० गीतरतींद्र अने उत्तर दिशाने विषे (गीयजसे) क० गीत-
 यशेंद्र ए प्रमाणे आठ निकायमां (कमा) क० अनुक्रमे करीने
 (दुन्नि दुन्नि) के० बवे इद्रो होय छे ॥ ४० ॥

हो ए पिशाचादिक आठ निकायना व्यंतर देवोनी ध्वजामा
 चिन्ह होय ते कहे छे —

चिधं कलत्र सुलसे, वड खट्टगे असोग चपयए ॥

नागे तुवरु अ झए, खट्टंगविवज्जिया रुक्खा ॥ ४१ ॥

अर्थः—पिशाचन (कलत्र) के० कट्टर वृक्षनु चिन्ह, भूतने
 (सुलसे) के० सुलस वृक्षनु चिन्ह, यक्षने (वड) के० वडवृक्षनु
 चिन्ह राक्षसने (खट्टगे) के० तापसना पात्रनु चिन्ह, किंनरने
 (असोग) के० अशोक वृक्षनु चिन्ह, किंपुरुषने (चपयए) के०
 चपक वृक्षनु चिन्ह, महोरगने (नागे) के० नाग वृक्षनु चिन्ह,
 गधर्वने (तुवरु अ) के० बळी तुवराना वृक्षनु चिन्ह होय छे. ए
 सर्वे (चिध) के० चिन्ह (झए) के० ध्वजामा होय छे तेमा
 (खट्टंगविवज्जिया) के० खट्टंगने वर्जनि बाकीना सर्वे चिन्हो
 रुक्खा क० वृक्षो छे अने खट्टांग ए तापसनु उपकरण छे. ॥ ४१ ॥

हो ए व्यंतर देवोना शरीरनो वर्ण कह छे—

जसख पिसाय महोरग, गधज्जा साम किनरा नीला ॥
रखम किपुरिमा वि य, धरला भूया पुणो काला ॥४२॥

अर्थ — (जसख) क० यत्त, (पिसाय) क० पिशाच,
(महोरग) क० महोरग, (गधज्जा) क० गरम ए चारनो वर्ण
(साम) क० श्याम एम्ह किचित् कृष्णवर्ण जाणवो (किनरा)
क० किनरो (नीला) क० श्याम पण किचित् नील वर्णवाला
जाणवा. (रखम) क० रातम अने (किपुरिसायि) क०
किपुरहा पण (धरला) क० उज्जळ वर्णवाला होय ते (पुणो)
क० वगी (भूया) क० भूदेसो (काला) क० कृष्णवर्णवाला
होय ते. ॥ ४२ ॥

हो वीजा आठ जातिना व्यतर देसो छे, ते रहे छे —

रयणाए जोयणसए, हिदुपरि दस दम ठाइए चेव ॥
वतरियाण निऱाया, भवणासखा सुए भणिया ॥ ४३ ॥

अर्थ — (रयणाए) क० रत्नप्रभा पृथ्वीना पिंड माहेला
(जोयणसए) क० पहिला सो योजनमा (हिदुपरि) क० नीचे
अने उपर (दस दम ठाइए चेव) क० निश्चय दस दस योजन
मूमीय बासीना एसी योजनमा वतरियाण (निऱाया) क०
व्यतर देवतानी आठ निऱायो छे तेमा (भवणासखा) क०
व्यतर देसोना असग्य भुवनो (सुए भणिया) क० सूत्रमा
क्या छे ॥ ४३ ॥

अणवन्नी पणपन्नी, इमिमाई भूयराइए चेव ॥

रुदी य महकरुदी, कोहडे चेव पयए य ॥ ४४ ॥

अर्थ — (अणवन्नी) क० अणवन्नी निऱाय, (पण-

पत्नी) के० पगपत्नी निरुप, ३ (उमिवाड) के० ऋषिवादी
 निरुप, ४ (भूयवाड) के० भूतवादी निरुप, (चेर) के०
 निवे, ५ (कनी य) के० बली कृत्ति निरुप, ६ (महाकृत्नी)
 के० महाकृत्ति निरुप ७ (मोहडे) के० मोहडिक निरुप,
 (चेर) के० निरुप ८ (पयए य) के० पली पतग निरुप ए
 व्यतर देवोनी आठ निरुप जाणवी ॥ ८४ ॥

इय पढमजोयणमए, रयणाए अट्ट वतरा अररे ॥

तेसु इह सोलमिदा, रुअगअहो दाहिगुत्तरओ ॥ ४५ ॥

अर्थ — (इय) के० ए आठ निरुप ते (रयणाए) के०
 रत्नप्रभा पृथ्वीना (पढमजोयणमए) के० पहला सां योजन
 माहेला वचना एसी योजनमा रसनारा (अट्ट वतरा) के० आठ
 जातिना व्यतर ते पूर्वे कहला व्यतहोधी (अरर) के० राजा
 अर्थात् वाणव्यंतर देवो जाणवा. (इह) के० अहि (तेसु) के०
 ते व्यतर देवताने पिणे आठ निरुपना (सोलमिदा) के० शोल
 इंद्रो (रुअगअहो) के० रुचक प्रदेशधी दश योजन नीचे एसी
 योजनमा दाहिगुत्तरओ के० वक्षिण अने उत्तर दिशाना भेदे करीने
 जाणवा ॥ ४५ ॥

हेने वे गाथावडे शोल इंद्रोना नाम रुहे टे—

सन्निहिए सामाणे, धाइ निहाए इसी य इसियाले ॥

ईसर महेसरे वि य, हवइ सुवत्ये विसाले य ॥ ४६ ॥ '

हासे हासरडे वि य, सेए य भवे तहा महासेए ॥

पयगे पयगरडे वि य, सोलम इदाण नामाणि ॥ ४७ ॥ '

अर्थ — (सन्निहिए) के० सनिहिनेट, (सामाणे)

क० सामानेन्द्र, २ (वाइ) क० धाना इद्र, ४ (रिहार) के०
 विधाना इद्र, ५ (इमी य) क० बळी रूपि इद्र, ६ (इसिवाले)
 क० रूपिवालेन्द्र, ७ (ईसर) क० ईश्वरन्द्र, ८ (महासरे) के०
 महेश्वरेन्द्र, (वि य) क० निशय (हरइ) के० होय. ० (सुवन्धे)
 क० सुवत्सेन्द्र, (य) क० अने १० (त्रिमाले) क० विद्यालेन्द्र.
 ॥ ४६ ॥ ११ (हासे) क० हास्य इद्र, १२ (हासरई), के०
 हास्परति इद्र, (वि य) क० बळी १३ (सेर) क० श्वतइद्र,
 (भय) क० होय. (तहा) के० तेमज १४ (महासेर) के०
 महाश्वत इद्र, १५ (पयग) क० पतग इद्र, १६ (पयगइ) के०
 पतगरति इद्र ए वि य क० निशय (सोलसइद्राण) क० सोल
 श्रोना (नामाणि) क० नाम कथा. ॥ ४७ ॥

आ वाण यनर देवोना सोल इद्र कथा. तेनी पहेला व्यनर
 देवोना पण सोल इद्रो कथा ठे सर मणी रतीस इन्द्र थया तेमनी
 साये भुवनरतिना यीश, मूर्य चंद्रना ये अने वैमानिरना दश मणी
 चोमठ इद्रो गणाय ठे.

हे व्यनर तथा ज्योतिषि देवोना सामानिर अने आत्परसक
 देवो सरखा छे, माटे साये सरया कहे ठे —

सामाणियाण चउरो, सहस्स सोलम य आयरक्खाणं ॥
 पत्तेयं सव्वेसि, वतरइ ममिस्वीण च ॥ ४८ ॥

अर्थ — (सव्वमि) के० सर्व एण्ठे यतीश (यतरवइ) के०
 व्यनर इन्द्रोने (च) क० अने (मसिरवीण) क० मूर्य अने
 चंद्रने ते (पत्तेय) क० दरेमने (सामाणियाण) के० सामानिर
 देवो (चउहोसहस्स) क० चार हजार अने (आयरक्खाण) क०
 अगसक देवो ते (सोलसय) क० शोल हजार होय ठे. ॥ ४८ ॥

हरे दरेक इन्द्रनी पासे केटली जातना देवो होय छे ?
ते कह छे —

इंद्रमामाणियाण ता-पतीसा परिसा य अंगरखा य ॥
लोगपाला अणिका, पइन्न अभिओग किब्बि-
सीया ॥ ४९॥

अर्थ — (इंद्र) के० इन्द्र, (सामाणियाण) के० सामानिक
देवो, (तायतीसा) के० तायतिशर देवो, (पहिसा) के० पर्प-
दाना देवो, (अंगरखा) के० अंगरखर देवो, (लोगपाल)
के० लोकरपाल देवो, (अणिका) के० अनिक ते कटकरना देवो,
(पइन्न) के० प्रकीर्ण पटले प्रजारर देवो, (अभिओग) के०
आभियोगिक ते चारर देवो, (किब्बिमीया) के० किलिपिक
देवो. ए न्श जातिना देवो होय छे. ॥ ४९ ॥

हए कटकरना सात प्रकार कहे छे —

गधव्व नट्ट हय गय, रह भड अणियाणि सव्वइंदाणं ॥
वेमाणियाण वसहा, महिसा य अहोनिवासाण ॥ ५० ॥

अर्थ — (गधव्व) के० मृदगयर गरव्वनु, (नट्ट) के० नट्य
कानार नाटमीयानु, (हय) के० घोडानु, (गय) के० हाथीनुं,
(रह) के० रथनु अने (भड) के० मृभटनु. ए छ प्रकारना
(अणियाणि) के० कटको (सव्वइंदाण) के० सर्वे इन्द्रोने होय
छे, परतु (वेमाणियाण) के० वैमाणिक इन्द्रोने सातसु कटकर
(वसहा-) के० वृषभनु होय छे, (य) के० अने (अहोनिवासीण)
के० भुवनरति तथा व्यनर इन्द्रोने सातसु कटकर (महिसा) के०
महिय पटले पाडानु होय छे. ॥ ५० ॥

હવે પ્રત્યક્ષ ઇન્દ્રને ત્રાયવિંશત્કાન્તિક દેવોની સંખ્યા કહ છે—

✓ તિત્તિસ તાયતીસા, પરિસતિયા લોગપાલ ચત્તારિ ॥
અણિયાણિ સત્ત સત્ત ય, અણિયાહિવ સવ્વહંદાણં ॥૫૧॥

અર્થ — (તિત્તિસ તાયતીસા) ક૦ તેત્રીસ ત્રાયવિંશત્કાન્તિક પદ્ધતિ
ગુરુસ્થાનીયા સત્ત્રાહ પૃથ્વા યોગ્ય દેવો (પરિસતિયા) ક૦ વાદ-
મધ્ય અને અભ્યંતર ઈરી ત્રણ પર્યાય, (લોગપાલ ચત્તારિ) ક૦
સોમ યમ વરુણ અને કુવેર ઈ નામના ચાર લોગપાલ, (અણિ
યાણિ સત્ત સત્ત ય) ક૦ ઘડી સાત સાત પ્રકારનું કટક, અને
(અણિયાહિવ) ક૦ કટકના અધિપતિ, (સવ્વહંદાણ) ક૦ સર્વ
ઇન્દ્રાને હોય છે ॥ ૫૧ ॥

✓ નવર વતર જોહસ, હદાણ ન હુતિ લોગપાલાઓ ॥
તાયત્તીસમિહાણા, તિયસાવિય તેસિ નહુ હુતિ ॥૫૨॥

અર્થ — પરતુ (નવરં) ક૦ પદ્ધતિ વિશેષ છે કે—(વતર)
ક૦ વ્યતર દેવોના ઘડીશ ઇન્દ્રોને તથા (જોહસ) ક૦ જ્યોતિષીના
વે ઇન્દ્રોને (લોગપાલાઓ) ક૦ ચાર લોગપાલ (ન હુતિ) ક૦
ન હોય તેમજ (તાયત્તીસમિહાણા) ક૦ ત્રાયવિંશત્કાન્તિક નામના
(તિય સાવિય) ક૦ તે દેવતા પણ (તેસિ) ક૦ વ્યતર તથા
જ્યોતિષીના ઇન્દ્રોને (નહુ હુતિ) ક૦ ન હોય. ॥ ૫૨ ॥

હવે જ્યોતિષી દેવોના વિમાનોની વસ્તુવ્યવસ્થા કહ છે. જ્યોતિષી
તિયસ્ ઝોરુમા છે અને તિયસ્ લોરુ મેર મધ્યસ્થસ્થો નવસો
યોજન ઉપર અને નવસો યોજન નીચે એમ અઠારસો યોજન પ્રમાણ
છે, તેમા ઉપરના જે તિયસ્ લોરુના નવસો યોજન છે તેમા
જ્યોતિષીના વિમાન કટકા ઉચા છે ? તે કહ છે —

समभूतलाओ अट्टहि, दसूण जोयणसएहि आरम्भ ॥
उवरि दसूत्तर जोयण-मयमि चिद्धति जोइसिया ॥५३॥

अर्थ—नेत्रवर्तना मध्य भागमा जे आठ रचरप्रदेश छे, ते समभूतला कहाय त (समभूतलाओ) के० समभूतला धकी (दसूण) क० त्थ योजन ओछा एया (अट्टहीं जोयणमण्हीं) क० आठमो योजन अर्थात् सातसो ने नेत्रु योजन, त्यायी (आरम्भ) के० आरभोने (उवरि) के० उवरना भागने त्रिपे (दसूत्तर जोयणसयमि) के० एरसो दश योजनमाह (जोइसिया) के० ज्योतिषी देसो (चिद्धति) क० रह ३ ॥ ५३ ॥

हे एरसो दश योजनमा ज्योतिषि देसो रेवी हीत रखा छे ? ते कह छे—

तत्थ रवी दसजोयण, असीइ तदुवरि समी य रिखेसु ॥
अह भरणि साइ उवरि, वहि मूलो भितरे अभिई ॥५४॥

अर्थ—(तत्थ) के० या एरले एरसो दश योजनमा (दस जोयण) क० प्रथम दश योजननी उवर (रवी) के० मूर्य छे. (तदुवरि) क० तेना उवर (असीइ) के० एमी योजन (ससी) क० चद्रमा छे (य) क० वन्नी ते यही चार योजन उचा (रिखेसु) के० अट्टासीदश नक्षत्रो छे तेमा (भरणि) के० भरणी नक्षत्र सर्व नक्षत्रोधी (अह) के० नीचे चाले छे, तथा (साइ) के० स्वाति नक्षत्र सर्व नक्षत्रोधी (उवहि) के० उवर चाले छे रगी (मूलो) के० मूल नक्षत्र सर्व नक्षत्रोधी (वहि) के० वहारना मडले चाले छे अने (अभिई) के० अभिजित् नक्षत्र सर्व नक्षत्रोनी (भितर) क० अन्तर चाले छे ॥ ५४ ॥

તાર રવિ ચંદ રિક્ષા, બુહ સુકા જીવ મંગલ સળિયા ॥
 સગ સયે નડય દસ અસિદ્ધ, ચંડ ચંડ કમસો તિયા ॥
 ચંડસુ ॥ ૫૫ ॥

અર્થ — સમભૂતલા પૃથ્વીથી સાતસો ને નેવું યોજન ઘુમીજ
 જ્યોતિષિ વિનાનુ કેવલ આમાશ ટે. (સગ સય નડય) કે૦
 તે સાતસો ને નેવું યોજન ડાર (તાર) કે૦ તારા મહલ છે,
 તે ડપર (દસ) કે૦ દશ યોજન ડાો (રવિ) કે૦ મૂય છે,
 તે ધકી (અસિદ્ધ) કે૦ ંશી યોજન ડપર (ચંદ) કે૦ ચંદ્રમા
 છે, તે ધકી (ચંડ) કે૦ ચાર યોજન ડપર (રિક્ષા) કે૦
 નસત્ર છે, તે ધકી (ચંડ) કે૦ ચાર યોજન ડવો (બુહ) કે૦
 બુન છે, તે ધકી (કમસો) કે૦ અનુક્રમે (તિયા) કે૦ ત્રણ
 ત્રણ યોજનને ડતર (શુકા) કે૦ શુક, (જીવ) કે૦ બૃહસ્પતિ,
 (મંગલ) કે૦ મંગલ અને (સળિયા) કે૦ શની ં (ચંડસુ)
 કે૦ ચાર ગ્રહ છે ં પ્રમાણે સમભૂતલા પૃથ્વીથી સાતસો નેવું
 યોજન ડપર ંકસો દશ યોજનમા સર્વે જ્યોતિષ ચક્ર ચાલે
 છે. સમભૂતલા પૃથ્વીથી નવમો યોજન સર્વથી ડંચો શનીધર છે.
 અર્ધિ યોજનનુ પ્રમાણ પ્રમાણાગુલે કરાને જાણવુ ॥ ૫૫ ॥

હે મનુષ્યક્ષત્રમા ચર જ્યોતિષી મેરુપરંતથી કલા યોજન દૂર
 ચાલે ? તથા અલોગથી અદર કેટલી અમાધાં જ્યોતિષી રહ છે ?
 તે કહે છે —

ઇકારસ જોયણ સય, ડગવીમિકાર સાહિયા કમસો ॥
 મેરુ અલોગાનાર્ધિ, જોઈસચક્ર ચરદ્ ઠાઈ ॥ ૫૬ ॥

અર્થ — (ઇકારસ જોયણ સય) કે૦ અગીયારસો યોજન અને
 તે ડપર (ડગવીસ) કે૦ ંકવીસ યોજન વલી (ઇકારસ જોયણ-

મય) કે ૦ અગીયારસો યોજન અને તે ડર (ઇકાગ્રસાહિયા) ૧૦
 અગીયાર યોજન અગ્રિ. એમ (કમમો) ૧૦ અનુનમે કરીને
 (મેર ગ્લો ગાગાહિ) કે ૦ મેરગ્રતથી અલોકને અગ્રા કરત
 (જોડસચક) કે ૦ જ્યોતિષચક્ર (ચરડ) કે ૦ ચાલે છે અને (ઠાઈ)
 કે ૦ સ્થિર રહ છે અર્થાત્ મેરગ્રતથી અગીયારસો ને ઇત્રોસ યોજન
 દૂર જ્યોતિષચક્ર મનુષ્ય ક્ષેત્રમા ચાલે છે અને લોમના ટેડાયકી
 અગીયારસો ને અગીયાર યોજન ચાર દિશામા માહેલી નોર લોમની
 અગ્રાણે ઇટલે અતર જ્યોતિષ ચક્ર સ્થીર છે તાત્પર્ય મનુષ્યક્ષેત્રમા
 ચર જ્યોતિષી અને વઘારમા ક્ષેત્રમા સ્થીર જ્યોતિષી છે ॥૫૬॥

અદ્ધકવિદ્યાગારા, ફાલિહમયા રમ્મ જોડમવિમાણા ॥
 વતરનયરેહિનો, સખિજ્જગુણા ઇમે હુતિ ॥ ૫૭ ॥

અર્થ — (અદ્ધકવિદ્યાગારા) કે ૦ અર્દા કોઠ ફાલના આકા-
 રવાળા, (ફાલિહમયા) કે ૦ સ્ફટિકરત્નમય અને (રમ્મ) કે ૦
 રમણિન એવા (જોડસવિમાણા) કે ૦ જ્યોતિષિ દેવોના વિમાનો
 છે અને (ઇમે) કે ૦ એ વિમાનો (વતરનયરેહિનો) કે ૦ પૂર્વ
 કહલા વ્યંતગ્ના નારોથાતી (સંવિજ્જગુણા) કે ૦ સગ્યાતગુણા
 મોટા (હુતિ) ૧૦ હોય છે ॥ ૫૭ ॥

જોડસિયવિમાણાઈ, સવાઈ હુતિ ફાલિહમયાઈ ॥
 દગફાલિહમયા પુણ લવ્ણે જે જોડસવિમાણા ॥૫૮॥

અર્થ — (સવાઈ) કે ૦ પૂર્વ કહલા સર્વે (જોડસિયવિમા-
 ણાઈ) કે ૦ જ્યોતિષિ વિમાનો (ફાલિહમયાઈ) કે ૦ સ્ફટિકરત્ન
 મય (હુતિ) કે ૦ છે પુણ ૧૦ (ગ્લી લવ્ણે) કે ૦ લવ્ણસમુદ્રને
 વિષે (જે જોડમવિમાણા) કે ૦ જે જ્યોતિષિના વિમાનો છે તે સર્વે

तार रवि चंद्र रिक्खा, बुध शुक्र जीव मंगल सणिया ॥
सग सय नउय दस अमिइ, चउ चउ कमसो तिया ॥
चउसु ॥ ५५ ॥

अर्थ —समभूतला पृथ्वीयी सातसो ने नेवु योजन छुगीज ज्योतिषि विनानु क्वळ आमाश छे. (सग सय नउय) क० ते सातसो ने नेवु योजन उर (तार) के० तारा मंडल छे, ते उपर (दस) क० दस योजन उचो (रवि) के० भूर्य छे, ते थकी (असिइ) के० एसी योजन उपर (चंद्र) के० चंद्रमा छे, ते थकी (चउ) क० चार योजन उपर (रिक्खा) के० नक्षत्र छे, ते थकी (चउ) के० चार योजन उचो (बुध) के० बुध छे, ते थकी (मसो) क० अनुक्रमे (तिया) के० ऋण ऋण योजनने अतर (शुक्र) क० शुक, (जीव) क० बृहस्पति, (मंगल) क० मंगल अने (सणिया) के० शनी ए (चउसु) क० चार ग्रह छे ए प्रमाणे समभूतला पृथ्वीयी सातसो नेवु योजन उपर एरुसो दग योजनमा सर्व ज्योतिष चक्र चाले छे. समभूतला पृथ्वीयी नवसो योजन सर्वथी उंचो शनीश्वर छे. अहिं योजननु प्रमाण प्रमाणागुले कराने जाणतु ॥ ५५ ॥

हवे मनुष्यक्षेत्रमा चर ज्योतिषी मेरुपूर्वतथी केटला योजन दूर चाले ? तथा अलोकथी अदर केटली अवाधाए ज्योतिषी रह छे ? ते कहे छे —

इकारस जोयण सय, इगवीसिक्कार साहिया कमसो ॥
मेरु अलोगावाहिं, जोइसचक चरइ ठाइ ॥ ५६ ॥

अर्थ —(इकारस जोयण सय) के० अगीयारसो योजन अने ते उपर (इगवीस) के० एन्वीस योजन क्ली (इकारस जोयण-

सय) के० अगीयारसो योजन अने ते उर (उकारसाहिया) के०
 अगीयार योजन अग्रि. एम (रुममो) के० अनुक्रमे करीने
 (रेफ भलो गावार्हि) के० मेरुपरतयी अलोरने अयाग कर
 (जोइमचक्र) के० ज्योतिषचक्र (चरड) के० चाले ठे अने (द्वाइ)
 के० स्थिर रहे ठे अर्थात् मेरुपरतयी अगीयारसो ने एरुनीस योजन
 दूर ज्योतिषचक्र मनुष्य क्षेत्रमा चाले ठे अने लोकना उदायकी
 अगीयारसो ने अगीयार योजन चार विशामा माहली कोर लोकनी
 अवागण एवले अतरे ज्योतिष चक्र स्थीर ठे तात्पर्य मनुष्यक्षेत्रमा
 चर ज्योतिषी अने बहारमा क्षेत्रमा स्थीर ज्योतिषी ठे ॥५६॥

अद्वकविद्यागारा, फलिहमया रम्भ जोइसविमाणा ॥
 वतरनयरेहितो, सखिज्जगुणा इमे हृति ॥ ५७ ॥

अर्थ — (अद्वकविद्यागारा) के० अर्द्धा कोठ फलना आग-
 रवाला, (फलिहमया) के० स्फटिकरत्नमय अने (रम्भ) के०
 रमणिक एवा (जोइसविमाणा) के० ज्योतिषि देवोना विमानो
 ठे अने (इमे) के० ए विमानो (वतरनयरेहितो) के० पूर्वं
 कहला व्यतरना नारोथनी (सखिज्जगुणा) के० सख्यातगुणा
 मोटा (हृति) के० होय ठे ॥ ५७ ॥

जोइसियविमाणाइं, सबाइ हुंति फालिहमयाइ ॥
 दगफालिहमया पुण, लवणे जे जोइमविमाणा ॥५८॥

अर्थ — (सबाइ) के० पूर्वं कहला सर्व (जोइसियविमा-
 णाईं) के० ज्योतिषि विमानो (फालिहमयाइ) के० स्फटिकरत्न
 मय (हृति) के० ठे पुण के० (गली लवणे) के० लवणसमुद्रने
 विष (जे जोइमविमाणा) के० जे ज्योतिषिना विमानो ठे ते सर्वे

(દગ્ધકાલિદમયા) ૧૦ ઉદરસ્ફટિકસ્તનમય ડે લવણ સમુદ્રની શિલા દશ હજાર યોજન પહોલી અને સોઠ હજાર યોજન ઉચી ડે, અને જ્યોતિષિ વિમાનો તો નવમા યોજન ઉચામા ડે, તેથી તે વિમાનો પાણીની ણિલામા ચાલે ડે, પરતુ સ્ફટિકસ્તનના પ્રમાણથી પાણી ફાટીને મોઠલુ થઈ જાય ડે, તેથી વિમાનોને વાધા થતી નથી. તમ વિમાનોમા પાણી ભરાતુ નથી આરા કારણોથી સૂર્યપ્રકાશ વિગેરમા જ્યોતિષિ વિમાનો સ્ફટિકમય, પણ લવણ સમુદ્રમા ફરતા જ્યોતિષિ વિમાનો ઉદરસ્ફટિકમય રહ્યા ડે વ્હી તે વિમાનોના તજની પાણીથી ફાડ હાની થતી નથી ॥ ૫૮ ॥

હો ચદ્રાદિક્ષ જ્યોતિષિ દેવોના વિમાનોનુ પ્રમાણ વહે ડે —

જોયણિગસદ્ધિ ભાગા, છપ્પન્નઽહયાલ ગાઉ દુ ઇગ હ્દ ॥

ચદાઈવિમાણાયામ, ત્રિત્યહા અદ્ધમુચ્ચત ॥ ૫૯ ॥

અર્થ — (જોયણિગસદ્ધિ ભાગા) ૧૦ એક યોજનના ણકસઠ ભાગ કરીયે, તેવા (છપ્પન્ન) કે ૦ છપ્પન્ન ભાગનુ ચન્દ્ર વિમાન લાગુ ડે અને (અહયાલ) કે ૦ અઠ્ઠાલીશ ભાગનુ સૂર્ય વિમાન લાગુ ડે વ્હી (ગાઉ દુ) ૧૦ વે ગાઉના ગદ્ધ વિમાનો લાગા ડે, તથા (ત્રગ) કે ૦ એક ગાઉના નક્ષત્ર વિમાના લાગા ડે, અને (અદ્ધ) કે ૦ અર્ધા ગાઉના તારાના વિમાનો લાગા ડે એ (ચદાઈવિમાણાયામ) ૧૦ ચન્દ્ર વિગેરેના વિમાનોની લ્વાઈ કહી, વ્હી (ત્રિત્યહા) ૧૦ વિસ્તાર ણ્ટે પહોલાઈ પણ તેમ્હી જાણવી અને જેમ્હા લાગા પહોરા રહ્યા તેથી (અદ્ધ મુચ્ચત) ૧૦ અર્ધા ઉચ્ચતે જાણવા ॥ ૫૦ ॥

હા મનુષ્યલોકનુ પ્રમાણ તથા મનુષ્યલોકથી રાહેરના સ્થિર ચન્દ્રાદિ પાત્રે જ્યોતિષિઓના વિમાનોનુ સ્વરુપ વહે ડે —

पणयाल लाख जोयण, नरखित तत्थिमे सया भमिरा ॥
नरखित्ताओ वहि पुण, अद्धपमाणा द्विया निच्च ॥६०॥

अर्थ — (पणयाल लाख जोयण) ५० पिस्तालीश लाख
योजननु (नरखित्त) ३० मनुष्यक्षेत्र ठे (तत्थ) ३० ते
मनुष्य क्षेत्रमा (इमे) ५० ए चर ज्योतिपि (सया) २० निरतर
(भमिरा) ५० फर छे (पुण) ५० तगी (नरखित्ताओ वहि)
५० मनुष्य क्षेत्रनी गहर (अद्धपमाणा) ५० जे चर ज्योतिपिना
विमानोनु प्रमाण ५० ठे, तेयी अर्द्धा प्रमाणयाल ज्योतिपि
विमानो (निच्च) ३० निरतर (द्विया) ३० स्थिर रखा ठे.
अर्थात् चर ज्योतिपिना विमानोयो स्थिर ज्योतिपिना विमानोनु
प्रमाण लंयाइ पहोलाइ अने उचायमा अर्धु ठे ॥ ६० ॥

अहिं पिस्तालीश लाख योजननु मनुष्य क्षेत्रनु प्रमाण कर ठे
३०—जमुद्रीपथी पूव दिशामा जे लाख योजननो लवण समुद्र, चार-
याल योजननो रातकी खण्ड, आठ लाख योजननो कालोद्वि
समुद्र, अने आठ लाख योजननो पुष्करार्द्ध ए सर्वे मली शमीश
लाख योजन थया तेवाज चावीश लाख योजन पश्चिम दिशामा
थाय बन्ने मली चुमालीश लाख योजन थाय, तेनी साये एक
लाख योजननो जमुद्रीप मेखतां पिस्तालीश लाख योजन थाय,
तेज प्रमाणे उत्तर दक्षिणमा गणता पण पिस्तालीश लाख योजन
थाय ठे, ए पिस्तालीश लाख योजनना मनुष्य क्षेत्रने गींटीने
मत्तरसो एखीस योजन उचो मानुषोत्तर परत रखो ठे. तेनी
अंदरज मनुष्योना जन्म मरण यथाथी ते मनुष्य क्षेत्र कहयाय ठे
ए मनुष्य क्षेत्रमा चर ज्योतिपिना विमानो मेरु पर्वतने प्रदक्षिणा
देता निरतर फर छे ॥

११ मनुष्य क्षेत्रमा चन्द्र विगेरे ज्योतिषि देवतानी गति तथा
तेमना विमानने ग्रहन कर्नारा देवतानी सरया विगेरे कह ठे —

ममि रवि गह नखता, ताराओ हुति जहुत्तर सिग्गा ॥
त्रिवरीया उ महद्धिअ, विमानग्रहा रुमेणेसि ॥ ६१ ॥

अर्थ — (ससि) के० च द्र, (रवि) के० सूर्य, (गह)
क० ग्रह, (नखता) क० नखत अने (ताराओ) के० तारा
तेमनी गति (जहुत्तर) क० यथोत्तरवणाधे करीने (सिग्गा)
क० उतावली (हुति) के० होय ठे (उ) क० वली (महद्धिअ)
क० महद्धिक करीने (त्रिवरीया) के० पूर्व रुहला अनुक्रमधी
विपरीत रम जाणवो अने (रुमेणेसि) क० अनुक्रमे करीने
(विमाणग्रहा) क० विमाने ग्रहन करनारा देवता ए सर आगली
गाथाओधी रुहे ठे. ॥ ६१ ॥

चदेहि रगी सिग्गा, रविणो भवे उ गहा य सिग्घयरा ॥
तत्तो नखताओ, नखते हुति ताराओ ॥ ६२ ॥

अर्थ — (चदेहि) क० चद्रधी (रगी) क० सूर्य (सिग्गा)
क० उतावली गतिवाग्ये ठे, (उ) क० वली (रविणो) के० सूर्यधी
(गहा य) क० ग्रहो (सिग्घयरा) क० उतावली गतिवाग्य
(भो) क० होय ठे (तत्तो) क० ग्रहोधी (नखताओ) के०
नखतो, अने (नखते) क० नखतोधी (ताराओ) के० तारा
उतावग्ये गतिवाग्य (हुति) क० होय ठे. ॥ ६२ ॥

अण्णदीयाओ तारा, नखता खलु तओ महदीया ॥
नखते हुति गहा, गहेहि सूरु तओ चन्दा ॥ ६३ ॥

अर्थ —सर्वथी (अण्वीयाओ) के० थोड़ी रुद्धियाला (तारा) के० ताराओ छ, (तेओ) के० तेथी (महतीया) के० वगार रुद्धियाला (नखत्ता) के० नक्षत्रो (रत्तु) रू० निशे होय छे, अने (नखत्ते) क० नक्षत्रोथी (गहा) के० ग्रहो वगार रुद्धियाला (हुनि) क० होय छे वन्गी (गहहिं) के० ग्रहोथी वगार रुद्धियाला (मूरा) के० मूर्य होय छे, अने (तओ) रू० मूर्यथी वगार रुद्धियाला (चदा) के० चन्द्र होय छे तारा पाच उर्णना होय छे अने गीजा मर्ये ज्योतिषि देसो अग्निनक्ष मुवर्ण समान छे, पाचे ज्योतिषि देसोने पौत पौतानी नामावृत्ति मग्खा मुट्टमा चिन्ह होय छे ॥ ६३ ॥

मोलम सोलस अड चउ, दो मुरसहस्ता पुरो

य दाहिणओ ॥

पच्छिम उत्तर मीहा, हथी वसहा हया कमसो ॥ ६४ ॥

अर्थ —(सोलस मुर सहस्ता) क० सोल हजार देसो चन्द्र विमानने वहन करनारा अने (सोलम) के० सोल हजार देसो मूर्यना विमानने वहन करनारा होय छे, वगी (अड) के० आठ हजार देसो ग्रहना विमानने वहन करनारा, (चउ) के० चार हजार देसो नक्षत्रना विमानने वहन करनारा, तथा (दो) के० दो हजार देसो तागना विमानने वहन करनारा होय छे जो के चन्द्रादिकना विमानो म्पाभाविक रीते आकाशमा आलपन रहित कर्या कर छे परतु आज्ञाकारी देसो भक्ति देखावदाने माटे विमाननी नीच सिंहादिकना रूप धारण करी रखा छे तेथो तेओ पण विमाननी साथे भ्रमण कर्या कर छे

ए पांचे ज्योतिषि विमानोने चलावनारा देवो चार दिशामा सरखे भाग रशा ठे त म्हणे उ (पुरी) क० पूर्वदिशाये (सिंहा) क० सिंहा रूपा, (दाहिणार्ध) क० दक्षिण दिशाये (हत्थी) क० हाथीना रूपे, (पच्छिम) क० पश्चिम दिशाये (वसहा) क० वृषभने रूपा अने (उत्तर) क० उत्तर दिशाये (हया) क० घोडाने रूप (रूपसो) क० अनुरूपे करीने जाणवा ॥ ६४ ॥

तेज गत हट कराने गीजो गाथायो म्हणे ठे —

पुरो य हुति सिंहा, दाहिणे कुजरो महाकाए ॥
पच्छिमेण य वसहा, तुरगा पुण उत्तरे पासे ॥ ६५ ॥

अर्थ — चन्द्रना विमानने वहन करनारा सोळ हजार देवो ठे तेमा (पुरी) क० पूर्व दिशामा (सिंहा) क० सिंहा रूपा धारण करनारा चार हजार देवो होय छ, (दाहिणे) क० दक्षिण दिशामा कुजरो (महाकाए) क० मोठा शरीरवाला हाथीना रूपने धारण करनारा चार हजार देवो होय छ, (पच्छिम) क० पश्चिम दिशामा (वसहा) क० वृषभना रूपने धारण करनारा चार हजार देवो होय छ, (पुण) क० रली (उत्तरे पासे) क० उत्तर दिशामा (तुरगा) क० घोडाना रूपने धारण करनारा चार हजार देवो होय छ एज प्रमाणे सूर्य गिरेना विमानोने वहन करनारा देवोनी जे सग्या वही होय तेना चौथे भागे दरेक दिशामा सिंहादि रूपने धारण करनारा देवो होय छ ए जाणवु ॥ ६५ ॥

सर्वे ज्योतिषि देवोमा चन्द्र अपि कृद्धिवत छे, माटे चद्रने पग्वार म्हणे ठे —

गह अष्टासी नक्षत्र, अडवीस तार कोडि कोडीण ॥
छामट्टि सहस्म नय सय, पणहत्तरि एगससिमित्र ॥६६॥

अर्थ — (गह) क० मगल विरे ग्रणे ते (अष्टासी) क०
अठ्यासी ठे, अने (नक्षत्र) क० अभिजित् विरे नक्षत्रो
(अडवीस) क० जठावीस ठे, बली (छामट्टि सहस्म) क०
त्रासठ हजार, (नय सय) क० बसो अने (पणहत्तरि) क०
पचोतेर एटली (कोडि कोडीण) क० कोडा कोडी-अर्थात्
छामठ हजार कोडा कोडी अने पचोतेर कोडा कोडी एटली
(तार) क० तारा ए सर्व (एगससिमित्र) क० ए चन्द्रनु
सन्य एटले परिवार ठे. ॥ ६६ ॥

अहिं कोडेने शक्र थाय के-मनुष्यक्षेत्र पिस्तलीश लाख
योजन ठे अने तारानी सरया यार ठे तो नेटला क्षेत्रमा समा-
वेश थाय नही. आ शक्रानी आगली गाथायी निरति करे ठे —

कोडाकोडी मत्र-तर तु मत्रति खित्तयोत्रतया ॥

केइ अन्ने उस्से-हगुलमाणेण ताराण ॥ ६७ ॥

अर्थ — अहिं वे मत ठे. (केइ) क० कोइर आचार्य
(कोडा कोडी) क० कोडा कोडीनी सरयाने (सत्रतर) क०
नामातर (मत्रति) क० माने ठे जेम रीगने कोडी कहवाय ठे
तेम कोडाकोडी पण तेवुन भीन नाम ठे मरण के (खित्तयो-
तया) क० मनुष्यक्षेत्रनु थोडाणु ठे माटे बली (अन्ने) क०
रीजा नेटलाक आचार्य (ताराण) क० ताराना विमाननु प्रमाण
(उस्सेहगुलमाणेण) क० उस्सेहगुलप्रमाणे करीने माने ठे अहिं
नेटलाक ग्रन्थोमा चारसो उस्सेहगुले एक प्रमाणागुल कए ठे अने
केटलाक ग्रन्थोमा एक हजार उस्सेहगुले एक प्रमाणागुल कए ठे

તેથી ક્ષેત્રનુ અલ્પત્વ હોવા છતાં ઝન્સગણના માનથી તારાનાં વિમાનનુ પ્રમાણ કરી ગણાય છે ॥ ૬૭ ॥

દ્વય ગણનુ સ્વરૂપ અને તેની ગતિ કહ ડે —

આયામ વિરુદ્ધ, જોયણમે ॥ તુ તિગુણઓ પરિહી ॥
અઢ્ઢાઇજ્જ ધગુમયા, રાહુવિમાણાણ ગાહલ્લ ॥ ૬૮ ॥

અર્થ — (ગાહુ વિમાણાણ) ક૦ ગાહુના વિમાનની (આયામ વિરુદ્ધ) ક૦ લગ્ન તથા પહોલાઈ (જોયણમે) ક૦ એક યોજનની દ્વાય ડે તુ ક૦ વઝી (પરિહી) ક૦ પરિવ્રિ તે (તિગુણઓ) ક૦ ત્રણ ગુણો ઘટલે ત્રણ યોજનથી અધિક ડે અને (ગાહલ્લ) ક૦ જાડાઈ તે (અઢ્ઢાઇજ્જગણસયા) ક૦ અઢીસો ધનુષ્યની ડે ॥ ૬૮ ॥

કણ્ઢ રાહુ વિમાણ, નિચ્ચ ચન્ડેણ હોઈ અવિરહિય ॥
ચતુરગુલમપ્પત્ત, હિઢ્ઢા ચન્ડસ્મ ત ચરઢ્ ॥ ૬૯ ॥

૧ અર્થ — (કણ્ઢ) ક૦ કાલા વર્ણગાલું (રાહુવિમાણ) ક૦ રાહુનુ વિમાન (નિચ્ચ) ક૦ નિરતર (ચન્ડેણ) ક૦ ચન્ડના વિમાનથી (અવિરહિય હોઈ) ક૦ અભિન્ન હોય ડે અર્થાત્ દૂર યાતુ નથી (ત) ક૦ તે રાહુનુ વિમાન (ચન્ડસ્મ) ક૦ ચન્ડના વિમાનથી (ચતુરગુલમપ્પત્ત) ક૦ ચાર અગુલ દૂર (હિઢ્ઢા) ક૦ નીચે (ચરઢ્) ક૦ ચાલે ડે ॥ ૬૯ ॥

રાહુ કે પ્રધારના ડે એક નિત્યરાહુ રીજો પર્વરાહુ પર્વરાહુ જન્મન્યથી છ માસે ચન્ડને અને સૂર્યને ગ્રહણ કરે ડે અર્થાત્ પોતાના વિમાનથી ઢાકે ડે તથા ઉલ્કપ્રથી ચન્ડને વેનાલીશ માસે અને સૂર્યને અઢતાલીશ વર્ષ ગ્રહણ કર ડે નિત્યરાહુનુ વિમાન રાલા

વર્ણનુ છે તે સર્વદા ચન્દની સાથે પણ ચન્દના સ્થિતિ ન અગુલ નીચુ ચાલે છે. તેમા કૃષ્ણપત્તમા ચન્દના સ્થિતિ ન સરીયે તેવા એક એક ભાગને વચારે દાકે છે અને મૂકે છે એક ભાગને મૂકે છે. જેથી લોકમા ચન્દના સ્થિતિ ન વૃદ્ધિ દેખાય છે.

હવે જનુહીપમા તથા રીજા પણ મનુષ્યને આ સ્થિતિ રીજા તારાના વિમાનોનુ પરિતાદિકના વ્યાપારો નથી અને વ્યાપાર વિના (આતરા વિના) જનુહીપમા આ સ્થિતિ તે કહ છે —

તારસ્ત ય તારસ્મ ય જનુહીપમિ સંસ્થિતઃ
 વારસ જોયણ મહસ્તા દુન્નિમયા ચૈવ સંસ્થિતઃ

અર્થ — (જનુહીપમિ) કે ૦ જનુહીપમા સ્થિતિ તારસ્ત ય) કે ૦ એક તારાથી રીજા સ્થિતિ ઉલ્કૃષ્ટ અતર (વારસ જોયણ મહસ્તા) કે ૦ (દુન્નિ સયા) કે ૦ ઘસો યોજન અને (યોજન અર્થાત્ (૧૦૦૪૨) યોજન) આ અતર મેરુ પર્વતના વ્યાપારથી એ મેરુ પર્વત સમ્ભૂતલાની નીચે દશ હજાર મેરુ પર્વત મેરુને અને એ વાજુના તારાને અતર છે અને રીજી વાજુણ પણ મેરુ તારાને એ પણ અતરની સમ્યાને એ તારાનુ ઉલ્કૃષ્ટ અતર (૧૦૦૪૦)

હવે મેરુ પર્વત વિના રીજા પર્વત વિના અથવા વિના તારા તથા ન

निमदो य नीलवतो, चत्तारिमयउच्च पंच मय कूडा ॥
अद्ध उवरि रिक्खा, चरति उभय दृ वाहाए ॥ ७१ ॥

अथ — (निमदा य नीलवतो) क० निपत्र अने नीलवत
ए वन्न पर्वत (चत्तारि मय उच्च) क० भूमिथी चारसो योजन
उचा छे अने ते पर्वतना (पच मय) ५० पाचसो योजन उचा
(कूडा) क० नत्र नत्र कूट एटले शिखरो छे ते कूटो (उवरि)
क० उवरना भागे (अद्ध) क० अनीसो योजन पहोला छे पर्वत
अने शिखरनु मली नवसो योजन उच्चणु थयु न कूटना (उभय)
क० वन्न राजुए (अद्ध) क० आठ योजननी (अवाहाए) क०
अवाहाए (रिक्खा) क० नक्षत्रो (चरति) के० फर छे एटले
क-अनीसो योजन शिखरनी पहोला तथा वन्न राजुए आठ
योजननी अवाहा मलीने—॥ ७१ ॥

छावद्धा दुन्निसया, जहन्नमेय तु होइ वाघाए ॥

निवाधाए गुरुलहु, दो गाउ य धनुमया पच ॥ ७२ ॥

अर्थ — (छावद्धा दुन्निसया) क० उसो ने आसठ योजन
(एय) क० ए (जहन्न) क० जग्न्यथी तारा ताराने तथा नक्षत्र
नक्षत्रने (वाघाए) क० पचनाटिकना ध्यागाने एटल आतर
अंतर छे अने (निवाधाए) क० पर्वतादिम्ना आतरा विना
तो (गुर) क० उल्लृप्त अतर (दो गाउ) क० वे गाउनु छे,
(य) क० अने (लहु) के० जग्न्य अतर (धनुमया पच)
क० पाचसो धनुष्यनु छे ॥ ७२ ॥

इत मनुष्य क्षेत्रनी गहार धगाकार स्थिर रहना चन्द्र मूर्यनु
माहोमाह अतरममाण ५६ ३ —

माणुसनगाओ वाहिं चदा सूरम्म सूर चंदस्स ॥

जोयण सहस्स पन्नास, ण्णगा अंतरं दिट्ठ ॥ ७३ ॥

अर्थ — (माणुस नगाओ) के० मनुष्यक्षेत्री पर्यादा रूप मानुषोत्तर पंचतथी (वाहिं) के० उदार (चदा) के० चन्द्रथी (सूरस्स) के० सूर्यनु अने (सूर) के० सूर्यथी (चदस्स) के० चन्द्रनु (जोयण सहस्स पन्नास) के० पचास हजार योजननु (अण्णगा) के० परिपूर्ण (अंतर) के० अंतर (दिट्ठ) के० तीर्थरुरोए रुष्टे ॥ ७३ ॥

उपरनी गाथामा सूर्यथी चन्द्रनु अने चन्द्रथी सूर्यनु अंतर रुष्टे इत्यस्य सूर्यथी सूर्यनु अने चन्द्रथी चन्द्रनु अंतर रुष्टे ॥

समि ममि रवि रवि माहिय, जोयण लक्खेण

अतर होइ ॥

रवि अतरिया मसिणो, समि अतरिया रवी दित्ता ॥ ७४ ॥

अर्थ — (समि ससि) के० एक चन्द्रथी बीजा चन्द्रनु अने (रवि रवि) के० एक सूर्यथी बीजा सूर्यनु (माहिय जोयण लक्खेण) के० एक लाख योजन अत्रि अंतर (होइ) के० अंतर होय उ, कारण क (रवि अतरिया मसिणो) के० सूर्य सूर्यने आतर चन्द्र उ अने (समि अतरिया रवी) के० चंद्र चंद्रने आतर सूर्य (दित्ता) के० मन्नासे उ, अर्थात् एक चन्द्रथी बीजा चन्द्रनु अतर एक लाख योजन उपर सूर्यना मटल जेट्ठु एट्ठे एक योजनना एकसठ्ठीया अदत्तालीश भाग जेट्ठु उ अने एक सूर्यथी बीजा सूर्यनु अतर एक लाख योजन तथा एक योजनना एकसठ्ठीया छणन्न भाग जेट्ठु उ ॥ ७४ ॥

वहिया मणुसुत्तरओ, चदा सूरु अरुद्धिउज्जोया ॥

चन्दा अभिडजुत्ता, सूरु पुण हुंनि पुम्सेहि ॥ ७५ ॥

अर्थ — (मणुसुत्तरओ) १० मानुषोत्तर पर्वतथकी (वहिया)
 १० उदार (चन्दा सूरु) १० चद्र अने मूर्ध (अरुद्धिउज्जोया)
 १० निधर रथा छता प्रशाश कर ठे तेमा (चदा) १० चद्र
 (अभिडजुत्ता) अभिजित् नक्षत्र युक्त ठे. पुण के० गली (सूरु)
 १० मूर्ध (पुम्सेहि) के० पुण्य नक्षत्र युक्त (हुति) १० होय छे
 अहि मूर्ध मूर्धनी वच्च चद्र, अने चद्र चद्रनी वच्च मूर्ध होवायी चद्र
 गहु शीतलता करता नयी अने मूर्ध गहु तपता नयी. ॥ ७५ ॥

मूर्ध अने वातर एवा भेदयी उदार सागरोभम ने प्रहारनी ठे
 ज जोयणनिच्छिन्न, त तीउण परिरयणसविसेस ॥

तावडय उच्चिष्ट, पल्लि पलिओवम नाम ॥ ७६ ॥

अर्थ — (ज जोयणनिच्छिन्न) १० जे एर योजन विम्ना
 ग्वालो, (तीउण परिरयणसविसेस) १० त त्रणगुणाधी अरि
 परिनि सहित, (तावडय उच्चिष्ट) के० तेइला एले एर योजन
 उडो (पल्लि) १० पालो अर्थात् त्रुवो तेनु (पलिओवम)
 नाम १० पल्योपम नाम रुद्राय काण एयी पल्योपमनु प्रमाण
 याय ठे माटे ॥ ७६ ॥

एगाहिय वेहीया, तेहीयाण उकोस सत्तरत्ताणं ॥

ममग्ग स निचिय, भरिय वालाग्गकोहिण ॥ ७७ ॥

अर्थ — (एगाहिय) १० एक निवसना, (वेहीया) १०
 १० दिवसना, (तेहीयाण) १० त्रण दिवसना, एम उकोस (सत्त-
 रत्ताण) १० उत्कृष्टयी सात निम मुरीना घेयाना (वालाग्ग-

रोडिण) के० ए० उत्सेवागुल प्रमाण वालना (२०९७१५२
 रुकडा थाय, ए० रुकडाथी (स) के० ते पालो (समग
 के० सपलो (निचिय) के० ठामी ठासीने (भरिय) के०
 भरवो ॥ ७७ ॥

तत्तो समए सपए, इक्किके अवहिंमि जो कालो ॥
 मखिज्जा खलु ममया, वायर उद्धार पलियमि ॥ ७८ ॥

अर्थ — (तत्तो) के० त्यार पछी ते क्वामाथी (समए
 समए) के० ए० ए० समए (इक्किके) ए० ए० वालाग्र (अव-
 दियमि) के० माडवो ए० रुता (जो कालो) के० जेडलो काल
 क्वो खालो रुतां थाय, तेमां (मखिज्जा ममया) के० सपयाता
 समय (खलु) के० निचे थाय ठे, ते (वायर उद्धारपलियमि)
 के० वायर उद्धार पलयोपम रुताय ॥ ७८ ॥

इक्कीकमओ लोम, कट्टुममखिज्जखडमहीस ॥

समन्त्थेयाणतयए, मियागपल्ल भरिज्जाहि ॥ ७९ ॥

अर्थ — (अओ) के० त्यारपछी (इक्कि लोम) के० पूर्य
 कहेला (२००७१५०) लोमखड माहग ए०के० लोमखडना
 (अहीस) के० मनरुलीत अदश्य (असखिज्जखड कट्टु) के०
 असपयाता रुकडा रुतीने (समन्त्थेयाणतयए) के० शिप्राग्र
 सहित (मियाणपल्ल) के० शिलाकपन्यने (भरिज्जाहि) के०
 भरवो ॥ ७९ ॥

तत्तो समए सपए, इक्किके अवहियमि जो कालो ॥
 सखिज्जवासकोडी सुहुमे उद्धारपलीयमि ॥ ८० ॥

અર્થ —(તત્તો) ક૦ ત્યાર પછી (મમણ સમણ) ક૦ એક
 એક મમણે (ડક્કિઠ) ક૦ એક એક રોમલક ઘાટતા (જો ઝાલો)
 ક૦ જેમ્લે ઝાલે (અવહિયમિ) ક૦ તે પલ્લ ઝાલી ધાય. તેમા
 (સલિજ્જવાસકોડી) ક૦ સળ્યાતા ઝર્પકોટિ ધાય તે (મુહુમે
 ઉદ્ધારસલિયમિ) ક૦ મૂક્ષમ ઉદ્ધાર પલ્લોપમ કહવાય. ॥ ૮૦ ॥

જાવડયા ઉદ્ધાર, અઢ્ઢાઈજ્જાણ સાગરાણ ભવે
 તાવડયા સ્વલ્ લોણ એવ દિવા સમુદ્ધાય ॥૮૧॥

અર્થ —(અઢ્ઢાઈજ્જાણ) ક૦ અઢી (ઉદ્ધાર સાગરાણ) ક૦
 ઉદ્ધાર સાગરોપમના (જાવડયા) ક૦ જેટલા સમય (ભરે) ક૦
 ધાય (તાવડયા) ક૦ તેટલા (લોણ) ક૦ ત્તોરુને વિષે (એવ)
 ક૦ એ પ્રમાણે (દીવા) ક૦ દ્વીપ (ય) ક૦ અને (સમુદ્ધા)
 ક૦ સમુદ્ર (સત્તુ) ક૦ નિષ્ચે જાણવા ॥ ૮૧ ॥

ઉદ્ધારસાગર દુગે મઢ્ઢે મમણહિ તુલ્લદીવુદહિ
 દુગુણાદુગુણ પવિત્થર, વલયાગારા પદ્મવજ્જ ॥૮૨॥

અર્થ —(ઉદ્ધારસાગર) ક૦ ઉદ્ધાર સાગરોપમ તે (દુગે
 સદ્) ક૦ અઢી એલ્લે અઢી ઉદ્ધારસાગરોપમના જેટલા (સમણહિ)
 ક૦ સમય ધાય તેહને (તુલ્લ) ક૦ વરાવર અર્થાત્ તેટલા (દીવુ-
 દહિ) ક૦ દ્વીપ અને સમુદ્ર ડે તેમા (પદ્મવજ્જ) ક૦ પહલા
 જમ્લુદ્ધીપને વર્જિતિ વાકીના સર્વ (દુગુણાદુગુણપવિત્થર) ક૦ એક
 વીજાથી વમણા વિસ્તારવાલા અને (વલયાગારા) ક૦ વલ્લય
 એલ્લે ચૂઢીના આકાર ડે અને પ્રથમના જમ્લુદ્ધીપ વૃત્તાકારે
 ડે ॥ ૮૨ ॥

અઢી પ્રસ્તા છ પ્રકારના પલ્લોપમ અને ૬ પ્રકારના સાગ-
 રોપમનુ સ્વરૂપ જણા છે તે આ પ્રમાણે —

૧ સાત ચાર આઠ આઠ લખડ કરીને ભરેલા પનટ્ટ કુમા-
માયી એકેકુ સમયે એકેકુ સ્થૂલ ચાલાગ્ર કાઢતા જેટલો કાઢ લાગે
તેટલો કાઢ ઘાટર ઉદ્ધાર પલ્યોપમ. અને એવા ૧૦ કોટાકોટિ
પલ્યોપમે એક ઘાટર ઉદ્ધાર સાગરોપમ થાય

૨ પ્રથમ ભરેલા મઠ્યાત રોમ લખડમાયી દરેક રોમલખડના
પુન અસત્ય અસત્ય રોમલખડ કરીએ તે મૂક્ષમ રોમલખડ કહચાય
એવા મૂક્ષમ રોમલખડથી ભરેલા તે પનટ્ટ કુમામાયી એકેકુ સમયે
એકેકુ ચાલાગ્ર કાઢતા જેટલે કાઢ તે કુચો ચાલી થાય તેટલો કાઢ
મૂક્ષમ ઉદ્ધાર પલ્યોપમ, અને એવા ૧૦ કોટાકોટિ પલ્યોપમે એક
મૂક્ષમ ઉદ્ધાર સાગરોપમ થાય

૩ સ્થૂલ ચાલાગ્રથી ભરેલા કુમામાયી દર સો સો વર્ષે એકેકુ
સ્થૂલ ચાલાગ્ર કાઢતા જેટલો કાઢ લાગે તેટલો કાઢ ઘાટર અદ્ધા
પલ્યોપમ અને એવા ૧૦ કોટાકોટિ પલ્યોપમે એક ઘાટર અદ્ધા
સાગરોપમ

૪ મૂક્ષમ ચાલાગ્રથી ભરેલા કુમામાયી દર સો સો વર્ષે એકેકુ
મૂક્ષમ ચાલાગ્ર કાઢતા જેટલો કાઢ લાગે તેટલો કાઢ મૂક્ષમ અદ્ધા
પલ્યોપમ અને એવા ૧૦ કોટાકોટિ પલ્યોપમે એક મૂક્ષમ અદ્ધા
સાગરોપમ.

૫ સ્થૂલ ચાલાગ્રથી ભરેલા કુમામા જેટલા આકાશ પ્રદેશો
સ્થૂલ ચાલાગ્રોને સ્પર્શલા છે તેમાથી દરેક સ્પર્શલા આકાશ પ્રદેશને
એકેકુ સમય કાઢતા જેટલો કાઢ લાગે તેટલો કાઢ ઘાટર ક્ષેત્ર
પલ્યોપમ, અને એવા ૧૦ કોટાકોટિ પલ્યોપમે એક ઘાટર ક્ષેત્ર
સાગરોપમ.

૬ મૂક્ષમ રોમલખડથી ભરેલા કુમામાયી તે મૂક્ષમ રોમલખડોને
સ્પર્શલા અને બહિ સ્પર્શલા આકાશ પ્રદેશોને એકેકુ સમયે કાઢતા

જેટલો કાઠલાગે તેટલો કાઠ મૂલમ ક્ષેત્ર પલ્લોપમ, અને એમ
૧૦ કોડાકોડિ પલ્લોપમે ૧ મૂલમ ક્ષેત્ર સાગરોપમ

પદ્મો જોયળલસ્વ, વટ્ટો ત વેદિઉ ઠિયા સેમા
પદ્મો જવુદીપો, મયભૂરમણોદહી ચરમો ॥૮૩॥

અર્થ — (પદ્મો) કે૦ પદ્મો જવુદીપ (વટ્ટો) કે૦ થાલીની
પટે ગોઠ આકાર (જોયળલસ્વ) કે૦ એક લાખ યોજનનો ટે
અને (ત) કે૦ તે જવુદીપને (વેદિ) કે૦ રીંટીને (સેમા)
કે૦ ગીજા સર્વે દ્વીપો (ઠિયા) ૧૦ રજા ટે (પદ્મો) કે૦
સર્વથી પહેલો (જવુદીપ) કે૦ જવુદ્વિપી પ્રસિદ્ધ થયેલો જવુ
દ્વીપ છે, અને (ચરમો) કે૦ સર્વથી ઠેલો (મયભૂરમણોદહી)
કે૦ સ્વયંભૂરમણ નામનો સમુદ્ર છે ॥ ૮૩ ॥

હા કટલાક દ્વીપ અને સમુદ્રના નામ કદ છે —

જવુ ધાયડ પુસ્કર, વારુણિવર સ્વીર ધય સોય નદિસરા ॥
અરુણ રુણવાય કુડલ, મલ્લ મ્લગ મ્લયગ કુસ કુચા ॥૮૪॥

અર્થ — ૧ (જવુ) કે૦ જવુદ્વીપ, ૨ (ધાયડ) કે૦ ધાતરી-
સ્કલ દ્વીપ, ૩ (પુસ્કર) કે૦ પુસ્કરવર દ્વીપ, ૪ (વારુણિવર)
કે૦ વારુણિવર દ્વીપ, ૫ (સ્વીર) કે૦ સ્વીરવર દ્વીપ, ૬ (ધય)
કે૦ ધૃતવર દ્વીપ, ૭ (સોય) કે૦ ઇશુવર દ્વીપ, ૮ (નદિસરા)
કે૦ નદીશ્વર દ્વીપ, ૯ (અરુણ) કે૦ અરુણ દ્વીપ, ૧૦ (અરુ-
ણવાય) કે૦ (અમ્ળોપપાત) દ્વીપ, ૧૧ (કુડલ) કે૦ કુડલ
દ્વીપ, ૧૨ (સલ) કે૦ શલ દ્વીપ, ૧૩ (મ્લગ) કે૦ મ્લગ
દ્વીપ, ૧૪ (મ્લયગ) કે૦ મ્લયગ દ્વીપ, ૧૫ (કુસ) કે૦ કુસ-
દ્વીપ, ૧૬ (કુચા) કે૦ કૌચ દ્વીપ ॥ ૮૪ ॥

દો મત્ર છીં। એમ સમુદ્રવી વીટ્યા ડે તે સમુદ્રોનાં નામ
રૂઠ ડે—

પદમે લવગો જલહિ ત્રીણ કાલો ય પુમલ્લરાઈમુ ॥
દીવેસુ હુતિ જલહિ, દીવમમાળેહિ નામેહિ ॥૮૫॥

અર્થ —(પદમે ક્રેં પદ્મો (લવગો જલહિ) ક્રેં લવણ
નામનો સમુદ્ર ડે, (ત્રીણ) ક્રેં ત્રીજો વાગો ક્રેં કાલોદરિ
નામનો સમુદ્ર ડે (ય) ક્રેં ઓ (પુમલ્લરાઈમુ) ક્રેં ત્રીજા
પુષ્કરવર સમુદ્રી માધીને (દીવેસુ) ક્રેં મત્ર દ્વીને ત્રિ
(દીવસમાળેહિ નામેહિ) ક્રેં દ્વીના મરવા નામવાળા (જલહી)
ક્રેં સમુદ્રો (હુતિ) ક્રેં ત્રીય ડે જેમ વારુણિવર દ્વીા અને વારુ-
ણિવર સમુદ્ર એ પ્રમામે વીજા વગ જાણવા ॥ ૮૫ ॥

એ સર્વ દ્વીણ સમુદ્ર વચ્ચમ જગતીથી ત્રીંશયલા ડે જગતી
આટ યોજન ડચી ડે મૂલ્લા તાર યોજન પદોત્રી, પ્છો પ્રદેશે
પ્રદેશે હીન યતા ડાર ચાર યોજન પદોત્રી ડે તે ડાર વે ગાડ
અને પાચમો યનુપ્ય ડચી પદ્મવર - ત્રિયા ડે તે ડાર યન ડે.

દો ડવણ સમુદ્રના ચાર દ્વારનુ પરમ્પર અતર વહ ડે

દુન્નિ મયા ય અસિયા, પગનડઈ મહસ્મ તિન્નિ

લક્ષ્મી ય ॥

કોમો અતર લવણે, દારસ્સ દારાણી ત્રિન્નેયા ॥ ૮૬ ॥

અર્થ —(તિન્નિ લક્ષ્મી ય) ક્રેં યત્રી ત્રણ લક્ષ, (પગન
ડઈ મહસ્મ) ક્રેં પચાણુ હજાર, (દુન્નિ મયા) ક્રેં યમો, (ય)
ક્રેં અને (અસિયા) ક્રેં એશી એટલા યોજન, તથા (કોમો)
ક્રેં એક ગાડ ડર, એટલુ (લવણે) ક્રેં લવણમસુદ્રમા (દારસ્સ

દારાણી) ૧૦ એ દ્વારથી યોજા દ્વાર મુગીનુ (અતર) કે ૦
 અંતર (વિત્રેયા) ૧૦ જાણવુ ॥ લવણ સમુદ્રનો પરિધિ
 (૧૫૮૧૧૩૯) યોજનમા કાઢક ઓછો છે અને લવણ સમુદ્રની
 ચાર દિશામા ચાર દરવાજા છે. તે દરેક દરવાજો ચાર ચાર
 યોજન પહોલો છે તેથી ચાર દરવાજાના સોલ યોજન થાય અને
 ત્રેક દરવાજાની યને રાજુર એક એક ગાડના વિસ્તારવાલી
 દ્વારશાખ પ્રદેશની ભીંત છે તેથી ચાર દરવાજાના આઠ દ્વારશાખ
 પ્રદેશના જે યોજન મલવના અઢાર યોજન થાય, તે અઢાર યોજન
 વાઠી નાલીને વાઠીની લવણ સમુદ્રની પરિધિના ચાર ભાગ
 કરતા (૨૦૫૦૮૦) યોજન અને એક ગાડ એટલું દ્વાર દ્વારનુ
 અંતર થાય ॥ ૮૬ ॥

એ મોટા પાતાલ કલ્પશાનુ સ્વરૂપ અને તેની સરયા કહ છે -

જોયણ સહસ્સ દસગ, મૂલે ઉવરિ ય હેતિ વિચ્છીળ્ણા ॥
 મજ્જે ય સય સહસ્મ, તીત્તિયમિત્ત ચ ઉગાઢ્ઠા ॥ ૮૭ ॥

અર્થ — લવણ સમુદ્રની ચાર દિશામા પૂર્વ દિશાથી આરમીને
 ૧ વટવામુન, ૨ કયૂપ, ૩ યૂવ, અને ૪ ઈશ્વર એ નામના અને એક
 હજાર યોજનની જાઢી ઠીંકરીવાલા ચાર મોટા પાતાલકલ્પશા
 છે તે કલ્પશા (મૂલે) ૧૦ નીચે મૂલમા (ય) ૧૦ અને (ઉવરિ)
 કે ૦ ઉતર મુઘ આગલ (જોયણ સહસ્સ દસગ) કે ૦ દશ હજાર
 યોજન (વિચ્છીળ્ણા) ૧૦ વિસ્તારવાલા હેંતિ કે ૦ છે (ય)
 કે ૦ અને (મજ્જ) ૧૦ મ યમાગને વિને (સય સહસ્સ) કે ૦
 એક વાલ યોજન વિસ્તારવાલા છે (ચ) ૧૦ વલી તિત્તિય-
 મિત્ત ૧૦ તેટલાજ એટલે એક ગાવ યોજન (ઉગાઢ્ઠા) ૧૦
 પૃથ્વીમા ઉંચ છે. ॥ ૮૭ ॥

हो नाना पाताल कलशानुं सखा अने तेनी भग्ना रहें छे-
 जोयण सयविच्छिण्णा, मूले उरि दसमयाग मञ्जमि ।
 उगाहा य सहस्र, दसजोयण वायमि तुडा ॥ ८८ ॥
 अन्ने लहुपायाला, सुड्डालि जरगमडिया लवणे
 अष्टमया चूलमीया, सत्त सहस्रा य मञ्जेपि ॥ ८९ ॥

अर्थ.—(मूले) के० मूलमा नीचे अने (उरि) के० उर
 (जोयणसय विच्छिण्णा) के० सो योजन विस्तारवाला,
 (मञ्जमि) के० म य भागमा (दसमयाग) के० दस हजार
 योजन विस्तारवाला, (य) के० अने (सहस्र) के० एक हजार
 योजन (उगाहा) के० उंडा, तथा (दस जोयण) के० दस
 योजन (वायमि तुडा) के० जाटी ठींकरिवाला—॥ ८८ ॥
 एवा (अन्ने लहुपायाला) के० योजनाना पाताल सखा तेनी
 (सुड्डालि) के० नानी नव पक्ति ते (जरग मडिया) के० गर-
 चाने आकारे (लवणे) के० लवण समुद्रमा रही छे. योश चार
 पाताल कलशानी बचमा बचमा नाना पाताल कलशानी नव
 पक्तिओ छे पहली पक्तिमा (२१५) कलशा छे, दोजी पक्तिमां
 (२१६) कलशा छ एम बरता बरता नवमी पक्तिमा (२२३)
 कलशा छे एरु भागना सय मलीने (१९७१) कलशा छे चार
 भागना एरु गगतां (७८८८) कलशा घाव छे ॥ ८९ ॥

पायाला लवण विभागे मञ्जाण पि तिन्नि

भाग विन्नेया ॥

हेहीमभागे वाऊ, मञ्जे वाऊ य उदग च ॥ ९० ॥

अथ — (लवण) क० त्र्यण समुद्रमां (पायाळा) क०
 पायाळ कळशाना नाना अने मोग एण (विभागे) क० वे भाग
 छे ते (सव्वाणावि) क० सर्ग कळशाना एह एकना (तिभि
 भाग) क० त्रग भाग (दिन्नेया) क० जाणया तेना (द्दष्टीम-
 भागे) क० नोचना भागमा (वाऊ) क० वायु छे (मज्जे) क०
 मयना भागमा (वाऊ) क० वायु (य) क० अने (उग्ग)
 क० पाणो भेणु छे तथा उरना भागमा पाणोज छे ॥ ९० ॥

हे रीजा दीप समुद्रीना स्वा मया नाम उ१ ते रुहे छे —
 आभरण त्थ गवे, उप्पल तिल ए य पउव निहि रयणे,
 वासहर दह नईओ, विजया वक्खार कप्पिदा ॥ ९१ ॥

कुह मदर आवासा, कुडा नखत्त चन्द मूरा य
 अन्नेणि एवपाई, पमत्थत्थूग जे नामा ॥ ९२ ॥

अर्थ — (आभरण) क० हार विगर आभूषण, (वथ) क०
 वच्च, (गर) क० कस्तुरी रोर सुगंधिास्तु, (उप्पल) क०
 चद्रविमाशी मन्त्र, (तिग्ग य) क० वृत्त तिल ए अथवा तिग्ग
 वृत्त, (पउव) क० गायत्र पुंडरिकाक्षिक सूत्रविमाशी कमल,
 (निहि) क० महाग्गानि नर निधि, (रयणे) क० कस्तुरादि
 रत्न (गामह) क० हिमवतादिक उपरर पर्यंत, (दह) क०
 पद्मादिक द्रव, (नईओ) क० गा विरे नयीओ, (विजया)
 क० कज्जदिस विजय, (वक्खार) क० मालयत्र विगेरे यज्ञस्कार
 पत्र, (मत्थ) क० सौर्यादि क देवलोस, (इग) क० श्रेय
 विगेरे इद्रो ॥ ९१ ॥ (कुह) क० देवकुल उत्तरकुल (मदर) क०
 मेरु पर्यंत, (आवासा) क० इन्द्रादिना निवामभुवन, (वृडा)
 क० वृत्तपर्यंत, (नखत्त) क० कृतिमात्रि नक्षत्र, (चन्) क०

ચન્દ્ર, જને સૂરા ય ૪૦ મૂર્ધ, (અરમાર્દ) કે૦ ષ ત્રિગેર (અલ્લેરિ)
 કે૦ વીજી પળ (પસથય-પૂગ) ૪૦ શ્રેષ્ઠ વસ્તુના (જે નામા)
 કે૦ જે નામો છે ॥ ૯૦ ॥

તન્નામા દીવુદહી, ત્રિપટ્ટાયાયાર દ્વિ અરુગાર્ડ
 જવુલવળાર્ડયા, પત્તેય તે અપલિજ્જા ॥ ૯૧ ॥

તાગતિય સૂરારા-વમાસજલહી પરતુ ઇક્કિઠા
 દેવે નાગે જક્લે, ભૂય ય સયભૂરમણે ય ॥ ૯૨ ॥

અર્થ — (તન્નામા) ૪૦ તે નામના (ત્રીપટ્ટી) ૪૦ છોર
 અને સમુદ્ર છે, તેમા (અરુગાર્ડ) કે૦ અરુણ દ્વીપની આરમીને સં
 દ્વીપ સમુદ્ર (ત્રિપટ્ટાયાયાર) કે૦ ત્રિપટ્ટાયાવતાર ઇટ્લે ત્રણ દ્વીપ-
 સમુદ્રના ઇક સરવા નામ (દ્વિ) ૪૦ છે તેમજ આભરણાત્મિક
 વસ્તુના નામવાળા સંદે દ્વીપસમુદ્ર ત્રિપટ્ટાયાવતાર હોય છે. જેમકે
 અરુણ દ્વીપ, અરુણસમુદ્ર, અરુણવરદ્વીપ, અરુણવરસમુદ્ર, અરુણ-
 વરાવમાસ દ્વીપ, અરુણવરાવમાસ સમુદ્ર દ્વાર દ્વીપ, દ્વાર સમુદ્ર,
 દ્વારવ છી, દ્વારવ સમુદ્ર, દ્વારવરાવમાસ દ્વીપ, દ્વારવરાવમાસ
 સમુદ્ર ત્રિગેરે પ્લી (જવુલવળાર્ડયા) કે૦ જવુલ્લીપ અને વળ
 સમુદ્ર ત્રિગેર જે (પત્તેય ૪૦ વરુ છીપ સમુદ્ર છે (તે) ૪૦
 તે નામના ત્રીજા (અપલિજ્જા) ૪૦ અસત્યાના દ્વીપ સમુદ્રો છે.
 ॥ ૯૩ ॥ (તાગતિય) ૪૦ તેમા છેત્રો (સૂરારાવમાસ) ૪૦
 સૂર્યવરાવમાસ નામના સમુદ્ર છે, ત્યામુગી ત્રિપટ્ટાયાવતાર જાણવા
 (પરતુ) ૪૦ અને ત્યાયાં આગઠ તો છેત્રા (દેવ) કે૦ દેવ
 દીપ અને દેવ સમુદ્ર, (નાગે) ૪૦ નાગ દીપ અને નાગ સમુદ્ર,
 (જક્લે) ૪૦ યક્ષ દીપ અને યક્ષ સમુદ્ર, (ભૂય ય) ૪૦ વહી
 મૂત દીપ અને મૂત સમુદ્ર, તથા (સયભૂરમણે ય) કે૦ સ્વયમ્ભૂરમણ દીપ

अने स्वयभूरमण समुद्र ए पार तीरममुद्रो (इक्किा) के० एक एक ठे ते त्रिप्रययावतार नथी ॥ ९४ ॥

एत सर्व समुद्रोना पाणी विरेनु विशेष स्वरूप कहठे
 वारुणिवर खीर वरो, घयवर लवणो य हुंनि भिन्नरमा ॥
 फालो य पुक्खरोदहि, मयभूरमणो य उदगरसा ॥९५॥
 इस्सुरस सेसजलही, लवणे कालो य चरिम बहुमच्छा ॥
 पण सग दस जोयण सय, तणु रुमा योव सेसेसु ॥९६॥

अर्थ — (वारुणिवर) के० वारुणिवर समुद्रनु पाणी मदिरा-
 सरखु, (खीरवरो) के० खीर समुद्रनु पाणी दध सरखु, (घयवर)
 के० घृतवर समुद्रनु पाणी गायनात्री सरखु, (य) के० अने (लवणो)
 के० लवण समुद्रनु पाणी स्वर्ण एम ए चार समुद्रो (भिन्नरसा)
 के० जृण जृण रमवाला (हुनि) के० ठे. अर्थात् नाम सररमा
 पाणीना स्वात्वाला ठे तेमज (फालो) य के० कालोदहि, (पुक्खर)
 के० (पुक्खरव य) के० अने (मयभूरमणो) के० स्वयभूरमण. ए
 चण (उदहि) के० समुद्रो (उदगरसा) के० वर्षादिना पाणी देवा
 म्वादवाला ठे ॥ ९५ ॥ (सेस जलहि) के० वाकीना नदीश्वर
 समुद्रधी आरभी भूतरुमुद्र पर्यंतना सर्व समुद्रना पाणी (इस्सुरस)
 के० शेरडीना रस समान मीष्ट पाणीवाला ठे वली (लवण) के०
 लवणसमुद्र, (फालो) के० कालोदहि समुद्र, (य) के० अने
 (चरिम) के० स्वयभूरमण समुद्र ए त्रण समुद्रमा (बहुमच्छा)
 के० घणा माउलानी जाती ठे अने ते माउला (पण सग दस
 योजनसयतणु के० पाच सौ, सात सौ अने हजार योजनना
 गरीरवाला (रुमा) के० अनुक्रमे करीने जाणवा अर्थात् लवण
 समुद्रमा उच्छ्रा पाचसौ योजनना, कालोदहिमा सात सौ योज-

ના અને સ્વયંભુરમણમા એક હજાર યોજનના શરીરવાલા મચ્છ
 ે (ધાંબ સસેધુ) કે૦ યાત્રીના સમુદ્રોમા થોડા અને ન્હાના
 મચ્છ છે ॥ ૯૬ ॥

દો ચંદ્ર છીપ અને સમુદ્રે ચંદ્ર સૂર્યની સરયા કહે છે.

દો સસિ દો રવિ પદ્મમે, દુગુણા લવગમિ ધાયઈમડે ॥
 વારસ સસિ વારસ રવિ, તપ્પમિહિ નિદિદ્ધ સમિરવિગો ॥ ૯૭ ॥

તિગુણા પુન્નિલ્લજુયા, અણતરાણતરમિ સિત્તમિ ॥

કાલોણ વાયાલા વિમત્તરી પુરવરહ્દમિ ॥ ૯૮ ॥

અર્થ — (૯૬) કે૦ પહેલા જમ્બુદ્વીપને વિષે (દો સસિ દો
 રવિ) કે૦ ૧ ચંદ્ર અને બે સૂર્ય છે (લવગમિ) કે૦ લવગ સમુદ્રને
 વિષે તેની (દુગુણા) કે૦ રમણા પદ્મમે ચાર ચંદ્ર અને ચાર સૂર્ય
 છે તથા (ધાયઈસડે) કે૦ યાત્રીનો સહને વિષે (વારસ સસિ
 વારસ રવિ) કે૦ વાર ચંદ્ર અને વાર સૂર્ય છે વળી (તપ્પમિહિ)
 કે૦ તે યાત્રીનો સહ પ્રમુખને વિષે (નિદિદ્ધ સમિરવિગો) કે૦ ચંદ્ર
 સૂર્યની જે સંખ્યા ન્હી છે તેને ॥ ૯૭ ॥ (તિગુણા) કે૦ ત્રણ ગુણી
 કરીયે અને (પુન્નિલ્લજુયા) કે૦ પ્રથમના છીપ સમુદ્રના ચંદ્ર સૂર્યની
 સંખ્યા તેમજ લવગીયે પદ્મમે (અણતરાણતરમિ સિત્તમિ) કે૦ પાછલ
 પાછલના ત્રણ સમુદ્રના ક્ષેત્રને વિષે ચંદ્ર સૂર્યની સરયા ધાય જેમકે
 વાત્રીનો સ ના વાર ચંદ્ર અને વાર સૂર્ય છે તેને ત્રણ ગુણા કરીયે
 ત્યાર પછીશ મૂય અને ડગ્રીશ ચંદ્ર ધાય, તેમા જમ્બુદ્વીપના અને
 લવગ સમુદ્રના મળી છ ચંદ્ર અને છ સૂર્ય મેલવીયે ત્યારે (કાલોણ)
 કે૦ કાલોદરિને વિષે (વાયાલા) કે૦ વેંતાલીશ ચંદ્ર અને વતા-
 લીશ સૂર્ય ધાય આગલના દ્વીપ સમુદ્રને વિષે પણ પણ પ્રમાણે કરણ
 કરવાયો ચંદ્ર સૂર્યની સંખ્યા ધાય છે. જેમકે—કાલોદરિના વેંતાલી-

शने ऋण गुणा ररता एक सो छमोश थाय, तेमां वातरीपटना
 वार, ऋण समुद्रना चार, अने जनुदोपना न एकदश देलवता
 एरसो चुमात्रीश थाय, परतु पुष्करवग्नीशमा अर्धु मनुष्य क्षेत्र छे
 माटे (पुष्करवग्नि) के० अर्धां पुष्करवग्नीशमा (मिमत्तगे) के०
 रहानेर न. निर चंद्र मूय छे वासीना रहोड चंद्र सूर्य समश्रेणीए
 नवी अने स्थीर छे माटे गणना नवी रगे पुष्करवर द्वीपना एक
 सो चुमालीगने ऋण गुणा ररता चार सो वरीश थाय, तेमा
 जनुदोपना वे, ऋण समुद्रना चार वातरी ररटना वार, अने
 कालोदगीना पंतालीश भल्यता पुष्करवर समुद्र चारसो वाणु
 चंद्र अने चारसा वाणु मूय थाय ह एक प्रमाण जागलना क्षीर
 तमुद्रने विं पण जाणवु. १९८ ॥

हो मनुष्य लोममा पक्तिने विं चंद्र मूयनी सरया कह छे

दो समि दो रय पना, ए तरिया छसद्वि सरयाया ॥
 मेरु पयाहिगता, माणुसरित्ते परिभ ति ॥ १९ ॥

अर्थ—जनुदोपमा (दो समि) के० वे चंद्र अने (दो रयि)
 के० वे सूर्य तमनी (पनी) के० पक्ति एग्ले श्रेणि छे, ते पक्ति
 (पगतरिया) के० एर एरने आतर छे, एग्ले मूयनी पक्तिने
 आतरे चंद्रपक्ति अने चंद्रपक्तिने आतर मूयपक्ति छे अही छीप-
 रूप मनुष्य क्षेत्रमा एक पक्तिने विं छसद्विसरयाया के० छामड
 छामड चंद्र सूर्य होय छे तेवी ते चार पक्ति छे ते चारे पक्तिओ
 (माणुसरित्ते) के० मनुष्य क्षेत्रने विं (मेरु पयाहिगता) के०

१ ष संश्रममा मतातर घणा छ, ते माटा प्रथोथो जाणवा
 आ खाटु प्रकरणनीज १०५-१०७ न १०८ मी गाया देवधाथी
 आ करणना मतातर समजाय छे, तापण द्यामाह करयो
 याग्य नथी

मेरुपर्वतने प्रदक्षिणा देतो छतो (परिभ्रमति) के० फर ठे एटले जव्हीपमा ज्यारे एक सूर्य मेरुपर्वतथी दक्षिण त्रिशाए फरतो होय त्यारे वीजो सूर्य उत्तर त्रिशाए फरतो होय ठे, तेवीज रीते न्वण समुद्रमा एक एक दिशाए ववे सूर्य, गतकी खडमा एक एक दिशाए छ छ सूर्य, शालीत्रिमा एक एक दिशाए एरुगीण एरुगीण सूर्य, अने पुष्करार्द्धमा एरु एक त्रिशाए छत्रीण छत्रीण सूर्य. एम सर्व मली, छासठ सूर्य दक्षिण त्रिशाए अने छासठ सूर्य उत्तर दिशाए ए वे समश्रेणिना सर्व मली एरुसो वरीण सूर्य अने तेवीज रीते एरुसो वरीण चंद्र मनुष्यक्षेत्रमा फर छे. ॥ ९० ॥

हरे मनुष्यक्षेत्रमा ग्रहनी पक्ति रुहे ठे

एव गहाडणोवि हु, नवरं ध्रुवपासवत्तिणो तारा ॥

तं त्रिय पयाहिणता, तत्थेव सया परिभ्रमति ॥१००॥

अर्थ—(एव) के० ए पूर्वे वहेली चंद्र सूर्यनी पक्तिनी पेठे (गहाडणोवि हु) के० ग्रह तथा नक्षत्रनी पक्तिओ पण जाणवी. ते आ प्रमाणे एक एक चंद्रनी पाछळ अठावीश नक्षत्रनी एरु पक्ति एरी छासठ छासठनी वे पक्ति मली एरु सो वरीण पक्ति चंद्रनी पाछळ जाणवी तेमज अठाशी ग्रहनी एरु पक्ति, एरी छासठ छासठनी वे पक्ति जाणवी तेमा (नवर) के० एटल्यु विशेष ठे के (ध्रुवपासवत्तिणो तारा) के० ध्रुवना तारानी पासे रहल्या तागओ (त्रिय पयाहिणता) के० ध्रुवना तारानेज प्रदक्षिणा करता (तत्थेव) के० त्याज (सया) के० निरंतर (परिभ्रमति) के० भ्रमण करे ठे ॥ १०० ॥

वत्तीससय चदा, वत्तीमसयं च सरिया मयय ॥

ममसेणीए मन्वे, माणुमखित्ते पग्भिमति ॥ १०१ ॥

अथ—(रत्निससय) क० एरुसो वत्रोश (चडा) के० चद्र, (च)
 क० अने (रत्निससय) क० एरु सा वत्रोश (सूरिया) क० सूर्य
 (सव्य) क० ते सर्वे (समसेगीए) के० समश्रेणिए रशा छता
 (सयय) क० निरतर (माणुसवित्ते) क० मनुएर क्षेत्रने विव
 (परिभमति) क० फरु ठे ॥ १०१ ॥

चत्तारि य पतीओ, चदाइवाण मणुयलोगमि ॥

आवष्टी छावष्टी य, होइ इक्किरुया पती ॥ १०२ ॥

अथ—(मणुयलोगमि) क० मनुएर क्षेत्रने विव (चदाइवाण)
 क० एरु सो वत्रोश चद्र अने एरु सा वत्रोश सूरनी (चत्तारिय-
 पतीओ) क० चार पक्ति ठे तेमां (छावष्टी छावष्टी य) के०
 आसठ आसठ चद्र सूरनी (इक्किरुया पती) क० एरु एरु पक्ति
 (होइ) क० होय ठे ॥ १०२ ॥

छप्पन्न पतीओ, नक्खत्ताग च मणुयलोगमि ॥

आवष्टी छावष्टी य, होइ इक्किरुया पती ॥ १०३ ॥

अर्थ—(मणुयलोगमि) क० मनुएर लोरुमा (नक्खत्ताण)
 क० नक्षत्रोनी (छप्पन्न पतीओ) क० छप्पन्न पक्ति ठे. वली
 (छावष्टी छावष्टी य) के० अने अग्निना आसठ आसठ चद्र सूर्य-
 माना एरु चद्र सूर्यनी पाछरु (इक्किरुया पती) के० अठावीश
 अठावीश नक्षत्रनी एरु एरु पक्ति (होइ) क० होय ठे ॥ १०३ ॥

आवत्तरी गहाण, पतिसय होइ मणुअलोयमि ॥

आवष्टी छावष्टी य, होइ इक्किरुया पती ॥ १०४ ॥

अर्थ—(गहाण) क० ग्रहोनी (आवत्तरी पतीसय) क०

एकसो ने छोतेर पक्ति (मणुभलोयमि) के० मनुष्य लोकमा (होर)
के० होय छे (छावटी छावटी य) के० बने श्रेणिना छासठ
छासठ चद्र सूर्यमाना दरेक चद्र सूर्यनी पाछ (इकिरुया पती)
के० अवागी ग्रहोनी एक एक पक्ति (होड) के० होय छे १०४

ते मेरुपरिअडता, पयाहिगा वत्तमडला मव्वे ॥

अणवट्टियजोगेग, चदा सूरु गहगणा य ॥ १०५ ॥

अर्थ—(ते सब्बे) के० ते सूर (चग सूरु गह गजाय) के०
चद्र सूर्य अने ग्रहगगो (अणवट्टियजोगेग) के० अनवस्थितयोगे
रुगिने (मेरुपरिअडता) के० मेरु परतनी समीप (वत्तमडला)
के० गोल मंडले करीने (पयाहिणा) के० प्रदक्षणा करे छे ॥ १०५ ॥

चउयालसय पढम-भूया पतिए चदसूराग ॥

तेणं परिंतीओ, चउरुत्तरियाए बुद्धीए ॥ १०६ ॥

अर्थ—अडी छीपनी बहारना अर्द्धा पुष्करवर छीमा (पढ
मभूयापतीए) के० मान्जानी पठे गोल रहली प्रथम पक्तिने विर
(चउसूराग) के० एक बीजाने आतर रहला उहॉतर चद्र तथा
बहातर सूर्य मचीने (चउयाल सय) के० एक सो चुमालीस चद्र
सूर्य होय छे (तेण) के० त्पार पछी श्रेणवट्टिना कारणे अस-
रयाता छीप समुद्र मुगी (परिपतीओ) के० उरर पक्तिमा (चउ-
रुत्तरियाए बुद्धीए) के० वे चद्र अने ३ सूर्य मली चार चाग्नी
वट्टि करवी ॥ १०६ ॥

वावतरि चंडाग, वावतरि सरियाण पत्तिए ॥

पढमाए अंतरपुण, चढा चढम्म लस्वट्टुग ॥ १०७ ॥

अर्थ—(पद्माए पत्तिर) क० पहेली पंक्तिमा (रावत्तरि
प्राण) के० यहाँनेर चद्र अने (रावत्तरि मूरियाण) के० यहाँनेर
सूर्य होय छे (पुण) के० वली (चरा चदस्स) के० चद्र चद्रनु
(अतर) के० अतर (लखदुग) के० वे लाख योजननु
जाणवु ॥ १०७ ॥

जो जाइ लखाइ, वित्तारो सागरो य दीवो वा ॥
ताइआओ य तहि, चंदासूराण पतीओ ॥ १०८ ॥

अर्थ—(जो) क० जे (सागरो) क० समुद्र (या) के०
अथवा (दीवो) क० द्वीप (जाइ लखाइ) के० जेठला लाख
योजननो (वित्तारो) के० विस्तारवालो होय, (तहि) के० त्या
(ताइआओ) के० नेट्टी (चरासूराण) के० चद्र सूर्यनो
(पतीओ) के० पक्तिओ जाणवी एटल जेम घाब पुष्करार्द्ध आठ
लाख योजननो छे तो तेमा लाख लाख योजनने अतरे चद्र सूर्यनी
आठ पक्ति छे एम योजा यहारना सर्व द्वीप समुद्रोने विप
जाणवु ॥ १०८ ॥

इहे जमुद्वीपने विप चद्रसूर्यना माडला कहे छे

पन्नरम चूलमीइसय, इह ससिरमिडलाइ तखित्त ॥
जोयण पणमयदमहिय, भागा अड्याल इगसट्टा ॥१०९॥

अर्थ—(इह) क० आ जमुद्वीपमा (ससि) के० चद्रना
(पन्नरम) पन्न माडला छे, अने (रिमिडलाइ) के० सूर्यना
माडला (चूलमीइसय) क० एरसो चोरासी छे तथा (तखित्त)
क० ते माडलानु क्षेत्र (जोयणपणमयदमहिय) के० पाच सो दश

योजन अने (भागा अड्याळ उग सट्टा) क० एक योजनना एक-
सड भाग करीये तथा अड्याळोस भाग जाणवा. ॥ १०९ ॥

हय गगनोयी एनु परिमाण कह छे

तिसि इगसट्टा चउरो, इग इगसट्टुस सत्त भइयस्स ॥
पणनीस च दुजोयण, ससि रविगो मडलतरं ॥११०॥

अर्थ—एक योजनना (उगसट्टा) क० एकसड भाग करीये,
तेवा (तिसि) क० त्रीस भाग, अने (उग) क० एक एवा (इग-
सट्टुस) क० एकसडीया भागना (सत्त भइयस्स) क० सात भाग
करीये तेवा (चउरा) क० चार भाग, तथा (पणनीस जोयण)
क० पात्रीस योजन एट्टु (ससि) क० चंद्रना माडलानु अतर
छे अने (दुजोयण) क० वे योजननु (रविगो) क० सूर्यना
माडलानु अतर छे, ॥ ११० ॥

एज वात आगल्नी गायवडे कहे छे.

दो जोयणाणि सूरस्स, मडलाणि हवति इयरस्म ॥

पणनीस जोरगीगस-द्विनीस चउ भाग सत्तहिया ॥१११॥

अर्थ—(सूरस्स) क० सूर्यना (माडलाणि) क० माडला
(दो जोयणाणि) क० वे वे योजनने आतर (हवति) क० होय
छे अने (इयरस्म) क० चंद्रना माडलानु अतर (पणनीस
जोयण) क० पात्रीस योजन, तथा (इगसट्टी) क० एक योज-
नना एकसड भाग करीये तेवा (तीस) क० त्रीस भाग अने
(सत्तहिया) क० ते एकसडी एक भागना सात भाग करीये तेवा
(चउ भागा) क० चार भाग उपर एट्टु अतर चंद्रना माडलानु
जाणतु ॥ १११ ॥

સસિરવિણો લવણમિ ય, જોયગસયતિન્નિ તીમ
અહિયાઇ ॥

અસિય, તુ જોયણમય, જવુરીવમિ પવિમતિ ॥૧૧૪॥

અર્થ—(લવણમિ) ૧૦ લવણસમુમા (સસિરવિણો) ૨૦
ચદ્ર અને સૂર્યનુ ચારક્ષેત્ર એટલે ફરવાનુ ક્ષેત્ર (જોયણસય-
તિન્નિ) ૧૦ ત્રણ મો યોજન અને (તોસ અહિયાઇ) ૧૦
ત્રીશ અરિઠ અર્પાત્ ત્રણ સો ત્રીજા યોજન અને એસડીયા
અડતાલીના ભાગ અરિઠુ ઠ અને ત્યાથી પાછો ફરતા (અસિય
તુ જોયણસય) ૧૦ એક સો એશી યોજન જવુરીવમિ) ૧૦
જવુરીવમા (પવિમતિ) ૨૦ પ્રાશ કરે છે ॥ ૧૧૪ ॥

ગ્રહ, નક્ષત્ર અને નારાઓને એ એકજ માડલુ હોય છે, તેથી
તેઓ પોત પોતાને માડલેજ ફરે છે, પણ દક્ષિણ ઉત્તર તરફ
જતા નથી

બે ચદ્રને તથા બે સૂર્યને સર્વથી અદરના માડલે અને વહારના
માડલે અતર કમ્બુ હોય ? તે કહ છે.

સસિસસિ રવિરવિ અતર, મજ્ઞે ઇગ લક્ષ્ય તિસયસ-
દ્ધિમાડ્ણો ॥

સાહિય દુસયરિચય રહિ લક્ષ્યો છસય સદ્ધિહિઓ ॥૧૧૫॥

અર્થ—(મજ્ઞે) ૧૦ સર્વથી અદરના માડલાને વિષે એટલે
બે ચદ્ર નિપથ પર્વત ઉપરના અભ્યંતર માડલ આને અને ત્રીજો
ચદ્ર નીચલા પર્વત ઉપરના અભ્યંતર માડલે આને ત્યારે (સસિ-સસિ)
૨૦ ચદ્ર ચદ્રને તથા રવિ રવિ) ૧૦ સૂર્ય સૂર્યને (અતર) ૧૦ આતર તે

(इगलकख) के० एक लाख योजननी मध्ये (तिमयसद्विमाउणो)
 के० त्रण सो साठ योजन भोळु अर्थात् (९०६४०) योजननु
 होय छे. त्मके एक सूर्य निपत्र पर्वत उपर एक सो एशी योजन
 जंघुद्रीपमा आगे त्यारे बीजो मूर्य नीलवत पर्वत उपर एक सो एशी
 योजन जंघुद्रीपमा आगे त्यारे त्ने मलीने त्रण सो साठ योजन
 थाय ते त्रणसो साठ योजन जंघुद्रीपमा एर लाख योजनना भायाम
 विष्कभमाथी वाट करीये त्यार (९९६४०) योजन रहे. एटलु अदरना
 मडले आतरु जाणवु त्यार पछी (साद्वियदु) के० सूर्य सूर्यने दरेक
 माडले वे योजन वगारवु अने चद्र चद्रने (संपरिचय) के० दरेक
 माडले सीत्तर योजन वगारवु जेथी (बहि) के० सर्वेथी नहारना
 मडले (लकखो) के० एक लाख, (छसप) के० छ सो अने
 (सद्विहिओ) के० साठ अत्रिक एटला योजन आंतर थाय. ॥ ११५ ॥

तिन्नेव सयसहस्मा, पन्नरस हवति जोयण सहस्मा ॥

एगुणनउया परिही, अन्भितर मडले तेसि ॥ ११६ ॥

अर्थ—(तिन्नेव य सयसहस्मा) के० त्रण लाख, (पन्नरस
 जोयण सहस्मा) के० पंद्र हजार, अने (एगुणनउया) के०
 नेव्याशी योजननी (परिही) के० परिशी (तेसि) के० ते मू -
 र्यना (अन्भितर मडले) के० अन्तरना माडलानी (हवति) के०
 होय छे ॥ ११६ ॥

लकख तिगं अद्वारस, सहसा तिन्नि सय पंचदस अहिया ॥

परिही य जोयणाइं, बाहिरए मंडले हुति ॥ ११७ ॥

अर्थ—(लकख तिगं) के० त्रण लाख, (अद्वारस सहस्मा)
 के० अठार हजार, (बाहिरए) के० त्रण सो अने (मंडले)

બ્રહ્મિયા) ૪૦ પદ્મ ઉપર ષટ્કા (જોયળાઈ) કે૦ યોજનની
 (પમ્હી) ૪૦ પરિમિતે (ગાહિરખ મહલે) ૪૦ મૂર્યના સવથી
 વાહેરના મહલે (દુતિ) ૪૦ હોય છે ॥ ૨૧૭ ॥

હો દ્વીપ સમુદ્રને ત્રિમ ગ્રહ નક્ષત્ર તથા તારાની સત્યા જાણ-
 ગાનો ઉચાય કહ છે

ગહરિક્ષત્રનાસંભ, જત્યેન્દ્રસિ નાત મુદહિ દીવે વા ॥
 તસ્સસિહિ એગમસિગો, ગુણ સભ હોઈ સ્વચ્ચ ॥૨૧૮॥

અર્થ-(જત્ય) ૪૦ જે (મુદહિ) ૪૦ સમુદ્રને ત્રિમે (વા) ૪૦ અથવા
 (ત્રીપ) ૪૦ દ્વીપને ત્રિમ (ગહરિક્ષત્રનાસંભ) ૪૦ ગ્રહ નક્ષત્ર અને
 તારાની સત્યાને (નાત) ૪૦ જાણવાને (ઇન્દ્રસિ) ૪૦ ઇન્દ્ર કર
 છે, તો (તસ્સસિહિ) ૪૦ તે દ્વીપ સમુદ્રના ચંદ્રની સત્યાને માહીને
 (એગમસિગો) ૪૦ એક ચંદ્રના ગ્રહ નક્ષત્ર અને તારાના પરિચાર
 સાથે (ગુણ) ૪૦ ગુણાકાર કર-કે જેથી (સ્વચ્ચ સત્ય દ્વિ)
 ૪૦ સર્વ સત્યા થાય છે

દ્વાંત-ત્રેમ ચ્ચ સમુદ્રમા ચાર ચંદ્ર છે, અને એક એક ચંદ્રને
 અઠ્ઠાસી ગ્રહનો પરિચાર હોવાથી અઠ્ઠાસીને ચાર ગુણા કરતા ત્રણસો
 ચાર ગ્રહ થાય તરીકે રીતે અઠ્ઠાસીના નક્ષત્રને ચાર ગુણા કરીએ તો
 એસો ચાર નક્ષત્ર થાય, તથા તારાની સત્યા કોઢા કોઢી જેટલી
 જે પ્રથમ વહી છે તેને ચાર ગુણી કરીએ ત્યારે જે ત્યાર કોઢાકોઢી,
 સદસઠ હજાર કોઢાકોઢી અને નવ સો કોઢા કોઢી થાય. એવી
 રીતે સત્ય દ્વીપ સમુદ્રને ત્રિમે જાણવું ॥ ૨૧૮ ॥

એજ વાત જે ગાયાથી રહે છે

चत्वारि चैव चदा, चत्वारि य सूरिया लवणतोए ॥

वारस नखत्तसयं, गहाण तिन्नेव वावन्ना ॥ ११९ ॥

दो चैव मय सहस्मा, सत्तट्ठी खलु भवे सहस्सा य ॥

नवयसया लवणजले, ताराण कोडिकोडीण ॥ १२० ॥

अर्थ—(लवणतोए) के० लवण समुद्रने त्रिपे (चत्वारि चदा) के० चार चद्र, (चत्वारि सूरिया) के० चार सूर्य, (वारस नखत्तसय) के० एकसो वार नक्षत्र, अने (गहाण तिन्नेव वावन्ना) के० प्रग सो वावन ग्रह (चैव) के० निधे होय छे ॥ ११९ ॥

(य) के० बली (दो चैव सयसहस्सा) के० दो लाख, (सत्तट्ठी सहस्सा) के० सहस्रठ हजार अने (नखरुया) के० नव सो ए ली (ताराण कोडिकोडीण) के० ताराओनी कोडिकोडी (लवणजले) के० लवण समुद्रने त्रिपे (खलु) के० निधे (भवे) के० होय छे ॥ १२० ॥

इधे त्रैमानिक देवोना विमाननी सरया कहे छे.

वत्तीस द्वात्रीसा, वारस अड चउ विमाण लक्खाइं ॥

पन्नास चत छ सहस्र, कमेण सोहम्माइंसु ॥ १२१ ॥

दुसु सय चउ दुसु सय निग, मिगारसहियं सयं तिगेहिट्ठा ॥

मज्जे सत्तत्तर सय, मुवरितिगे सय मुवरि पंच ॥ १२२ ॥

अर्थ—सौधम देवलोक (वत्तीस) के० बत्तीस लाख, ईशान देवलोक (अद्वात्रीसा) के० अद्वातीस लाख, सन-कुमार (वारस) के० वार लाख, माहेंडे (अड) के० आठ लाख, ब्रह्मदेवलोक (चउ)

કેં ચાર લાખ (વિમાણ) કેં વિમાન છે, એ સર્વ (લક્ષ્મી) કેં
 લાખની સરયાયે કરીને જાણવા લાતકે (પદ્માસ) કેં પચાસ
 હજાર, શુક્ર (ચત્ર) કેં ચાલીશ હજાર, સહસ્રારે (છ) કેં છ
 હજાર, એ સર્વ (સહસ્ત) કેં હજારની સરયાયે જાણવા, એ (કમળ)
 કેં અનુષ્ઠમે કરીને (સોહમ્માઇસુ) કેં સૌર્યાદિક દેવલોકના
 વિમાનની સયા જાણવી ॥ ૧૨૧ ॥ તથા આનન અને પ્રાણન એ
 (દુષ્ટ) કેં વે લોકને ત્રિવે (સય ચત્ર) કેં ચાર સો વિમાન,
 તથા આરણ અને અપુત્ર એ (દુષ્ટ) કેં વે દેવલોકને ત્રિવે (સપ
 તિગ) કેં ત્રગ સાં વિમાન જાણવા (ત્રિગેદિદ્યા) કેં નીચેના
 ત્રણ ગ્રંથયકે (ઇગારસહિય) કેં અગોયાર સહિત (સય) કેં
 સો અર્થાત્ એક સો અગિયાર વિમાન છે (મજ્જે) કેં વચલા
 ત્રણ ગ્રંથયકે (સત્તુત્તરસય) કેં એક સો સાત વિમાન છે, અને
 (ઉવરિતિગે) કેં ઉપરના ત્રણ ગ્રંથયક (સય) કેં એક સાં વિ-
 માન છે, ત્રી (ઉવીર) કેં ઉપરના પાંચ અનુત્તર વિમાને (પચ)
 કેં પાંચ વિમાન છે. ॥ ૧૨૦ ॥

હો એ પૂર્વે કહેલા વિમાનોની સર્વે સહયા તથા વિમાનાદિમનુ
 સ્વરૂપ કહે છે

ચુલસીઈ લક્ષ્મી સત્તાણ, વહસહસ્તા વિમાણ તેવીસ ॥
 સવ્વગમુદ્ધાલોગમિ, ઇંદય વિમદ્ધિ પયરેમુ ॥ ૧૨૩ ॥

અર્થ—(સવ્વગ) ૪૦ સર્વે સરયાયે (ચુલસીઈ લક્ષ્મી) કેં
 ચોળસી લાખ, (સત્તાણયઈ સહસ્તા) કેં સત્તાણુ હજાર, અને
 (તેવીસ) કેં તેવીસ ઉપર પટલા (ઉદ્ધલોગમિ) કેં ઉપર લોકને
 ત્રિવે (વિમાણ) કેં વિમાનો છે અને તે ચાર દેવલોકના (ત્રિસદ્ધિ-

पयरेसु) के० वासठे प्रतरने विषे मय भागमा (इदय) के० एक
एक इद्रक विमान छे सब मग्गीने इद्रक विमान वासठ छे ॥१२३॥

चउट्टिमि चउपतीओ, वासट्टि विमाणिया पढपपयरे ॥
उवरि इक्किह्हीणा, अगुत्तरे जाव इक्किं ॥ १२४ ॥

अर्थ—(पढपपयरे) के० पहला प्रतरने मिने मयना इद्रक
विमानयकी (चउट्टिसि) के० चारे दिशाए (वासट्टिविमाणिया)
के० वासठ वामठ विमाननी (चउपतीओ) के० चार पक्तिओ
छे, तेना (उवरि) के० उर दरक प्रतरे (इक्किह्हीणा) के०
एक एक विमान चार दिशाया ओछु मखु, जेयी (अगुत्तरे) के०
अनुत्तर विमाने जाव (इक्किं) के० यावत् एक एक विमान चारे
दिशाए रहे ॥ १२४ ॥

इदय वट्टा पंनिसु, तो कमसो तस चउरसा वट्टा ॥
विविहा पुण्णवकिन्ना, तयतरे मुत्तुं पुब्बदिंसि ॥१२५॥

अर्थ—सर्वनी वचमा (इदय) के० इद्रक विमान (वट्टा) के०
वाट्लु एट्ले गोलाकृतिवालु छे (ता) के० तयार पछी (पतिमु)
के० पक्तिने विरे (कयमो) के० अनुक्रमे करीने प्रथम (तंस) के०
श्रीशृगावाला, पठो (चउरसा) के० चार खूणावाला, अने छेला
(वट्टा) के० गोलाकृतिवाला विमानो छे अने (तयतरे) के०
ते चारे पक्तिभोनी वचमा एक (पुब्बदिंसि मुत्तु) के० पूर्वदिशा
मूकीने घासीनी सर्वदिशामा (विविहा) के० विविधप्रकारना
(पुण्णवकिन्ना) के० भिन्न भिन्न पुष्पावकीर्ण विमानो छे. ॥१२५॥

हरे पहला प्रतरनी एक एक पक्तिना वासठ वासठ विमान
कये कये स्थानके छे ? तं रहे छे

एग देवे दीवे, दुवे य नागोदहीसु बोधव्वे ॥
 चत्तारि जक्खदीवे, भूयसमुद्देसु अट्टेव ॥ १२६ ॥
 सोलम सयभुरमणे, दीवेसु पइट्ठिया य सुरभवणा ॥
 इगतीम च विमाणा, मयभुरमणे समुद्दे य ॥ १२७ ॥

अर्थ—इहला मरनी चारे दिशानु (एग) के० पहिलु एक
 एक विमान (देवे दीवे) के० देवकीमा छे, (य) के० अने (दु)
 के० ने ने विमान (नागोदहोसु) के० नागसमुद्रमा (बोधव्वे) के०
 जाणया त्थार पठाना (चत्तारि) के० चार चार विमान (जक्खदीवे)
 के० यत्तद्रोयमा छे अने (भूयसमुद्देव) के० भूयसमुद्रमा (अट्टेव)
 के० आठ आठ विमानो छे । १२६ ॥ वली (सयभुरमणे दीवेसु)
 के० सयभुरमण छीयते वि (सोलस) के० शोच (सुरभणा)
 के० विमानो (पइट्ठिया) के० रवा उ (च) के० अने (इग तीस
 विमाणा) के० एकतीस विमानो (सयभुरमणे समुद्दे) के० सय
 भुरमण समुद्रमा छे ॥ १२७ ॥

हरे बीजा मरमा चारे दिशावे एकसठ विमानोनी पक्ति शी
 रीते छे, ने कह छे.

वट्टं वट्टस्सुवरि, तस तंमस्म उरग्गि होइ ॥
 चउरसे चउरस, उह तु विमाणसेठीए ॥ १२८ ॥

अर्थ — (वट्टस्सुवरि) के० गट्टा एहले गोठविमाननी उ-
 पर (वट्ट) के० गोल विमान छे (तंमस्म) उरग्गि) के० नग
 खुणानी उपर (तस) के० तिस्रुणी विमान (होइ) के० होय छे
 (तु) के० गली (चउरसे) के० चार खुणा विमाननी उर

(चउरस) के० चार खूणा विमान होय ठे एम (उट्ट) के० उर (विमानतेगीर) के० विमानोनी पंक्ति जाणरी सर्वे प्रतरमा मध्यभागे इद्रक विमान वाटलु ठे त्यार पछी चारे दिशाए चारे पंक्तिमा अनुरुपे एक एक विमान त्रिखूणावाला, पछी चार खूणा-वाला, पछी वाटला एम अनुरुपे पंक्ति पूरी थाय त्या सुरी जाणवा टरेक प्रतर छेवटनु एक एक विमान ओछु करघु जेथी सर्वा-र्थसिद्धे एक एक विमान त्रिखूणु रहे ॥ १०८ ।

सव्वे वट्टविमाणा, एगदुवारा हवति नायव्वा ॥

तिण्ण य तसविमाणे, चत्तारि य हुति चउरंसे ॥१२९॥

अथ —(सव्वे वट्टविमाणा) के० सब वाटला विमानो (एग-दुवारा) के० एक वाणावाला (हवति) के० होय ठे एम (ना-यव्वा) के० जाणवा (तंसविमाणे) के० त्रिखूणा विमानने विने (तिण्णिय) के० त्रण वाणा होय ठे (य) के० अने (चउ-रसे) के० चार खूणा विमानने विने (चत्तारि) के० चार वाणा (हुति) के० होय ठे । १२९ ॥

पागारपरिक्खित्ता, वट्टविमाणा हवति सव्वेवि ॥

चउरंम विमाणण, चउद्विसि वेइया होई ॥ १३० ॥

अथ —(सव्वेवि) के० चारे दिशामा रहेला सब (वट्टवि-माणा) के० वाटला एटले गोलविमानो (पागारपरिक्खिता) के० गड्डी पिंडलायला (हवति) के० होय ठे अने (चउरस वि-माणण) के० चार खूणावाला विमानने (चउद्विसि) के० चारे दिशाए (वेइया होई) वट्टिका होय ठे, कागग विमाना

वाला, तेमज (फासे) क० स्पशमा (नपणीयमउयमुहफासा) १०
 मावण सरखा कोमज अने मुगकारी सार्शवाला, (निन्चुजोया)
 क० नित्य प्रकाशशाला, (रम्मा) १० रमणिक अने (सय-हा)
 क० पोतानी मले प्रमाशीत एवा (ते) क० त विमानो (विरा-
 यति) क० शोभे ठे ॥ १३५ ॥

जे दक्षिणेण इदा, दाहिगओ आवली मुणेयव्वा ॥
 जे पुग उत्तर इदा, उत्तरओ आवली मुणे तेमि ॥१३६॥

अर्थ—(जे दक्षिणेण इदा) क० जे दक्षिण दिशाए सौध-
 मंद्र तथा सन-कुमार छ, तेमना (दाहिणओ) क० दक्षिण दि-
 शानी (आवली) क० पक्तिमा रहेला विमानो (मुणेयव्वा) क०
 जाणवा पुग क० बली (जे उत्तर इदा) क० जे उत्तरदिशाए इशा-
 नेंद्र तथा माहेंद्र ठे (तसि) क० तेमना (उत्तरओ) क० उत्तर-
 दिशानी (आवली) क० पक्तिमा रहेला विमानो (मुणे) क०
 जाणवा ॥ १३६ ॥

पुव्वेण पच्छिमेण य, मावण्णा आवली मुणेयव्वा ॥
 जे पुग वट्टविमाणा, मज्झिमा दाहिणिल्लाण ॥१३७॥

अर्थ—(पुव्वेण पच्छिमेण य) क० पूव दिशा अने पश्चिम
 दिशानी (आवली) क० विमानोनी पक्ति ते सौधमं तथा ईशा-
 नेंद्र वन्ने इद्रोनी (मावण्णा) क० सावण्ण सामायणे जाणवी
 (पुग) क० वट्टे जे (मज्झिमा) क० जे मयमागना (वट्टवि-
 माणा) क० वाटला विमान ठे, ते (दाहिणिल्लाण) क० दक्षिण
 दिशानी सावण्णना जाणवा ॥ १३७ ॥

પુલ્વેણ પન્ઝિમેણ ય, જે વટ્ટા તેવિ દાહિણિલ્હસ્સ ॥
તસ ચડસ્મગા પુણ, સામન્ના હુતિ દુણ્હપિ ॥ ૧૩૮ ॥

અર્થ—(પુલ્વેણ પન્ઝિમેણ ય) કે૦ પૂર્વદિશા અને પશ્ચિમદિ-
શાના વિમાનની પક્તિને વિષે (જે વટ્ટા) કે૦ જે ગટ્તળા વિમાન
એ (તેવિ) કે૦ તે વિમાનો પણ (દાહિણિલ્હસ્સ) કે૦ દક્ષિણ-
શિયાના સૌર્યમંદ્રના એ (પુણ) કે૦ વલી તસ કે૦ ત્રણ સુણવાલા
અને (ચડસ્મગા) કે૦ ચાર સુણરાગ જે વિમાન છે તે (સામન્ના
કે૦ સામાન્યપણાથી (દુણ્હપિ) કે૦ સૌર્યમંદ્ર તથા ઈશાનેંદ્ર એ
વન્નેના (હુતિ) કે૦ છે. એટલે વન્ને ઈદ્રો તે વિમાનોના અર્દ્ધો-
અર્દ્ધ માલીક છે । ૧૩૮ ॥

પદ્મપપરમિ પદ્મમે, કપ્પે ઉડુનામ ઇંદયવિમાગ ॥

પણયાલલક્ષ્વજોયણ, લક્ષ્વ સંબુપરિ સંબટ્ટ ॥૧૩૯॥

અર્થ—(પદ્મમે રુપે) કે૦ પહેલા દેવલોચના (પદ્મપપરમિ)
કે૦ પહેલા પ્રવરને વિષે (ઉડુનામ) કે૦ ઉડુનામનુ (ઇંદયવિ-
માગ) કે૦ ઇંદ્રક વિમાન છે તે (પળયાલલક્ષ્વજોયણ) કે૦
ગાલાકારે પિસ્તાલીશ લાલ્લ યોજનના પ્રમાણવાલુ છે અને (સ
બુ પિ) કે૦ સપ્તમા ઊપર ગાસઠમા પ્રવર (સંબટ્ટ) કે૦ સર્વા-
ર્થસિદ્ધ નામનુ વિમાન (લક્ષ્વ) કે૦ એક ત્યાલ્લ યોજનનુ ગો-
લાકાર છે. ॥ ૧૩૯ ॥

હવે ગાસઠ પ્રવરના મ યમાગમાં રહેલા ઇંદ્રક વિમાનનાં
નામ રહે છે

ઉડુ ચઢ સ્યણ વગ્ગુ, વીરિય વરુણે તહય આણઢે ॥

વમે કચ્ચગ રુદ્ધમે, વંવે અરુણે ય વરુણે ય ॥૧૪૦॥

अर्थ—१ (उडु) के० उडु विमान, २ (चद्र) चद्रक विमान, ३ (रयण) के० रजन विमान, ४ (रगु) के० बल्युविमान, ५ (रीरिय) के० वीर्य विमान, ६ (वरुणे) के० वरुण विमान (तहेव) के० तेमज, ७ (आणदे) के० आनन्द विमान, ८ (वमे) के० ब्रह्म विमान, ९ (रुचण) के० काचन विमान, १० (म्इमे) के० हविप्रम विमान, ११ (व) के० १३ विमान, १२ (अरुग य) के० अरुण विमान, १३ (वरुगे य) के० वरुण विमान, १४ तेर विमान ए तेर विमान पहला तथा बीजा देवलोके छे ॥ ४० ॥

वेरुलिय रुयग रुइरे, अके फलिहे तहेव तवणिज्जे ॥
मेहे अग्र हलिहे, नलिणे तह लोहियस्खे य ॥१४१॥

अर्थ—१४ (वेरुलिय) के० वैरुय विमान, १५ (रुयग) के० रुचक विमान, १६ (रुइर) के० रुचि विमान, १७ (अके) के० अरुविमान, १८ (फलिहे) के० स्फटिक विमान, (तहेव) के० तेमज १९ (तवणिज्जे) के० तपनीय विमान, २० (मेह) के० मेघविमान २१ (अग्र) के० अर्घ विमान, २२ (हलिहे) के० हलिद्र विमान, २३ (नलिणे) के० नलिन विमान, (तह) के० तेमज २४ (लोहियवाये य) के० लोहिताक्ष विमान ॥१४१॥

वइरे अजग वरमाल, रिह्ठे देवे य सोम मगलए ॥

वलभदे चक गया, सोवहिय्य णदियावते ॥ १४२ ॥

अर्थ—२५ (वइरे) के० वज्र ए गर विमान राजे तथा चोथे देवलोके छे ॥ २६ (अजन) के० अजन विमान, २७ (वरमाल) के० वरमाल विमान, २८ (रिह्ठे) के० रिह्ठे विमान, २९

(देवैय) के० देव विमान, ३० (सोम) के० सौम्य विमान, ३१
 (मगलए) के० मगल विमान० ॥ ए छ विमान पांचमा देवलोकें
 ठे ३० (बलभदे) के० बलभद्र विमान, ३३ (चक्र) के० चक्र
 विमान, ३४ (गगा) के० गगा विमान, ३५ (सोवन्डिय) के०
 स्वस्तिक विमान, ३६ (णदियावत्ते) नदावत्त, ए प च विमान
 छटा देवलोकें छे. ॥ १४१ ॥

आभंकरे य गिद्धी, केऊ गरुले य होइ बोधव्वे ॥

वंमे वमहिए पुण, वभुत्तर लंतए चैव ॥ १४२ ॥

अर्थ—३७ (आभंकरे) य ३० आभकर विमान, ३८
 (गिद्धी) के० घृग विमान, ३९ (केऊ) के० केतु विमान, ४०
 (गरुले य) के० गगा विमान ए चार विमान सातमा देवलोकें
 (होइ) के० ठे ने (बोधव्वे) के० जाणवा ४१ (वंमे) के०
 व्रम विमान, ४२ (वमहिए) के० ब्रह्महिन विमान, (पुण) के०
 वली ४३ (वभुत्तर) के० ब्रह्मोत्तर विमान, ४४ (लंतए) के०
 लंतक विमान ए चार विमान आठमा देवलोकना (चैव) के०
 निचे जाणवा ॥ १४२ ॥

महाशुक सहस्सारे आणय तह पाणएय बोधव्वे ॥

पुप्फेलकार आरण, तहाविय अच्चुए चैव ॥ १४४ ॥

अर्थ—४० (महाशुक) के० महाशुक विमान, ४६ (सह-
 स्सार) के० सहस्रार विमान, ४७ (आणय) के० आनन विमान,
 (तह) के० तेमज ४८ (पाणएय) के० प्राणत विमान, ए चार
 विमान नवमे तथा १११ देवलोक (बोधव्वे) के० जाणवा, ४९
 (पुप्फ) के० पुष्प विमान, ५० (अलकार) के० अलकार वि-

मान, ५१ (आरण) के० आरण विमान, (तहाविय) के०
तेमज ५२ (अच्युए) के० अच्युत विमान ए चार विमान अगी-
यारमे तथा चारमे देवल्लोके (चेर) के० निश्चे जाणवा ॥ १८४ ॥

सुदसण सुर्पाडवडे, मणोरमे चेव होइ पढमतिगे ॥

तत्तो य सवभदे, त्रिमालए सुमणे चेव ॥ १८५ ॥

अर्थ—५३ (सुदसणे) के० सुदर्शन विमान, ५४ (सुप-
डिवडे) के० सुप्रतिबद्ध विमान, ५५ (मणोरमे) के० मनोरम
विमान, ए त्रण विमान नव त्रैरयकना (पढमतिगे) के० प्रथम
त्रिने वि (चेर) के० निश्चे (होइ) के० छे (तत्तो य) के०
अने तयार पडी ५६ (सवभे) के० सर्वभद्र, ५७ (त्रिमालए)
के० त्रिमाल, ५८ (सुमणे) के० सुमनस-ए त्रण विमान नव
त्रैरयकना बीजा त्रिने विष (चेर) के० निश्चे छे, ॥ १८५ ॥

सोमणसे पीइकरे, आइचे चेव होइ तइयतिगे ॥

सवड्डसिद्धिनामे, इंदया एव वासट्टी ॥ १८६ ॥

अर्थ—५९ (सोमणसे) के० सोमनस विमान, ६० (पीइ-
करे) के० प्रीतिकर विमान, ६१ (आइचे) के० आदित्य वि-
मान, ए त्रण विमान नव त्रैरयकना त्रिजा त्रिकने त्रिने (चेर)
के० निश्चे (होइ) के० छे अने पाच अनुत्ता विमानने त्रिने ६२
(सवड्डसिद्धिनामे) के० एक सर्वाधि सिद्धि नामनु विमान छे
(इंदया एव वासट्टी) के० ए रामट इद्रक विमानना नाम कथा, १८६

हो देरक देवल्लोके श्रेणीना विमाननी सग्या लायरा माटे
उपाय कहे छे.

पटपतिपपराली, विमाणमुहभूमि तस्समामद्धं ॥
 पपरगुणमिद्धकप्पे, सबग्ग पुप्फकन्नियरे ॥ १४७ ॥

अर्थ—सौर्यं अने ईशान देवगोकुला (पटप) क० पहला
 (पपराली विमाण) के० प्रतरना विमाननी पक्ति ते (मुह) क०
 मुच कहेयाय, अने (अतिम) क० छेला प्रतरना विमाननी पक्ति
 ते (भूमि) क० भूमि कहेयाय. (तस्समामद्धं) क० ते मुच अने
 भूमिना विमानोने एउठा रोगीने तेना अद्धं करवा पडो (इहप-
 ररुग) के राडिआ वरुणाकना प्रतर गुणवा तेथी (कप्प) के०
 वांछित देवगोके (पुप्फकन्नियरे) के० आचरिक्काना विमानोनी
 (सबग्ग) के० सर्व सग्या आपे । १४७ ॥

अहिं ते गत हृष्टान सहित समजाये उके-सौर्यं तथा ईशान
 ए उने देवगोकुले वि। पहला प्रतरना (२४९) विमान ते मुच
 कहेयाय, अने छेला तेना प्रतरना (२०१) विमान ते भूमि कहे-
 याय ए वन्ने सरुवाने एउठी करी। त्त्यारे (४१०) थाय एनु
 अद्ध करी। त्त्यारे (२२५) थाय नेन ए उन्ने देवलोकनाज तेर
 प्रतरे सुगी। त्त्यारे सौर्यं तथा ईशान देवगोकुला विमाननी
 पक्तिना सर्व विमानोनी सरया (२९२५) थाय

ह ए वन्ने देवलोकना सत्र मगी साठ लाख विमानो छे,
 तेमाथी (२०२५) श्रेणीना विमान माठीये त्त्यारे (५९९७०७५)
 ए उा एउतायणीणं विमान माकी रे ए रीते आगलना देव-
 गोक पण जाणी लेंतु ॥ १५० ॥

तेज वात आगली गाथावडे कहै छे

उर्ध्व देवलोकके विमानोना मुख-भूमि विगरे गितनुं कोष्टक.

नं १

कथा देवलोके	मुख विमान	भूमि विमान	समाप्त	समाप्तनु अर्थे	प्रतरन्तो संख्या (गुणाकार माट)	प्रतः संख्याए गुण-यायो लक्ष्य-ययेन्) ए कि विमान	पुण्यायकीर्ण विमान	सय विमान
सोधर्म-इशान	२४८	२०१	४५०	२२५	१३	२८२५	५८८७०७	१०००००
सनत्-माह्वर	१८७	१५३	३५०	१७५	१२	२१००	१८८७२०	२००००००
ब्रह्म	१४८	१२८	२७८	१३८	१	८३४	८८१११	४०००००
लातक	१२५	१०८	२३४	११७	५	५८५	४८४१५	५०००
शुभ	१०५	८३	१८८	८८	४	३८१	४८१०४	४०००
सवसार	८६	७७	१११	८३	४	३८२	५११८८	१०००
आनन्-माणस	७३	६१	१२४	६७	४	२६८	१३२	४००
आरण-अरुयुत	५७	४५	१०२	५१	४	२४	६१	३००
अथ प्रियेयक इ	४१	३३	७४	३७	३	१११	४	१११
मध्य प्रियेयक इ	२८	२१	५०	२५	३	७५	३२	१०६
उर्ध्व प्रियेयक इ	१७	८	२६	१३	३	४८	६१	१००
अनुतर	५	०	०	०	१	५	०	५
उर्ध्व देवलोक	२४८	५	२५४	१२७	१२	७८७६	८४८८१८	८४८७०२

અટ્ટળણ્ઠી સયમહસ્સા, સત્તાણવર્ઘે ભવે સહસ્સાઈ ॥

પળહત્તરિ ય વિમાણા, દ્વતિ પુષ્પાવકીણ્ણાણ ॥૧૪૮॥

અર્થ—(અટ્ટળણ્ઠી સયમહસ્સા) કે૦ ઓગણસાઠ લાગ, (સત્તાણવર્ઘે સહસ્સાઈ) કે૦ સત્તાણુ દ્વાર, (ય) કે૦ અને (પળહત્તરિ) કે૦ પચોત્તર ઇટલા (પુષ્પાવકીણ્ણાણ) કે૦ પુષ્પા વચીર્ણ (વિમાણા) કે૦ વિમાનો (દ્વતિ) કે૦ થોય છે. ॥૧૪૮॥

તેવણ્ણે ચઢવણ્ણે, પંચાવણ્ણે તહેવ વાસઢે ॥

एएसु पयरेसु अ, न हुति पुष्पावकीण्णाइ ॥ १४९ ॥

અર્થ—(તેવણ્ણે) કે૦ ત્રેપનમુ, (ચઢવણ્ણે) કે૦ ચોપનમુ, (પચાવણ્ણે) કે૦ પચાવનમુ (તહવ) ૪૦ તેમજ (વાસઢે) કે૦ વાસઢમુ (एएसु पयरेसु) કે૦ ઇટલા પ્રતરોને વિષે (પુષ્પાવ-કીણ્ણાઈ) કે૦ પુષ્પાવચીર્ણ વિમાનો (ન હુતિ) કે૦ નથી ॥૧૪૯॥

હે વાસઢે પ્રતરમાના સોડપણ પ્રતગ્ને વિષે ત્રિમૂળા ચોમૂળા અને ઘાટલા વિમાનો જાણવાનો ઉપાય કહે છે.

इगदिसि पंतिविमाणा, तिविभत्ता तस चउरसा वट्ठा ॥

तसेसु सेममेग, खिव सेम दुगस्स इक्किक्क ॥ १५० ॥

तंसेसु चउरसेगु य, तो रासितिगंपि चउगुणं काउ ॥

वट्ठेसु इदय खिव, पयरधण मील्लिय कप्पे ॥ १५१ ॥

અર્થ—(ઇગદિસિ પંતિવિમાણા) કે૦ ણક ટિગાના પક્તિના વિમાનેને (તિવિભત્તા) ૪૦ ત્રણ ભાગે વહેંચીયે ઇટલે અનુક્રમ (તસ ચઢરસા વટ્ઠા) કે૦ ત્રિમૂળા ચામૂળા અને ઘાટલા ઇવા

व्रण भाग थाय, अने एम करता (सेसमेग) रे० ए० ए० ए० शेष
 वे तो (तससु) क० त्रिखूणामाह (विष) रे० मे० ए० अने
 (सेसदुगसस) क० शेष वे वे तो (इक्कि) क० एक एक मन्
 खु ॥ १०० ॥ एटले (तनेमृ य चउरसेमु) १० ए० व्रण सू
 णामा अन एक चार मूणामां मेलखु (तो) क० त्यार पछी
 (रासिनिगभि) के० ए० व्रणे राशीमाहेली एक एक राशाने पण
 (चउगुण वाउ) क० चारगुणा करीने पत्री (वडेमु) क० राश
 विमानमाहे (इय खिव) क० इ० विमान मेठखु पछी (पय
 म्पण) के प्रतरना चार दिशाना विमानो एकटा करवायी
 (रूपे)के० सौर्यादिक देवलोके विमानोनी सर्व सरया थाय १५१

११ अहि एज रात दृष्टान सहित समजाः ते रे-सौर्य तथा ईशान
 देवलोका पहला प्रतरमा एक दिशाए वासठ विमान'ते, तेने व्रण
 भागे वहेचीए तो वीश वीशनेा एक एक भाग थाय उपर वे वि
 मान रे तेमाहेलु एक विमान त्रिखूणामा अने रीजु विमान चोखू
 णामा मलज्जा एकवाश विमान, त्रिखूणावाला, एकशीश विमान
 चोखूणावाला अने वीश विमान वाटला थाय पत्री ए० व्रणे राशीना
 विमानने चारगुणा करीने वाटलामाह ए० इ० विमान मेलवीये
 एटले पहेला प्रतरनी चारे दिशानो चार पक्ति मलीने चोराशी
 त्रिखूणा, चोराशी चो खूणा अने ए० काशी वाटला. एम सर्व मलीने
 बसो ओगणपचास विमान थाय ॥ ए० प्रमाणे वीजा प्रतरने विषे
 पण जाणी लेवु

हे सौर्यादिक नार देवलोका देवांना चिन्ह कह छे.

कप्पेसु यं मिय महिमो वराह सिहा य ठाल सालूरा ॥

हय गप्र भुयग खगी, वसहा विडिमाइ चिंधाइ ॥१५२॥

अर्थ—(कप्येमु य) के० वार देवलोक माहला पहला मौ-
 र्ग देवलोकना देवोने (मिय) के० मगनु चिन्ह, गीजा ईशान
 देवलोकना-देवोने (महिसो) के० पाडानु चिन्ह, राजा सनत्कु
 मार-देवलोकना देवोने (यराह) के० मूअरनु चिन्ह चौथा
 माहद्र देवलोकना- देवोने (सिंह य) के० सिंहनुं चिन्ह
 पांचमा ऋष देवलोकना देवोने (छगल) के० बोकडानु चिन्ह
 छठा लांतक देवलोकना देवोने (सालरा) के० देडकानु चिन्ह,
 सातमा शूद्र देवलोकना देवोने (हय) के० घाडानु चिन्ह, आ-
 दमा सहस्रार देवलोकना देवोने (गय) के० हाथीनु चिन्ह,
 ऋषमा आतत देवलोकना देवोने (भुयग) के० मगनु चिन्ह
 ऋषमा प्राणत देवलोकना देवोने (खग्गी) के० गेटानु चिन्ह,
 अगीयारमा आरण देवलोकना देवोने (वमहा) के० वपभनु चिन्ह,
 अने धारमा अन्वुत देवलोकना देवोने (विदिमा) के० मग वि-
 जेपनु चिन्ह छे प (चिमाइ) के० चिन्हो रखा ॥ १५० ॥

हरे दश त्रैमानिक इद्रोना सामानिक देवता तथा आत्मरक्षक
 देवताओनी सरया केडे

चुलमी अमिड वारत्तरि, सत्तरि मट्टीय पन्न चत्ताला ॥
 तुल्लमुर तीस वीमा, दममहम्स आयरक्खं चउगु-
 णिया ॥ १५३ ॥

अर्थ—सौरभैद्रना (चुलमी) के० चौराशी हजार, ईशाने-
 द्रना (अस्सिड) के० एसी हजार, मनुचुमारुद्रना (वारत्तरि)
 के० बहत्तर हजार, माहद्रना (मत्तरि) के० सीत्तर हजार, ध्रुव-
 द्रना (मट्टीय) के० सौर हजार, आत्मरक्षक (पन्न) के० प

चास हजार, शृंगेद्रना (चत्ताला) के० चालीश हजार, सहस्र-
द्रना (तीस) क० त्रीश हजार, आन्ततमाणनेद्रना (गीसा) के०
वीश हजार, आरणअच्युतद्रना (दममदस्म) के० दश हजार
(तुल्लसुर) क० सामानिक देवता जाणवा, अने (आयरमख)
३० आत्मरक्षण देवो (चउगुणिया) क० सामानिक देवतायी चार
गुणा दरेक इद्रोने जाणयां. ॥ १५३ ॥

उपरना विमानो फोने आशारे ग्या छे ? ते कह छे

दुसु तिसु तिसु रूपेसु, घणुदहि घणवाय तदुभयं
च कमा ॥

सुर भवणपइच्छाणं, आगासपइच्छिया उवरि ॥ १५४ ॥

अर्थ—(दुसु) के० पहला अने गीजा देवगोरुने (गणुदहि)
क० घनोदभिने आधार छे (तिसु) के० त्रीजा चौथा अने
पाचवा देवगोरुने (घणवाय) क० घनवातने आधार छे, (च)
क० वली (तिसु रूपसु) क० उछा सातमा अने आठमा देवलोक-
ने (तदुभय) क० घनोदभि अने घनवातने आधार छे ते (कमा)
क० अनुक्रमे जाणतु (उवरि) क० तेना उपर (सुरभरणपइच्छाण)
क० देवगोरुने आधार ते (आगासपइच्छिया) के० आकाशने
आशारे छे ॥ १५४ ॥

हय विमानिना पृथ्वीभिंडनु अने विमाननु उचपणु व्रण गा-
थायी कहे छे

सत्ताग्रीसमयाइ, पुदरीपिडो विमाणउच्चत्तं ॥

पचसया कप्पटुगे, पदमे तत्तो य इक्किक् ॥ १५५ ॥

हायड पुढरीसु सय, वड्डइ भवणेसु दुदुदु कप्पेसु ॥
 चउगे नवगे पणगे, तहेव जा णुत्तरेसु भवे ॥ १५६ ॥
 इगवीससया पुढरी, विमाणमिक्कारसेव य सयाई ॥
 वृत्तीमजोयणसया, मिलिया सवत्थ नायवा ॥ १५७ ॥

अर्थ—(पद्मे) ३० पहला (कप्पट्टुगे) के० वे देवल्लोकने
 विष (पुढरीपिंडो) के० पृथ्वीना पिंडनु जाडपणु ममाणागुलना
 प्रमाणयी (सत्तारीससयाइ) क० सत्तारीस सो योजननु छे अने
 (विमाणउच्चत्त) के० विमाननु उचपणुं (पचसया) के० पाच
 सो योजननु छे (तत्तो य) के० त्पार पछी (पुढरीसु) के० पृथ्वी-
 पिंडमा (इक्किक्क सय) क० एक एक सो योजन ॥ १५५ ॥
 (हायड) के० ओछा करमा अने (भवणेसु) के० विमानने विषे
 (वड्ड) के० एक एक सो योजन वधारवा एरी रीने (दु) के०
 ग्रीजा अने चौथा देवल्लोकमा (-) ५० पाचमा अने छठा देव-
 ल्लोकमां, (दु कप्पेसु) के० सातमा अने आठमा देवल्लोकमा,
 (चउगे) के० नवमा दशमा अगीयारमा अने गारवा देवल्लोकमा,
 (नवगे) के० नवग्रेययडमा, (तहेव) ३० तमज (पगो) क०
 पांच अनुत्तर विमानमा (जा णुत्तरमु भव) के० यावन् पाचसु
 अनुत्तर विमान होय त्या सुग्रीमा ॥ १५६ ॥ (इगवीससया) के०
 एकरीस सो योजन जाडपणे (पुढरी) के० पृथ्वीपिंड होय अने
 (विमाणमिक्कारसेव य सयाई) क० विमाननु उचरणु अगीयार
 सो योजननु होय पछी ए पृथ्वीपिंडना अने विमाननां उचरणाने
 (मिलिया) क० एकटा करीय तो (सवत्थ) के० सर्व मलीने
 (वृत्तीम जोयण सया) के० वृत्ताग सो योजन (नायवा) के०
 जाणवा ॥ १५७ ॥

૧) તે આ પ્રમાણે—પહેલાં અને ત્રીજાં દેવલોક પૃથ્વીપિંડ (૩૭૨૦)
 યાજન તથા વિમાન (૫૨૦) યોજન ॥ ત્રીજાં અને ચોથાં દેવલોકે
 પૃથ્વીપિંડ [૨૬૦૦] યોજન તથા વિમાન (૬૦૦) યોજન ॥
 પાચમા અને છઠ્ઠાં દેવલોકે પૃથ્વીપિંડ (૫૨૦૦) યોજન તથા વિમાન
 [૭૦૦] યોજન ॥ સાતમા અને આઠમા દેવલોકે પૃથ્વીપિંડ
 (૩૬૦૦) યોજન તથા વિમાન (૮૦૦) યોજન ॥ નવમે દશમે
 અગિયારમે અને વારણે દેવલોકે પૃથ્વીપિંડ (૨૩૭૦) યોજન
 તથા વિમાન (૧૦૦) યોજન ॥ નવ ગ્રેયકે પૃથ્વીપિંડ (૩૨૦૦)
 યોજન તથા વિમાન (૧૦૦૦) યોજન ॥ પાંચ અનુત્તર વિમાને
 પૃથ્વીપિંડ (૩૩૦૦) યોજન તથા વિમાન (૧૧૦૦) યોજન ॥
 વચ્ચેને ભેગા કરીયે ત્યારે (૩૨૦૦) યોજન થાય ॥
 એ સૌધર્માદિક વિમાનોના ગણ કહ્યે છે.

પળ ચડતિ દુવળ્ણવિમાણા, સધય દુસુ દુસુ ય જા
 સહસ્તારો ॥

ઉવરિ સિય ભવણાતર—જોડસિયાણ વિવિહવળ્ણા ॥ ૧૫૮ ॥

અર્થ—પહેલાં દેવલોકની (સહસ્તારો) કે ૦ આઠમા
 મહાલાર દેવલોકે સુધીના (દુસુ દુસુ ય) કે ૦ વચ્ચે વચ્ચે દેવલોકના
 (પળ ચડતિ દુવળ્ણ વિમાણા) કે ૦ અનુત્તરે પાંચ ચાર ગણ અને
 તે વળેનાં વિમાનો હોય છે. તથા (સધય) કે ૦ ધજા સહિત હોય
 તે તે આ પ્રમાણે—પહેલાં તથા ત્રીજાં દેવલોકના વિમાનો કાલા
 નીલા રાતા પિલા અને ધોલા હોય છે, ત્રીજાં તથા ચોથાં દેવલો-
 કના વિમાનો નીલા રાતા પિલા અને ધોલા હોય છે પાચમા તથા
 છઠ્ઠાં દેવલોક રાતા પીલા અને ધોલા હોય છે સાતમા તથા આ-
 ઠમા દેવલોકે પીલા અને ધોલા હોય છે, ઉવરિ કે ૦ તેના ઉપરના

વિમાનો (સિય) કે૦ ઘોંઝા હાય છે તથા (ભવનચર ત્રિપુણી-
ચાર્ણ) કે૦ ભવનચરિ વ્યતર તથા જ્યોતસી દેવોત વિમાનો
(વિદ્યમ્બા) કે૦ વિદ્યમ્બાના હોય છે ॥૧૫૮॥

હવે દરેક દેવોના ત્રિપુણા ચાત્રુણા અને વાટલા વિમા-
નોની સખ્યા કહ છે

પન્નદ્વ અદ્વમીયા, દુસત્તરિયા યં નવ નવ સયાઓ ॥

મોહમ્બેયા ઈમાગે, વટ્ટા તમા ય ચડસ્મા ॥ ૧૫૯ ॥

અર્થ—(સોહમ્મગદવાગે) કે૦ સૌર્યમ અને ઈશાન દેવલો-
કમા (વટ્ટા તમા ય ચડસ્મા) કે૦ વાટલા ત્રિપુણા અને ચડ-
ત્રુણા—ત્રિમાનો સાથે ગણતા (નવ નવ સયાઓ) કે૦નવ સો નવ સો
ઉપર (પન્નદ્વ)કે૦પાસડ,(અદ્વમીયા)કે૦અદ્વયાશી અને (દુસત્તરિયા યં)
કે૦ વટ્ટાને છે અર્થાત્ સૌર્યમ અને ઈશાન દેવલોકના માપ્રે મળી
વાટલા વિમાન ૧૬૬ ત્રિપુણા વિમાન ૧૮૮ અને ચડત્રુણ વિમાન
૧૭૦ છે ॥ ૧૫૯ ॥

છન્ચ મયા વાણડયા, સત્તસયા વારસુત્તરા હુતિ ॥

છન્ચ મયા છન્નડયા, વટ્ટાઈ સગકુમાર માર્હિદે ॥૧૬૦॥

અર્થ—(સણકુમાર માર્હિદે) કે૦ સનન્દુમાર અને માર્હેદ્ર પં
વે દેવલોકમા સાથે ગણતા (છન્ચ સયા વાણડયા) કે૦ છસો
અને વાણુ વાટલા વિમાન, (સત્તસયા વારસુત્તરા) કે૦ સાત સો
વાર ત્રિપુણા વિમાન અને (છન્ચ સયા છન્નડયા) કે૦ છસો
છન્નુ ચડત્રુણા ઇમ (વટ્ટાઈ) કે૦ વાટલા વિગેરની સત્તયા (હુતિ)
કે૦ હોય છે. ॥ ૧૬૦ ॥

चौत्तरि चुलसीया, छमुत्तरया, दुवेदुवीसयाओ ॥
कप्पमि ञमलोए, वट्टा तंमा य चउरंसा ॥ १६१ ॥

अर्थ— ञमलोए कप्पमि) के० ञम देवल्लोरुने विणे (वट्टा) के० वाटला विमान, (तसा) के० त्रिखूणा विमान, (य) के० अने (चउरसा) के० चारम्बूणा विमान ते (दुवेदुवीसयाओ) के० बसो बसो उपर (चौत्तरी) के० चुमोत्तर विमान, (चुलसीया) के० चौराशी विमान, अने [छमुत्तरया] के० छोतेर विमान छे अर्थात् वाटला (२७४) त्रिम्बूण [२८४] अने चउखूणा [२७६] विमान छे ॥ १६१ ॥

तेणउय चेव सय, दो चेव सया सय च वाणउय ॥
रूपमि लतगमि, वट्टा तसा य चउरसा ॥ १६२ ॥

अर्थ—(लतगमि कप्पमि) के० लांतक देवल्लोरुने विणे [तेणउय चेव सय] के० एक सो ञाणु विमान [वट्टा] के० वाटला, (दो चेव सया) के० बसो विमान (तसा) के० त्रि सुणी, अने [सय च वाणउय] के० एकसो वाणु विमान [चउरसा] के० चोसुणा अनुक्रमे जाणवा ॥ १६२ ॥

अट्ठासीस च मय, छत्तीससय सय च वत्तीम ॥
कप्पमि महासुक्के, वट्टा तसा य चउरंसा ॥ १६३ ॥

अर्थ—(महासुक्के कप्पमि) के० श्रुत देवल्लोरुने विणे (अट्ठासीस च सय) के० एकसो अट्ठासीस (वट्टा) के० वाटला

વિમાન, (ઊત્તોસ સય) કે૦ એ સો છત્રીશ (તસા) કે૦ ત્રિશુળા વિમાન (ચ) કે૦ અને (સય ચ ઘત્તીસ) કે૦ એ સો ઘત્તીસ (ચડરસા) કે૦ ચોશુળા વિમાન છે. ॥ ૧૬૩ ॥

અટ્ટુત્તરસય સોહસ-સય પુળ અટ્ટુત્તર મય પુળ ॥

કંમિ સહસ્મારે, વટ્ટા તંમા ય ચડરંસા ॥ ૧૬૪ ॥

અર્થ—(સહસ્મારે કમ્પમિ) કે૦ સહસ્માર દેવલોકને વિષ (અટ્ટુત્તર સય) કે૦ એસો આઠ (ડટ્ટા) કે૦ ઘાટલા વિમાન, (સોહસ સય) કે૦ એસો સોલ (તસા) કે૦ ત્રિશુળા વિમાન અને (પુળ) કે૦ ઘત્તી (અટ્ટુત્તર સય પુળ) કે૦ ઘત્તીર એકસો આઠ વિમાન (ચડરમા) કે૦ ચોશુળા જાણવા. ॥ ૧૬૪ ॥

અહસીહ ઘાણડઈ, અહાસીહ ય હોહ ઘોધવ્વા ॥

આણયપાણયકપ્પે, વટ્ટા તમા ય ચડરંસા ॥ ૧૬૫ ॥

અર્થ—(આણયપાણયકપ્પે) કે૦ આનત અને ધ્રાણત દેવ-લોકમા (અહસીહ) કે૦ અઠયાસી (ડટ્ટા) કે૦ ઘાટલા વિમાન, (ઘાણડઈ) કે૦ ઘાણુ (તસા) કે૦ ત્રિશુળા વિમાન, (ય) કે૦ અને (અહાસીહ) કે૦ અઠયાસી (ચડરંસા) કે૦ ચોશુળા વિમાન (હોહ) કે૦ ઊ તે (ઘોધવા) કે૦ જાણવા ॥ ૧૬૫ ॥

ચમ્મટ્ટી ઘાવત્તરિ, અહસટ્ટી ચેવ હોહ નાયવ્વા ॥

આરણ અન્નુય કપ્પે, વટ્ટા તસા ય ચડરંસા ॥ ૧૬૬ ॥

અર્થ—(આરણ અન્નુય કપ્પે) કે૦ આરણ અને અન્નુય દેવ-લોકમા (ચમ્મટ્ટી) કે૦ ચોમટ (વટ્ટા) કે૦ ઘાટલા વિમાન

(चारतरि) के० धहोतर (तसा) के० त्रिगूणा विमान, य के०
अने (अट्मट्टी) के० अट्मसट (चउरसा) के० चो णा विमान
(चैव) के० निचै (होइ) के० उ ते (नायवा) के० जाणया ॥१६६॥

पणतीसा चत्ताला, छतीसा हेट्टिममि गेविज्जे ॥

तेवीसा अट्टाविसा, चोवीसा चैव मज्झिमए ॥१६७॥

अर्थ—(हेट्टिममि गेविज्जे) के० नीचेना ऋण ग्रन्थयस्मा
(पगोसा) के० पारीश वाटला विमान, (चत्ताला) के० चा-
लीश त्रिगूणा विमान, अने (छतीसा) के० छतीश चोगूणा
विमान उ तथा (मज्झिमए) के० मयना ऋण ग्रन्थयस्मा (तीसा)
के० त्रीश वाटला विमान, (अट्टाविसा) के० अठ्यावाश त्रिगूणा
विमान, अने (चोवीसा) के० चोरीश चोवणा विमान (चैव)
के० निच उ ॥ १६७ ॥

इकारम सोलस चार-सेव गेविज्जे उवरिमे हुति ॥

एक षट् तसा, चउरो य अगुत्तरविमाणे ॥ १६८ ॥

अर्थ—(उवरिमे गेविज्जे) के० उपरना ऋण ग्रन्थयके (इका-
रस) के० अगीयार वाटला विमान, (सोलस) के० सोल त्रि-
गूणा विमान अने (चारसेव) के० चार चोखणा विमान (हुति)
के० उ तथा (अगुत्तर विमाणे) के० पाच अनुत्तर विमानने विषे
(एक षट्) के० एक वाटलुं विमान (य) के० अने (चउरो
तसा) के० चार त्रिगूणा विमान उ ॥ १६८ ॥

पणवीसा वासीया, छवीस चैव अट्टसीया य ॥ २११

छवीस चउराहिया, वट्टाईयाण सवग्ग ॥ १६९ ॥

अर्थ—(पणवीसा घासाया) के० पचीस सो अने व्यासी
 गटला विमान, (छबिस अट्टमीया य) के० छवीस सो अने
 अठयाशी त्रिखूगा विमान, तथा (छवीस चउरहिया) के० छवीस
 सो अने चार अत्रिक चोरूणा विमान, ए उर्द्ध लोरुमा (वट्टाई
 याण) के० वाटला विगेरे विमानोनी (सबग) के० सर्व एफटो
 सरुया वही ॥ १६९ ॥

हय दरेक देवल्लोके तणे जातिना विमानोनी सर्व सरुया
 कहे छे.

सत्त सय सत्तवीसा, चत्तारि मया य हुति चउणउया ॥
 चत्तारिसय छासिया, सोहम्मे हुति वट्टाई ॥ १७० ॥

अर्थ—(सोहम्मे) के० सौधर्म देवल्लोक (मत्त सय मत्त-
 वीसा) के० सात सां मत्तारीस विमान वाटला (य) के० अने
 (चत्तारिमया चउणउया) के० चार सो चोराणु विमान त्रिखू-
 णागला (हुति) के० होय छे. वली (चत्तारि सय छासिया)
 के० चार सो छयासी विमान चोरूणावाला एम (वट्टाई) के०
 वाटला विगेरे सर्व मलीने सत्तर सो सात विमान चार पक्तिना
 (हुति) के० छे ॥ १७० ॥

इगतोस सय सहस्सा, अट्टागउई मवे सहस्सा य ॥
 दोयसया तेणउया, सोहम्मे पुप्फकिन्नाण ॥ १७१ ॥

अर्थ—(इगतोस सय सहस्सा) के० एकतीस लाख (अट्टा-
 णउइ सहस्सा) के० अठाणु हजार (दोयसया) के० बसो अने
 (तेणउया) के० त्राणु अत्रिक एटला (सोहम्मे) के० सौधर्म

देवलोकरने विर (पुष्कन्निवाण) के० पुष्पायकीर्ग विमानो ठे. ए
सर्वे मली वरीश लाख विमान सांयर्म देवलोकरमा जागवा ॥१७१॥

एमेयय ईमाणे, नवर वट्टाग होइ नाणत्तं ॥

दो मय अट्टतीसा, सेमा जहचेव सोहम्मै ॥१७२॥

अर्थ—(ईसाणे) के० ईशान देवलोकरने १७१ (एमेयय)
क० एज प्रमाणे एट्टे सांयर्म देवलोकरनी पठे जाणवु, परत्त (नवर)
क० एट्टु विशेष ठे क—(उदाण) क० वाग्ळा विमाननी (दो
सय अट्टतीसा) के० वेसो आट्टतीश ('नाणत्त होइ) के० ए
जुदा प्रफारनी सरया ठे. (सेमा) के० वाग्ळीना विमानोनी
सरया (जहचेव सोहम्मै) क० जेव सांयर्म देवलोकरमां कही छे
तेम जाणवी ॥ १७२ ॥

सत्तरसमया सत्तु—त्तरा य सोहम्मि आवलि विमाणा ॥

वारस अट्टारहिया, ईमाणे आवलि विमाणा ॥१७३॥

अर्थ—(सोहम्मि) के० सांयर्म देवलोकरने विरे चार दि-
शाना सत्र मलीने (सत्तरसमया सत्तरा य) के० सत्तर सो अने
सात (आवलि विमाणा) क० पत्तिमा रहला विमानो ठे अने
(ईसाणे) क० ईशान देवलोकरने विर चारे दिशाना चार पत्तिना
मलीने (वारस अट्टारहिया) के० वार सो अने अट्टार अत्रिक
(आवलि विमाणा) के० पत्तिमा रहला विमानो ठे । १७३ ॥

सत्तावीस लम्खा, अट्टाणउइ भवे सहस्सा य ॥

सत्तमया गामीया, ईमाणे पुष्कन्निवाण ॥ १७४ ॥

अर्थ—(सत्तारीस लक्खा) के० सयावीण लाय, (अट्टा-
णउइ सदस्मा य) के० अट्टाणु हजार अने उरर (सत्तमया रा-
सीया) के० सातमो ने व्याशी एट्टा (पुप्फस्त्रिणाण) के०
पुप्फारकीर्ण विमानो (ईसाणे) के० ईशान देवलोक ठे. ॥ १७४ ॥

पचसया त्तारीमा, तिन्नेय मया उ हुंति छप्पन्ना ॥

तिन्नि सया अडयाला, मणकुमारस्स वट्टाई ॥ १७५ ॥

अर्थ—(पचसया त्तारीमा) के० पाच सा त्तारीस राट्टा
विमान, (तिन्नेय मया छप्पन्ना) के० त्रण सो उप्पन्न त्रिगूणा
विमान, अने (तिन्निमया अडयाला) के० त्रण मो अडनालीस
चोखूणा विमान, ए (मणकुमारस्स) के० सनकुमार देवलोकना
(वट्टाई) के० राट्टा त्रिगेर विमानो (हुति) के० होय ठे ॥ १७५ ॥

सत्तरिसयमणूण, तिन्नेय सया ह्वति छप्पन्ना ॥

तिन्नि सया अडयाला, वट्टाई महिंद सग्गस्स ॥ १७६ ॥

अर्थ—(सत्तरिसयमणूण) के० पुरपुरा एर सो सीत्तर वा-
ट्टा विमान, (तिन्नेय सया छप्पन्ना) के० त्रण सो छप्पन्न त्रि-
गूणा विमान, (तिन्नि सया अडयाला) के० त्रण सो अट्टता-
रीस चोखूणा विमान ए प्रमाणे (महिंदसग्गस्स) के० महिंद दे-
वलोकना (वट्टाई) के० राट्टा त्रिगेरे विमानो (हुति) के०
होय ठे ॥ १७६ ॥

वत्समया उत्तरीमा, कप्पमि मणकुमार आवलिया ॥

अट्टसया चोत्तर, विमाग माहिंद आवलिया ॥ १७७ ॥

(रिसत्तरि सहस्त्रा) के० एक योजनना साठीया त्रीस भाग
 उपर थाय ॥ १८० ॥

सत्तगुणे छलम्बा, इगसट्टि महस्म छमय छापीया ॥
 चउपन्नकला तह नर, गुणमि अडलम्ब सद्दाओ ॥१८१॥

अर्थ—(सत्तगुणे) क० अतर प्रमाणने सात गणु करता
 (छलम्बा) क० छे लाख, (इगसट्टि सहस्म) क० एकसठ
 हजार अने (छमय) छापीया) क० छ सौ ने छयासी योजन
 तथा (चउपन्नकला) के० एक योजनना साठीया चोपन भाग
 थाय (तह) के० तेमज (नव गुणमि) क० अतर प्रमाणने
 नव गणु करीये त्यार (अडलम्ब सद्दाओ) के० साढा आठ
 लाख, तथा—॥ १८३ ॥

सत्तसया चत्ताला, अट्टारस कला य इय कमा चउरो ॥
 चडा चवला जयणा, वेगा य तहा गई चउरो ॥१८४॥

अर्थ—(सत्तसया चत्ताला) के० सातसा चालीश योजन
 अने (अट्टारस कला य) के० एक योजनना साठीया अठार
 भाग (इय) के० ए प्रमाणे (कमा) क० चालवानी गतिनो
 क्रम (चउरो) क० चार प्रकारनो छे कारण के—(चडा चवला
 जयणा) के० चडा चवला यना (तहाय) के० अने तेमज
 (वेगा) के० वेगा ए नामनी (गई चउरो) के० चार गति छे
 * चारे गति एक एन्थी वपारे उतावनी छे ॥ १८४ ॥

इत्थ य गइ चडत्थि, जयणयरि नाम केइ मज्जंति ॥

एहि कमेहि मिमाहि, गइहि चउरो सुरा कमसे ॥१८५॥

अर्थ—(इत्थ य) के० अहिं (केड) के० फोइरु आचार्य
(चडत्थि गइ) के० चौथी गा गतिने (जयणयरि नाम) के०
यवनातरा ए नामथी (मज्जति) के० माने ठे (एहिं कमेहिं)
के० ए पुरोक्त क्रमेरुतीने (चउरो सुरा) के० चार देवता (उमाहिं)
गइहिं) के० ए चंडात्तिक चार गतिये करीने (कमसे) के० अ
नुक्रमे विमानोने मापे, ते एवी रीते के० १८५ ॥

विस्खभ आयाम, परिहि अर्ध्भितर च माहिरिय ॥

जुगवं मिणति छम्भाम, जाव न लहति ते पारं ॥१८६॥

अर्थ—रुइ एरु देवता त्रणगुणी चडा गतिये रुगी विमानना
(विस्खभ) के० पहोत्पणने माप त्रीजो देवता पाच गुणी चपला
गतिये रुगी विमानना (आयाम) के० लापणाने माप त्रीजो
देवता सातगुणी यवनागतिये रुगी विमाननी (अर्ध्भितर परिहिं)
के० मांइरी परिधिने मापे अने चौथो देवता नरगुणी (देगाग-
तिये) रुगीने विमाननी (माहिरिय) के० उहारनी परिधिने माप
एम ए चार देवताओं (जाव) के० यावत् (उमाम) के० उमा-
समुरी (जुगव) के० एही साथे (मिणति) के० विमानने माप,
तो पण (ते) के० ते देवता कट्ठारु विमानाना (पार) के०
पारने (न लहति) के० न पाम ॥ १८६ ॥

जोयणलक्खपमाण, निमेममित्तेण जाई जो देवो ॥

छम्भासेण य गमण, एव रज्ज जिणा तिति ॥१८७॥

અર્થ—(જો દેવો) ક૦ જે કોઈ દેવતા (નિમેષમિતેણ) કે૦
 એક નિમેષ માત્ર કરીને (જોયણ લગવપમાણ) કે૦ એક લાલ
 યોજન પ્રમાણ (જાઈ) કે૦ ચાલે તો (છમ્માસેણ ય ગમણ) કે૦
 છમાસ ગુપ્તી ચાલતા જે પ્રમાણ થાય (એવ) ક૦ એ પ્રમાણને
 (રજ) ક૦ એક રાત્ર પ્રમાણ રૂઢવાન, એમ (ત્રિગા ત્રિતિ) કે૦
 ત્રિનેશ્વરી કહ છે ॥ ૧૮૭ ॥

પાવતિ ત્રિમાણાણ, ક્ષમિપિ હુ અહ્વ ત્રિગુણિયાઈએ ॥

ક્ષમ ચરુગે પત્તેય, ચડાઈ ગડે ડ જોડજ્ઞા ॥ ૧૮૮ ॥

ત્રિગુણેણ ક્ષય ચરુગે, પચગુણેણ તુ અદ્વસુ મુણિજ્ઞા ॥

ગેત્રિજ્ઞે મત્તગુણેણ, નવગુણેણુત્તરચરુકે ॥ ૧૮૯ ॥

અર્થ—(અહ્વ) ક૦ અથવા (કોસપિ ત્રિમાણાણ) ક૦
 ક્ષમ ત્રિમાણાણા (ત્રિગુણિયાઈએ) કે૦ ત્રિગુણાદિકુ ગતિવડે
 પારને (પાવતિ) ક૦ પામ છે તે એવી રીતે કુ (ક્ષમ ચરુગે) કે૦
 ત્રિગુણાદિ ચાર ક્રમને વિષ (પત્તેય) ક૦ ત્રરુ પ્રત્યે (ચડાઈ ગડે) કે૦
 (ચડાઈ ગતિ જોડજ્ઞા) ક૦ જોડવી તે એવા રીતે ક-કોઈ દેવતા
 (ક્ષમચરુગે) કે૦ પહેલા ચાર દેવલોકમા (ત્રિગુણેણ) કે૦ ત્રિગુણી
 એવી ચા ચરણ યવના અને વેગવતી ગતિવડે ત્રિમાણની
 પહોલાઈ લગાઈ અધ્યતરપરિચિ અને વાચ પરિચિને માપે તો
 પાર પામે વાસીના (અદ્વસુ) કે૦ ઉપરના આઠ દેવલોકને
 વિષે (પચગુણે) કે૦ પાચગુણા ચડાદિકુ ગતિ વડે ત્રિમાણની
 પહોલાઈ ત્રિગેરને માપે તો પાર પામે એમ (મુણિજ્ઞા) કે૦
 જાણવું (ગેત્રિજ્ઞ) ક૦ નવ ગ્રંથ્યરુને વિષ સાત ગુણી ચડાઈ
 ચાર ગતિ વડે ત્રિમાણનો પહોલાઈ ત્રિગેરને માપ અને (અણ
 નચરુકે) કે૦ સમર્થ સિદ્ધ ત્રિમાણ વિના વાસીના ચાર ત્રિમા-

ननी पद्मोत्पाद् प्रिगेरने (नवगुणेण) के० नवगुणी चडात्कि
गतिथी मापे तो पार पाभे ॥ १८८ ॥ १८९ ॥

पणयालीस लक्खा, मौमतय माणुस उडु मि५ च ॥

अपइट्टाणो सब्बट्ठ, जवुद्दीवो इमं लम्बं ॥ १९० ॥

अर्थ—(सीधतय) के० सीधत नामनो नरकावास, माणुस
के० मनुष्यक्षेत्र, उडु के० उडु नामनु विमान, च के० अने
सिक्क के० सिद्धशिला ए चार पदार्थों प्रत्येक (पणयालीस लक्खा)
के० पीम्बालीश लाख योजनना प्रमाणजाला छे, तथा (अपइट्टाणो)
के० सातमा नरकनो अपइट्टाण नरकावास, (सब्बट्ठ) के० सर्वार्थ
सिद्ध विमान अने (जवुद्दीवो) के० जवुद्दीव (इम) के० ए त्रण
पदार्थों प्रत्येक (लम्ब) के० एक लाख योजनना छे ॥ १९० ॥

अह भागा मग पुढविस्सु, रज्जु इक्किक्क तहय सोहम्मे ॥

माहिद लत्त सहमार-अच्चुय गेविज्ज लोगते ॥१९१॥

अर्थ—मेरुना मय भागे रहला रचर प्रदेशथकी (अह) के०
नीचे (पुढविस्सु) के० पृथ्वीने विष [भागा मग] के० सात भाग
करीये तो [रज्जु इक्किक्क] के० एक एक भागनो एक एक राज
प्रमाण थाय छे [तहय] के० तैमज (सोहम्मे) के० सीरम देव-
लोक, (माहिद) के० (माहद्र देवलोक, (लत्त) के० लतक
देवलोक, (सहमार) के० सहस्रार देवलोक, (अच्चुय) के०
अच्युत देवलोक, (गेविज्ज) के० नर गैयक अने (लोगते) के०
लोकवातने त्रिणे एम अनुक्रमे साते राजलोक जाणवा. नीचेना अने
उपरना मली चौद राजलोक थाय ॥ १९१ ॥

वइमाहउगठियपय-कडिस्थकरजुग नरागिई लोगे ॥

उप्पत्तिनामशुवगुण-धम्मादिउदव्वपडिपुण्णे ॥१९२॥

अर्थ—(यज्ञमाहडागडियपय)क० ते पग पढोग कराने उभेला,
 [कडित्यररजुग] क० कड उर । हाथ मूकग पया (नरागिई)
 क० पुरपनी आकृति समान (लोगो) क० चउद राजलोक छे
 न (उपचिनामधुवगुण) क० उतरचि नाग अने नृप ए गुणोधी तथा
 [यम्माच्छिद्र) क० र्मास्त्रिकायात्रि छ द्ररोधी (पट्टिपुण्णा)
 क० भरपूर भरलो छे ॥ १९० ॥

केणनि न कओ न धओ,गाहारोगहठिओ मयंमिद्रो ॥

अहमुहमहमल्लगठिओ लहुमल्लमपुडमरिखो ॥१९३॥

अर्थ—रली (कणनि न कओ) क० कोडयी नहिं वगयेलो,
 न (धओ) क० कोडयी नहिं गरण करायेलो, (अणाढागो) के०
 आशर विनानो, (गहठिओ क० आकाशमा रहलो, (सद्यसिद्धो)
 क० पंतानी मेलज सिद्ध अने (अहमुहमल्लगठिओ) के० नीचा
 मुखवाला मोटा सराव सरसी आकृतिवालो तथा उर (लहु-
 मल्लमपुडमरिखो) के० नाना सराव सपुट सरलो चौदराज
 गेक छे ॥ १९३ ॥

पयतलि मग मज्जेगो, पण कुप्परि मिरतलेगरज्जु पिहु ॥

मो चउदसरज्जुचो, माघवइतलाओ जा सिद्धि ॥१९४॥

अर्थ—(पयतलि) के० लोफना पयतलियानी नीचे अर्थात्
 सातमी नरक नीचे (सग) क० सात राज ममाण पहोले (मज्जेगो
 के० मय भागे एक राज पहोले, (कृप्परि) के० कौण्ठीना भागने
 विन [पण] क० पाच राज ममाण पहोले, अने (मिरतलेग-
 रज्जु) के० मम्मन्ने गिरे एरराज (पिहु) क० पहोले, (सी)
 क० ते राजलोक (चउदस रज्जुचो) क० चउद राजलोक उचो

ત્રે. અને તે ઉચાઈ (માપફળલાઓ) ૪૦ સાતમી નરક પૃથ્વીના
તલિયાથી (જા મિદ્ધિ) ૪૦ સિદ્ધશીલા મુખે જાણવી ॥૧૯૪॥

મગવળ્ણ રેહ તિરિયં, ઉચં પુળ પચ રજ્જુ ચડઅસે ॥

ઇગરજ્જુ વિત્થરાયય, ચડદસરજ્જુચ તમનાડી ॥૧૯૫॥

અર્થ—(મગવળ્ણ રેહ) ૪૦ સત્તાવન રેલા (તિરિય) ૪૦
તિર્છીં ઇટલે આઠી લગ્ગવી (પુળ) કે૦ અને (પચ) ૪૦ પાચ
રેલા (ઉચ) કે૦ ઉમી લગ્ગવી, તથા (રજ્જુ) કે૦ એક રાજના
(ચડઅસે) કે૦ પા પા ભાગના ચાર વિભાગ ઇટલે લાડવા કરના,
ચડઅગજનો (તમ નાડી) કે૦ વસનાહો ઇટલે મચનાહી (ઇગ-
રજ્જુ | ત્થરાયય) કે૦ એકરાજ નામી પહોલી છે અને (ચડદસ
રજ્જુચ) કે૦ ચડઅગજ પ્રમાણ ઉચી છે ॥

તાત્પર્ય એ છે કે—સત્તાવન રેલા તિર્છીં કરવી અને પાચ રેલા
ઉમી કરવી, ઇટલે સત્તાવન રેલાના ચડદરાજના છપ્પન લાડવા
થાય, અને પાચ રેલાની એક રાજ પહોળી વસનાહી છે તેના પા
પા ભાગ કરતાં ચાર લાડવા થાય, તેમજ ઉચાર્યાં પળ એક રા-
જના ચાર લાડવાના પ્રમાણે ચડદરાજના છપ્પન લાડવા થાય. ૧૯૫

હો ચડઅ રાજબોરના લાડવા કરવાની ડચ્છાથી પ્રથમ અર્થે
લોકના સાત રાજના લાડવા કહ છે

ઉદ્દે તિરિય ચડરો, દુસુ ચ્છ દુસુ અદ્દ દમ ય ડાંકેકે ॥

ચારમ દોમુ સોલસ, દોમુ વીમા ય ચડઅસુ પુળો ॥૧૯૬॥

અર્થ—(ઉદ્દે) કે૦ ડરના તીર્છીં બોરને વિષે વે પક્કિમા
(તિરિય) કે૦ તીર્છીં ચડરો કે૦ ચાર લાડવા છે. તેની ઉપર

(દુમુ) ક૦ બે પક્તિમા (નૃ) ફે૦ છ સ્વાઢવા ડે, તેની ડપર
 (ડુમુ) કે૦ બે પક્તિ માહલી (ફિફે) કે૦ ઁક પક્તિમા [અઢ]
 કે૦ આઢ સ્વાઢવા ડે અને રીજામા (ઢસ ય) કે૦ ઢશ સ્વાઢવા
 ડે તેના ડપરની (ઢોમુ) કે૦ બે પક્તિમા (ડારમ) કે૦ ડાર
 વાગ સ્વાઢવા છે. તેની ડપર (ઢામુ) ક૦ ય પક્તિમા (સોલમ)
 કે૦ શોલ શોલ સ્વાઢવા ડે, (પુણો) કે૦ વલી તેની ડપર
 (ચડમુ) કે૦ ચાર પક્તિમા (ઢીમા ય) કે૦ ડાશ રીશ સ્વાઢવા છે,

તેની સમજુતી આ પ્રમાણે ડે કે-તાઢી સત્તાવન રેસા માહલી
 ઓગણત્રીશમી રસ્વાથી ડપરના માત રાજત્તોક શર થાય છે, અને
 ચડદરાજ લોરુમા પા પા રાજનો ઁક ઁક સ્વાઢવો કરલો હોવાથી
 ઁક રાજના ચાર સ્વાઢવા થાય છે. ઁસા ચડદે રાજ લોરુના ડપરા
 ડપરી છપ્પન સ્વાઢવા થાય ડે, તેમા ઓગણત્રીશમી રસ્વાની ડપર
 બે પક્તિને વિષે ત્રસનાઢીમાજ ચાર ચાર સ્વાઢવા ડે પણ વાહર
 ઁકે સ્વાઢવો નથી તે ડપર બે પક્તિને વિષે છ છ સ્વાઢવા છે તેમા
 ચાર ચાર ત્રસ નાઢીમા ડે અને ઁક ઁક સ્વાઢવો ત્રસનાઢીની વ-
 હાર વન્ને ઢાજુઁ ડે, તેની ડપર ઁક પક્તિને વિષે આઢ સ્વાઢવા ડે,
 તેમા ચાર સ્વાઢવા ત્રસનાઢીમા ડે અને ઢવે સ્વાઢવા ત્રસનાઢીની
 વહાર વન્ને ઢાજુઁ છે, તેની ડપર ઁક પક્તિને વિષે ત્રણ સ્વાઢવા છે,
 તેમા ચારા સ્વાઢવા ત્રસનાઢીમા અને ત્રણ ત્રણ સ્વાઢવા ત્રસનાઢીથી
 વહાર વન્ને ઢાજુઁ છે. તેની ડપર બે પક્તિને વિષે ડાર ઢાર સ્વાઢવા
 છે, તેમા ચાર સ્વાઢવા ત્રસનાઢીમા અને ચાર ચાર સ્વાઢવા ત્રસ-
 નાઢીની વહાર વન્ને ઢાજુઁ ડે, તેની ડપર બે પક્તિને વિષે શોલ
 શોલ સ્વાઢવા છે, તેમા ચાર ચાર ત્રસનાઢીમા અને છ છ સ્વાઢવા
 ત્રસનાઢીની વહાર વન્ને ઢાજુઁ ડે, તેની ડપર ચાર પક્તિને વિષે
 ઢીશ ઢીસ સ્વાઢવા ડે, તેમા ચાર ચાર ત્રસનાઢીમા અને આઢ

આઠ સ્વાહવા પ્રસનાદીની વહાર યન્ને વાજુષ છે. ॥ ૧૧૬ ॥

પુનરવિ દોસુ સોલસ, વારસ દોસુ ય તિસુ દસ તિસુદ્ધ ॥

છ દુસુ દુમુ ચડ સહુય, મઘ્વે ચડરુત્તરા તિમયા ॥ ૧૧૭ ॥

અર્થ — (પુનરવિ) કે૦ વલી પળ ડરની (દોસુ) કે૦ વે પક્તિને વિષે (સોલસ) ક૦ શોલ સ્વાહવા છે, તેની ડપરની (દોસુ) ક૦ વે પક્તિને વિષે (વારસ) કે૦ વાર સ્વાહવા છે (ય) કે૦ અને તેની ડર (તિસુ) કે૦ ત્રણ પક્તિને વિષે (દમ) કે૦ દશ સ્વાહવા છે, અને તેની ડપર (તિસુ) કે૦ ત્રણ પક્તિને વિષે [અદ્ધ] કે૦ આઠ સ્વાહવા છે તેની ડપર (દુસુ) કે૦ વે પક્તિને વિષે (ડ) કે૦ છ સ્વાહવા છે અને તેની ડપર (દુમુ) ક૦ વે પક્તિને વિષે (ચડ) કે૦ ચાર સ્વાહવા છે, (સઘ્વ) કે૦ સર્વ મલી (ચલરુ-ત્તરા તિમયા) કે૦ ત્રણ સો ચાર (સહુયા) કે૦ સ્વાહવા થાય છે,

તેની સમજુતી ણ છે કે—પૂર્વની ગાયમા વીશ સ્વાહવાની ચાર પક્તિ કહી ગયા છે તેની ડપર વે પક્તિને વિષે શોલ શોલ સ્વાહવા છે, તેમા ચાર ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીમા અને ડ છ સ્વાહવા પ્રસનાદીની વહાર યન્ને વાજુષ છે તેની ડપર વે પક્તિને વિષે વાર વાર સ્વાહવા છે, તેમા ચાર ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીમા અને ચાર ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીની વહાર યન્ને વાજુષ છે, તેની ડર ત્રણ પક્તિને વિષે દશ દશ સ્વાહવા છે તેમા ચાર ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીમા છે, અને ત્રણ ત્રણ સ્વાહવા પ્રસનાદીની વહાર યન્ને વાજુષ છે, તેની ડપર ત્રણ પક્તિને વિષે આઠ આઠ સ્વાહવા છે, તેમા ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીમા છે, અને વે વે સ્વાહવા પ્રસનાદીની વહાર યન્ને વાજુષ છે, તેની ડપર વે પક્તિને વિષે ડ છ સ્વાહવા છે, તેમા ચાર ચાર સ્વાહવા પ્રસનાદીમા છે અને

કુ એકુ સ્વાહવો ઝમનાઢીના ઝઠાર વન્ને ઝાઝુએ છે, તેની ડર
પક્તિને વિષે ચાર ચાર સ્વાહવા છે તે ચારે ઝમનાઢીમાઝ છે, એમ
ઝે ઝોકુને વિષે સાત રાઝ ઝમાઝમા સરે ઝલ્લને ઝણ સો ચાર
સ્વાહવા થાય છે ॥ ૧૧૭ ॥

હુએ નીચેના સાત રાઝલોકુના સ્વાહવા ઝહે છે

ડપરીવ લોઝમઝઝા, ચડઢાણે ઝત્તપુઢવિસુ ચડ ઢમ ॥
સોલ ઝોસા ચડઝીમ, છઢીમા તહય અઢઝીમા ॥૧૧૮॥

અર્થ—(ડવરિવ) ક૦ ડપરના સાત રાઝની ઢેઠે (સત્તપુ-
ઢવિસુ) ક૦ નાચેના સાતે નરક પૃથ્વીને વિષે (લોઝમઝઝા) ક૦
ઝમનાઢીમા એક રાઝલોકુના (ચડઢાણે) ક૦ ચાર ચાર સ્વાહવા
છે રત્નઝમાઢિ સાતે નરકરૂપ સાત રાઝલોકુમા અનુઝમે (ચડ)
ક૦ ચાર ચાર, (ઢસ) ક૦ ઢશ ઢશ, (ઝોઢ) ક૦ શોલ શોલ,
(ઝોસા) ક૦ ઝોસ ઝીસ, (ચડઝીમ) ક૦ ચોઝીશ ચોઝીશ,
(છઢીસા) ક૦ છઢીશ ડઢીશ, (તહય) ક૦ તેમઝ (અઢઝીમા)
ક૦ અઢાઝીમ અઢાઝીશ સ્વાહવા છે

સમઝૂઢી એમ છે ઝ-અઝો લોકુની સાત પૃથ્વી સાત રાઝઝ
માણ ડઢી છે એઢલે એક એક પૃથ્વી એક એક રાઝ ઝમાણ ડઢી
છે અને તેમા ઢા ઢા રાઝ ઝમાણની ચાર ચાર પક્તિ છે તથા સાતે
પૃથ્વીમા ઝમ્મનાઢી એક રાઝ ઝમાણ ઢહોલી છે રત્નઝમા પૃથ્વી
એક રાઝ ઝમાણ ઢહોલી ઢોઢાથી તેમા ઢક્ત ઝય નાઢીની ચાર
લ્પાઢનમા ઢા ઢા રાઝના ચાર ચાર ઝે સ્વાહવા છે તેની ઝઠાર એક
પણ સ્વાહવો નથી તેની નીચે ઢીઝી ઝર્ઝરા ઝમા અઢીરાઝ ઝમાણ
ઢહોલી ઢોઢાથી તેની ચાર પક્તિને વિષે ઢશ ઢશ સ્વાહવા છે, તેમા
ચારા ચાર સ્વાહવા ઝમનાઢીમા છે, અને ઝણ ઝણ સ્વાહવા ઝમના-

હોની વહાર બન્ને વાજુષ છે, તેની નીચે ત્રીજી વાલુકા પ્રમા ચાર
 રાજ પ્રમાણ પહોલી હોવાથી તેની ચારે પક્તિને વિષે શોલ શોલ શ્વાહવા
 છે, તેમાં ચાર ચાર શ્વાહવા ત્રમ નાડીમાં છે, અને છ છ શ્વાહવા
 ત્રસ નાડીની વહાર બન્ને વાજુષ છે તેની નીચે ચોથી પ્રમા
 પાચ રાજ પ્રમાણ પહોલી હોવાથી તેની ચાર પક્તિને વિષે વીશ
 વીશ શ્વાહવા છે, તેમાં ચારચાર શ્વાહવા ત્રસનાડીમાં છે અને
 આઠ આઠ શ્વાહવા ત્રસનાડીની વહાર બન્ને વાજુષ છે તેની
 નીચે પાચમી પ્રમાણ છ રાજ પ્રમાણ પહોલી હોવાથી તેની
 ચારે પક્તિને વિષે ચોવીશ ચોવીશ શ્વાહવા છે, તેમાં ચાર
 ચાર શ્વાહવા ત્રસનાડીમાં છે અને દશ દશ શ્વાહવા ત્રમ
 નાડીની વહાર બન્ને વાજુષ છે. તેની નીચે છઠ્ઠી પ્રમાણ સાત
 છ રાજ પ્રમાણ પહોલી હોવાથી તેની ચારે પક્તિને વિષે છવીશ
 છવીશ શ્વાહવા છે, તેમાં ચાર ચાર શ્વાહવા ત્રસનાડીમાં છે, અને
 અગીયાર અગીયાર શ્વાહવા ત્રસનાડીની વહાર બન્ને વાજુષ છે
 તેની નીચે સાતમી પ્રમાણ સાત રાજ પ્રમાણ પહોલી હોવાથી
 તેની ચારે પક્તિને વિષે અઠ્ઠાવીશ અઠ્ઠાવીશ શ્વાહવા છે, તેમાં ચાર
 ચાર શ્વાહવા ત્રસનાડીમાં છે, અને બાર વાર શ્વાહવા ત્રસનાડીની
 વહાર બન્ને વાજુષ છે, ॥ ૧૦૮ ॥

અહ પળમય વારુત્તર, શ્વાહવા સોલહિય અઠ્ઠમય મન્વે ॥

ધમ્માહ લોગમજ્ઞાં, જોયણ અમલ્લકોડીહિ ॥ ૧૧૧ ॥

અર્થ—(અહ) કે૦ હૃ (પળમય વારુત્તર) ૧૦ પાચ મો
 અને બાર નીચેની સાત પૃથ્વીરૂપ સાતરાજના (શ્વાહવા) ૧૦
 શ્વાહવા થયા તથા ઉપરનાં સાતરાજના ત્રણ મો અને ચાર શ્વા-
 હવા પદલા કથા છે તે મન્વે કે૦ સર્વે પત્ની (સોલહિય અઠ્ઠમય)

૧૦ આઠ માં અને ગોઝ રાય (યમ્માડ) ૧૦ રત્નવ્રમા પૃથ્વીમા
(લોગમજ્ઞ) ૧૦ ચૌં રાજલોકનો મધ્ય માગ (જોયગ પ્રમાણ
કોટીદિ) ૧૦ અમલ્યાતા કાઢી યોજન નીચે છે

મારાર્થ ૯ છે ૧—રત્નવ્રમા નામની પહેલી પૃથ્વીને ત્રિે પીં
ત્રાજ લોકનો મધ્યમાગ છે. પણ તે કય ઠાણે છે ? તે કહ છે.
૧૦૧ મમભૂતલયકો નીચે અમલ્યાતા કાઢી યોજન ત્રણે ત્યા
ચત્ રાજલોકનો મધ્યમાગ છે. ૯૦૩ે ચાંધી લોક માત રાજ
ડો અને સાત રાજ નીચે છે

उत्तर च परमाणु प्रयादागतचतुर्धदिगत् ॥ प्रश्न । कइ ण
भत लोगस्स आयाममज्जे पण्णत्त ॥ इ भगवन् । लोकेना मध्यभाग
स्या है ? उत्तर — गौयमा इमीमे खणपरभाए पुट्टरीए उषामतरस्स
गेञ्जनिभाग ओगाहित्ता, एत्थ ण लोगस्स आयाममज्जे पण्णत्ते ॥
મારાર્થ ૯ છે કે—હે ગૌતમ ! રત્નવ્રમા પૃથ્વીને પીંડ એ ત્યા
વંગીદ્વાર યોજનના છે તેની નીચે ત્રીં દ્વાર યોજનના પ્રનો-
ધિને પીંડ છે તેની નીચે અમલ્યાતા યોજનના ઘનરાતનો પીંડ
છે તેની નીચે અમલ્યાતા યોજનના તનરાતનો પીંડ છે ૯૦૩ે એ સર્
અગાહીને નીચે ત્રણે ત્યા અમલ્યાતા યોજનના આકાશ પ્રદે
ને પણ તે આકાશ પ્રદેશ ઘનરાત તથા તનરાતના પીંડયત્રી અમ-
લ્યાત ગુણો છે. તે આકાશ પ્રદેશનો અમલ્યાતનો ભાગ અગાહીને
નીચે ત્રણે ત્યા ચત્ રાજલોકનો મધ્યમાગ છે તેની નીચે માત
રાજ પ્રમાણ અલોક ૩ અને ડાર માત રાજમાગ ડર્લોક છે

प्रश्न ॥ कइ ण भते अहलोगस्स आयाममज्जे पण्णत्ते ? हे
भगवन् । अलोलोकेना सात राजनेना मध्यभाग स्या ते उत्तर ॥
गौयमा । चउत्थीए परम्पभाए पुट्टरीए उषामतरस्स साइरेग भट
ओगाहित्ता तत्थ ण अटोलोगस्स आयाममज्जे पण्णत्ते ॥ भारार्थ

એ છે કે—હે ગૌતમ ! ચોથી પરુપ્રભા પૃથ્વીનો પીંડ એક
 વીસ હજાર યોજનનો છે, તેની નીચે વીસ હજાર યોજનનો ઘનો
 તથિ પીંડ છે, તેની નીચે અસર્યાતા યોજનનો ઘનવાત પીંડ છે,
 તેની નીચે અસર્યાતા યોજનનો તનવાત પીંડ છે એ સર્વ અગા-
 હીને નીચે જડ્યે ત્યા અમર્યાતા યોજન પ્રમાણ આઠાશ પ્રદેશ છે.
 રાત્રી આકાશ પ્રદેશ ઘનવાત તનવાતયક્ષી અસર્યાત ગુણા છે તે
 આકાશ પ્રદેશનો ઝડ્ઢેથી ક્ષાણેરો ભાગ અગાહીને નીચે જડ્યે ત્યા
 નીચેના સાત રાજલોકનો મધ્ય ભાગ છે એટલે તે સ્થાનથી નીચે
 અને હવે સાડા ત્રણ સાડા ત્રણ રાજલોક અગોલોકના છે ॥ તથા
 ચોક્તપચમામે ॥ મશ્ન રુદ્ધ ણ મતે ઉદ્ધલોગસ્સ આયામમગ્ગ્ગ્ગેપ્પન્તે ॥
 હ મગવન્ ! ઉદ્ધલોક માત રાજ પ્રમાણ છે તેનો મધ્યભાગ ક્યા
 છે ? ॥ ઉત્તર ગોયમા ! ઉપ્પિ મણકુમાર માર્હિટાણ રુપ્પાણ રમ
 લોએ રુપ્પ રિદ્ધિવિમાણપત્થહે એત્થ ણ ઉદ્ધલોગસ્સ આયામમગ્ગ્ગે પ
 પ્પન્તે ॥ માર્વાર્ય એ છે કે—દેવક પ્રદેશની ઉપર નવ મો યોજનમા
 જ્યોતીષચક્ર છે, તે જ્યોતીષચક્રને ઉદ્ધવન કરી ઉપરનો ભાગ ઉદ્ધ
 લોક રહેવાય છે, તે ઉપર લોકાતિર સુમી સાત રાજ કાઠક ઉણા
 છે, અને ઔગણત્રીશમી રમ્બા ઉપર માત રાજ પુરા છે તે ઉપરના
 માત રાજનો મધ્યભાગ તે ચાર દેવલોકને ઉદ્ધમી પાંચમા ત્રલ્લલો-
 કના રિષ્ટનામા ત્રીજા પ્રતગ્ની પાસે લોકાતિર દેવતાના વિમાન છે,
 તેની પાસે ઉદ્ધલોકનો મધ્યભાગ છે ત્યાથી સાડા ત્રણ રાજ નીચે
 તથા સાડા ત્રણ રાજ ઉપર ઉદ્ધલોક છે એ પ્રમાણે સર્વ લોકના
 મધ્યભાગ તથા અગોલોક અને ઉદ્ધલોકના મધ્ય ભાગ કયા ॥૧૯૯॥

મગગ્ગ્ગુ જોયણમયા, અદ્ધાર ઊગ મગગ્ગ્ગુમાણાઈ ॥

અહતિરિયુદ્ધલોયા, નિરયનરમ્મરાઈ માર્હિટ્ટા ॥૨૦૦॥

अर्थ—(अहतिरियउट्टलोया) के० नीचेना सात राजलोक, मध्यनो तिरियलोक अने उपरना सात राजलोक ए प्रणे लोक अनुक्रमे (सगरज्जु) के० सात गज प्रमाण (जायण सया अट्टार) क० अठारसो योजन, अने (ऊगसगरज्जुमाणाइ) क० फाइक ओछा सातराज प्रमाणवाला छे एट्टले नीचेनो अधोलोक सातराज प्रमाणथी फाइक शाशेरों ऊचो छे मध्यलोक अठार सौ योजननो उचो छे, अने उपरनो लोक सात राज प्रमाणथी फाइक ओछो एट्टले असरयाता योजन आछो उचो छे, बन्नी ते प्रण लोक (निरयनरमुराइ भासिद्धा) क० नारकी मनुष्य अने देवता विगेर-धो भरेला छे ॥ २०० ॥

इक्किरज्जु इक्किर-निरय मग पुढवी असुर पढमे ॥
तह वतर तदुवरि नर-तिरियाइय जोइसा गयणे ॥२०१॥

अर्थ—(इक्किरज्जु) क० एक एर राजप्रमाण (इक्किर-निरय) क० एक एर नरक पृथ्वी छे, तेवी (सग पुढवी) के० सात नरक पृथ्वीना सात राजलोक छे तेमा (असुर) क० असुर वृमारादिक भुवनपति देवो (पढमे) के०पहेली रत्नप्रभा नरकपृथ्वीने विषे रहेछे, एट्टले पहेली रत्नप्रभा नरक पृथ्वीना पीड एक लाख एंशी हजार योजननो छे, तेपार्थी एक हजार योजन नीचेना मूकी देवा अने एर हजार योजन उपरना मूकी देवा बाकीना एक लाख अठोतेर हजार योजनमा भुवनपति देवो रहे छे तह क० तथा वतर क० व्यंनर देवो तेना उपर रह छे एट्टले रत्नप्रभा पृथ्वीना जे उपरना एर हजार योजन मूक्या छे तेमार्थी एक सौ योजन उपर मूकी देवा अने एक सौ योजन नीचे मूकी देवा, बाकीना बच्चेना आठ सौ योजनमा व्यंनर देवो रह छे अने (तदुवनि) के० ते

સ્ત્રપ્રભાના ઉપરના ભાગને વિષે (નરતિરિયાઈય) કે૦ મનુષ્ય તિર્યચ વિષે રહ છે. તથા તેની ઉપરના (ગયણે) કે૦ આકાશમા (જોડા) કે૦ ય્યોત્સી દેવતા રહ છે ॥ ૨૦૧ ॥

હવે ઉપરના સાત રાજલોકના અઠ્ઠાવીશ સ્વાંડવાનો વિભાગ કહે છે અને જેટલા સ્વાંડવે જેટલા દેવલોક થાય છે તે કહે છે.

છમ્મુ સ્વાંડગેમ્મુ ય દુગં, ચઝમ્મુ દુગં છમ્મુ ય કપ્પ ચત્તારિ ॥
ચઝમ્મુ ચઝ સેસેમ્મુ ય, ગિવિજ્જણુત્તર ય સિદ્ધં તે ॥ ૨૦૨ ॥

અર્થ—ઓગણત્રીશમી રેલા ઉપરના (છમ્મુ સ્વાંડગેમ્મુ) કે૦ છ સ્વાંડવાને વિષે (દુગ) કે૦ સૌધર્મ અને ઈશાન એ બે દેવલોક છે, તેના ઉપરના (ચઝમ્મુ) કે૦ ચાર સ્વાંડવાને વિષે (દુગ) કે૦ સનત્કુમાર અને માર્હેદ્ર એ બે દેવલોક છે તેના ઉપરના (છમ્મુ) કે૦ છ સ્વાંડવાને વિષે (કપ્પચત્તારિ) કે૦ બ્રહ્મ લાતક શુક અને સહસ્રાર એ ચાર દેવલોક છે, તેના ઉપર (ચઝમ્મુ) કે૦ ચાર સ્વાંડવાને વિષે (ચઝ) કે૦ આનત પ્રાણત આરણ અને અચ્યુત એ ચાર દેવલોક છે એ વીશ સ્વાંડવા થયા. અને પાંચ રાજપ્રમાણ ઉદ્દેલોક થયો. તેના ઉપર (સેસેમ્મુ) કે૦ ધાકીના આઠ સ્વાંડવા રક્ષા છે તેમા નીચેના ચાર સ્વાંડવાને વિષે (ગિવિજ્જ) કે૦ નવ ગ્રંથેયક છે અને ઉપરના ચાર સ્વાંડવાને વિષે (અણુત્તર) કે૦ પાંચ અનુચર છે અને તેના (અતે) કે૦ ઉપર પટલે ચૌદ રાજના ઉપર (સિદ્ધ) કે૦ સિદ્ધ ભગવત સહિત સિદ્ધશિલા છે. અર્ધિ સૂચિરજ્જુ પ્રતરરજ્જુ અને ધનરજ્જુ એ ત્રણ રાજ છે. તેની સહ્યા પ્રયાતરયી અથવા લોકનાલધી જાણવી ॥ ૨૦૨ ॥

હવે લોકાતિક દેવતા કયા દેવલોક અને કયા વિમાને રહ છે ? તે અર્ધિ પ્રસંગથી કહે છે કે—આ જબુદ્ધીપથી તીર્છા અસ-

ग्याता द्वीप समुद्र जइये त्यारे अरुणवर नामनो द्वीप आवे ठे, ते द्वीपनी वेदिकाना छेडाथी अरुणवर नामना समुद्रमा आगल रता-लोश हजार योज जइये त्या पाणाना उतरना तलीयाथी उचो अफायमय महाप्रकाररूप तमस्काय नीरुल्यो छे, ते अगीयार सो योजन मृगी भीत सरग्वो थइने पछी तीन्डों विस्तार पामनो पामनो सौधर्म ईशान सनःकुमार अने माईद्र ए चार देवलोकने आररी उचो ब्रह्म देवलोकना अरिष्ट नामना त्रीजे प्रतरे जई रथो. ए तमस्काय नीचे भीतने आकारे, शरावळाना तलीयाने आकारे अने उपर कृष्णाना पाजराना आकारे एवु एनु सस्थान छे ते धुरथी सरयाता योजन उचो छे अने नीचेना विस्तारे सरयाता योजन छे, त्याथी आगळना विस्तारे असरयाता योजन प्रमाण छे अहिथी ए तमस्काय असरयातमे द्वीप समुदे उठयो छे माटे ए तमस्कायनो परित्रि असरयाता योजन प्रमाण जाणयो

ए तमस्कायना महत्वपणाने माटे पूर्वना गीतार्थ पुरुषोए एम कथु छे क-कोई महर्दिक देवता त्रण चपटी बगाडीय तेटला बख-तमा एस्वीश बार जबुद्वीपने प्रदक्षिणा करी आवे तेज देवता छ-महिने तमस्कायना योजन विस्तारने उल्लेखे, परतु उपर असरयाता योजनना विस्तारवाली तमस्कायनी जगति उल्लेखे नहीं ॥२०२॥

पचमकप्पे रिद्धमि, पत्यडे अट्ट कण्हराइओ ॥

सम चउरंसखाडय,ट्टिइओ दो दो दिमि चउके ॥२०३॥

अर्थ—(पचमरूप) क० पाचमा देवलोकने त्रिने (रिद्धमि पत्यडे) क० त्रीजा रिष्ट नामन, प्रतरने त्रिने (अट्टकण्हराइओ) क० आठ कृष्णराजीओ छे ते कृष्णराजी (समचउरसखाडयट्टिइओ) क० समचतुरस्र नाटकनी रगभूमि सरग्वी छे, तथा

(િભિ ચરકે) કે૦ ચાર દિશામા (દો દો) કે૦ વે વે કૃષ્ણ-
રાજી છે ॥ ૨૦૩ ॥

ए कृष्णराजीनी समजुती एम છે ५-પાચમા દેવલોકના ત્રીજા
અરિષ્ટ નામના પ્રતરને વિો અરિષ્ટ વિમાનની ચારે દિશાએ સચિત્ત
અચિત્ત પૃથ્વીમય વે વે કૃષ્ણરાજી છે. તેમા ઉત્તર દિશાની વે કૃષ્ણ-
રાજી પૂર્વ પશ્ચિમ દિશાએ લાવી છે, અને દક્ષિણ દિશાની વે કૃષ્ણ
રાજી પશ્ચિમ પૂર્વ દિશાએ લાવી છે ત્યાં વને કૃષ્ણરાજીમાદ
પહેલી પૂર્વ દિશાની અભ્યંતર કૃષ્ણરાજી તે દક્ષિણ દિશાની વાદે-
રની કૃષ્ણરાજીને ફરસે છે, તેજ વીજી દક્ષિણ દિશાની અભ્યં-
તર કૃષ્ણરાજી તે પશ્ચિમ દિશાની વાદેરની કૃષ્ણરાજી ને ફરસે છે,
તથા ત્રીજી પશ્ચિમ દિશાની અભ્યંતર કૃષ્ણરાજી તે ઉત્તર દિશાની
વાદે કૃષ્ણરાજીને ફરસે છે, અને ચોથી ઉત્તર દિશાની અભ્યંતર
કૃષ્ણરાજી તે પૂર્વ દિશાની વાદે કૃષ્ણરાજીને ફરસે છે. ૫ પ્રમાણે
ચારે દિશાની સર્વ મલી આઠ કૃષ્ણરાજી છે તેજ અર્થને કહનારી
નીચેની ગાથા છે

પુવાવર ઉત્તર દા-હિણા હિ મજ્જલિયાહિ પુવાઓ ॥

દાહિણઉત્તર પુવા, વરાઓ વહિ કણ્ઠરાઈઓ ॥૨૦૪॥

અર્થ—(દાહિણઉત્તરપુવાવગઓ) કે૦ દક્ષિણ ઉત્તર પૂર્વ
અને પશ્ચિમ દિશા તરફની (વહિરુણ્ઠરાઈઓ) કે૦ વાદેરની કૃષ્ણ-
રાજીઓ (પુવાઓ) કે૦ પૂર્વથી (પુવાવરઉત્તરદાહિણાહિ) કે૦
પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશા તરફની (મજ્જલિયાહિ) કે૦
અદરની કૃષ્ણરાજીઓની સાથે જોડાયેલી છે ॥ ૨૦૪ ॥

પુવાવરા ઠલંસા, તમા પુણ દાહિણુત્તરા વજ્જા ॥

અભિમતર ચરુસા, સવાવિ ય કણ્ઠરાઈઓ ॥ ૨૦૫ ॥

અર્થ—(પુચ્ચાવરા) કે૦ પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશાની (રજ્જા)
 કે૦ બાહેરની વે કૃષ્ણરાજી (છલેસા) કે૦ છ સૂળાવાલી છે
 (પુળ) કે૦ વલી (દાહિયુત્તરા) કે૦' પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિ-
 શાની બાહેરની વે કૃષ્ણરાજી (ઠંમા) કે૦ ત્રણ સૂળાવાલી છે
 તથા (અર્ધિમતર) કે૦ અત્તરની (સબ્વાવિ ય કળ્હરાઈઓ) કે૦
 ચારે કૃષ્ણરાજીઓ ચરસા કે૦ ચાર સૂળાવાલી છે ॥ ૨૦૨ ॥

આયામપરિસ્વેહિ, તાણ અસક્ષ્વજોયણ મહસ્મા ॥

સસ્વેજ્જમહસ્સા પુણ, વિસ્વમે કળ્હરાઈણ ॥ ૨૦૬ ॥

અર્થ—તાણ કળ્હરાઈણ) કે૦ તે આઠે કૃષ્ણરાજી (આયા-
 મપરિસ્વેહિ) કે૦ લર્વાઈ અને પરિધિયે કરીને (અસક્ષ્વજોયણ-
 મહસ્સા) કે૦ અસક્ષ્વાતા દ્વારો યોજન છે (પુણ) કે૦ વલી
 (વિસ્વમે) કે૦ જાડાઈ કરીને (સસ્વેજ્જ મહસ્મા) કે૦ મહ્વ્યાતા
 દ્વારો યોજન છે. ॥ ૨૦૬ ॥

ઈસાણદિસાઈસુ, ણ્યાણ અતરેમુ અટ્ટસુવિ ॥

અટ્ટવિમાણાઈ તહા, તમ્મજ્ઞે ઇક્કગવિમાણ ॥ ૨૦૭ ॥

અર્થ—(ઈસાણદિસાઈસુ) કે૦ ઈશાનાત્તિક ત્તિશાને વિષ
 (ણ્યાણ) કે૦ ૫ કૃષ્ણરાજીના (અતરેમુ અટ્ટસુવિ) કે૦ આઠ
 આતરાને વિષ (અટ્ટવિમાણાઈ) કે૦ આઠ વિમાન તથા તે વિમા
 નના અધિપતિ દેવો તથા તેમનો પરિવાર છે (તહા) કે૦ તથા
 (તમ્મજ્ઞે) કે૦ તે વિમાનોના મધ્યભાગને વિષ (ઇક્કગવિમાણ)
 કે૦ એક વિમાન છે ॥ ૨૦૭ ॥

તે વિમાનોના તામ કહ છે

अच्चि तहच्चिमाली, वइरोयण पभंकर य चंद्राम ॥

सूरामं सुक्राम, सुपइट्टाभं च रिट्टाभ ॥ २०८ ॥

अर्थ—ईशान खूणामा (अच्चि) के० अच्चि नामनु विमान छे, (तह) के० तथा पूर्व दिशामा (अच्चिमाली) के० अच्चिमाली नामनु विमान छे, अग्नि खूणामा (वइरोयण) के० वैरोचन नामनु विमान छे, दक्षिण दिशामां (पभंकर) के० प्रभकर नामनु विमान छे, (य) के० अने नैरुन्य खूणाने विषे (चंद्राम) के० चंद्राभ नामनु विमान छे, पश्चिम दिशाने विषे (सूराम) के० सूर्याभ नामनु विमान छे, वायव्य खूणाने विषे (सुक्राम) के० शुक्राभ नामनु विमान छे, उत्तर दिशाने विषे (सुपइट्टाभ) के० सुप्रतिष्ठाभ नामनु विमान छे, (च) के० अने मयभागने विषे (रिट्टाभं) के० रिष्ठाभ नामनु विमान छे ॥ २०८ ॥

हने ते विमानोमां वसनारा अधिष्ठायक देवोनां पूर्व कहेला अनुक्रम प्रमाणे नाम कहे छे

सारस्सय माइ-च्चा, वन्ही वरुणा य गइतोया य ॥

तुसिया अन्वायाहा, अग्गि तह चैव रिट्टा य ॥ २०९ ॥

अर्थ—अच्चि विमानमा (सारस्सय) के० सारस्वत देवता वसे छे, अच्चिमालि विमानमा (आइच्चा) के० आदित्य देवता वसे छे, वैरोचन विमानमा (वन्ही) के० वन्धि देवता वसे छे, प्रभंकर विमानमा (वरुणा य) के० वरुण देवता वसे छे चंद्राभ विमानमां (गइ तोया य) के० गर्दतोय देवता वसे छे, सूर्याभ विमानमां (तुसिया) के० तुषित नामना देवता वसे छे, शुक्राभ विमानमां (अन्वायाहा) के० अव्यायाय देवता वसे छे, सुप्रतिष्ठाभ

विमानमा (अग्नि) क० अग्निदेवता वसे छे, [तद् चैव] के० तेमज रिष्टाभ विमानमा (रिष्टा य) के० रिष्टाभ देवता वसे छे ॥२०९॥

हे ते देवताओनो अनुक्रमे परिवार कहे छे

पद्मजुअलमि सत्तओ-सयाणि वीयमि चउदह

महस्सा ॥

तइए सत्त सहस्सा, नव चैव सयाणि सेसेसु ॥२१०॥

अर्थ—(पद्मजुअलमि क० पहला युगल ते सारस्वत तथा आदित्य देवताने (सत्तओ सयाणि) के० सात सो सात सो देवतानो परिवार छे, अने (वीयमि) के० त्रीजा युगल ते बन्धि तथा ब्रह्मण देवताने (चउदह सहस्सा) क० चउद चउद हजार देवतानो परिवार छे तेमज (तइए) के० त्रीजा युगल ते गर्दतोय तथा तुपित देवताने (सत्तसहस्सा) के० सात सात हजार देवतानो परिवार छे, अने (सेसेसु) के० याकीना देवतानो (नव सयाणि) क० नव सो नव सो देवतानो परिवार (चैव) क० नश्चे होय छे, ॥ २१० ॥ ए देवतानु त्रीजु भवनद्वार सपूर्ण थयु

हर त्रीजु देवताना शरारनी अवगाहनानु द्वार कहे छे

भवणवणजेइसोह-म्मीसाणे मत्त हत्थ तणुमाग ॥

दुदुदु चउक गेवि-ज्जणुत्तरे हाणि इक्कि ॥ २११ ॥

अर्थ—(भवणवणजेइसोहम्मीसाणे के० भवनपति, व्यतर, ज्योतपो तथा सौधर्म भने ईशान देवलोक त्या सुतीना देवताओनु (सत्त हत्थ तणुमाण) क० शरीर प्रमाण सात हाथनु उत्कृष्टी नाणवु. त्यार पत्ती (द) क० त्रीजा अने चोपो देवलोक, (दु)

ક૦ પાંચમા અને છઠ્ઠો દેવલોક (દુ) કે૦ સાતમો અને આઠમો
 દેવલોક, (ચડક) ક૦ નવમો, દશમો અગીયારમો ચારમો દેવ-
 લોક, તથા (ગેવિજ્ઞ) કે૦ નવ ગ્રૈયેયક અને (અણુત્તરે) કે૦
 પાંચ અનુત્તર એ છ ઠેકાણે અનુક્રમે [હાણિ ઇક્ષિક] કે૦ એ
 એક હાથની હાની કરવા. એટલે ત્રીજા ચોથા દેવલોકે છ હાથનું,
 પાંચમા છઠ્ઠે દેવલોક પાંચ હાથનું, સાતમા આઠમા દેવલોકે ચાર
 હાથનું, નવમા દશમા અગીયારમા ચારમા દેવલોકે ત્રણ હાથનું નવ
 ગ્રૈયેયકે બે હાથનું અને પાંચ અનુત્તર વિમાને એક હાથનું શરીર
 જાણવું. ॥ ૨૧૧ ॥

હે વિશેષે સાગરોપમના આયુષ્યની વૃદ્ધિયે કરી સનતકુમારા-
 દિકરને ત્રિપે શરીરનું માન રહે છે.

કષ્પ દુગ દુ દુ દુ ચડગે, નવગે પળગે ય જિઠ્ઠિડિ અચરા ॥
 દો સત્ત ચડદ દ્વારસ, ત્રાવીસિગતીસતિતીસા ॥૨૧૨॥
 વિવરે તાણિક્કુળે, ઇકારમગા ઉ પાડિએ સેમા ॥
 હત્થિકારસ ભાગા, અચરે અચરે સમહિયમિ ॥ ૨૧૩ ॥
 ચય પુલ્લમરીરાઓ, કમેણ ઈગુત્તરાઈ વુઠ્ઠીએ ॥
 એવં ઠિઈ ત્રિસેસા, સળકુમારાઈ તળુમાળ ॥ ૨૧૪ ॥

અર્થ—(કષ્પદુગ) કે૦ પહલા અને ત્રીજા દેવલોકમા, (દુ)
 ક૦ ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકમા (દુ) કે૦ પાંચમા અને છઠ્ઠા
 દેવલોકમા (દુ) ક૦ સાતમા અને આઠમા દેવલોકમા, (ચડગે)
 કે૦ નવમા દશમા અગીયારમા અને ચારમા દેવલોકમા, (નવગે)
 કે૦ નવ ગ્રૈયેયકમા (ય) કે૦ અને (પળગે) કે૦ પાંચ અનુત્તર

विमानमां, (जिह्मिडि) क० उत्कृष्ट स्थिति आ प्रमागे-पहेला वे देवलोके, (द्रो अयरा) क० वे सागरोपमनी, बीजा वे देव लोके (सत्त) क० सात सागरोपमनी, बीजा वे देवलोके (चउद) क० चउद सागरोपमनी, चोथा वे देवलोक (अट्टारस) क० अट्टार सागरोपमनी, नवमार्थी धारमा सुग्रीना चार देवलोके (बावीस) क० बावीस सागरोपमनी, नव ग्रंथेयक (इगतीस) क० एरुत्रीश सागरोपमनी, अने पाच अनुत्तर विमानने विने (तित्तोसा) क० तेरीश सागरोपमनी उत्कृष्ट स्थिति छे ॥ २१० ॥ [विचरे] क० अत्रिक् स्थितिमाहेथी ओछी स्थिति काढी नाखीये पछी बावी रह तेमाथी (ताणिङ्गणे) क० एरुखा ओछो करीये, बली (इका रमगा उ पाडिष्) क० एक हाथना पाडेला अगीयारीया भागने स्थानके जे (सेसा) क० बाकी रहेला (इत्यिकारसभागा) क० एक हाथना अगीयारीया भाग तेने देवताना आयुष्यमा (अयरे अयरे समहियमि) क० एरु एरु सागरोपम अत्रिक् ययु थकु ॥ २१३ ॥ (चय पुव्वसरीराओ) क० पूरु पूरुना शरीरमाथी एक एरु भाग ओछो करवो अने (ज्मेण) क० अनुक्रमे करीने (इगुत्तराड बुडीए) क० एक एक सागरोपम आयुष्य स्थितिमा वयारवो (एव द्विड विसंमा) क० एरीरीते आयुष्यनी स्थितिना विशेषणाय एण्ळे सागरोपमनी वृद्धिये करी (सणकुमाराड तणु-माण) क० सनत्कुमाराट्ठि देवलोरुना देवतानु शरीरप्रमाण थाय ॥ २१४ ॥

समजूती एम ठे व-पूर्वाचार्योण देवताना शरीरनुं प्रमाण तमना सागरोपमना आयुष्य प्रमाण उपरथी ओछु अत्रिक् कथुं छे जोके ईशान तथा माहद्र देवलोके जे काड अत्रिक् आयुष्य कथुं छे ते अहिं न गणवु सौर्यं तथा ईशान देवलोरुना देवतानु देहमान

સાત હાથનું કણુ છે. હવે સનત્કુમાર દેવલોકના દેવતાનુ દેહમાન કહે છે ત્યા, વિવરે પટલે વિસ્લેષ કરવો અર્થાત્ અધિક આયુષ્ય સ્થિતિમાંથી આછી સ્થિતિ કાઢી નાલ્લવી વાકી જે રહે તેમાંથી એક ઓછો કરવો પછી એક હાથના અગીયાર ભાગ કરવા તેમાંથી વિસ્લેષકરૂરી એક ઓછો કરના જે આઠ આને તે પ્રમાણે હાથના શેષ વગેલા ભાગ ઘટાડવા અને એક એક સાગરોપમનુ આયુષ્ય વગારવુ એમ કરતા સનત્કુમારાદિક દેવતાનુ શરીર પ્રમાણ થાય છે.

અહિં એજ વાતને દૃષ્ટાંત સહિત સમજાવે છે કે-જેમ સૌધર્મ તથા જ્ઞાન દેવલોકે સ્થિતિ વે સાગરોપમની છે અને સનત્કુમાર તથા મહેંદ્રે સાત સાગરોપમની સ્થિતિ છે, હવે સાત સાગરોપમમાંથી વે સાગરોપમ કાઢી નાલ્લવા, કમકે વે સાગરોપમવાલા આયુષ્યવાલા દેવતાના શરીરનુ પ્રમાણ સાત હાથ કણુ છે, તે વે સાગરોપમ કાઢતા વાકી પાચ સાગરોપમ રહે તેમાંથી એક ઓછો કરીયે ત્યારે ચાર રહે હવે સૌધર્મ તથા જ્ઞાન દેવલોકના દેવતાનુ સાત હાથનુ શરીર પ્રમાણ છે. તે માહેથી છ પુરા રાખીયે અને સાતમા હાથના અગીયાર ભાગ કરવા, તેમાંથી ચાર ભાગ કાઢી લેવા વાકી સાત ભાગ રહે તે પડતા મૂકવા પછે સનત્કુમાર તથા મહેંદ્ર દેવલોકના ત્રણ સાગરોપમના આયુષ્યવાલા દેવતાનુ શરીર પ્રમાણ છહાથ અને એક હાથના અગીયાર ભાગ કરીયે તેના ચાર ભાગ ઉપર પટલુ શરીર પ્રમાણ જાણવુ. એમ એક એક સાગરોપમ વગારતાં અને એક એક ભાગ ઘટાડતા જવુ, ત્યારે ચાર સાગરોપમના આયુષ્યવાલા દેવતાનુ શરીર પ્રમાણ છ હાથ અને અગીયારના ત્રણ ભાગનુ પાચસાગરોપમના આયુષ્યવાલા દેવતાનુ શરીર પ્રમાણ છ હાથ અને અગીયારીયા વે ભા-

गनुं, छ सागरोपमना आयुष्यवाला देवतानु शरीर प्रमाण छ हाथ
अने अगीयारीया एक भागनु, तथा सात सागरोपमना आयुष्य-
वाला देवतानुं शरीर प्रमाण बराबर छ हाथनु जाणवु

वली बीजु ह्यत वही समजाये छे कै-जेम ब्रह्म तथा लातरु
देवलोके चउ सागरोपमनी उत्कृष्ट आयुष्य स्थिति छे, तेमाथी
सनत्कुमार तथा महेंद्र देवलोकना सात सागरोपमना सात आरु
काढी नाखवा बाकी सात रह तेमाथी एक ओछो करवो, बाकी
छ रहे. पछी एक हाथना अगीयारीया भाग माहला पाच पडता
मूकी बाकी छ भाग रहे ते अने पाच हाथ एटलु आठ सागरो-
पम आयुष्यवाला देवतानु शरीर प्रमाण जाणवु, एरीते एरु एक
सागरोपमनु आयुष्य यथना एरु एक अगीयारीओ भाग शरीर
ना प्रमाणमाथी घटाडवो, ए सर्व यत्र उपरथी जाणी लेवु, ॥ एज
वात नीचेनी गाथाथी कह छे—

कोष्टक नं १

उर्ध्व देवलोके आयुष्यने अनुसारे
देह प्रमाणनुं कोष्टक.

सागरा पमे	हाथ	हाथना अगी आरीआ भाग	सागरो पमे	हाथ	हाथना अगी आरीआ भाग
१	७	—	१८	४	—
२	७	—	१९	३	—
३	६	—	२०	३	—
४	६	—	२१	३	—
५	६	—	२२	३	—
६	६	—	२३	२	—
७	६	—	२४	२	—
८	५	—	२५	२	—
९	५	—	२६	२	—
१०	५	—	२७	२	—
११	५	—	२८	२	—
१२	५	—	२९	२	—
१३	५	—	३०	२	—
१४	५	—	३१	२	—
१५	५	—	३२	१	—
१६	५	—	३३	१	—

हृत्स्मिगारमंसा, अहिगयर समाङ्गेगवयहीणा ॥

त्रोतीयरदेहप्रमाण, कम्म क्खिक्खरेण पुब्बंगे ॥२१५॥

अर्थ—(हृत्स्मिगारमसा) के० एक हाथना अगीवार भाग
परवा (अहिगयरसमा) के० सागरोपमनु आयुष्य वगारीये अने
(इगेगवयहीणा) गरीर प्रमाणमाथी एक एक भाग ओछो
करीये. एम () के० बीजा बीजा देवलोकना

देवताना शरीरानु प्रमाण (कम) क० अनुक्रमे करीने (मित्रकरण
पुत्रग) क० पूर्वना भागमाथी ओछु फसवाथी थाय छे ॥ २१० ॥

कोष्टक नं २

उर्ध्व देवलोकमां दरेक प्रतरे आयुष्यनुं कोष्टक

सौधर्म इशाने

सनत्० माहेन्द्रे

प्रतरे	सागरो पम	तेरीया भाग
१	०	— २
२	०	— ४
३	०	— ६
४	०	— ८
५	०	— १०
६	०	— १२
७	१	— १
८	१	— ३
९	१	— ५
१०	१	— ७
११	१	— ८
१२	१	— ११
१३	२	

प्रतरे	सागरो पम,	तेरीया भाग.
१	२	— ५
२	२	— १०
३		— ३
४	३	— ८
५	४	— १
६	४	— ६
७	४	— ११
८	५	—
९	५	— ६
१०		— २
११	६	— ७
१२	७	—

ब्रह्म देवलोक

प्रतरे	माग०-छठीया भाग
१	१ — ३
२	८ — ०
३	८ — ५
४	८ — ०
५	६ — ३
६	१०

लान के

	माग० पाचीया भाग
१	१ — ४
२	११ —
३	— २
४	१३ — १
५	१

शुक्र देवलोक.

प्रतर	माग० चारया भाग
१	१४ — ५
२	१५ — २
३	१६ — १
४	१७ — ०

सहस्रारे.

१	१७ — १
२	७ — २
३	१७ — ३
४	१८ — ०

आनत प्राणते.

१	१८ — २
२	१८ — ०
३	१८ — २
४	२० — ०

आरण अन्युते

१	२० — २
२	२१ — ०
३	२१ — २
४	२२ — ०

श्लोक नं ३

नव ग्रैयस

पाच अनुत्तरे

प्रतरे	मागरोपम
१	२
२	२४
३	२५
४	२६
५	२७
६	२
७	२८
८	३०
९	३१

प्रतरे	मागरोपम
१	३३
२	३३
३	३५
४	३३
५	३३

भवधारणिज्ज एमा, उत्तरवेउच्चि जोयणा लक्ख
गेविज्जगुत्तरेसु, उत्तर वेउच्चिया नत्थि ॥ २१६ ॥

अर्थ—(एमा) क० ए पृथक् रहतु शरीरनु प्रमाण ते (भवधारणिज्ज) क० भव ग्राहणीय शरीर मयमा जाणवु (देवजीव त्या सुभी जे शरीर ग्रहण कर ते भवग्राहणीय शरीर कहें) वली (उत्तमउच्चि) क० देवता उत्तर वैश्वीय शरीर करे (जायणा उच्चि) क० एम गाव योजननु कर परतु (गेवि

पुत्रेसु) क० नव ग्रैयेक तथा पाच अनुत्तर निपासी देवाने (उत्तरेडविया नथि) के० उत्तर वैक्रिय शरीर नथी, परंतु भवपारणीय शरीर ते देवताओने उत्तरवैक्रिय शरीर गण-क्यानी शक्ति छे, परंतु ते शरीर करवानु काड काम पडतु नथी, तेथी ते उत्तर वैक्रिय शरीर न्गता नथी ॥ २१६ ॥

हरे भवपारणीय तथा उत्तर वैक्रिय शरीरनी जपन्य अवगा-हना कहे छे,

साहाविय वेडविय, तगू जहन्ना कमेण पारंभे ॥

अगुल अमखभागो, अंगुलमखिज्जभागो य ॥२१७॥

अर्थ—(साहाविय) के० स्वाभाविक ते भवपारणीय अने (वेडविय) के० वैक्रिय ए वने (तण) के० शरीर (जहन्ना) के० जपन्यथी (कमेण) क० अनुक्रमे (पारंभे) क० आरंभनी शक्ते (अगुल असखभागो) के० अगुलना असख्यातमा भागे (य) के० अने (अंगुलमखिज्जभागो) के० अगुलना सख्यातमा भागे एटले भवपारणीय शरीर अगुलना असख्यातमा भाग तथा वैक्रिय शरीर अगुलना सख्यातमे भागे होय छे ॥ २१७ ॥ ए देव ताने गिने अवगाहना सप्तमी त्रीजु द्वार सपूर्ण थयु ॥

हरे देवताने उपातविरहकालनु तथा चवन विरहकालनु ए ते द्वार साथे कह छे

सामन्नेण चउविह, सुरेसु वारम मुहुत्त उक्कोमा ॥

उववायविरहकालो, अह भवणाईसु पत्तेय ॥ ११८ ॥

अर्थ—(सामन्नेण) क० सामान्यथी (चउविह सुरेसु) क० चार निशायना देवताने त्रिपू (उववायविरहकालो) क० उपज

वानो विरहकाल (उक्तीसा) क० उत्कृष्टी (नारस मुहुत्त) क०
 नार मुहूर्त्तनो जाणवो. त्यार पछी अरुण उपजे पचसग्रह ग्रन्थमा
 क० छे क-गर्भज तिर्यच मनुष्य देवता अने नारकी ए चारेने उ-
 त्कृष्टी उपपात विरहकाल नार मुहूर्त्तनो, समृद्धिम मनुष्यने चो-
 वीश मुहूर्त्तनो अने विकलेंद्रिय तथा संमूर्द्धिम जीवोने अतर मुह-
 र्तना होंय ते (अह) क० ह्ये भवणाईसु के० भवनपति विगेरे
 चार निकायने रिः । पतेय) क० प्रत्येकनु विरहकालनु प्रमाण
 रह ते ॥ २१८ ॥

भरण वण जोइ मोहम्भी-साणेसु मुहुत्त चउवीसं ॥

तो नव दिण तीस मुहु, नारस दिण दस मुहुत्ता य ॥११९॥

बावीस मद्द दिवहा, पणयाल असीइ दिण सय तत्तो ॥

मखिज्जा दुसुमामा, दुसु वामा तिसु तिगेसु कमा ॥२२०॥

वामाण मयसहस्ता, लकख तह चउसु विजयमाईसु ॥

पलिया अमखभागो सब्बहे मखभागो य ॥ २२१ ॥

अर्थ—(भरण वण जोइ सोहम्भीसाणेसु) के० भवनपति,
 व्यार, ज्योतपी, सौरम अने ईशानवासी देवताने प्रत्येक (मुहुत्त
 चउ तीस) क० चोतीस मुहूर्त्तनो उत्कृष्टी उपजवानो विरहकाल
 छे () के० त्यार पछी तीजो देवता उपजे मन्खुमार देवलोक
 (नव दिण तीस मुहु) क० नव दिवस अने वीश मुहूर्त्त, माहेंद्र
 देवलोक (नारस दिण दस मुहुत्ताय) क० चार दिवस अने दश
 मुहूर्त्त. ॥ २१० ॥ ब्रह्म देवलोक [बावीस सहदिवहा] के० साडा
 बावीस दिवस. लालक देवलोक (पणयाल) क० विस्तालीश दि-
 वस. शुक्र देवलोक (असीइ) क० ण्शी दिवस, सहस्रार देवलोक

(सप) के० सा टिग्स्त, (तत्तो) के० न्यार पछी (दुमु) क० आनत अने प्राणा ए वे देवलोक प्रयके (साखज्जमासा) क० मर्याता मास, (दुमु) के० आरण अने अच्युत ए वे देवलोके (वासा) क० सख्यातावर्ष, ह्य नव श्रेयकरना (निमु तिगेमु) के० प्रण त्रिकने त्रिप (कमा) के० अनुक्रमे करीने उपजवानो विरहकाल कह ठे ॥ २२० ॥ पहेंया त्रीके (गसाणसया) के० सख्यातावर्ष शत, योजा त्रीके (सहम्सा) के० सख्याता हजार वर्ष, अने त्रीजा त्रीके (ल्ख) क० सख्याता गख वर्ष उपजवानो विरहकाल जाणयो. (नह) क० तेमज (चउमु विजयमांसु) के० पहेंया चार विजय ते विजय विजयत जयत अने अपराजित ए चार विमानने त्रिने (पलिया असख भागो) क० अद्धा पल्योप मनो असख्यातमो भाग, अने (सच्छे) क० सर्वार्थ सिद्धने विषे (सखभागो य) के० अद्धा पल्योपमनो सख्यातमो भाग उपपात विरहकाल होय ठे ॥ २२१ ॥

हे देवताआनो जग्न्य विरहकाल अने पछी चवन विरहकाल सक्षेपणी कह ठे.

सव्वेसिंपि जहन्नो, समओ एमेव चवणविरहोऽवि ॥

इग दु नि मखप्रसखा, इग समए हुति य चवति ॥ २२२ ॥

अर्थ—(सव्वेसिंपि) के० भुवनपतिथी आरभी सर्वार्थ सिद्ध सुयीना मय स्थानरु (जहन्नो) क० जग्न्यथी (समओ) क० एक समय उपजवानो विरहकाल होय. (एमेव) के० ए उपपात विरहनी पठे (चवणविरहोऽवि) के० चवनविरह पण उत्कृष्ट तथा जग्न्यथी जाणयो (इग) के० एक, (दु) क० वे, (नि) के० प्रण एम यावत् (सव) के० सख्याता अने (असंख) के० अमर्याता दाना

(इग समए) ५० एक समयने गिण (हुनि) ५० उपजे छे, (य)
 क० अने (चवति) ५० चने छे. तात्पर्य ए छे क-भुवनपतिथी
 आरभीने महस्त्रार देवलोक सुग्री नरयथी एरु समयमा जां उपजे
 तो एक वे अथवा त्रण उपजे तथा चर अने उत्कृष्टयी सग्याता
 अथवा असग्याता उपजे तथा चर कारण ५-सहस्त्रार देवलोक
 सुग्री तो तिर्थच पण जाय छ माटे असग्याता उपने अने चने ए
 आठमा सहस्त्रार देवलोकयी उतरना देवता एरु ममये सग्याता उपने
 अने सग्याता चर कारण ५-या मनुष्यज जाय छे, अने त्याथी
 चरलो देवता पण मनुष्यज थाय छे. माटे मनुष्य सग्याताज छे,
 तेथी आनतादि देवता सग्याता उपजे अने सग्याता चर ॥२२०॥
 ए उपपात तथा चवन सग्या छार रुधु ॥

ह्य देगतिमा ५३ ५३ गतिना जीवां आरे छे ० ते आगति
 छार कह ३

नर पचिन्द्रिय तिरिया, गुण्यती मुरभवे पजत्ताण ॥

अज्जप्रमाय विसैसा, तेसिं गइ तारतम्म तु ॥२२३॥

अर्थ—(पजत्ताण) क० पर्याप्ता एरा (नर) के० मनुष्य
 तथा पर्याप्ता (पचिन्द्रियतिरियाण) ५० पचिन्द्रिय तिरिय ए वे
 गतिना जीव (मुरभवे) क० देगतिमाह (गुण्यती) ५० उपजे
 छे तेमा पण विशेष कारण रुह छे क-मोड जीव भुवनपति, मोड
 व्यतर, मोड ज्योतपी, कोर यमानिफ थाय, तमा पण मोड
 रुद्धिवत, मोड महर्द्धिर, कोर अलर रुद्धिवत, कोर गहु आयुष्य-
 वालो, कोर मोडा आयुष्यवालो इत्यादि विशेषणानु कारण
 पोताना (अज्जप्रसायविसैसा) क० अ यवसायना विशेषणाये
 कगिने (तेसिं) क० ते देवतानी (गन्तारतम्म) क० गतिनु

भिन्नभिन्नपणु ते अयसस्य ए मननो व्यापार उ, ते व्या-
 पार तोत्र, तीत्रतर तीत्रतम एम जृदो जृदा द्वोनाथी जृदी, जृदी
 देवगति पामे ते ॥ २०३ ॥

रणी कयारूया जीवो देवगति पामे ते रुहे छे

नरतिरि अमखजीवी मन्वे नियमेण जनि देवेसु ॥

नियआउय ममहीणा-उएसु ईमाण अतेसु ॥२२४॥

अर्थ—(असखजीवी) के० असरयाता आयुष्यवाला (नर
 निरि) के० युगलिया मनुष्य अने तिर्यच (मन्वे) के० ते सर्व
 (नियमेण) के० निवेधी (देसु जति) के० देवतामा जाय छे
 ते (नियआउय) के० पोताना युगलिक भवमा जेट आयुष्य
 होय तेना (सम) के० तुल्य आयुष्ये अथवा (हीणाउएसु) के०
 ओछा आयुष्ये (ईसागअवेसु) के० एटला आयुष्यवाला ईगान
 देवलोकसुमीना देवतामा उपजे, पण अतिक आयुष्ये नहीं. कारण
 क-युगलीया मनुष्यने उल्लुट आयुष्य रण पल्लोपमनु होयछे अने
 ते आयुष्य ईगानदेव लोक सुमी होय छे माटे ॥ २०४ ॥

अहिं विशेष समजरातु ए छे के-पल्लोपमने असरयातमे
 भागे असरयाता आयुष्यवाला युगलिया, पचिन्द्रिय तिर्यच, पवी,
 छणन्न अतर छीयवाला तिर्यच, मनुष्य युगलिया ए सर्व मरिने
 भुवनानि तथा व्यतरने रिपे उपजे, पण ज्योतसी म्मुरने रिपे
 उपे, रीं कारण क-ज्योतपीमाह पल्लोपमनी आठमो भागा
 आ- छे माटे, अने रीजा युगलिया यथायोग्यपणे पोत पोताना
 आ- रागे अथवा आछे आयुष्ये ईगान देवलोकासुमी उपजे,
 तेर्थ. । देवलोकासुमा उपजवानो नियम छे ॥

जति समुच्छिमतिरिया, भवणणेषु न जोइमार्डसु ॥
ज तेसिं उववाओ, पलियामखमआऊसु ॥ २२५ ॥

अर्थ—(समुच्छिमतिरिया) ५० समुच्छिमतियेच मरीने (भवणणेषु) क० भवनपतिने विष तथा व्यतरने त्रिं (जति) क० जाय त्रे, पण (जोइमार्डसु) के० ज्योतपी विंगेरेमा (न) के० न जाय (ज) ५० कारणक (तेसिं) के० ते समुच्छिमतियेच उत्कृष्टी (पलियासखमआऊसु) क० पलयोपमना अमन्यातमा भागना आयुष्यवाला देवतामाज (उववाओ) के० उपजे छ, पण तेरी वपार आयुष्यवाला उवजे नहीं ॥ २२५ ॥

हय अयवसाय विशेषे गतिनु तरतमपणु कह छे

पालतवे पडियद्धा, उकडरोमा तवेण गारविया ॥
वेरेण य पडियद्धा, मरिउ अमुरेसु जायति ॥२२६॥

अर्थ—(पालतवे) क० अतानतपने पिं (पडियद्धा) क० आसक्त ययेला, (उकडरोमा) के० उन्कृष्ट रोष वरनारा, (ताण गारविया) के० तपथी अहकार करनारा, (य) क० अने (वेरेण पडियद्धा) के० वैस्थी प्रतिपथ करनारा एवा जीओ (मरिउ) क० मृत्यु पामीने (अमुरसु जायति) के० अमुरकुमारमा उपजे छे ॥ २२६ ॥

रज्जुगह वीसभक्खण, जलजलणपवेम तण्हल्लुहदुहओ ॥
गिरिमिरपडणाउ मुया, सुहभावा हुंति वंतरिया ॥२२७॥

अर्थ—(रज्जुगह) ५० गले टोरडानो फासो खाई मरनारा, (वीसभक्खण) क० विष खाई मरनारा, (जलजलणपवेम) के० पाणि अथवा अग्निमा प्रोत्करी मरनारा, (तण्हल्लुहदुहओ) ५०

तो क जे (सुत्त्व) क० सुत्र तथा अर्थना (पयमवि) क० एव
 पत्ने पण (असहृतो) क० सहृद नहीं तो ते (मिच्छदिष्टीओ)
 क० मित्या दृष्टि जाणवो ॥ २२९ ॥ अहिं सूत्रनु लक्षण कह छे

मुत्त गणहररइय, तहेव पत्तेयबुद्धरइय च ॥

मुयकेवल्लिणा रइय, अभिन्नदसपुविणा रइय ॥२३०॥

अर्थ—(गगहररइय) क० सीमर्म स्वामी प्रमुख गणपरना
 रवेला आचारागात्ति, (तहेव) क० तेमज (पत्तेयबुद्धरइय)
 क० नेमिराजा विगेरे मत्तेय बुद्धना रचेण नेमिप्रज्यादिक, बली
 (सुत्तरल्लिणादय) क० चउत्त पूर्वगर श्रुतकवली शयभममूरि
 प्रमुखना रवेला त्त वमाल्लिकात्ति, अने (अभिन्नदसपुविणा
 रइय) क० मपूण द्रश पूर्वगना रचेण ग्रथा ते सर्व (मुत्त)
 क० सूत्र रुहेवाय ॥ २३० ॥

अत्थ भामइ अरिहा, मुत्त गुत्थनि गणहरा निउणा ॥

मामगस्म हियट्ठाए, तओ मुत्त पवत्तइ ॥ २३१ ॥

अर्थ—(अरिहा) क० अरिहत मधु (अत्थ) क० अर्थने
 क० ते उरथी (निउणा) क० चतुर एवा (गगहरा) क० गण
 धरो (मुत्त) क० सूत्रने (गुत्थनि) क० गुथ ते (तओ) क०
 त्थार पठी (मामगस्म हियट्ठाए) क० शामन हितार्थ (मुत्त
 पवत्तइ) क० सूत्र परत्त ॥ २३१ ॥

पयमखरपि एग, जो नपि रोएइ सुत्तनिदिट्ठं ॥

सेम रोयइ अ उहु, मिच्छदिष्टी मुणेयव्वो ॥२३२॥

अर्थ—जो क० जेने (मुत्तनिदिट्ठ) क० सूत्रमा कहट्ट

(पयमक्त्वरपि एग) क० एक पत् अथवा एक अक्षर (नरोएड)
 क० न रचे (अ) क० अने (सेस) के० ते गिवायनु बीजु (गहु
 रोयइ) के० गहु रुचे ते (मिच्छाण्टि) क० मिथ्या दृष्टि जीउ
 (मुणेयवो) के० जाणवो ॥ २३२ ॥

छउमत्थसजयाण, उववाओ उकोम सवट्ठे ॥

तेसि सट्ठाणपि य, जहन्नओ होइ सोहग्मे ॥ २३३ ॥

अर्थ—(छउमत्थसंजयाण) क० छद्मस्थसाधुओनु (उववाओ,
 क० उपजवुं (उओस) के० उत्कृष्टी (सवट्ठे) के० सवार्थ
 मिद्ध विमान मुनी होय ते अने (तेसि) के० ते साधुओनुं
 तथा (सट्ठाणपिय) क० श्रावकनुं (जहन्नओ) के० जगन्मयी
 (सोहग्मे) क० सौम्य देवलोम्ने विषे उपजवु (होइ) के०
 होय छे ॥ २३३ ॥

लतमि चउदपुविस्स, तावसाईण त्तरेसु तहा ॥

एसो उववायविहि, नियकिरियट्टियाण मव्वोवि ॥ २३४ ॥

अर्थ—(चउदपुविस्स) के० चउद पूर्वधर माधुनु (लतमि)
 के० लातरु देवओङ्ग मुनी उजवु होय (तहा) के० तेमज (ता
 वसाईण) के० तापम सन्यासी शाक्यात्तिकनु जगन्मयी (त्तरेसु)
 के० व्यतर देवलोम्ने विषे उपजवु होय, (एसो) के० आ पूर्व
 कहलो (सवोवि) के० सर्व पण (उववायविहि) के० उपजवानो
 विधि ते (नियकिरियट्टियाण) के० पोतपोतानी त्रियाने वषे
 मा, धान रहन्गानो जाणवो अने प्रज्ञापना सूत्रमा तो तापसने जग-
 न्मयी भवनपतिमा उजवु रुखु छे ॥ २३४ ॥

अणुवय महव्वएहि य, बालनवाकामनिज्जराए य ॥

देवाउय निवधइ, मम्मदिट्ठी य जेो जीओ ॥ २३५ ॥

અર્થ—(અણુવય મહવપદિ ય) કે૦ અણુવન અંચવા મહા-
ત્વને પાલનારો, (વાન્તવાકામનિજરાણ ય) કે૦ ગાલતપ તથા
અકામ નિજરાનો કરનાર, એવો (જો) કે૦ જે (સમ્મદીઠી ય)
જીવો કે૦ સમ્પદ્ દષ્ટિ જીવ છે તે દેવાડય નિચયઃ) કે૦ દેવ-
તાનુ આણુપ્ય ત્રાયે છે ॥ ૨૩૬ ॥ ઉક્તમ્ ॥

નાણસ્સ કેવલાણ, ધમ્માયરિયસ્સ સંવસાહૂણં ॥

માઈ અણ્ણવાઈ, કિલ્લિસિયભાવગ કુણ્ણ ॥ ૨૩૬ ॥

અર્થ—(નાણસ્સ) ક૦ જ્ઞાનના, (કેવલીણ) ક૦ કવલીના,
(ધમ્માયરિયસ્સ) ક૦ ધર્માચાર્યના અને (સંવસાહૂણ) કે૦
સર્વ સાધુના (અવણ્ણવાઈ) અણ્ણવાત્તને ઘોલનારો અને (માઈ)
ક૦ રુપટ કરનારો જીવ (કિલ્લિસિયભાવણ) કે૦ કિલ્લીશિર
પટલે પાપી ભાવનાને (કુણ્ણ) ક૦ કરે છે, પટલે કિલ્લિપિર દે-
વપણે ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૨૩૬ ॥

કોઝય મ્હૂરુમ્મે, પસિણાપસિણે નિમિત્તમાજીવે ॥

ઈદ્ધિરસસાયગરુઓ, અભિઓગ ભાવણ કુણ્ણ ॥ ૨૩૭ ॥

અર્થ—(કોઝયમ્હૂરુમ્મે) કે૦ કૌતુક અથવા સ્નાનાદિક
મૂનિકર્મ કરનાર, (પસિણાપસિણે) કે૦ પ્રશ્નથી નિમિત્ત કહેનાર
અથવા પ્રશ્ન વિના નિમિત્ત કહેનાર, (નિમિત્તમાજીવે) કે૦ નિમિ
ત્તિયાના કર્મથી આજીવિરા કરનાર, તેમજ (ઈદ્ધિરસસાયગરુઓ)
ક૦ ઋદ્ધિગારવ રસગારવ અને ગાતાગારવ કરનારો જીવ (અભિ-
ઓગ ભાવણ) ક૦ અભિયોગિક ભાવનાને (કુણ્ણ) કે૦ કરે છે
પટલે સેવક દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૨૩૭ ॥

હે અભિયોગિક ભાવનાનુ સ્વરૂપ કહે છે

दुविहो खलु अभिओगो, दब्बे भावे य होइ नायवो ॥
दब्बमि होइ जोगा, विज्जा मतो य भावमि ॥ २३८ ॥

अर्थ—[अभिओगो] क० अभियोग (दुविहो) के० वे मरु
रनो छे (खलु) के० निश्चै, ते (दब्बे भावे) के० द्रव्य अभि-
योग अने भाव अभियोग (नायवो) क० जाणवा योग्य [होइ]
क० होय छे. तेमा (दब्बमि) के० द्रव्य अभियोगने विषे (जोगा
होइ) के० मनादि निमित्त जोग होय छे (य) क० अने (भावमि)
के० भाव अभियोगने विषे (विज्जा मता) के० आगमादि विद्या
अने मत्रो होय छे. ॥ २३८ ॥

हो सप्रयणना विशेषणार्थी देवतानी गति विशेष होय छे,
माटे सप्रयणनु स्वरूप कह छे.

वज्जरिसहनारायं, पढम वीय च रिसहनारायं ॥

नारायमद्धनारायं—कीलिया तहय छेवट्टं ॥ २३९ ॥

एण छसघणणा, रिसहो पट्टो य कीलिया वज्जं ॥

उभओ मकडबंधो, नाराओ होइ विन्नेओ ॥ २४० ॥

अर्थ—जे शरीरना हाडकानो अति मजतुत बध ते सप्रयण
कहेवाय तेना छ भेद छे, (पढम) के० पहलो (वज्जरिसहना-
राय) के० वज्जकुरम नाराच १, (वीय) के० वीजो (रिसह-
नाराय) के० रूपम नाराच २, तीजो (नाराय) के० नाराच ३,
चोथो (अद्धनाराय) के० अद्ध नाराच ४, पाचमो (कीलिया)
के० कीलिका ५, (तहय) के० तेरह छह (उवट्ट) के० सेवार्त्त
॥ ६ ॥ २३९ ॥ (एण) के० ए पूव कहला (छ सप्रयणणा) के०

उ संययण जाणवा, तेमा (गिसहो) के० ऋषभ ते (पट्टी) के० पाटो जाणवा. (य) के० अने (कीलिया) के० खीलो ते (उज्ज) के० वज्र कडवाय तथा (उभओ मक्कडवरो) के० वच्चे वाजुए मरुट्टवर एटले हाडकाना मरुटाकारे वर (नाराओ) के० त नाराच (विन्नेओ) के० जाणवा योग्य (होइ) के० हाय छे ॥ २४० ॥

कीलिका गहिन ते गीजो ऋषभनाराच, फक्त मरुट्टवर ते गीजो नाराच, एर वाजुए मरुट्टवर अने एर वाजुए कीलिका ते अर्द्ध नाराच जेमा हाडकाना सरय एरुली खीली सरखा ते कीलिका, अने जेमा व हाडकाना उंडा परस्पर फक्त अडेला पण खीली विगरे काच न होय ते सजात अथवा उवट्टु संययण जैन शास्त्रमा कथ छे.

हय कथा जीवोने कटला संययण होय ? ते कह छे.

उ गभ निरि नराण, समुच्छिपपणिदि विगल छेवट्टं ॥
सुरनेइया एगि-दिया य मव्वे अपघयणा ॥ २४१ ॥

अर्थ—(गभनिरि नराण) क० गभज निर्यच तथा मनुष्यने (छ) के० उ संययण होय. वली (समुच्छिपपणिदि) क० समुच्छिपपचट्टि निर्यच, तथा समुच्छिपप मनुष्य अने (विगल) के० वे इन्द्रिय तेइन्द्रिय तथा चउरिन्द्रियवा पिालद्रियने एरु (छेवट्ट) के० भवाने एरुले उवट्टु संययण होय वली (सुर) के० देवता, (नेइया) के० नारकी अने (एगि-दिया) क० सर्व एकद्रिय जीवो (अपघयणा) के० संययण गहिन होय उ, कारण हाडकानी रचना ते संययण कहेवाय ते देवता नारकी तथा एकद्रियमा नथी,

તો પણ દેવનામા અસ્થિરૂપ સત્રયણ વિના જે શક્તિ છે તેને પણ ઉપચારથી સત્રયણ કહેવાય. કારણ દેવતામાં ચત્રચરથી પણ અધિક શક્તિ હોય છે, તેથી દેવતામાં વજ્રરૂપભનારાચ સંઘયણ હોય છે તેમજ અલ્પશક્તિ એકદ્રિયમા પણ હોય છે, તેથી એકદ્રિયને એવું સંત્રયણ કહેવાય પરંતુ મૂલ ભાગે તો દેવનામા સત્રયણ નથી ॥ ૨૪૧ ॥

હવે સત્રયણથી ગતિ કહે છે

છેવદ્દેણ ઉ ગમ્મઇ, ચરો જા કપ્પ કીલિયાઇસુ ॥

ચરુસુ દુદુકપ્પ વુઢી, પદમેણં જાવ સિદ્ધીવિ ॥ ૨૪૨ ॥

અર્થ—(છેવદ્દેણ) કે० છેવદ્દે સત્રયણે કરી અધ્યવસાયના વિશેષપગાથકો જીવ (ચરો જારુપ્પ) કે० શુભનપતિ વ્યતર જ્યો-તિષી અને વર્માનિકુના ચોથા દેવલોક સુધી (ઉ ગમ્મઇ) કે० જાય છે. ત્યાર પછી (કીલિયાઇસુ ચરુસુ) કે० કિલિકાદિક ચાર સઘયણને પાછલથી ગણતા ચારે સત્રયણે કરો (દુદુકપ્પવુઢી) કે० ઘે ઘે દેવલોકની ચડતી ચડતી જાય તે આ પ્રમાણે—કોલિકા સત્ર-યણવાલો જીવ પાંચમા તથા ઊઠા દેવલોક સુધી જાય, અર્દનનારાચ સત્રયણવાલો શુક્ર અને સઠસાર દેવલોક જાય નારાચ સત્રયણવાલો જીવ આનત અને પ્રાણત દેવલોક સુધી જાય. રૂપ-ભનારાચ સત્રયણવાલો જીવ આગળ અને અન્યુત દેવલોક સુધી જાય, અને (પદમેણ) કે० વજ્રરૂપભનારાચ સઘયણવાલો જીવ (જાવસિદ્ધીવિ) કે० શુભનપતિથી આરમ્ભી મોક્ષ સુધી જાય ॥૨૪૨॥

હવે શરીરની આકૃતિને સસ્થાન કહેવાય છે તે સસ્થાન છ પ્રકારના છે તેના નામ તથા લક્ષણ કહે છે

समचउरस नग्गोह, साई वामण य खुज्ज हुंडे य ॥
जीवाण छ सठाणा, सवत्थ सुलक्खण पढम ॥२४३॥
नाहोए उवरि वीय, तइयमहो पिट्ठि उयर उरवज्ज ॥
सिरगीव पाणि पाए, सुलक्खण त चउत्थ तु ॥२४४॥
विउरीयं पचमग सवत्थ अलक्खणं भवे छट्ठं ॥
गम्भयनरतिरिय छहा,सुरा मपा हुडया सेसा ॥२४५॥

अर्थ—१ (समचउरस) के० समचतुरस, २ (नग्गोह)
क० न्यग्रोधपरिमण्डल, ३ (साई) के० सादि, ४ (वामण) क०
वामन ५ (खुज्ज) क० कुज्ज, ६ (हुंडे य) के० हुडक ए (जी-
वाण) क० जीवोना (छ सठाणा) क० छ सस्थान जाणना
तेमा (सवत्थ) के० ए छ मस्थानमा (सुलक्खण पढम) क०
सारा लक्षणवाळु पहेळुं सस्थान जाणतु, पद्मासने वेसवाथी चारे
वाजुए सरखी आकृतिवाडुं होय ते पहेळु समचतुरस्र संस्थान
कहेवाय ॥ २४३ ॥

जे बडवृश्चनी पठे (नाहोए उवरि) १० नाभिनी उपर मारा
लक्षणवाळुं अने नीचे होन होय ते (वीय) क० वीजुं न्यग्रोधपरि-
मण्डल सस्थान रहेवाय (तइय) के० वीजु सादि संस्थान ते (अहो)
के० नाभिनी नीचे सारा लक्षणवाळु अने नाभिनी उपर होन लक्ष-
णवाळु जाणवु (पिट्ठि) के० पृष्ठ, (उयर) के० उदर अने
(उरवज्ज) के० छाति तेने वर्जनि वाक्कीना (सिर) के० मस्तक,
[गीव] के० ऊठ (पाणि) के० हाथ अने (पाए) के० पग
एट्या (सुलक्खण) के० सारालक्षणवाला होय, (त) के० ते
(चउत्थ) क० चोथु वामन सस्थान जाणवु ॥ २४४ ॥

(विपरीय) क० चोथा; सस्थान थकी विपरीत लक्षणवाला एटले पृष्ठ उदर हृत्प ए सारा लक्षणवाला अने मन्तर ऋड हाय पग लक्षण हीन होय ते (पचमग) क० पाचमु कुत्र सस्थान जाणवु अने सबत्थ ३० मर्ष मफार (अलक्षण) के० लक्षण रहित होय ते (छठ भग) के० छठु हुडक सस्थान जाणवु (गम्भयनगतिरिय) के० गर्भज मनुष्य अने गर्भज तिर्यच (छटा) क० उ मस्थानवाला होय उ (सुरा समा) के० देवता समचतुरस्र सस्थानवाला होय ते, अने (सेसा) के० बाकीना जीवो (हुडया) क० हुडक सस्थानवाला होय ते ॥ २४७ ॥

इह देवता चवीने ऋड गतिमा उपजे १ ते आगति ऋड ते

जति सुरा मखाउय, गम्भय पज्जत्त मणुयतिरिएसु ॥
पज्जत्तेसु य तायर, भूदगपत्तेयगणेषु ॥ २४६ ॥

अर्थ—सामान्यथी चार निमायना (सुरा) के० देवता चवीने युगलिया मनुष्य विना (मखाउय) के० सरयाता आयुष्यवाला (गम्भय) के० गर्भज अने (पज्जत्त) के० पर्याप्ता एवा (मणुयतिरिएसु) के० मनुष्य अने तिर्यचने विने तथा (पज्जत्तेसु) के० पर्याप्ता (तायर) ३० गडर एवा (भूदगपत्तेयगणेषु) के० पृथ्वीकाय अष्ठाथ अने प्रत्येक जनस्पतिमायमा (जति) क० जाय ते अर्थात् ए पाच गतिमा उपजे. वीजी एक गतिमा उपजे नहीं. ॥ २४६ ॥

तत्थवि सणंकुमार—प्पभिड एगिदिएसु नो जति ॥
आणयपमुहा चविउ, मणुएसु चैव गच्छति ॥२४७॥

मनकुमारथी आरभी सहस्रार देवलोक मुनीना देवता चवीने
 (एगि णिणमु) ५० एकेणियने विा (नो जति) ६० उपजे नही
 ग्नी आणयपमुहा) ६० जानव देवलोकथी आरभी पांच अनु-
 त्तर विमान मुनीना देवता (चविउ) ६० चवीने (मणुएसु) ६०
 सग्याता आयु यशाला पर्याप्ता मनुपमाह (नो) ६० निधे [१-
 न्छति] ६० जाय ३ ॥ २६७ ॥

हा जे देवताने जेशी रीते देवागना साथे समोग छे अने जे
 देवताने संस्था समोग नही ते ३

दो कष्य कायसेत्री दो दो दो फरिमरुवमदेहि ॥

चउरो मणेगुवरिमा, अप्पवियारा अणतमुहा ॥२४८॥

अ ३—(लोक्य जायसरी) ६० भुवनरति व्यतर ज्योतपी
 तथा सौर्य अने ईगान ए वे देवलोक पुनीना देवता अति उकृष्ट
 सामन्नाथी मनुपनी पठे विषय सुख भोगन ते उतरना (दो)
 ६० मनकुमार तथा माहेद्र देवलोकना देवता देवागनाना (फरिस)
 ६० स्तन भुज विगेर अगस्पशथी भोगसुख पामे छे ते उतरना [१]
 ६० ब्रह्म अने लानर देवलोकना देवता देवागनाना (रुव) ६० रूप
 देवीने विषय सुख पामे छे ते उतरना (दो) ६० शुक अने सह-
 स्रार देवलोकना देवता देवागनाना (महेहिं) ६० गीतहास्य त्रिला
 सादिना गच्छ साभन्वाथी सभाग मुखनी तप्ति पाम छे ते उतरना
 (चउरो) ६० जानगति चार देवलोकना देवताओ (मणेण) ६०
 मनमा देवागनाना स्मरण करवाथी तप्ति पामे छे तेथी (उवर्मा)
 ६० उतरना एटले नम ग्रैयक तथा पाच अनुत्तरना देवताओ नो
 (अप्पवियारा) ६० अन्विकारीषणाने लीपे विषय सुखथी रत्ति
 होवाथी (अणतमुहा) ६० अनन सुखवाग छे ॥ २४८ ॥

इति चैव—

जं च कामसुह लोए, जं च दिव्य महासुहं ॥

वीयरायसुहस्सेय-णतभागपि नग्धइ ॥ २४९ ॥

अर्थ—(लोए) १० लोकमा (ज कामसुह) १० जे काम सुह ठे (च) १० अने (ज) १० जे (दिव्य महासुह) १० देव सगरी महामुग ठे त मुख (वीयरायसुहस्सेय) १० वीतराग एटले राग-द्वेष रहित एरा मभुना मुखना (णतभागपि) १० अनता भागने पण (नग्धइ) १० पामता नथी अर्थात् मभुने जे सुख ठे तेना अनदमा भागनु सुख देवताने पण नथी ॥ २४९ ॥

इते देवीओनी उत्पत्तिनु स्थान कह ते

उवराओ देवीणं, कप्पटुग जा परो महस्मारो ॥

गमणागमण नत्थी, अञ्जुअपरओ सुराणपि ॥ २५० ॥

अर्थ—(देवीण) १० देवीओनु (उवराओ) १० उवजतु त (कप्पटुग जा) १० भुवनतथी आरभो ईगान देवलोक सुग ठे तथी उपरना देवलोकमा देवीओनु उवजतुं नथी परन्तु देवताना उरमेग माटे साग्म तथा ईगान देवलोकनी अपरिगृहिता देवीओ उरना देवलोकमा जाय ता (परो महस्मारो) १० उपरना सह साग्म देवलोक सुग जाय. न्याथी उरना देवलोकमा (गमणाग मण नत्थी) १० देवीओनु जतु आवतु नथी अने (अञ्जुअप. रओ सुराणपि) १० अञ्जुत देवगोत्थी उर तो देवताओनु पण जतु आवतु नथी. तेमज नव प्रीयेर तथा पाच अनुत्तर विमानवासा देवताओने नीचे आवतानु प्रयोजन नथी तीर्थकरना कल्याणिक अमर पण पोताना स्थाने ग्या उता नमस्कारात्तिक करे ३

म्नापि सोऽ सदेह धाय तो मन वर्गणाधी प्रश्न कर क्वली क्वल-
नानथी जाणी तेनो उत्तर आपे-तेने ते देवता अवभिज्ञानथी जाणे
परन्तु अहिं आगे नही ॥ २५० ॥

हो म्लिप्रिपिया देवांना म्यान कहे

तिपलिय तिसार तेरस, मारा कप्पदुग तइय लन अहो ॥
किच्चिसि न हुति उवरि, अच्चुअ परओऽभिओगाई २५१ ॥

अर्थ—देवताओमा पण अथुभ कर्मना उदयथी चडाल सरखा
म्लिप्रिपिया देवता धाय ठे. ते (कप्पदुग) के० पहेला वे देवणे
कना तलीये (तिपलिय) के० ऋण पल्योपमना आयुष्यवाला वसे
ठे तेमज (तय) के० ग्रीजा सनत्तुमारना तल्लिये [तिसार] के०
ऋण सागरोपमना आयुष्ये वसे ठे. वली (तेरस सारा) के० तेर
सागरोपमना आयुष्यवाला (लन अहो) के० लातर देवलीकनी
नीचे वसे ठे. (उवरि) के० लातर देवलोकी उपरना देवलोकीमा
(किच्चिसि) के० म्लिप्रिपिया देवता (न हुति) के० नथी
गली (अच्चुअपरओ) के० गरमा अन्युत देवलोकी उपरना
देवणेमा (अभिओगाई) के० अभियागिक तथा सामानिकादि
देवो नथी कारण ग्रंथकर तथा अनुत्तरमा वसनारा सर्वे देवो स्व-
यमर इड मरगा ठे ॥ २५१ ॥

हवे सौमं तथा इगान देवणेमा अपरिग्रहिता देवीओना
विमाननी सग्या, तथा देवीओनु आयुष्य, अने रुया विमान वासी
देवताओने कइ देवीओ भोग योग्य ठे ? ते कह ठे

अपरिग्रहदेवीण, विमाण लक्खा छ हुति सोहम्मे ॥
पलियार्इ समयाहिय, ठिइ जासिं जात्र दसपलिया ॥ २५२ ॥

ताओ मणकुमारा—नेव वद्धति पलियदसगेहि ॥

जा वभ मुक्क आणय, आरण देवाण पन्नासा ॥२५३॥

ईमाणे चउ लक्खा,साहिय पलियाइ समय अहिअ डिइ ॥

जा पनर पलिय जामि, ताओ माहिद देवाण ॥२५४॥

एण कमेण भवे, ममयाहिय पलिय दसगवुद्धीए ॥

लतसहमारपाणय, अच्चुअ देवाण पणपन्ना ॥२५५॥

अर्थ—(सोहम्मे) के० सौं र्म देवलोकने रिपे [अपरिग्गह
दवीण] के० अपरिग्रहिता देवीओना (विमाण) के० विमान ते
(छ लक्खा) के० छ लाख (हुति) के० उ तेमा जे देवीओनुं एरु
पल्योपमनुं पूर्ण आयुष्य उ ते देवीओसौं र्म देवलोकनासी
देवताने भोग योग्य जाणवी अने (जासिं) के० जे देवी
ओनु (डिइ) के० आयुष्य (पलियाई समयहिय) के० एक पल्यो-
पमथी आरथी समय समय अरिक्क वरता (जाव दसपलिया) के०
दश पल्योपमनुं आयुष्य होय ॥ २५० ॥ (ताओ) के० ते देवीओ
(सणकुमारा) के० सनत्कुमार देवताने भोग योग्य जाणवी, पण
उपरना देवताने (न) के० भोग योग्य नहीं (एवं) के० वली एज
प्रमाणे (पलियदसगेहि) के० दश पल्योपमथी एरु एरु समय
(वद्धति) के० वधारता (जा) के० जेट्ठामा वीशपल्योपमनु
आयुष्य पूर्ण थाय तेट्ला आयुष्यवाली देवीओ (वभ) के० ब्रह्म-
देव ओरुना देवताने भोग योग्य जाणवी त्यार पछी समय समय
वरारता वीशपल्योपम थाय तेट्ला आयुष्यवाली देवीओ (शुक)
के० शुक देवलोकना देवताने भोग योग्य जाणवी त्यार पछी समय
समय वरारता ज्यामुग्गिमा चालीश पल्योपम थाय तेट्ला आयुष्य

वाली देवीओ (आणय) के० आनत देवलोफना देवताने भोग योग्य
 जाणवी त्यार पछी समय समय बगरता जेट्यामा (पन्नासा)
 के० पचास पल्योपम थाय तटला आयुष्यवाली देवीओ (आग्ग
 देवाण) ५० आरण देवलोफना देवताने भोग योग्य जाणवी
 ॥ २५३ ॥ (ईसाणे) ५० ईशान देवलोफना अपरिग्रहिता देवी-
 ओना (चड लफाया) ५० चार लख विमान छे. तेमा (माहिय
 पलियाइ) ५० जे देवीओनु सागिर एर पल्योपमनु आयुष्य छे ते
 ईशान देवलोफना देवतानेज भोग योग्य जाणवी. त्यार पछी (समय
 अहिय) ५० समय समय अगिर बगरतां (जासि) ५० जे देवी
 ओनु (जा पनर पाल्य द्विड) ५० ज्या मुरी पनर पद्यापमनी
 आयुष्य स्थिति थाय, (ताओ) ५० तेटला आयुष्यवाली देवीओ
 (माहिद देवाण) ५० माहेद देवलोफना देवताओने भोग योग्य
 जाणवी ॥ २५४ ॥ (एएण फमेण) ५० ए अनुक्रमे करीने
 (समयाहियपलियन्मगजुडीए) ५० एर एर समयथी आरंभीने
 दश दश पल्योपमनी वृद्धि (भा) ५० होय जेधी पच्चीस पल्यो
 पम मुरीना आयुष्यवाली देवीओ (लत) ५० लातक देवलो
 फना देवताने भोग योग्य जाणवी पात्रीश पल्यापम मुरीना आयु-
 ष्यवाली देवीओ (सहस्सार) ५० सहस्रार देवलोफना देवताओने
 भोग योग्य जाणवी पीस्तालीश पल्यापम मुरीना आयुष्यवाली
 देवीओ (पाणय) के० प्राणत देवलोफना देवताने भोग योग्य
 जाणवी. अने (पणपन्ना) ५० पचावन पल्योपम मुरीना आयु-
 ष्यवाली देवीओ (अच्युअटेवाण) ५० अच्युत देवलोफना देव-
 ताने भोग योग्य जाणवी ॥ २५५ ॥

५१ छ लेख्यानु स्वरूप तथा देवताने केन्ली लेख्या होय ते कहउ

पथाओ परिभट्टा, उ पुरिसा अडविमज्जयारमि ॥

जवूतरुस्स हिट्ठा, पगेपरं ते विचितति ॥ २५६ ॥

अर्थ—(पथाओ) के० मार्गयी (परिभट्टा) के० भूला प डेला (उ पुरिसा) के० छ पुग्घो (अडविमज्जयारमि) के० अरण्यना मग्घे (जवूतरुस्स हिट्ठा) के० जवुवृक्षनी नीचे उभा रत्ता अने (ते) के० ते पुग्घो (परोपर) के० परस्पर (विचितति) के० विचार करवा लाग्वा ॥ २५६ ॥

निम्मूलखधसालो-गुच्छेपक्केपडियसडियाड ॥

जह एमि भावा, तह लेसाओ नायव्वा ॥ २५७ ॥

अर्थ—तेमा एरु पुरप जावना फलनी इच्छायो जावुना वृक्षने (निम्मूल) के० मूलमायी उलाही नासवानो विचार करवा लाग्यो, गीजा पुरप (खध) के० थडने तोही पाडयानी इच्छा करवा लाग्यो, गीजा पुरप (सालो) के० नानी डालने छेडी नाखवानी इच्छा करवा लाग्यो, चौथो पुरप (गुच्छे) के० काचा पाका फल लाग्ला गु छोने छेयानो विचार करवा लाग्यो, पाचमो पुरप वृक्ष उडार लागेला (पक्के) के० पाका फलेनेज तोडवानी उ छा करवा लाग्यो, अने उट्टो पुरप तो (पडिय सडियाड) के० नीच खरी पडेला फलेने लेयानी इच्छा करवा लाग्यो (जह) के० जेवी रीने (एमि) के० ए छ पुरपना (भावा) के० रपाय भायो कथा (तह) के० तेवा (लेसाओ) के० उ लेयाना भावो (नायव्वा) के० जाणवा ॥ २५७ ॥

णिद्धजिमुतवण्णाभा, गवरयरीट्ठ ममप्पभा ॥

खजण वण्ण सकामा, लेसाओ रुण्ह वण्णओ ॥ २५८ ॥

अर्थ—(णिद्धजिमुतवण्णामा) ४० म्निग्ग मेघसमान वर्ण-
वाली, (गवयरीट्टसमप्पभा) ४० भंसना शिंग अथवा अरिष्टर-
न्ना समान कातिवाली, (खजण उण्ण सकासा) ४० गाडाना
पडानी मसना वर्ण सरखी (रुण्हउण्णओ) ४० रुण्णवर्णनी पहली
(लेसाओ) ४० कृण्ण लेइया जाणवी ॥ २५८ ॥

पल्लवासोयसफासा, चामपिच्छसमप्पभा ॥

वेरुलीयरयणाभा, वण्णाओ, नीललेसाओ ॥ २५९ ॥

अर्थ—(पल्लवासोयसफासा) ४० अशोफ वृक्षना पल्लव स-
मान कातिवाली, (चामपिच्छसमप्पभा) ४० चास पत्तीना पी-
लना समान वर्णवाली, अने (वेरुलीयरयणाभा) ४० वडुर्धर-
ल्लहा समान कातिवाली वर्णयो नीललेसाओ ४० बीजी नील
लेइया जाणवी ॥ २६० ॥

अलसीकुमुमाइवण्णाभा, जारिसीकोइलतलपीच्छच्छदा ॥

पारावयगीवसमा, वण्णाओ काउलेसाओ ॥ २६० ॥

अर्थ—(अलसीकुमुमाइ उण्णाभा) ४० अलसी पुष्प विग-
रना सरखी कातिवाली, (जारिसीकोइलतलपीच्छच्छदा) ४०
जरसी अथवा कोयलना पीच्छना समान वर्णवाली वली (पारा
वयगीवसमा) ४० पारयाना कठ समान कातिवाली उण्णाओ ४०
वर्णयो (काउलेसाओ) ४० बीजी कापोत लेइया जाणवी ॥ २६० ॥

तेउलेसा भवे वण्णा, हिगुलरागसन्निभा ॥

तरुणाइच्चसमाकती, दीवसमा होइ सुअतुडा ॥ २६१ ॥

अर्थ—(हिगुलरागसन्निभा) ४० हिगलाना रग सरखी, (तरु-
णाइच्च समाकति) ४० उगना मूर्यना सरखी कातिवाली, (दीव-

समा) रे० टीया सरबी, (सुअतुडा) के० पोपटनी चाच समान
 (वण्णा) रे० वर्णथी (तेउलेसा) के० चौथी तेजो लेभ्या (भो)
 रे० श्रेष्ठ (होइ) के० होय ते ॥ २६१ ॥

हरियालमज्झरागा, हरिदायममप्पभा ॥

मणामण कुसुम ममा, वण्णाओ पहालेसाओ ॥२६२॥

अर्थ—(हरियाल मज्झरागा) रे० हस्तालना मयसग समान,
 (हरिदाय ममप्पभा) रे० हलदग्ना गग समान फानिवाली, (म
 णामण कुसुम ममा) रे० सरगवाना फुठ समान (वण्णाओ) रे०
 वर्णथी पाचमी (पहालेसाओ) रे० पहालेभ्या जाणवी ॥ २६२ ॥

सुकलेसा भवे वण्णा, मखकुदममप्पभा ॥

खीरखदुधधवला, मुत्ताहलहारस्ययममा ॥ २६३ ॥

अर्थ—(सखकुन्दममप्पभा) रे० शर अत्रा मोगगना पुष्प
 समान उज्ज्वल, (खीरखदुधधवला) रे० क्षीर समुद्रना दुग् म
 मान उज्ज्वल, तथा (मुत्ताहलहारस्ययममा) रे० मुक्ताफलना हार
 अत्रा स्य समान (वण्णा) रे० वर्णथी (सुकलेसा) के० छठी
 सुकलेभ्या (भो) रे० होय ते ॥ २६३ ॥

जह रुडुओ तुवरसो, निवरसो कडुयरोहिणीयरसो ॥

एत्तोपि अणतगुणो, रसो उ ऋण्हाए नायवो ॥२६४॥

अर्थ—(जह) रे० जेवो (रुडुओतुवरसो) के० रुडुवी तु-
 रीनो रम होय (निवरसो) रे० नीरदानो रम होय, (रुडुय-
 रोहिणी यरसो) रे० रुडुवी गलेनो रम होय, (एत्तोपि) रे०
 पनापी पण (अणतगुणो) रे० अनतगुणो (रसो) रे० रुडुवी

रस (कण्हाए) क० कृग लेश्याने (नायबो) क० जाणवो ॥२६४॥
 जह तियगडुस्स य रसो, तिक्खो जह हत्थिपीप्पलीए य ॥
 एत्तोवि य णंतगुणो, रसो उ नील्लेस्साए ॥ २६५ ॥

अर्थ—(जह) क० जेवो (तियगडुस्स) रसो क० सुउ
 पीपर अने मरीरूप त्रिगुणो (तिक्खो) क० तीखो रस होय,
 (जह) क० जेवो (हत्थिपीप्पलीए) क० गजपीपरने तीखो रस
 होय एत्तोवि) क० एथी पण (अणतगुणो) क० अनतगुणो
 (रसो) क० तीखो (नील्लेस्साए) क० नील्लेश्याने
 जाणवो ॥ २६५ ॥

जह तरुणचूरसो, कविट्ट कच्चस्स वावि जाव रसो ॥
 एतापि अणतगुणो, रसो य काओय लेसाओ ॥२६६॥

अर्थ—(जह) क० (तरुणचूरसो) क० काचा आ-
 याना फल्लो रस होय, (वावि) क० अथवा पण (कविट्ट कच्चस्स)
 क० काचा कोठ फल्लो (जाव रसो) क० जेवो रस होय, (ए-
 तापि) क० एताथी पण (अणतगुणो) क० अनतगुणो) क० अन-
 तगुणो (रसो) क० कपायलो रस (काओय) लेसाओ) क०
 कापोतलेश्याने जाणवो ॥ २६६ ॥

जह परिणयअरसो, पक्कविट्टस्स वावि जारिसओ ॥
 एत्तोवि अणतगुणो, रसोय तेऊए नायबो ॥ २६७ ॥

अर्थ—(जह) क० जेवो (परिणय अरसो) क० पाकेला
 आराना फल्लो रस होय, (वावि) क० अथवा (पक्कविट्टस्स)
 क० पाकेला क फल्लो (जारिसओ) क० जेवो रस होय

(एत्तोपि) के० एनाथी पण (अणतगुणो) क० अनंतगुणो (रसो)
के० मीष्टरस (तेऊए) के० तेजो लेश्यानां (नायवो) क०
जाणवो ॥ २६७ ॥

पम्हाए एरिमरमो, वस्वारुणि आसवाण जारिसओ ॥
महुमेरगस्सव रमो, तत्तोविय होइ णतगुणो ॥२६८ ॥

अर्थ—(पम्हाए) क० पद्मलेश्यानां (एरिमरसो) के० एवो
रस ठे, केवो ' ते कहे ठे (वस्वारुणि) क० श्रेष्ठ मदिरानो
तथा (आसवाण) क० विविध आसवानो (जारिसओ) के०
जेतां रस होय ठे वनी (महुमेरगस्सव रसो) के० मय तथा मर
यमदिरानो जेवो रस ठे, (तत्तोविय) तेनाथी पण (णत-
गुणो) के० अनंतगुणो (पद्मलेश्यानां रस होइ) के० होयछे ॥२६८॥

खज्जूर मुदीयरसो, खीररमो खडसकररमो वा ॥
एत्तोपि अणतगुणो, रमो सुक्काओ नायवो ॥ २६९ ॥

अर्थ—जेवो [खज्जूरमुदीयरसो] के० खजूर अने द्रायनो
रस होय, तेमज जेवो (खीररमो के० दुग्धो रस होय, वा के०
अथवा जेवो (खडसकररसो) के० खाट अने माकरनो रस होय,
(एत्तोपि) के० एनाथी पण (अणतगुणो) के० अनंतगुणो (रसो)
के० मीठो रस (सुक्काओ) के० शुक्कलेश्यानां (नायवो) के०
जाणवो ॥ २६९ ॥

हय लेश्यानां स्पर्श केवो होय ? ते कहे ठे

किण्हा नीला काऊ, तिन्निवि फामो य अप्पसन्थाओ ॥
गोजिण्हा, ए, णतगुणो होइ फामो य ॥२७०॥

अर्थ— सिन्हा नीला ऋतु) ऋ० कृष्णलेश्या, नीललेश्या
 अने कापोतलेश्या, (निनिवि फामोय) के० ए त्रणे ते यानो
 यण स्पश [अप्रमथ्याओ) के० माटो जाणरो जेवो (गोविध क-
 वय) के० गायत्री जिभ अने फरत, (तओ) रे० तेथी (अण-
 तगुणा) ऋ० अनतगुणो (फासो) के० ष त्रणे लेश्यानो स्पर्श
 [होइ] के० होय उ ॥ २७० ।

तेऊ पम्हा मुक्का पमत्वलेमाओ एरिमो फासो ॥

चुम्नवणीयमिरीमो, पल्लगुणो होइ तत्तोत्रि ॥ २७१ ॥

अर्थ— (तेऊ पम्हा मुक्का) रे० तेजोलेश्या, पद्मलेश्या अने
 शुक्ललेश्या, ए त्रण सारी लेश्या ठे. तनो (एरिमो फासो) रे०
 एवा साण होय ठे रेवो होय उ' ना रे० (चुम्नवणीयमो)
 रे० चुम्नामनी उनस्पति तथा मायण अने गिरीपना फुल म-
 रखा जे स्पर्श ठे (तत्तोत्रि) के० तेना गी पण ए त्रण लेश्याना
 (अणतगुणो) रे० अनतगुणो त्रेष्ठ स्पर्श (होइ) ऋ० ठे ॥ २७१ ॥

एव दयताने ऋ० ऋ० लेश्या होय ? त त्रेष्ठ गाथाधी म्ह ठे

क्रिष्णा नीला ऋतु, तेऊ पम्हा य मुक्कलेसाओ ॥

भयगण पद्मचउलेम, जोइमकृष्णदुगे तेऊ ॥ २७२ ॥

रूपतिय पम्हलेमा, लनाडमु मुक्कलेमे हुति सुरा ॥

अर्थ— (सिन्हा) के० कृष्णलेश्या, (नीला) के० नील
 लेश्या, (ऋतु) के० कापोतलेश्या, (तऊ) के० तेजोलेश्या,
 (पम्हा) के० पद्मलेश्या, य रे० अने (मुक्क) के० शुक्ललेश्या
 ए छ (लेम्माओ) ऋ० लेश्या जाणवी जीव तथा कर्मनो जेणे
 रगी सयत्र धाय ते लेश्या रवेराय ठे तना द्रव्यलेश्या अने भार

लेख्या एया चे भेद उे. आत्माने कृष्ण पीत विगेरे द्रव्यपुद्गल सयोग
ने द्रव्यलेख्या, तथा शुभाशुभ परिणाम ते भावलेख्या ए अधिकार
भागल नारकीना अपिकारमां रुहेणे. (भवणवग) क० भवनपति
तथा व्यतर देवताने (पद्म चउलेस) क० पहंगी चार एट्टे
कृष्ण नील कापोत अने तेजो ए चार लेख्या होय उे त्या परमा-
धामीने एक कृष्णलेख्या होय उे, अने (जोदमकृष्णदुगे) क०
ज्योतपो तथा पहला ने देवलोकने त्रिप (त्रैलोक्य) क० तेजोलेख्या
होय उे ॥ २७२ ॥ ते उरना (रूपतिय) क० मनन्कुमार मा-
हद्र अने ब्रह्म ए त्रण देवलोकने त्रिपे (पद्म लेसा) क० एक पद्म-
लेख्या होय उे तथा (उतासु) क० लानक देवलोकथी आरभी
उरना सर्व जोरने त्रि (मुग) क० देवता (सुवलेस) क०
शुभलेख्यायाता (हुति) क० होय उे

भवताति व्यतर अने ज्योतपो देवोना शरीरनो वर्ण प्रथम
देवोना अपिकारमा कथा उे अहि वेमानि देवोना शरीरनो वर्ण
अर्द्धी गाथायी कहे उे

रुणगाम पउमकेसर उन्ना दुसुतिमु उरि धरला ॥२७३॥

अर्थ—सी र्म अने ईशान ए (दुसु) क० देवलोकमा' देव-
ताना शरीर (रुणगाम) क० गता सुवर्ण समान र्णतिवाला जा-
णवा. तथा मनन्कुमार माहेंद्र अने ब्रह्म ए (त्रिमु) क० त्रण देव
लोकना देवताना शरीर (पउमकेसर उन्ना) क० कमलना फेसणा
जेश वर्णवाला जाणवा अने (उरि) क० ते उरना सर्व
देवलोकना देवताना शरीर (धरला) क० उज्वल वर्णवाला
जाणवा ॥ २७३ ॥

हउ देवताना

तथा श्वासोश्वाभनु स्वरुण रुडे उे.

दमवाससहस्साइ जहन्नमाउ धरति जे देवा ॥

तेमि चउत्थाहारो, सत्तहि योवेहिं ऊमासो ॥ २७४ ॥

अर्थ—भवनपति तथा व्यतर देवोमा (जे देवा) के० जे दवता (दसवाससहस्साइ) के० दश हजार वर्षनु (जहन्नमाउ) के० ज्ञान्य आयुष्य (रति) के० धारण कर ते (तेमि) के० ते देवताने (चउत्थाहारो) के० चौथ पडी एटले एक अठोरात्रीने आतर आहारनी इच्छा होय अने ते इच्छा मनोहर पुद्गलोयी पूर्ण कर तथा तेमने (सत्तहिं) थोरहिं) के० सात स्तोक करीने (ऊमासो) के० एक श्वासाश्वास होय. ॥ २७४ ॥

इन पूर्व कहला स्तोत्रनु प्रमाण कह ते

आहिवाहिनिमुक्कस्म, नीसाम्स्सास एगगो ॥

पाणु सत्त इमो थोवो, सोनि सत्तगुणो लवो ॥२७५॥

अर्थ—(आहि) के० आधि ते मननी पीडा अने (वाहि) के० व्याधि ते गरीरनी पीडा ते वने पीडाथी (त्रिमुक्कस्म) के० मुक्त थयेला एवा पुरुषनो (एगगो) के० एक एवो (नीसाम्स्सास) के० श्वासोश्वास त (पाणु) के० एक प्राण कहीये अने (सत्त इमो) के० एवा मात्र प्राणे (थोवो) के० एक स्तोक कहीये (सोनि सत्तगुणो) के० तेवा सात स्तोक (उयो) के० एक म्त्र थाय ॥ २७५ ॥

हट्टस्स अणवगल्लस्स, निरुवकट्टस्स जतुणो ॥

एग उसासनिस्सासे, एमो पाणुत्ति बुच्चइ ॥ २७६ ॥

अर्थ—(हट्टस्स) के० हर्षवत, [अणवगल्लस्स] के० उद्देग

रहित अने (निरवकट्टम्स) के० राग रमित एवा (जतुणो) क०
प्राणीनो (एग उसासनिसासे) के० एफ श्वासोश्वास (एसो)
के० ए (पाणुत्ति बुच्चइ) कहराय छे ॥ २७६ ॥

एगा कोडि सतसट्टी, लक्खा सतहत्तरी सहस्सा य ॥
दोय मया मोलहिया, आवलिया इगमुहुत्तेण ॥२७७॥

अर्थ—(एग कोडी) के० एक क्रोड, (सतसट्टी लक्खा)
के० सट्टसड लाख (सतहत्तरी सहस्साय) के० सत्योतेर हजार,
(दोय मया) के० अने (मोलहिया) के० शोल अत्रिक
एट्टी (आवलिया) क० आवलिका (इगमुहुत्तेण) के० एक-
मुहूर्तमा थाय छे ॥ २७७ ॥

लवमत्तहत्तरीए, होइ मुहुत्तो इममि ऊमामा ॥
सगतीसमयतिहुत्तर, तीसगुणा ते अहोरत्ते ॥ २७८ ॥

अर्थ—सो पचोतेरमी गाथामा ओगणपचास श्वासीश्वासे
एक लव कद्धो छे तेवा (लवमत्तहत्तरीए) के० सत्योतेर लवे (मु-
हुत्तो होइ) के० एक मुहुत्त थाय छे अने (इममि) के० एक
मुहूर्तमा [सगतीसमय तिहुत्तर] क० माडतीस सो अमे तहोतेर
(ऊसासा) के० श्वासोश्वास थाय. हरे तीस मुहूर्त अहोरात्री
थाय छे माटे साडतीस सो अने तहोतेरने (तीसगुणा) के० तीस-
गुणा करीये त्यारे (अहोरत्ते) क० एक अहोरात्रामा (ते) क०
ते श्वासोश्वास केटला थाय ! तो क- ॥ २७८ ॥

एग च समयहस्स, ऊमासाण तेर सहस्सा य ॥
नउयमएण अहिया, दिवसनिसि हुति विन्नेया ॥२७९॥

अर्थ—(एगं मयसहस्रम्) के० एक लाख (तेरमहसा) के०
 तर हजार (य) के० अने (नउयमण्ण आददा) के० एक
 सौ नेपु अधिक्क एटला (उमासाण) के० धासोधासनी मग्गा
 (त्तिमनिमि) के० रात्रि अने त्तिम मग्गीने (हुति) के० थाय
 छे, एम (विन्नेया) के० जाणवु ॥ २७० ॥

मासेवि य ऊमामा, लम्मा तितीम महम पगनउर्डे ॥
 मत्तमयाइ जाणह, कहियाइ पुवसूरीहि ॥ २८० ॥

अर्थ—(य) के० ग्गी (मासेवि) के० एक मामने विप
 (उमासा) के० ते धासोधास (लम्मानिचीस) के० तेरीश लाख
 (महमपणनउर्डे) के० पचाणु हजार, अने (मत्त मयाट) के०
 मात सौ थाय एम (पुवसूरीहि) के० पूर्यना आचार्योए (कहि
 याट) के० नु उे । त (जाणह) के० जाणवु ॥ २८० ॥

चत्तारी य कोडिओ, लम्खा मत्तेय हुति नायव्वा ॥
 अडयालीम महस्सा, चारिमया एग वरिसेण ॥ २८१ ॥

अर्थ—(य के० ग्गी (चत्तारी कोडिओ) के० चार वगोड
 (लम्खा मत्तेय) के० मात लाख (अडयालीस सहस्सा) के०
 अटतालीस हजार अने (चारिमया) के० चार सौ उपर एटला
 धासोधास (एग वरिसेण) के० एक उप (हुति) के० थाय छे
 एम (नायव्वा) के० जाणवु ॥ २८१ ॥

चत्तारी कोडिसया कोडीओ मत्त लम्ख अडयाला ॥
 चत्तालीस महस्सा, गाममए हुंति नायव्वा ॥ २८२ ॥

अर्थ—(चत्तारी कोडि सया) के० चार सौ कोड, (को

दीश्रो सत्त) के० सात घोड, (लखव अट्याला) के० अड
नालीस लाख, (चतालीस सहस्त्रा) के० चालीस हजार एटला
श्वामोश्वास (वामसए) के० सो वर्षे हुति के० थाय डे ते (ना
यवा) के० जाणवा ॥ २८२ ॥

लक्ष्म तेर महस्मा, नउयमयं अयरसखयादेवे ॥

परखेहि ऊमासो, वाममहस्सेहिं आहारो ॥ २८३ ॥

अर्थ—मनुष्यने एर अहोरात्रिमा (लख) के० एक लोख
(तर सहस्त्रा) के० तेर हजार अने (नउयमय) के० एक सौ
नेवु, एटला श्वामोश्वास हाय, परतु (देरे) ए० देवताने त्रिप
(अयरसखया के० सागरोपमनी सग्याये करीने एटले जे देवताने
जेन्ना सागरोपमनु आयुष्य होय ते देवताने तेटला (परखेहिं) ए०
पक्षवडे करीने (ऊमासो) ए० श्वासोश्वास होय ३ अने (वाम-
सहस्त्रेहिं) के० तेटला हजार वर्षे (आहारो) के० आहार होय
डे. दृष्टात जेम सर्वार्थसिद्धिना देवताने तेत्रीश सागरोपमनु आयुष्य
डे त्तो तेमने तेत्रीश पखवाढीये एर श्वासोश्वास थाय अने तेत्रीश
हजार वर्षे आहारनी इच्छा थाय डे ॥ २८३ ॥

- जे देवतानु दश हजार वर्षेथी उपर अने एक सागरोपमथी
माइक ओरु आयुष्य होय ते देवताना आहार अने श्वासोश्वास
मात्मान कह छे

दमवाम सहस्सुपरि, ममयाई जावमागर ऊण ॥

दिवम मुहुत्तपहुत्ता, आहारूमाम सेमाण ॥ २८४ ॥

अर्थ—जे देवतानु (दसवाम सहस्सुपरि) के० दश हजार
वर्षे उपरात (ममयाई) के० एक ममयथी यशरता (जावमागर

उग) के० यावत् एरु सागरोपमा कार्म ओलु आयुष्य होय ते
 देयताने (त्रिबस मुहूर्त्तपहुत्ता) के० त्रिबस पृथक्त्वे अने मुहूर्त्तपृथ-
 क्त (आहारसाम) के० आहार अने श्वासोश्वास होय छे भा
 ग्य ए छे के-दश हजार वर्षयो उपरान एरु समयादिकनी वृद्धिये
 अनुक्रमे त्रिबस पृथक्त्वे आहार अने मुहूर्त्त पृथक्त्वे उश्वास वधारना
 जवु ते न्यासुया धारवु के-ज्यासुयी पूर्ण सागरोपमायु मत्ये पक्षयी
 उश्वास अने एरु हजार वर्षयो आहार थाय. (मैसाण) के० बीजा
 देयतानु पण एज प्रमाणे जाणवु ॥ २८४ ॥

हने आहारना त्रण भेत् कहे छे

सरिरेणोयाहारो, तयाय फासेण लोमआहारो ॥

पक्खेवाहारो पुण, कावलिओ होइ नायव्वो ॥२८५॥

अर्थ—(सरिरेण) के० फक्त शरीरयी जे आहार थाय ते
 ओयाहारो के० ओजाहार कहवाय जोरु शरीर तो पाच जातना
 छे तोपण जीव तेजस अने र्माण शरीरे करी उत्पत्ति प्रदेशे आ
 बीने पूर्वना शरीरने त्यजी दे. विग्रह अथवा अविग्रह गतिवालो
 जीव प्रथम समय औत्तरिक शरीर योग्य पुद्गलाहार करे अने बीजा
 समययी आरभी कामण साथे ज्यासुयी पूर्ण नीपजे त्या औदा-
 रिक भिन्न आहार करे ते सब ओजसू फेता तेजसू शरीर तेगे करी
 आहार करे ते प्रथम ओजाहार कहवाय (तयायफासेण) के०
 त्वचा एटले चामडी द्वारा मर्शेद्रिये करीने करातो आहार जेमरु
 शरीरे तेल चीपडवाय चीमन्न थाय, शरीरे पाणी छाटवायी तुपा
 गाति थाय ते (लोम आहारो) के० लोमाहार कहवाय (पुण)के०
 प्ली (पक्खेवाहारो) के० प्रक्षेवाहार ते (कावलिओ होइ)के०को-
 लोया मु चर्मा नायवा रुज रुवलाहार (नायव्वो)के० जाणवो ॥२८५॥

तेज वात आ नीचेनी गाथायी रह छे

जोएणकम्मएणं, आहारेई अणंतरं जीवो ॥

तेण पर मीसेण, जाव सरीरस्स निप्पत्ति ॥ २८६ ॥

अर्य जीव (कम्मएण जोएण) के० कार्मण काययोग वड
(अणतर) के० प्रथम समये औदारिक शरीर योग्य पुद्गले
(आहारई) के० आहर (अणतर) क० त्पार पछी बीजे समये
(तेण पर मीसेण) क० औदारिकनी साथे मिथ्र पटले औदा
रिक् मिथ्रनो आहार करे, ते (जावसरीरस्स निप्पत्ति) के० ज्या
सुवीमा शरीरनी पूर्ण प्राप्ती थाय त्या सुवी औदारिकमिथ्र आ-
हार करे ॥ २८६ ॥

इये ते त्रणे आहार कइ कइ अरस्थामां हाय ते ऋ ठे

ओयाहारा सव्वे, अपजत्त पजत्त लोमआहारो ॥

सुरनिरय इगिदि विणा, सेस भवत्था सपक्खेवा ॥ २८७ ॥

अर्थ—(सव्व अपजत्त) के० सर्वे एकेंद्रियधी आरभी पचें-
द्रिय मृधीना अपर्याप्ता जीवो (ओयाहारा) के० ओजाहारी
जाणवा अने (पजत्त) क० पर्याप्ता जीवोने (लोमआहारो)
के० लोम आहार होय छे गली (सुरनिरयइगिदि विणा) के०
देवता नारकी अने एकेंद्रि ए त्रण विना (सेस) क० रासीना
(भवत्था) के० वेईद्रि तेंद्रि चउरेंद्रि पचेंद्रि निर्येच अने मनुष्य ए
सर्व जीवो (सपक्खेवा) के० कवगहारी पण जाणवा ॥ २८७ ॥

सच्चित्ताचित्तोभय—रुवो आहार मव्पतिरियाण ॥

मव्वनराण च तहा सुरनेइयाण अचित्तो ॥ २८८ ॥

अर्थ—(सव्वतिरियाण) के० सर्वे निर्येचने (सच्चित्ताचित्तो-

मयह्वो) क० सचित्त अचित्त अने सचित्ताचिन एटले मित्र
 एम व्रण प्रफारनो (आहार) के० आहार हाय ते. (तदा) के०
 तेमज (सधनराण) क० सर्व मनुष्योने पण व्रण प्रफारनो आहार
 होय छे (च) के० अने (सुरनेरइयाण) के० देवता तथा नार-
 कीने (अचित्तो) के० अचित्त आहार होय छे. ॥ २८८ ॥

आभोगाणाभोगा, सव्वेसिं होइ लोमआहारो ॥

निरयाण अमणुन्नो, परिणमइ मुराण समणुन्नो ॥२८९॥

अर्थ-जेम वर्षाकालमा शीतल पुद्गलनो स्पर्श थवाथी उहुमून
 प्रसर, तेम सर्व जीवोने अर्यासावस्थामा विा अजाणरणे आहार
 परिणमे, परतु पर्यासावस्थाये (सव्वेसिं) क० सर्व जीवोने कोइ
 वखते (लोमआहारो) के० लोमाहार (आभोग) के० जाणता
 अने कोइ वखते (अणाभोग) क० अजाणता (होइ) के० होय
 छे तेमा एकेंद्रियने तथा समुन्दिम मनुष्यने मनरहितपणाने लीधे
 सर्वथा अजाणताज आहार परिणमे छे बली (निरयाण) के० नार-
 कीने अशुभकर्मना उदयथी (अमणुन्नो) क० अमनोज्ञ एटले मनने
 सारो न लागे तेवो आहार (परिणमइ) क० परिणमे छे अने
 (मुराण) के० देवताओने शुभकर्मोदयथी (समणुन्नो) क० मनोज्ञ
 एटले मनने सारो लागे तदा आहार परिणमे छे ॥ २८९ ॥

इहे नागकी निर्यच तथा मनुष्यने आहारनु काल मान एटल
 अतर कह छे

तह विगलनारयाणं, अतमुहुत्तो म होइ उक्कोसो ॥

पचिंदितिरिनराण, माहापिय छट्ट अट्टमओ ॥ २९० ॥

अर्थ-(तह) के० तेमज (विगल) क० वेइद्रि तइद्रिअन चउ-

રદ્ધિ તથા (નારયાણ) કે० નાર્મી પનુ અતર જીવોને એક વાર આદાર લીયા પછી (ઉકોમો (કે०) ઉત્કૃષ્ટી (અતમુહુત્તો) કે० એક અતમુહુત્ત ગયા પછી (સ) કે० આદારનો ઇચ્છા (હાડ) ૨૦ હાય છે પૃથ્વીમાપાદિ પચ્ચેન્દ્રિય જીવોને તો આદારની ઇચ્છા નિરતર સત્તા રહ છે. બલી (પચ્ચિદિતિરિ) કે० પચ્ચેન્દ્રિય તિર્યચને (સાદારિઓ) કે० આભાવિષ્ પટલે રોગાત્પિના કારણ વિના ઉત્કૃષ્ટી (છટ્ટ) કે० એ અદોરાત્રિને અતર આદારની ઇચ્છા થાય અને (નરાણ) કે० મનુષ્યને ઉત્કૃષ્ટી (અદ્વમઆ) કે० વ્રણ અદોરાત્રિને આતરે આદારની ઇચ્છા થાય આ આદારનુ અતર દેવ-કુર ઉત્કૃષ્ટી ભરત અને પરતમા મૂપમ મૂમમાકાલે વ્રણ પલ્યોપ-મના આપુષ્યવાલા તિર્યચ અને મનુષ્ય આશ્રી જાણવું. ॥ ૨૯૦ ॥

इये आहारम् तथा अनाहारम् जीवो क्या ? ते कह्छे

विग्रहगद्मावन्ना, केवलिणो समुह्या अजोगी य ॥

मिद्धा य अणाहारा, सेसा आहारगा जीवा ॥ २९१ ॥

अर्थ—ने जीवो समश्रेणीमृक्तीने विन्दिशाय उत्पन्न थाय ते (विग्रहगद्मावन्ना) के० विग्रहगतिने पामेला जीवो चार समय सुयी, अनाहारी होय आठ समय प्रमाण केवली समुद्घात छे तेमा श्रीजे चौथे अने पाचमे समय स्वल कार्मण काय-योगी होय तेवा (केवलिणो समुह्या) के० केवल समुद्घात करता केवली भगवतो व्रण समय सुयी, तेमज (अजोगी य) के० शीलेशी करण करता अयोगी नामना चौत्तमे गुण टाणे रहेला जीवो अतर मुहूर्त्त सुयी, (य) के० अने (मिद्धा) के० आठ कर्मनो क्षय करी सिद्ध थरेला जीवो अनन्त काल सुयी (अणाहारा) के० अनाहारक जाणया अने (सेसा) के० ते विना शीजा (जीवा)

क० जीवो (आहारगा) के० आहारक जाणवा ॥ २९१ ॥

हवे देवताना स्वरूपनु वर्णन करे छे

केसट्टि मम नह रोम-रुहिर वस चम्म मुत्त पुरिसेहि ॥

रहिया निम्मलदेहा, सुगधनिस्सास गयलेवा ॥२९२॥

अर्थ—सब देवता पूर्व भवमा करला शुभकर्मना उदयथी (केस) क० केश, (अट्टि) क० हाडका, (मस) क० मास, (नह) क० नख, (रोम) क० रुवाडा, (रुहिर) के० रगिर, (वस) क० चरबी, (चम्म) के० चामडी, (मुत्त) के० मुत्र अने (पुरिसेहि) क० मिष्टा एटली वस्तुये करीने (रहिया) क० रहित तथा (निम्मलदेहा) क० निर्मल शरीरवाला, (सुगध निस्सास) के० कपूर तथा रुस्तुरीना समान श्वासवाला अने (गयलेवा) के० रज परसेवात्किना लेपरहित होय छे ॥ २९२ ॥

अत मुहुत्तेण चिय, पज्जत्ता तरुणपुरिससकामा ॥

सव्वगभूसण धरा, अजरा निरुया समा देवा ॥२९३॥

अर्थ—वली उत्पन्न थया पत्नी (अतमुहुत्तेण) के० एक अंतर मुहुत्तमा (चिय) के० निधे (पज्जता) क० पूर्ण पर्याप्ति वाला थइने (तरुणपुरिससकामा) क० युवान पुत्प सरखा, (सव्वग भूसणधरा) क० सर्वांगे आभूषणने धारण करनारा, (अजरा) के० नित्य युवावस्थावाला, (निरुया) क० रोगरहित, अने (समा) के० समचतुरम्र सम्यान वाला (देवा) के० देवता छे, श्रीजीवाभिगममूत्रना अभिमायथी कोइए एम कह छे ए-देवता आभरण तथा वस्त्र रहित छे, परंतु ते उत्पत्ति समयेज जाणवा कारण उत्पत्ति समये उत्पन्न थया पत्नी अभिपक सभाये स्नान

करे, अल्कार सभाये अल्कार पहेर, व्यवसाय सभाय पुस्तक
 रांची धार्मिक उषरण लहे, पछी मृगया सभाये सिद्धायतनने विषे
 जिनप्रतिमाने पूजे छे, माटे देवता उत्पत्तिसमयज वस्त्राभूषण रहित
 होय छे ॥ २०३ ॥

अणिमिसनयणा मण-कज्ज साहणा पुप्फदाम
 अमिलाणा ॥

चउरगुलेण भूमि, न छिवंति सुरा जिणा विंति ॥२९४॥

अर्थ—(अणिमिसनयणा) के० देवशक्तिना कारणे अनिमेप
 नेत्रवाला, (मणकज्जसाहणा) के० मनयी सर्व कार्यने करनारा
 (पुप्फदामअमिलाणा) के० कठमा प्रफुल्लित पुष्पमाला जेमनी
 करमाय नदि एया देवता कोइ कारणे मनुष्य लोभमा आव्या
 उता (चउरगुलेण) के० चार अगुलवडे (भूमि) के० पृथ्वीने
 (न छिवति) के० स्पर्श करता नयी, अर्थात् पृथ्वीयो चार
 आगुल उचा उभा रह छे एम (जिणा विंति) के० जिनेश्वर
 रह छे ॥ २०४ ॥

हने देवता मनुष्यलोकमा ज्या कारणे आये छे कहे छे

पंचसु जिणकल्लाणेषु, चेव महरिसितवाणुभावाओ ॥

जम्मतरनेहेण य, आगच्छति सुरा इहय ॥ २९५ ॥

अर्थ—(पंचसु जिणकल्लाणेषु) के० तीर्थकरना जन्मादि
 पाच कल्याणरुने विष, तथा (महारीमितवाणुभावाओ) के०
 महोटा ऋषिभोना तपना प्रभाययी, (य) के० बली (जम्मतर
 नेहेण) के० जन्मातरना स्नेह करीने, (जेम स्नेहयी शालिभद्रना

पिता अथवा रीषथी सगम देवता आव्यो हतो तेम) एवा कार-
णथी (सुरा) के० देवता (इहय) के० अहिया (आगच्छति)
के० आने छे ॥ २०५ ॥

देवता कारण विना मनुष्यलोकमा केम न आन ? ते कह उे
मक्तदिव्वपेमा, विसयपसत्ता समत्तकत्तव्वा ॥

अणहाणमणुयकज्जा, नरभवमसुह न इति सुरा ॥ २०६ ॥

अर्थ—उत्पन्न थया पछी तुरत देवागनानो जेमना हृदयमा
(सकत दिव्व पमा) के० दिव्यमम मसरी रहलो छे एवा, तथा
(विसयपसत्ता) के० देवागनानी साथे स्पर्श गीतात्तिक विषयमा
आसक्त थयला, बली (समत्तकत्तव्वा) के० जेमना स्नान वनवि-
हार नाटक बिलोकन विगेर दवकार्य पूरा थया नथी एवा, अने
(अणहीणमणुयकज्जा) के० देवताने मनुष्याग्नि काइ कार्य नथी
एवा कारणने लीये (सुरा) के० देवता (असुह) के० दुर्गमय
एवा (नरभव) के० मनुष्यलोकने विषे (न इति) के० आवता
नथी ॥ २०६ ॥

चत्तारि पच जोयण, सयाइ गधो य मणुयलोगस्स ॥

उद्ध वच्चइ जेण, न हु देवा तेण आवति ॥ २०७ ॥

अर्थ—जेण के० जेकारणमाटे मणुयलोगस्स के० मनुष्यलोक
सगरी मृतशरीर तथा मूत्र पुगिस विगेरेनो (गयो य) के० दुर्गम
(चत्तारि पच जोयण सयाइ) के० चारसो पाचसो योजन
(उद्ध वच्चइ) के० उच्च जाय उे (तेण) के० तेकारणमाटे (द्वा)
के० देवता (हु) के० नित्रे आ मनुष्य लोकमा (न आवति)
के० आवता नथी ॥ २०७ ॥

४० सानमी नरकृष्णी सुमी देखे (३) ४० ग्ली (अणुत्तर
 सुरा) ४० पाच अनुत्तर निरासी देवताओं (त्रिचूणलोगनालि)
 ४० काईरु ऊणी पचांमिकायरु चउदराजममाण लोरुनालने
 देखे अने उर्चे पोताना विमाननी भ्वजा सुमी देखे (तु) ४०
 वली (तिरिय) ४० तिर्छु (असखनीपुटाहि) ४० असरयाता
 द्वीप समुद्र सुमी देखे ॥ २०० ॥

बहुययर उवरिमगा, उह म विमाण चूलियघयाड ॥
 ऊणद्धसागरे सख-जोयणा तप्परममखा ॥ ३०० ॥

अर्थ—(उवरिमगा) ४० उपर उपरना देवलोरुना देवता
 तिर्छु (बहुययर) ४० असरयाता असरयाता भेदेरुरी अगिडु
 अपिकु देखे, अने (उह) ४० उचु (सविमाण चूलियघयाड)
 ४० पोताना विमाननी चृष्टिनी भ्वजा सुमी देखे अथवा
 (ऊणद्धसागरे) ४० अर्द्धसागरोपमधी ओछा उत्कृष्टा आयुष्य-
 वाला देवता (सख जोयणा) ४० तिर्छु सग्याता योजन सुमी
 देखे अने (तप्पर) ४० अर्द्ध सागरोपमधी अपिकु आयुष्यवाला
 देवता तिर्छु (असमखा) ४० असरयाता योजन सुमी देखे ॥ २०० ॥

पणवीम जोयण लहु, नारय भण वग जोइ कप्पाण ॥
 गेविज्जणुत्तराण य, जहमख ओहि आगारा ॥ ३०१ ॥

अर्थ—शहजार र्पना आयुष्यवाला भुवनपति अने व्यतर
 देवता (लहु) ४० जयन्यधी (पणवीस जोयण) ४० पचीस
 योजन सुमी देखे अहि तात्पर्य ए छे रे—इशे भुवनपति जयन्यधी
 तो पचीस योजन देखे अने उत्कृष्टधी अमुर कुमार निरायना देवता
 असरयाता द्वीपसमुद्र देखे तथा नर निरायना देवता सग्याता

योजनना अवधि क्षेत्रगाला होवाची सग्याता छीपसमुद्र सुधी देखे
ज्योतषी देवता जग्न्य अने उत्कृष्ट सरयाता योजनना अवधि क्षेत्र
चाला होवाची सरयाता छीपसमुद्र देवे, व्यतरदेवता जत्र यधी
पचीस योजन देखे अने उत्कृष्टयी सरयाता योजनना अवधि क्षेत्र
चाला होवाची सरयाता छीपसमुद्र देखे

हे गायाना पाठला वण पत्नीची नारकी देवता तिर्थेच अने
मनुष्यना अवधिज्ञाननु सस्थान म्ह छे

१ (नारय) के० नारकी, २ (भवण) म्ह० भवनपति, ३
(वण) म्ह० व्यतर, ४ (जोड) के० ज्योतषी, ५ (रूपाण)
के० चार देवलोक, ६ (गेविज्ज) म्ह० नवग्रहेयम्, ७ (अणुत्तगणय)
म्० पाच अनुत्तर ए सातना (जडमस) म्ह० यथासरयाये करीने
(ओढि आगारा) के० अवधिज्ञानना आकार एत्ले सस्थान
म्ह छे ॥ ३०१ ॥

तप्पागारे पल्लग, पडहग झल्लरि मुहग पुष्फ जवे ॥
तिरियमणुएसु ओही, नाणाविह मड्डिओ भणिओ ॥३०२॥

अर्थ—नारकीनु अवधिज्ञान (तप्पागार) म्ह० पाणी उर
नग्वाना त्रापाने आकारे, भुवनपतिनु अवधिज्ञान (पल्लग) म्ह०
पालाने आकार, व्यतरनु अवधिज्ञान (पडहग) म्ह० हालने
आकार, ज्योतषीनु अवधिज्ञान (झल्लरि) म्ह० झल्लरीने आकार,
चार देवलोकना देवतानु अवधिज्ञान (मुहग) म्ह० मृगने आकार,
नवग्रहेयकना देवतानु अवधिज्ञान (पुष्फ) म्ह० पुष्पयी भरेली
चगेरीना आकार, अने पाच अनुत्तर रिमानरामी देवानु अवधिज्ञान
(जवे) म्ह० कुमारीकन्याना गलकचुराने आकार होय उ. वली

(तिरियमणुसुए) क० तिर्यच अने मनुष्यने विषे (ओही) के० अव-
धिमान (नाणाविह सट्टिओ) क० नानाप्रकारना सस्थानमाळ
(भणिओ) क० कधु ठे. ॥ ३०० ॥

हने उपर कहेला सस्थानोनु स्वरुन न्ह ते

तप्पेण समागारो, तप्पागारो, स चाइयतमसो ॥

उद्धाययओ पल्लो, उवरि रुदोहसखित्तो ॥ ३०३ ॥

अर्थ—(तप्पण समागारो) क० वहाणने आकार जे अ-
विज्ञान ते (तप्पागारो) क० तापामार अवविज्ञान कह्याय (स)
क० ते अवविज्ञान (चाइयतमसो) क० नारमीनु छे० (उद्धाययओ)
क० उरु लमाइवाळो (उवरि स्ने) के० उपर विस्तार वालो
अने अहमसित्तो क० नीचे साकडो एवो (पल्लो) के० पल्प
होय ठे. ॥ ३०३ ॥

सव्वायओ समोविय, पडहो हिट्टोवरि पइवासो ॥

चम्मावणद्ध विच्छन्न, वलयरूवा उ झल्लरिया ॥३०४॥

अर्थ—(सव्वायओ समाविय) क० मरु राजुएयी सरखो
जा पण (हिट्टोवरि पइवासो) के० नीचे अने उपर थालीने
आकारे पाधरो, वली (चम्मावणद्ध) क० चामडाथी दाखेलो एवो
(पडहो) क० पडह होय ठे (उ) के० वली (वलयरूवा) क० गोल
बलयने आकारे (झल्लरिया) के० झालर होय छे ॥ ३०४ ॥

उद्धायओ मुयगो, हिट्टो रुदो तहोवरि तणुओ ॥

पुण्फमिहाणली रहिया, चगेरी पुण्फचगेरी ॥ ३०५ ॥

अर्थ—(उद्धायओ) के० उची आकृतिराओ, (हिट्टोरुदो)

के० नीचे विस्तारवालो, (तद्दोरि तणुओ) ५० तैमज उपर साकडो एवो (मृयगो) के० मृदग होय छे. (पुष्कसिहावली रटिया)के०पुष्प समूहथी रचेली (चगेरी) के० एटले नीचेनी पडगी सहित छावडी ते (पुष्कचगेरी)के० पुष्पचगेरी कहेवाय छे ॥३०५॥

जवनालउत्ति भन्नइ, उप्भोसए कंचुओ कुमारीए ॥

एए अवद्धाकारा, देवा जाणति जिणवुच्चा ॥ ३०६ ॥

अर्थ—(कुमारीए) के० कुमारिकाना (उप्भोसए) के० उची करेलो वे घाहुवाला (कंचुओ) ५० कंचुवाने (जवनालउत्ति भन्नइ) के० जवनाल एम कहेवाय छे (एए अवद्धाकारा) के० ए अवधिज्ञानना आकारने (देवा) के० देवता (जाणति) क० जाणे छे अने ए अवधिज्ञानना आकारो (जिणवुच्चा) क० जिनेश्वर कथा छे ॥ ३०६ ॥

एव नारकी देवता मनुष्य अने तिर्यंच ए चारमा कोने कड दिशाए अवधिज्ञान प्रसार होय ? ते कहे छे

उद्ध भवणवणाण, बहुगो वैमाणियाण हो ओही ॥

नारय जोइस तिरिय, नरतिरियाणं अणेगविहो ॥३०७॥

अर्थ—(भवणवणाण) क० भुवनपति तथा व्यतर देवताओंने अवधिज्ञान (उ') के० उचु (बहुगो) के० प्रणु होय छे. तिरुँ तथा नीचु थोडु होय छे तैमज (वमाणियाण) के० वैमानिक देवताने (ओही) के० अवधिज्ञान (अहो) के० नीचु प्रणु होय छे उचु तथा तिरुँ थोडु होय छे वली (नारय जोइस) के० नारकी अने ज्योतपीने अवधिज्ञान (तिरिय) के० तिरुँ प्रणु होय छे उचु नचु थोडु होय छे तथा (नरतिरियाण) क० मनुष्य अने तिर्यंचने

(अणेगविहो) क० अनेक प्रकारनु एतले कोडेने उचु गगार कोडेने नीचु वगार अने कोडेने तिछु गगार एम विचित्र प्रकारेहोयओ ॥३०७॥

हा देवतानु द्वार पूर्ण करी नारकीनु द्वार रह छे.

इय देवाणं भणिय, त्रिपमुह नारयाण बुच्छामि ॥

इग तिन्नि मत्तदम सतर, अयर गामीम तित्तासा ॥३०८॥

मत्तय पुढवीसु त्रिई. जिट्टोवरिमाइ हिट्टपुढवीए ॥

होइ कमेण कणिट्टा, दस वाम सहस्म पढमाए ॥३०९॥

अर्थ—(इय) क० ए प्रकार (देवाण) क० देवताना (त्रिप-
मुह) के० स्थितिप्रमुख एतले स्थिति, भुवन, गुरीरप्रमाणरूप
अवगाहना, उपपात विरहफाल, चवनविरहफाल, एर समय उपपात
भरया, एरु समय चवनभरया, गति अने आगतिरूप नव द्वार
(भणिय) क० दद्या. हा (नारयाण) क० नारकीना एज नव
द्वार ए पूर्वोक्त अनुक्रमे (बुच्छामि) क० कहीश पहली रत्नप्रभा
पृथ्वीने विषे उत्कृष्ट स्थिति (इग) के० एरु सागरोपमनी, बीजी
शर्कराप्रभाने विषे (तिन्नि) के० त्रण सागरोपमनी, गीजी बालुका-
प्रभाने विषे (सत्त) क० सात सागरोपमनी, चौथी परुप्रभाने विष
(दस) क० दश सागरोपमनी, पाचमी वृमप्रभाने विषे (सत्तर)
के० सत्तर सागरोपमनी, उट्टोतप्रभाने विष (गामीस) क० गामीश
सागरोपमनी, अने सातमी तमनप्रभाने विष (तित्तासा) क० ते
त्रीश सागरोपमनी, ए सर्व (अयर) क० सागरोपमनी उत्कृष्टी स्थिति
जाणवी. ॥३०८॥ ए पूर्वे कहली (मत्तय पुढवीसु) के० साते नरक
पृथ्वीने विष (त्रिई) क० स्थिति कही तेमा (उवरिमाइ) क० उप-
रथी आरभी जे (जिट्टा) क० उत्कृष्ट स्थिति होय अर्थात् उपरनी
नारकीनी जे उत्कृष्ट स्थिति होय ते (हिट्ट पुढवीए) क० नीचेनी
(पृथ्वीनी कणिट्टा) क० जयय स्थिति (कमेण) क० अनुक्रमे

रुग्निने (होड) के० होय ठे. जेम रत्नप्रभानी उत्कृष्टी एक सागरो-
पमनी स्थिति ते शंकराप्रमाण रुग्निष्ट षट्ठले जयन्य स्थिति
जाणवी अने (पद्माए) के० पहेली रत्नप्रभाने त्रिा (दस गोस
सहस्स) के० दश हजार वर्षनी जयन्य स्थिति जाणवी ॥३०९॥

नवइ सम सहस्म लक्खा, पुढाण कोडि अयर दम भागा ॥

इक्किभागवुढी, जा अयर तेरसे पयरे ॥ ३१० ॥

इय जिठ्ट जहण्णा पुण, दम वाम सहस्म लक्ख पयरदुगे ॥

सेसेसु उवरि जिठ्ठा, अहो कणिठ्ठाओ पइ पुढवी ॥३११॥

अ २—रत्नप्रभा पृथ्वीना पहला प्रतरने विवे उत्कृष्टी स्थिति
(नवइ सम सहस्स) ५० नेतु हजार वर्षनी, गीजा प्रतरने विवे
(लक्खा) के० नेवुं लाख वर्षनी, गीजा प्रतरने विवे (पुढाण
साडी) के० एक पूर्व कोडीनी, चौथा प्रतरने विा (अयर दम
भागा) के० एक सागरोपमना दशमा भागनी, त्यार पछी २२५
प्रतर (इक्किभागवुढी) के० एक एक भागनी वुढी ५२वी क
(जा) के० ज्या सुग्रीमा (तेरसे पयर) के० त्रयमा प्रतर (अयर)
के० एक सागरोपमनी उत्कृष्टी स्थिति थाय ॥ ३१० ॥ (इय जिठ्ट)
के० ए उत्कृष्टी स्थिति रही, (पुण) के० वली (जहण्णा) के०
जयन्य स्थिति ते (पयरदुग) के० पहला वे प्रतरने विवे अनुक्रमे
(दम वाम सहस्म) के० पहला प्रतरे दश हजार वर्षनी अने गीजा
प्रतर (लक्ख) के० दश लाख वर्षनी जाणवी (सेसेसु) के०
गीजाथी आरभीने साफीना प्रतगेने विवे (उवरि जिठ्ठा) के०
उपरना प्रतरने विवे जे उत्कृष्टी स्थिति होय ते (अहो रुग्निठ्ठाओ)
५० नीचेना प्रतरने विा जयन्य स्थिति जाणवी एम (पइ पुढवी)
के० २२५ पृथ्वीने विवे समजतु ॥ ३११ ॥

रत्न प्रभामां जघन्योत्कृष्ट आयुष्य

प्रतरे	जघन्य	उत्कृष्ट
१ ले	१०० ० वष	६०००० वष
२ ले	१० लाख वष	८० लाख वर्ष
३ ले	६० लाख वष	पषण्णद वष
४ थ	पुषण्णोद व	१० सागरापम
५ मे	१० सागरो०	१० सागरो०
६ ङ	१०	१०
७ मे	१०	१०
८ मे	१०	१०
९ मे	१० "	१०
१० मे	१०	१०
११ मे	१० ,	१०
१२ मे	१०	१० ,
१३ मे	१० ,	१ सागरा०

हवे बीजी नरस्पृशी भाद्रिकमा उत्कृष्टी स्थिति कहवाने अथ करण कह छे.

उवरि खिड् डिड् विसेसो, सगपयर विहत्तु इच्छ मगुणिओ ॥
उपरिमखिड् डिड् महिओ, इच्छियपरमि उकोमा ॥३१२॥

अर्थ—(उवरि खिड्) કે० ઉપરની પૃથ્વીની (ડિડ્) કે० ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિને (ઇન્ચ) કે० વાહિત નરકપૃથ્વીની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ માથે (વિહેસો) કે० વિશ્લેષ કરવો પટલેઅપિક સ્થિતિમાંથી ઓછીસ્થિતિ કાઢી નાલ્કવો પણ તે વિશ્લેષ પટલેવેળા આપને (સગપયર) કે० વાહિત પૃથ્વીના પ્રતરે (વિહત્તુ) કે० થહેંચીપ. તે દહેંચતા જે આરુ આપે તેને (ઇન્ચ) કે० ઈષ્ટપ્રતરની મળ્યાયે (સગુણિઓ) કે० ગુણોય. તે ગુણતા જે આરુ આપે તે (ઉવરિમખિડ્) કે० ઉપરની પૃથ્વીની (ડિડ્સહિઓ) કે० ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિપ સહિત કરીપ ત્યારે (ઇન્ચિય પરમિ) ઉકોમા કે० વાહિત પ્રતરે ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ થાય ॥૩૧૨॥

તેજ ગત ઉપાદરણ સહિત સમજાવે છે કે-વીજી શર્કરા પ્રમાને મિષે ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ત્રણ સાગરોપમનો છે અને પહલ્લી રત્નપ્રમાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ એક સાગરોપમની છે તે ત્રણ સાગરોપમમાંથી કાઢી નાલ્કવો ત્યાર કાકી વે રહે તે વે સાગરોપમને શર્કરાપ્રમાના અગીયાર પ્રતરે ભાગ આપીયે ત્યાર એક એક પ્રતરે એક એક સાગરોપમના અગીયારીયા ઘણે ભાગ આપે પ્રથમ પ્રતર પક્ત વેજ ભાગ વપે તેને ઉપરની રત્નપ્રમાની એક સાગરોપમની સ્થિતિ સાથે જોડીયે ત્યાર શર્કરાપ્રમાના પ્રથમ પ્રતર એક સાગરોપમ અને એક સાગરોપમના અગીયારીયા વે ભાગ ઉપર આવે, પટલો શર્કરાપ્રમાના પ્રથમ પ્રતરે ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ જાણવી પરીતે દરક પ્રતરે વે વે ભાગ વગરતા અગીયારમે પ્રતર ત્રણ સાગરોપમ પૂર્ણાયુ થાય. અને પહલ્લા પ્રતરની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ તે ત્રીજે પ્રતર જગન્ય સ્થિતિ જાણવી એજ પ્રમાણે ત્રીજી ચોથી પાંચમી અને ઊઠ્ઠી નરક પૃથ્વીનુ કરુણ કરવું એ સર્વ નરક પૃથ્વીનુ આયુષ્ય પ્રમાણ મન્ત્રમા છે ત્યાંથી જાણીલેયુ

शर्करा प्रभामां जघन्योत्कृष्ट आयुष्य

प्रतरे	जघय	उत्कृष्ट
१ ७	१ सागर	११ ^२ सागर
२ ७	११ ^२ "	११ ^५ ,
३ ७	११ ^५ "	११ ^९ ,
४ २	११ ^९ ,	११ ^९ ,
५ ३	११ ^९ ,	११ ^९ "
६ ६	११ ^९ "	२१ ^९
७ ३	२१ ^९ "	२१ ^३
८ ३	२१ ^३ ,	२१ ^५
९ ३	२१ ^५ "	२१ ^७ "
१० ३	२१ ^७ ,	२१ ^९ ,
११ ३	२१ ^९ "	३

३

४

वालुका प्रभामां जघ-
न्योत्कृष्ट आयुष्य

पंक प्रभामां जघ-
न्योत्कृष्ट आयुष्य

प्रसरे	जघ-य	उत्कृष्ट	प्रसरे	जघन्य	उत्कृष्ट
१ ले	३ साग०	३६ साग०	१ ले	७	७६
२ ले	३६ "	३६ "	२ ले	७६	७६
३ ले	३६ "	४६ "	३ ले	७६	८६
४ ले	४६ "	४६ "	४ ले	८६	८६
५ ले	४६ "	५६ "	५ ले	८६	८६
६ ले	५६ "	५६ "	६ ले	८६	८६
७ ले	५६ "	६६ "	७ ले	८६	१०
८ ले	६६ "	६६ "			
९ ले	६६ "	७ "			

घृम प्रभामां जघन्यो-
त्कृष्ट आयुष्य

तम प्रभामां

१ ले	१०	११३	१ ले	१७	१८३
२ ले	११३	१२६	२ ले	१८३	२०३
३ ले	१२६	१४३	३ ले	२०३	२२
४ ले	१४३	१५३	तमस्नमप्रभामा		
५ ले	१५३	१७			
			१ ले	२२	२३

इय नारकीनी देवनायु स्वल्प कह टे

सत्तसु खित्तजवेयणा, अणुगुणक्यावि पहरणेहि विणा ॥
पहरणक्यावि पचसु, तिसु परमाहम्मियक्यावि ॥३१३॥

अर्थ—(सत्तसु) क० साते नरक पृथ्वीने विणे (खित्तज
वेयणा) क० क्षत्र वेदना छे, तथा (पहरणेहि विणा) क० गल्ल
विना (अणुगुणक्यावि) क० परस्पर माहोमाह करली देवना
पण होय, अणे (पचसु) क० पहणी पाच नरक पृथ्वीने विणे
(पहरणक्यावि) क० परस्पर गल्लयो करली देवना होय, वग
(तिसु) क० पहणी त्रण नरक पृथ्वीने विणे (परमाहम्मियक्यावि)
क० परमाहम्मिनी करली देवना होय ॥ ३१३ ॥

नरकने विषे क्षेत्रस्वभावधीज दश प्रकारनो पुद्गलपरिणाम
दुःख आपनारो छे, ते कहे छे

बंधण गइ सटाणां, भेया वण्णा य गध रम फामा ॥

अगुरुलहु सद दसहा, असुहा पिय पुग्गला निरण ॥३१४॥

अर्थ—१ (वण्ण) क० क्षणे क्षमे आहारादिक नाना प्रकार-
ना पुद्गलनु वचन प्रदिग्ग अग्निधकी पण अत्यन्त दारुण होय. २
(गइ) क० गति ते उट सरखी होय ३ (सटाण) क० अत्यन्त तीव्र
हुडक सस्थान होय. ४ (भेया) क० भेदन थनु ते जाणवु ५ (वण्णा)
क० नरकावासानो वर्ण सर्वत्र अग्रकाग्गय तथा अपवित्र वस्तु-
ओधी भरेलो होय, ६ (गय) क० श्वानादिकना मृत कलेवरोधी
अत्यन्त दुर्गम होय ७ (रस) क० रस ते कडवी तुंगडी करतां पण
अत्यन्त कडवो स्वाद होय, ८ (फासा) क० स्पश ते चींछीना
माटा सरखी अथवा कौचना रोम करता पण खराब स्पर्श होय
९ (अगुरुलहु) क० अगुरुलघु परिणाम अत्यन्त दुःख आपनारो
होय १० (सद) क० शत्रु ते विलापादिक अत्यन्त भयकारी होय
एम (निरण) क० नारकीने विषे (दसहा) क० दश प्रकारना (अमुहा
पुग्गला) क० अशुभ पुद्गलो (पिय) क० निधे होय छे ॥ ३१४ ॥

निरया दमविह वेयणा, सी उसिण खुह पिग्गस कडुहि ॥

परस्स जर दाह, भय सोगं चैव वेयनि ॥ ३१५ ॥

अर्थ—(निरया) क० नारकीना जीवोने (दसविह वेयणा)
क० दस प्रकारनी वेदना छे तेमा १ (सी) क० शीतवेदना ते पोष
अथवा पायमहिने हिमाचलमा बस्त्ररहित माणसने जेथी शीत लागे
तेथी अननगुणी शीत २। जीवोने होय ३ (उसिण) क०

उष्णवेदना ते ग्रीष्मऋतुमां मन्थाह वखते भेज रहित आकाश छातां
 अति पित्तमकोपयी व्याकुल थयेला छत्ररहित पुरुषने जेवी उष्ण
 वेदना होय तेथी अनंत गुणी वेदना नारकीना जीवोने होय ३
 (खुह) के० क्षुभा वेदना ते अदी छीपना सर्व अन्न घृतादि पदार्थो
 नारकीना जीवोने खावा आपीये तोपण तेमनी क्षुभा शान्त थाय
 नहीं ४ (पिवास) के० तृषावेदना ते नारकीना जीवोने सर्व
 समुद्रना अने नदीओना पाणी पाइये तोपण तेमनी तृषा शान्त
 थाय नहीं ५ (कडुहिं) के० नारकीना जीवोने करवत अथवा
 छरीवती खणता पण तेमनी खसनी खरज मटे नहीं ६ (परवस)
 के० नारकी जीव निरतर परवस होय ७ (जर) के० नारकीना
 जीवोने अहिना रहनारा पुरुषो करता अनंत गुणो ज्वर एटले ताव
 होय ८ (दाह) के० नारकीना जीवोने दाघज्वर होय, (९) भय
 के० नारकीना जीवोने भय अने १० (सोग) के० शोक मनुष्यो
 करना अनंतगुणो होय नारकीना जीवोने विभग ज्ञानपण अति
 दुःख आपनारु ठे परमाधामी देवोपण तरवार विगेरे शस्त्रो देखाडी
 महा दुःख आप छे, तेथी नारकीजीवो सर्वदा शोक करता रह छे
 १ (वेयति) के० नारकीनी क्षेत्रवेदना (वेव) के० निश्चे कही ॥३१५॥

नेरइयाणुप्पाओ, उकोस पचजोयणसयाइ ॥

दुक्खेण भिन्नयाण, वेयणसयपच्चमाणाण ॥ ३१६ ॥

अर्थ—(दुक्खेण भिन्नयाण) के० दुःखथी भेदाता अने
 (वेयणसयपच्चमाणाण) के० शेंकडो वेदनाथी पचाता एवा (नेर-
 इयाण) के० नारकी जीवोनु (उकोस) के० उत्कृष्टथी (पच-
 जोयणसयाइ) के० पाच सो योजन उचाइथी (उप्पाओ) के०
 पटवु थाय छे ॥ ३१६ ॥ ए नारकीनु स्थितिद्वार कहु

हवे नारकीनु भवनद्वार कहे छे. तेमा प्रथम साते नरक पृथ्वीना
गोत्र तथा नाम कहे छे,

रयणप्पह सकरपह, वालुपपह पकपह य धूमपहा ॥

तमपहा तमतमपहा, कमेण पुढवीण गोत्ताइं ॥३१७॥

अर्थ—पहेलो (रयणप्पह) के० घणा रत्तो होवाथी रत्त-
प्रभा, बीजी (मकरपह) के० घणा कारुरा होवाथी शंकराप्रभा,
नीजी (वालुपपह) के० घणी रेनी होवाथी वालुकाप्रभा, चौथी
(परुपहय) के० घणो कादव होवाथी परुप्रभा, पांचमी (धूम-
पहा) के० घणो धूमादो होवाथी धूमप्रभा, छट्टी (तमपहा) के०
अधकार होवाथी तमप्रभा, सातमी (तमतमपहा) के० घणा गाढ
अधकार होवाथी तम तमप्रभा ए कमेण के० अनुक्रमे (पुढवीण)
के० साते नरक पृथ्वीना (गोत्ताइ) के० गोत्र एटले अर्थ सहित
नाम कथा ॥ ३१७ ॥

हवे साते नरक पृथ्वीना नाम तथा संस्थान कहे छे.

घम्मा वमा सेला, अजण रिद्धा मघा य माघवई ॥

नामेहि पुढवीओ, छत्ताईच्छत्तसठाणा ॥ ३१८ ॥

अर्थ—१ (घम्मा) के० घम्मा, २ (वसा) के० वसा, ३
(सेला) के०शेला ४ (अजण) के०अजणा, ५ (रिद्धा) के०रिद्धा,
छट्टी (मघा) के० मघा, (य) के० अने, ७ (माघवई) के०
माघवती ए उपर कहेला (नामेहिं) के० नामगाली (पुढवीओ)
के० साते नरक पृथ्वी जाणवी. ते पृथ्वीओ (छत्ताईच्छत्तसठाणा)
के० छत्राति छत्र संस्थाना एटले उपरा उपरी उत्रने आकारे छे.

अर्थात् सौधी उपर नानु, तेनी नीचे मोडु, वनी तेनी नीचे मोडु
एवी आकृतिये छे ॥ ३१८ ॥

तत्थ सहस्मा सोलस, खरकड पकवहुलकड तु ॥

चुलसीइ सहस्माई, असीइ जलवहुलकड तु ॥ ३१९ ॥

अर्थ—पहेली रत्नप्रभा पृथ्वीनो पींड एक लाख एशी हजार
योजननो जाडपणे छे (तत्थ) क० तेमा पहलो (खरकड) क०
खरकाड (सहस्मा सोलस) क० सोठहजार योजननो छे, (तु)
क० अने बीजो (पकवहुलकड) क० पंजवहुलकाड (चुलसीइ
सहस्माई) क० चौराशी हजार योजननो छे (तु) क० गली
बीजो (जलवहुलकड) क० जलवहुलकाड (असीइ) क० एशी
हजार योजननो छे ॥ ३१९ ॥

एव असी उ लक्खा, खरकडाइ हि घम्मपुढवीए ॥

सेसा पुढवी मरुवा, पुढविओ हुति वाहुल्ले ॥३२०॥

अर्थ—(एव) क० ए प्रमाणे (खरकडाइ) क० खरकाड विगोरे
(घम्मपुढवीए) क० यर्मा पृथ्वीमा अनुक्रमे गणे पृथ्वीकाड एकठा
करता (असीउलक्खा) क० एक लाख एशी हजार पृथ्वीपींड थाय
(सेसा पुढवी मरुवा) क० बाकी शंकरा प्रभायी आरभीने पृथ्वीना
स्वरूपो (वाहुल्ले) क० घणुस्रीने (पुढविओ) क० गोत्र प्रमाणेज
हुति क० होय छे ॥ ३२० ॥

हरे पृथ्वीनो पींड तथा पृथ्वीनो आश्रय रुहे छे

असीइ वत्तिम अडविम, बीसा अड्डार सोल अडसहसा ॥

लक्खुपरि पुढविपिडो, घणुदहि घणुत्राय तणुत्राया ॥३२१॥

ગયણં ચ પડ્ઢાણ, વીસ સહસ્માઈ ઘણુદહીપિંડો ॥

ઘણતણુવાયાગાસા, અમલ્લજોયણ જુયા પિંડો ॥૩૨૨॥

અર્થ—મમાણાણુલે ૪૪ી (લક્ષ્મીવરિ) કેં ૦ ૧૬ લાલ્લ યાજન
 હાર (અસોઈ) કેં ૦ ૧૬ી, (રત્તિસ) કેં ૦ ૨૦૦, (અઢવિસ) કેં ૦
 અઢાવીસ (ગીસા) કેં ૦ ૩૦૦ (અઢાર) કેં ૦ અઢાર, (સોલ્) કેં ૦
 સોલ્, અને (નદ) કેં ૦ આઠ. ૧ સર્વ યોજનના (સઢસા) કેં ૦
 સઢસા ૧૬લે હજાર જોડયા ૧૬લે રત્નમખાનુ ૧૬ લાલ્લ ૧૬ી
 હજાર યોજનનુ, ગુર્કરામખાનુ ૧૬ લાલ્લ વશ્રીમ હજાર યોજનનુ,
 ચાલુડા મખાનુ ૧૬ લાલ્લ અઢાગાશ હજાર યોજનનુ, ૫૬મખાનુ
 ૧૬ લાલ્લ વીસ હજાર યોજનનુ, ધુમમખાનુ ૧૬ લાલ્લ અઢાર
 હજાર યોજનનુ, તમમખાનુ ૧૬ લાલ્લ સોલ્ હજાર યોજનનુ, અન
 તમતમમખાનુ ૧૬ લાલ્લ આઠ હજાર યોજનનુ ૫૬વી પીંડ જાણતુ
 પ્લી (ઘણુદહિ ઘણયાય તણુવાયા) કેં ૦ ધનોદધિ ઘનવાત તન
 યાત—॥ ૩૦૧ ॥ (ગયણ ચ) કેં ૦ અને આકાશ ૧ ચાર ૧૬
 ૧૬ પૃથ્વીના નીચે (પડ્ઢાણ) કેં ૦ આથય ૧૬લે આપારલ્લ
 જાણવા ૧૬લે ધર્માપૃથ્વી ધનોદધિ ઉપર છે, ધનોદધિ ઘનવાત
 ઉપર છે, ઘનયાત તનુવાત ઉપર છે અને તનુવાત આપાર ઉપર
 પ્રતિઢ્ઢત છે, ૧૬ સર્વ પૃથ્વીના તલને ત્રિષે જાણતુ ૫૬તુ ૧૬લે
 કે—સાતમી નરક પૃથ્વીના તલે ધનોદધિ ઘનયાત તનુયાત અને
 તેની નીચે અલોકાકાગ મહુલ છે ॥ ॥ હવે ધનોદધિ ત્રિગેર ચારનુ
 મયમાને પીંડ સ્પુલ્લપણુ કહ છે ॥ (ઘણુદહીપિંડો) કેં ૦ ધનોદ-
 ધિનો પિંડ મયમાને (ગીસ સહસ્માઈ) કેં ૦ ગીસ હજાર યોજન
 જાઢપણે છે અને (ઘણતણુવાયાગાસા) કેં ૦ ઘનયાત તનુયાત અને
 આકાશ (અસગ્ય જોયણજુયા પિંડો) કેં ૦ ૧ ૧૬નો પિંડ અસ
 રયાતા યોજનનો છે તેમાં ઘનવાતથી અસંરયાતા યોજન તનયાત.

अने तनुवातधी असरशाता योजन आकाश जाणतु ॥ ३२० ॥

न फुमंति अलोग चउ-दिसपि पुढी य वलयसगहिया ॥

अर्थ—(वलयसगहिया) के० घनोदधि घनवात अने तनु-
वात सम्बन्धी वलयबडे रिंढलायेली (पुढी) १० रत्नप्रभादिक
पृथ्वी (चउदिसपि) १० चारे दिशाये पण (अलोग) १० अलो-
कने (न फुसति) १० फरस करती नथी साते नरक पृथ्वीना तले
मूय भागमा घनोदधि तीसहजार योजन छे अने घनवातादिक
असग्याता योजन छे त्यार पठी प्रदेशे घटता घटना आप आपणी
पृथ्वीने छेडे घोडा थपा थका बल्याकार पृथ्वीने रींटी रखा छे

रयणाए वलयाण, छद्द पचम जोयण सह ॥ ३२३ ॥

अर्थ—(रयणाए) १० रत्नप्रभा पृथ्वीना (बल्याण) के०
त्रणे वलयनों विष्कभ एटले छेडे जाडपणु अनुक्रमे कह छे तेमा
घनोदधि (छ) १० छ योजन जाडो, घनवात (अद्दपचम) के०
साढा चार योजन जाडो, अने तनुवात (जोयणसः) १० दोड
योजन जाडो छे ॥ ३२३ ॥

विस्वभो घणउदही, घणतणुवायाण होइ जहसंख ॥

सतिभाग गाऊय, गाऊय च तह गाऊय तिभागो ॥ ३२४ ॥

पढममहीवलयेसु, खिविज्ज एयकमेण वीयाए ॥

दुतिचउपचछगुण, तइयाइसु तपि खिव कमसो ॥ ३२५ ॥

अर्थ—(विस्वभो) के० ए त्रणेने साये जोडता पहेली
नरक पृथ्वीनी चार दिशाए वार योजन २२ अलोक छे (पढम
महीवलयेसु) के० पहरी नरक पृथ्वीना त्रण उलयमा एटले (घण-

उद्दी) के० घनोदधि, (घग्) के० घनवात अने (तणुवायाण) के० तनुवात ए तणु उलयनी मन्त्रे (अहमस्व) के० यथा सगर्षीये स्त्रोने (सतिभाग गाऊय) के० घनोदधिमा एक गाउ अने एक गाऊनो त्रीजो भागघनवात उलयमा (गाऊय) के० एक गाउ, (च) के० अने (तद्) क० तेमज तनुवातमा (गाऊय तिभागो) के० एक भागनो त्रीजो भाग (विविज्ज) के० नासीये त्पार त्रीजी शर्कराप्रधानो वल्यविष्कम्भ (होड) के० होय ठे, (एय रूपेण) के० ए अनुक्रमे (त्रीयाए) क० त्रीजी नरु पृथ्वीमा सर्वमन्त्री चार योजन, वे गाउ, अने एरु गाउना भाग करीये तेवा वे भाग एटलो त्रीजी नरु पृथ्वीया चार तिशाये अलोक ठे. ह्य (तईया इमृ) के० बालुकाप्रभाट्टि पात्वे नरु पृथ्वीना उलयमा (तंपि) के० जे शर्कराप्रभावलयमा नासेलुं तेने पण कमसो क० अनुक्रमे करीने (दुतिचउप उठगुग) के० वे गुणु, त्रग गुणु, चार गुणु, पाच गुणु अने छ गुणु करीने (खिव) ३० मेत्रयु एटले बालुकादिना वलयनो विष्कम्भ होय, ॥ ३२४ ॥ ३०५ ॥

छसतिभागा पउगाय पंच वलयाण जोषणवमाण ॥

एग वारमभागा, सत्त क्रमा त्रीय पुढवीए ॥ ३२६ ॥

अर्थ—वाजी शर्कराप्रधाना (वलयाण) क० वलयोनु (ने-
णपमाण) के० योजनप्रमाण ते घनोदधिरुचय (छ सट्टि मन्त्र
के० छ योजन अने एरु योजनना त्रण भाग करीये त्रै-
एटलु जाणवुं, अने घनवातरुचय (पउणा पच) के०
योजननु जाणतु तथा तनुवातना उलयनु प्रमाण क० एरु
योजन अने (वारम भागा सत्त) के० एरु
करीये तेवा मात भाग (रुपा) क० अनुक्रमे

एकठा करता नार योजन ते गाड अने एक योजनना त्रण भाग करीये तेवा बे भाग. एटलो वीजी नरकृथ्वीथी चार दिशाये अलोरु छे ॥ ३२६ ॥

जोयण सत्ततिभागुण, पच एव च वलयपरिमाणं ॥

नारस भागा अट्टओ, तइयाए जहक्म नेयं ॥३२७॥

अर्थ—(एव) के० एवीरीते (तइयाए) के० वीजी वालुमा प्रभाना (वलयपरिमाण) के० वलयनु परिमाण ते (जहक्म) के० अनुक्रमे करीने (नेय) के० जाणवु तेमा घनोदप्रिवलयनु परिमाण जोयण (सत्ततिभागुण) के० छ योजन बे गाड अने एक गाडना त्रण भाग करीये तेवा बे भाग अत्रि एटलु जाणवु घनवातनु वलय (पच) के० पाच योजननु जाणवु, अने तनुवातनु वलय एक योजन अने (नारस भागा अट्टओ) के० एक योजनना नार भाग करीये तेवा आठ भागनु जाणवु ए सर्वमलीने तैर योजन एक गाड अने एक गाडना त्रण भाग करीये तेवो एक भाग उर एटलो वालुमाप्रभाथकी चारे दिशाये अलोरु छे. ॥ ३२७ ॥

सत्त सवाया पचओ, पउणादो जोयणा चउत्थीए ॥

घणउदहिमाइयाण, वलयाण माणमेय तु ॥ ३२८ ॥

अर्थ—(चउत्थीए) के० चौथी परुप्रभाना (घणउदहिमाइयाण) के० प्रनोदप्रि विगेरेना (वलयाण) के० वलयोनु (माण) के० प्रमाण (एय) के० आ आगल कह छे ते प्रमाणे जाणवु घनोदधिनु प्रमाण (सत्त) के० सात योजनु घनवातनु प्रमाण (सवाया पचओ) के० सवापाच योजननु, अने तनुवातनु प्रमाण (पउणा दो जोयणा) के० पोणा बे योजननु, सर्वमली परुप्रभाथकी चउद योजन चारे दिशाये अलोरु छे ॥ ३२८ ॥

સતિભાગસત્ત તહ અદ્ધ, છદ્ધ વલયાળમાળમેય તુ ॥

જોયળમેગ વારસ, ભાગા દસ પચમીઈ તહા ॥ ૩૨૯ ॥

અર્થ—(તહા) કે૦ તેમજ (પચમીઈ) કે૦ પાચમી ધૂમપમા પૃત્વીના (વલયાળમાળ) કે૦ વલયોનુ પ્રમાણ (ણ્ય) કે૦ આ પ્રમાણે જાણવું ઘનોદરિનુ પ્રમાણ (સતિભાગસત્ત) કે૦ ત્રીજા ભાગે સદ્ધિત સાત યોજનનુ, (તહ) કે૦ તથા ઘનવાતનુ પ્રમાણ (અદ્ધ છદ્ધ) કે૦ સાદા પાચ યોજનનુ, અને તનુવાતનુ પ્રમાણ (જોયળમેગ) કે૦ એક યોજન અને એક યોજનના (વારસ ભાગા દસ) કે૦ એક યોજનના વાર ભાગ કરીયે તેવા દશ ભાગનુ, સર્વ મળી ચૌદ યોજન થે ગાઝ અને એક ગાઝના ત્રણ ભાગ કરીયે તેવા થે ભાગ એટલો ધૂમપમાથી ચારે દિશાયે અલોક ડે. ॥ ૩૨૯ ॥

અદ્ધતિભાગૂળાઈ, પડળાઈ છદ્ધ વલયપરિમાળ ॥

છદ્ધીએ જોયળ તહા, વારસ ભાગા ય ડકારા ॥ ૩૩૦ ॥

અર્થ—(તહા) કે૦ તેમજ (છદ્ધી) કે૦ છદ્ધી તમપમા નરક પૃત્વીના (વલયપરિમાળ) કે૦ વલયોનુ પ્રમાણ આ પ્રમાણે— (અદ્ધતિભાગૂળાઈ જોયળ) કે૦ ત્રીજે ભાગે આછા આઠ યોજન એટલે સાત યોજન થે ગાઝ તથા એક ગાઝના ત્રણ ભાગ કરીયે તેવા થે ભાગ એટલુ ઘનોદરિનુ વલય પ્રમાણ જાણવું, તથા (પડળાઈ છદ્ધ) કે૦ પોળા છ યોજનનુ પનવાતનુ પ્રમાણ જાણવું અને (વારસ ભાગા ય ડકારા) કે૦ એક યોજનના વાર ભાગ કરીયે તેવા અગીયાર ભાગ એટલું તનુવાતનુ પ્રમાણ જાણવું, સર્વ મળા પદર યોજન એક ગાઝ અને એક ગાઝના ત્રણ ભાગ કરીયે તેવો એક ભાગ, એટલુ તમપમાથી ચારે દિશાએ અન્નર ડે ॥ ૩૩૦ ॥

अद्वय छत्रिय दोन्निय, घणोदहिमाइयाग मागं तु ॥
सत्तममहिए नेय, जहमखेग च तिण्हपि ॥ ३३१ ॥

अर्थ—('सत्तममहिए) क० सातमी तमनमनभा पृथ्वीना (घणोदहिमाइयागमाण) क० घनोदधिनिगेरे वलयोनु प्रमाण आ प्रमाणे-उनादधिवलयनु प्रमाण (अद्वय) क० आठ योजननु, घनवातनु प्रमाण (छत्रिय क० छ योजननु, अने तनुवातनु प्रमाण (दोन्निय) क० वे योजननु एम (तिण्हपि) क० त्रण वलयनु प्रमाण (जहसख) क० यथा सख्याये करीने जाणवुं ए सत्र मली सोल योजननो तमनमप्रभायी चारे िशाये अलोकुं ठे ॥ ३३१ ॥

अहिं कोइने गफा थाय क-प्रथम तो “ वीस सहस्माई घणु-दहिपिंडो ” ए'ले घनोदधिनो पींड वीस हजार योजननो छे एम कष्टु छे अने हवणा “(छ अद्भुतम जोयण सट्ट)” एटले घनोदधिनु वलय छ योजन, घनवातनु साडा चार योजन अने तनुवातनु दोद योजन एम कहो छो ? तो तेनु ग्रथकार समाधान करे छे ॥

मज्जेच्चिय पुद्विअहे, घणुदहिपमुहाण पिंडपरिमाण ॥
भणियं तओ कमेण, हायइ जा वलय परिमाणं ॥३३२॥

अर्थ—जे “ वीस सहस्माई घणुदहि पिंडो ” ए पाठ कहो छे तेता (पुद्विअहे) क० नरक पृथ्वीनी नीचे (मज्जेच्चिय) क० निचे म-यभाग (घणुदहिमुहाण) क० घनादधि निगेरेनु (पिंड-परिमाण) क० पिंड परिमाण (भणिय) क० कष्टु छे (तओ) क० त्पारपछी (कमेण) क० अनुक्रम (हायइ) क० घटवुं जाय ते (जात्रलयपरिमाणं) क० जेठलु वलयनु परिमाण छ योजन

इत्यादिक कष्ट छे. तेउल्लु जाणतु एमा विरोध नथी ॥ ३३२ ॥

हे प्रत्येक नरकपृथ्वीमा नरकावासांनी सख्या कहे छे

तीस पणवीस पनरस, दस तिन्नि पणूण एगलख्वाइं ॥

पच य नरया कमसो, चुलसी लख्वाइं सत्तसुवि ॥३३३॥

अर्थ—जे नारकी जीवोने उपजवाना स्थानको ते नरकावासा
 बहेवाय छे. ते पहेली नरकपृथ्वीमा (तीस) के० त्रीश लाख,
 ग्रीजीमां (पणवीस) के० पचीस लाख, ग्रीजीमा (पनरस) के०
 पनर लाख, चौथीमा (दस) के० दस लाख, पाचमीमा (तिन्नि)
 के० त्रण लाख, छठीमां (पणूण एग लख्वाइं) के० एक लाखमा
 पाच ओछा, अने सातमीमां (पच य) के० फक्त पाच (नरया)
 के० नरकावासा (कमसो) के० अनुक्रमे जाणवा (सत्तसुवि) के०
 साते नरक पृथ्वीमा एकटा करीये एगले (चुलसी लख्वाइं) के०
 चौरासी लाख नरकावासा थाय छे ॥ ३३३ ॥

सातमी नरक पृथ्वीमा पाच नरकावासा क्या छे ? ते कहे छे.

पुव्वेण होइ कालो, अवरेण अपइइ ओ महाकालो ॥

रुह दाहिणपासे, उत्तरपासे महारुह ॥ ३३४ ॥

अर्थ—(अपइइओ) के० म यमा रहला अमतिष्ठान नामना
 नरकावासधी (पुव्वेण) के० सातमी पृथ्वीमा पूर्व दिशाने विपे
 (कालो) के० कालनामनो नरकावास (होइ) के० छे (अवरेण)
 के० पश्चिम दिशामां (महाकालो) के० महाकाल नरकावास छे
 (दाहिणपासे) के० दक्षिण दिशामा (रुह) के० रुह नामनो
 नरकावास छे, अने (उत्तरपासे) के० उत्तर दिशामा (महारुह)
 के० महारुह नामनो नरकावास छे ॥ ३३४ ॥

हो साते नरकना प्रतरीनी ज्नी ज्नी सग्या कहे छे
 तेरिकारम नव सग, पण तिन्निग पयर सवि गुणवन्ना ॥
 सीमताई अपइ-द्वानता इदया मज्जे ॥ ३३५ ॥

अर्थ—पहेली नरक पृथ्वीमा (तेर) क० तेर प्रतर, बीजीमा
 (इकारस) के० अगीयार, त्रीजीमा (नव) क० नव, चौथीमा
 (सग) क० सात, पाचमीमा (पण) ५० पाच, छट्टीमा (तिन्नि)
 क० जण, अने सातमीमा (इग) ५० एक ए (सवि) क० सर्वमन्त्री
 (गुणवन्ना) क० ओगण पचास (पयर) क० प्रतर जाणवा ए
 सर्व प्रतरना (मज्जे) क० मये (सीमताई) क० सीमन्तपी
 आरभी (अप्पइद्वानता) के० अप्रतिष्ठान सुग्री एटले पहला प्रत
 रना मध्यमा सीमन्त नामनो अने ओगणपचासमा प्रतरमा अप्र-
 तिष्ठान नामनो (इदया) क० इन्द्रका एटले सुग्य नरका-
 वास छे ॥ ३३५ ॥

हय साते नरकपृथ्वीना मली ओगणपचास प्रतरना मध्यभा
 गना इद्रक नरकासना नाम रुह छे

सीमन्तओ त्य पढमो, बीओ पुण रोख्यत्ति नायव्वो ॥
 रभो तत्थय तइओ, चउत्थो पुण होइ उज्जततो ॥३३६॥
 सभतमसभतो, विप्भतो चेव सत्तमो नेओ ॥
 अट्टमओ भत्तो पुण, नवमो सीउत्ति नायव्वो ॥३३७॥
 वक्कतमक्कतो, विकलो तह चेव रोरुओ निरओ ॥
 पढमाए पुढवीए, तेरस नीरींदया एए ॥ ३३८ ॥

अर्थ—(अत्य) के० हरे (पदमो) के० पहेलो (सीमंतओ)
 के० सीमन्त, (पुग) के० बली (वीओ) के० वीओ (रोरूपति)
 के० रोरुओ (नायव्वो) के० जाणवो० (तत्यय) के० ते पहेली
 नररूमा (तइओ) के० वीओ (रभो) के० रभ, (पुण) के०
 वन्नी (चउत्थो) के० चोथा (उज्जतो) क० उज्जतनामनो
 (होइ) के० होय उे—॥ ३३६ ॥ (सभतमसभतो) क० पाचमो
 सभ्रात अने छट्ठो अमभ्रात, बली (सत्तमो) के० सातमो
 (विप्यतो) क० विभ्रात (चेव) के० निश्चे (नेओ) क० जाणवो०
 (पुण) क० बली (अट्टमओ) के० आठमो (भत्तो) के०
 भक्त अने (नवमो) के० नवमो (सीउत्ति) के० शीतनामनो
 (नायव्वो) के० जाणवो—॥ ३३७ ॥ (उक्त मव्ववो) के० दशमो
 वक्रात अने अगीयारमो अवक्रात, वारमो (विरुलो) क० विरुल,
 (तह) के० तथा तेरमो (रोओ निरओ) के० रोरुव नामनो
 नरकावास (चेव) के० निश्चे जाणवो (पट्टमाए पुट्टीए) के०
 पहेली नरकपृथ्वीना (एए) के० ए पूर्व कहला (तेरस) क० (तेर
 वीरीदया) क० मयना इद्रक नरकावास कथा—॥ ३३८ ॥

थणीए थणकेय तहा, मणए चणके य दोइ नायव्वे ॥

घट्टे तह सघट्टे, जिप्मे अवजिप्पीए चेव ॥ ३३९ ॥

लोले लोलावबंत्ते, तहेव घणलोलुए य बोधव्वे ॥

वीयाए पुट्टवीए, इकारस इदया एए ॥ ३४० ॥

अर्थ—पहलो (थणीए) क० स्तनिक, (तहा) के० तथा
 वीओ (थणकेय) के० स्तनिक, वीओ (मणए) के० मणरू, (य)
 क० अने चोथो (चणक) क० चणरू, ए (दोइ) क० वे (नायव्वो)
 क० जाणवा पाचमो (तहे) क० घट्ट, अने (तह) के० तथा उट्टो

(सज्जे) क० सज्ज, सातमो (जिप्पे) क० जिप्प अने आठमो
 (अवजिप्पीए) क० अवजिप्प (चैव) क० निश्चे होय—॥ ३३९ ॥
 नवमो (लोल्ले) क० लोल, दशमो (लोलावते) क० लोलावत,
 (तद्देर) क० तेमज अगोयारमो (घणलोल्ल एय) क० घणलोल्लर
 (गोयवे) क० जाणवो (गीयाए पुढगीए) क० गीजी नरकपृथ्वीना
 (एए) क० ए पूव कहला (इकारस) क० अगोयार (इद्रया) क०
 इद्रर नरकावास छे ॥ ३४० ॥

तत्तो तपिओ तवणो, तावणो पचमो निदिद्धोय ॥

छट्टो पुण पज्जलिओ, उज्जलिओ सतमो

नीरओ ॥ ३४१ ॥

सजलिओ अट्टमओ,संपज्जलिओ यनपमओ भणिओ ॥

तइयाए पुढवीए, एए नव होंति नीरइदा ॥ ३४२ ॥

अर्थ—पहलो (तत्तो) क० तत्त, बोजो (तपिओ) क० तपिक,
 गीजी (तवणो) क० तपन, चौथो (तावणो) क० तापन, (य) क०
 अने (पचमो) क० पाचमो (निदिद्धो) क० निदाघ, (पुण)
 क० वगी (छट्टो) क० छट्टो (पज्जलिओ) क० प्रज्वलित, अने
 (सतमो) क० सातमो (उज्जलिओ नीरओ) क० उज्जलित
 नरकावास ॥ ३४१ ॥ (अट्टमओ) क० आठमो (सजलिओ)
 क० सज्वलित, (य) क० अने (नवमओ) क० नवमो (सपज्ज
 लिओ) क० समज्वलित (भणिओ) क० कथो छे (तइयाए पुढ
 वीए) क० गीजी नरक पृथ्वीना (एए) क० ए पूव कहला (नव)
 क० नव (नीरइदा) क० मोटा इद्रर नरकावास (होंति)
 क० छे ॥ ३४२ ॥

आरे सारे मारे, षडे तमए य होइ नापवे ॥

खाडखडे खंडखडे, इदयनिरया चउत्थीए ॥ ३४३ ॥

अर्थ—रहलो (आरे) क० आर, रीजो (सारे) क० सार,
बीजो (मार) क० मार, चौथो (षडे) क० षड, पाचमो (तम-
एय) क० तम, (होइ) क० छे छट्टो (खाडखडे) क० खाडखड
अने सातमो (खडखडे) क० (खण्डखड) ए सात इदयनिरया)
क० इन्द्रक नरकावास (चउत्थीए) क० चौथी नरकपृथ्वीने विषे
जाणवा ॥ ३४३ ॥

खाए तमए य तहा, ऊसे अवे य तहय तिमिसे य ॥

एए पचमपुढवी, पंचयनीरइंदया हुति ॥ ३४४ ॥

अर्थ—रहलो (खाए) क० खात, रीजो (तमएय) क०
तमरु, (तहा) क० तैमज रीजो (ऊसे) क० ऊस, चौथा (अंशेय)
क० अन्ध, (तहय) क० तैमज पाचमो (निमित्तेय) क० तिमिस
(एए) क० ए नामना (पचयनीरइंदया) क० पाच इन्द्रक नरका-
वास (पचमपुढवी) क० पाचवी नरकपृथ्वीने विष (हुति)
क० छे ॥ ३४४ ॥

हिम वदल ललखे, तिन्निउ नीरइंदया उ छट्टीए ॥

एको य सत्तमाए, अपइष्टाणो य बोधवो ॥ ३४५ ॥

अर्थ—रहलो (हिम) क० हिम, बीजो (वदल) क० वदल,
रीजो (ललखे) क० ललख, (तिन्निउ) क० ए ण (नीर-
इंदया) क० इन्द्रक नरकावास (छट्टीए) क० छट्टी नरकपृथ्वीने
विषे उ (य) क० अने (सत्तमाए) क० सातमो नरकपृथ्वीने विष

(एकी) के० एक (अपइष्टाणो) के० अप्रतिष्ठान नामनो नरकायाम
(गोधवो) के० जाणवो ॥ ३४५ ॥

हवे दरुप्रतरे ए मयना इद्रु नरकावासाथो केटली श्रणिओ
निकले छे ? तथा ते दरु श्रेणिमा केटला नरकावासा छे ?
ते कह छे

तेहितो दिसि विदिसि, विणिगंगया अट्ट निरयआवलीया ॥
पदमपयरे दिसि गुण-वन्न विंदसासु अडयाला ॥३४६॥

अर्थ—प्रत्यर प्रतरे (तेहितो) के० ते मयना इद्रु नरका-
वासाथो (दिसि) के० चारे दिशामा अने (विदिसि) के० वि-
दिशामा (अट्ट निरयआवलीया) के० आठ नरक पक्तिओ (वि-
णिगंगया) के० निकलेली छे तेमा (पदमपयर) के० पहला प्रत-
रने विषे (दिसि) के० चार दिशामा चारे पक्तिने विषे (उणवळ)
के० आगणपचास अने (विदिसासु) के० विदिशामा (अडयाला)
के० अट्टतालीस नरकावासा होय छे. ॥ ३४६ ॥

वीयाइसु पयरेसु, इग इग हीणा उ हुति पतीओ ॥
जा सत्तमीयपयरे, दिसि इक्किओ विदिसि नत्थि ॥३४७॥

अर्थ—(वीयाइसु पयरेसु) के० वीजाथो आरभीने जे प्रतगे
छे तेमा (इग इग हीणाउ पतीओ) के० नरेक प्रतरे एक एक नर-
कावासे ओछी पक्तिओ (हुति) के० होय छे जेथी (जासत्तमी-
यपयरे) के० सातमी नरक पृथीना छेला आगणपचासमा प्रतरने
विषे (दिसि) के० चार दिशामा (इक्किओ) के० एक एक, अने
(विदिसि) के० विदिसामा (नत्थि) के० एक पण नथी ॥३४७॥

हो करे मतर दिशा तथा विदिशानी आवलीना मन्वा नरकावासानी सख्या जाणवा माटे करण कहे ते

इष्टपयरेगदिसि सखा, अहगुणा चउविणा सडगुणं ॥

जह सीमतयपयरे, एगुणनउया सया तिन्नि ॥ ३२ ॥

अपइष्टाणे पच उ, पढमो मुहमतिमो हवड मृत्ति ॥

मुहभूमिममासद्ध, पयरगुणं होइ सधधणं ॥ ३३ ॥

अर्थ—(इष्टपयर) के० वाछितमतरनी (पण्डित) के मन्वा दिशाने विने (सखा) के० जे नरकावासावी मन्वा देहे कर लीनी अपक्षाये छे आवली आठ ते माटे ते मन्वा के० आगुणी करीये, पण विदिशामां एर मन्वा होवाधी (चउविणा) के० चार ओछा करीये एक इद्रक नरकावास सहित करीये पढले मतरने नरका वासानी सरया थाय. (जह) (सीमतयपयर) के० सीमत नामना पढले नरकावासावी सरया ओगणपचास तयाये चार उयाशी रहे तेमा एर इद्रक मेलवीयता गणता त्रण सो ने नेव्याशी थाय गणता त्रण सो एवयागी आवलिष्ठा एबीज रीते उेला ओगणपचासमा मतर एर दिशाये एर नरकावासां थाय तेमाथी विदिशाना चार साये एर (पच) के

हय एक एरु पृथ्वीने विष आवलिङ्गमन नरकावासा जाण-
 वामाटे पाळली गाथाना पाळला त्रण पदेररी करणातर कह उे,
 (पढमो) के० पहैला सीमतत प्रतरना त्रणसो नेव्यासो आवलि-
 कागत नरकावासाने (मुह) के० मुख कहीये अने (अंतिमो) के०
 ठेला ओगणपचासमा अपइटाण प्रतरना पांच नरकावासा ते (भूमि
 हवइ) के भूमी कहेवाय पछी (मुहभूमि) के० मुखना त्रण सो
 अने नेव्यासी तथा भूमिना पाच तेने (समास) के० एरुठाररीये
 त्यारे त्रण सो अने चोराणुं धाय तेनु (अद्द) के० अद्द करता
 एक सो अने सत्ताणु धाय तेने (पयस्युण) के० ओगणपचास
 प्रतरे गुणता (सवधण होइ) के० सर्वे ओगणपचासे प्रतरना आव-
 लिङ्गामा रहला नरकावासानी सरया नव हजार छ सो अने त्रेपन
 धाय, षटला साते पृथ्वीना आवलिङ्गगत नरकावासा जाणवा
 धाकी ज्यासी लाख नेबु हजार त्रण सो नेसइतालीश पुव्यावरीण
 जाणवो. ॥ ३४९ ॥

नं २
नरकावासनुं कोष्टक

	करे नरके ?	मुल	भूमि	समाप्त	समाप्तनु अधे	प्रतर	पक्षियध	पुष्पाय कीर्णक	सर्व संख्या
०	साते नरकनु	३८६	५	३६४	१८७	४६	८१५३	८३६०३४	८४००००००
१	रानप्रभाया	३८६	२८३	१८३	३४१	१३	४४३३	२८६५५१७	३००००००
२	शार्करा प्रभाया	२८५	२०५	४६०	२४५	११	२१८५	२४८७३०५	२५०००००
३	वालुका प्रभाया	१८७	१३३	३३०	११५	६	१४८५	१४८८५१५	१५०००००
४	एक प्रभाया	१२५	७७	२०२	१०१	७	७०७	६८६२८	१००००००
५	धूम प्रभाया	१८	३७	१०१	५३	५	२१५	२८८७३४	३०००००
६	तम प्रभाया	२६	१३	४२	२१	३	१३	८८८३२	६८६८५
७	तमस्तम प्रभाया	०	०	०	०	१	१	०	५

अहिं एजवात ग्रंथकार कह ठे—

छण्णवइसय तिवण्णा, सत्तमु पुढवीसु आवलीनिरया ॥
सेस तियासी लक्खा, तिसय सियाला नवइ सहस्सा ॥ ३५० ॥

अर्थ—(सत्तमु पुढवीसु) के० साते नरक पृथ्वीमा (आवली
निरया) के० आवलिकामा रहला नरकावासा (छण्णवइसय) के०
छन्दु सो अने (तिवण्णा) के० त्रेयन छे अने (शेष) के० वानी
(तियासी लक्खा) के० न्यासी लाख, (नवइ सहस्सा) के० नेबु
हजार, (तिसय) के० त्रण सो अने (सियाला) के० सडतालोश
एट्ठा पुप्पावकीर्ण नरकावासा जाणवा सब मलोने चौरासी लाख
नरकावासा ठे ॥ ३५० ॥

तिण्णि सया अउणनउया, दोत्तिणउया य हुंति पुढवीए ॥
दोसय पचामीया, पंचुत्तर दोत्ति नीयाए ॥ ३५१ ॥

अर्थ—(पुढवीए) के० पहली नरकपृथ्वीने विषे (तिण्णि
सया) के० त्रण सो अने (अउणनउया) के० नेब्यासी नरका-
वासानु मुख तथा (दोत्तिणउयाय) के० बसो अने त्राणु नरका
वासानी भूमि (हुंति) के० ठे (नीयाए) के० बीजी नरक पृथ्वीने
विषे (दोसय पचामीया) के० बसोने पचामी नरकावासानु
मुख अने (पंचुत्तर दोत्ति) के० बसोने पाच नरकावासानी
भूमि ठे ॥ ३५१ ॥

सत्ताणुय सय च, तित्तीस सयं सय च पणवीस ॥

सत्तुत्तरि अउणत्तरी, सत्तत्तिमा य गुणतीमा ॥ तेरम
मुह भूमिओ ॥ ३५२ ॥

अर्थ—त्रोती नरकाश्रमीने विष (सत्ताणुय मय च) के० एक
 मो सत्ताणु नरकावासानु मुख अने (तितीससय) के० एक सो
 तेतीश नरकावासानु भूमि ठे. चौथी नरकाश्रमीने विष (सय च
 पणवीस) के० एक मो पचीस नरकावासानु मुख अने (सतु
 चरि) के० सित्योवेर नरकावासानु भूमि छे पाचमो नरकाश्रमीने
 विष (अउगत्तरी) के० ओगणोत्तर नरकावासानु मुख अने (सत
 त्तिमा) के० साडवीस नरकावासानु भूमि उ छठी नरकाश्रमीने
 विषे (गुणतीसा) के० ओगणवीस नरकावासानु मुख अने (तेग्म)
 के० तर नरकावासानु भूमि ठे ए (मुहभूमिओ) के० मुख अने
 भूमि कथा परंतु मातमी नरकाश्रमीने विष प्रतरो नयी माटे मुख अने
 भूमि नरी ॥ ३५० ॥

सत्तट्टि पणमय पण—नवइ महस्म लखल गुणवीस ॥

रयणाए सेदिगया, चउयाल मया य तितीमा ॥३५३॥

अर्थ—(रयणाए) २० रत्नप्रभा श्रमीमा (लखल गुण-
 वीस) के० ओगणवीस ठाल, (पण नवइ महस्म) के० पचाण
 हजार, (पणसय) के० पाच सो अने (सत्तट्टि) के० सडसड
 एटला पुणपावरीण नरकावासा ठे तथा (सेदिगया) २० श्रेणिमा
 रहेला (चउयालमया य तितीमा) के० चुमालीस मो अने
 तेतीस नरकावासा ठे सर्व मळी त्रीस लखल नरकावासा रत्नप्रभा
 श्रमीमा जाणवा ॥ ३५३ ॥

सत्ताणवइ सहस्मो, चउवीस लखल तिमय पचहिया ॥

वीयाए सेदिगया, चउवीस मया य पणनउया ॥३५४॥

अर्थ—(वी) त्रीती नरकाश्रमीमा (चउवीस

लक्ष) क० चौबीसलाख, (सत्ताणवई सहस्र) ५० सत्ताणु हजार (निसय) क० ऋण सो अने (पचहिया) क० पाच अण्डि एटला पुण्यावकीर्ण नरकावासा छे तथा (मेढीगया) के० श्रेणिमा रहला (छवीस सया) क० छवीस सो (य) के० अने (पणनउया) क० पचाणु नरकावासा छे, सब मन्त्री पचीस लाख नरकावासा बीजी शंकरप्रभा नरकपृथ्वीमा जाणवा ॥ ३५४ ॥

पंचमया पन्नरसा, अहनउय महस्म लक्ष चउदस य ॥
तइयाए सेढीगया, पणसीयाओ चउदमया ॥ ३५५ ॥

अर्थ—(तइयाए) क० बीजी नरकपृथ्वीमा (चउदस लख) क० चउद लाख, (अहनउय सहस्र) ५० अठाणु हजार, (पचसया) ५० पाच सो अने (पन्नरसा) के० पन्नर एटला पुण्यावकीर्ण नरकावासा छे अने (सेढीगया) के० श्रेणिमा रहला (चउदसया) के० चउद सो अने (पणसीयाओ) के० पचाशी नरकावासा छे सर्व मन्त्री पन्नर लाख नरकावासा बीजी बालुका प्रभा नरकपृथ्वीमा जाणवा ॥ ३५५ ॥

तेणउया दोन्निसया, नवनवई महस्म नय य लक्खा य ॥
पफाए सेढीगया, मत्तसया हुति मत्तहिया ॥ ३५६ ॥

अर्थ—(पफाए) ५० चौथी परप्रभा नरकपृथ्वीमा (नय य लक्खा) क० नव लाख, (नवनवई सहस्र) के० नवाणु हजार, (दोन्निसया) क० प्रसा अने (तेणउया) के० त्राणु, एटला पुण्यावकीर्ण नरकावासा छे, अने (सेढीगया) क० श्रेणिमा रहला (सत्तसया) क० सात सो अने (मत्तहिया) के० सात अण्डि एटला नरकावासा (हुति) क० छे सब मन्त्री दश लाख नरकावासा चौथी परप्रभा नरकपृथ्वीमा जाणवा ॥ ३५६ ॥

सत्तमया पणतीसा, नवनवई महस्म दोन्नी लम्बा य ॥
धूमाए सेढीगया, पणसद्धी दोमया हुति ॥ ३५७ ॥

अर्थ—(धूमाए) ५० पाचमी धूमप्रभा नररूपध्वीमा
(दोन्नी लम्बाय) के ३ लाव (नवनवई महस्म) के० नवाणु
हजार, (सत्तमया) के० सात सो अने (पणतीसा) के पाचोम
एटला पुष्पावकीर्ण नरकावासा ३ तथा (सेढीगया) के० त्रेणिना
रहेला (दोमया) के० रसो अने (पणसद्धी) के० पामड
एटला नरकावासा ३ सर्ग मत्री पण लाव नरकावासा पाचमी
धूमप्रभा नररूपध्वीमा ३. ॥ ३५७ ॥

नवनवइओ सहस्मा, नव चैव मया हरति वतीमा ॥
पुढवीए छडीए, सेढीगया हुति तेमद्धा ॥ ३५८ ॥

अर्थ—(पुढवीए छडीए) के० छट्टी तमप्रभा नररूपध्वीमा
(नवनवइओ सहस्मा) के० नवाणु हजार, (नव मया) के० नव
सो अने (वतीमा) के रतीण एटला पुष्पावकीर्ण नरकावासा
(चैव) के० निरे (हरति) के० ३. तथा [सेढीगया] के०
त्रेणिना रहला [तेमद्धा] के० त्रेसड नरकावासा (हुति) के ३
सर्ग मली नवाणु हजार नव सो पचाणु नरकावासा छट्टी तमप्रभा
नररूपध्वीमा ३ सातमी नररूपध्वीमा पाचज नरकावासा ३.
पुष्पावकीर्ण नथी ॥ ३५८ ॥

ते ण नरगावासा, अनो वट्टा वहि च चउरमा ॥
हिड्डा सूरूपमडण—संठीया पर मटुग्गया ॥ ३५९ ॥

अर्थ—[तेण नरगावासा] के० ते पूर्व वर्णोत्ता सर्वे नरगा

गासों [असों वडा] के० माहला भागमा गोत्रकार, (रहिं चउरसा)
 क० वडार चोरस अने (हिट्टा) के० नीचे (सूरप्पसठाणा) के०
 सूरप्पला ए ते ग्राम कावराणा एर जातना हथीयार सरसा आसा-
 स्वात्रा अने [परमदुग्गा] के० अयन दुर्गमय [सडीया] के०
 रहला छे ते नरकावासा देवलोकरा आरभियागत विमाननी पेठे
 वृत्त त्रिखूणा अने चोम्बूणा अनुकरे जाणवा. अने पुष्पावरीण
 नरकावासा अनेकरफारना सस्यानवाला जाणवा ॥ ३०९ ॥

द्वय नरकावासानु त्रयणु पहोल्यणु अने उत्रणु रह छे

तिसहस्रमुञ्जा सब्बे, मखमसखिज्ज त्रित्यडागाणा ॥

पणयाललख सीम-नओ यलकत अइडाणो ॥३६०॥

अर्थ—सति नरकावासीमा जेटला नरकावासा छे ते (सब) के०
 सब नरकावासा [तिसहस्रमुञ्जा] के० त्रय हजार योजन उचा
 छे तथा (त्रित्यडागाणा) के० पहोलाइयमे अने लम्बाइयमे
 [सबमसखिज्ज] के मोइक सपाता योजन अने मोइक अम-
 सपाता योजन छे, पण नेवा [सोभनओ] के० पण सीमन्त
 नामेना इन्द्रक नरकावासा [पणयाललख] के० पीसालीश लाख
 योजन लामो अने पहोयो छे [य] के० अने [अइडाणो]
 के० छओ अमतिण्डान इन्द्रक नरकावासा [उत्रव] के० एक
 लाख योजन लामो अने पहोयो छे ए अपठणाने फरता काल
 विगेर चार नरकावासा छे ते लामयमे पहोत्रयमे अने फरता परी-
 त्रिये असपाता मोडामोडा योजन जाणवा. ॥ ३६० ॥

हिट्टो घगो सहस्स, उप्पिसे कुट्टओ महस्स तु ॥

मज्जे सहस्स मुसिरा,तिनि सहस्समुञ्जया निरया ॥३६१॥

अथे—मयें नरकावासा (हिट्टो) के० नीचे (घणो सहस्स) क० एक हजार योजननी घाट उची पीठिकावाला, (तु) के० गली (उर्पीसे) के० उपरना भागमां (कुट्टओ सहस्स) के० एक हजार योजनना शिवगकारे गोमटावाला अने (मज्झे) के० मध्य-भागने विरे (सहस्स सुसिरा) के० एक हजार योजननी पोला-णवाला छे, एम सर्व मलीने (तिन्नि सहस्स) के० गण हजार योजन (उच्चया) क० ऊचा (निरया) के० नरका वासा छे ॥ ३६१ ॥

छसु हिट्टुपरि जोयण, महस्स वायन्नमद्दु चरिमाण ॥

पुढवीनिरयरहियं, निरया सेममि सव्वासु ॥ ३६२ ॥

अर्थ—रत्नमभां साते नरकपृथ्वीना जे एक लाख एशी हजार योजन विगेर पृथ्वीपिंड कथा छे तेमा (छसु) के० पहेली रत्नमभादिक छ पृथ्वीमा (हिट्टुपरि) क० नीचे अने उपर (जोयण सहस्स) के० एक एक हजार योजन क्षेत्र नरकावासापी रहित जाणवु, अने (चरिमाण) के० सातमी नरकपृथ्वीने विगे नीचे अने उपर (वायन्न मद्दु) क० साडीयायन हजार साडिया यन हजार योजन (पुढवीनिरयरहित) क० क्षेत्र नरकावासापी रहित जाणवु, (सेममि सव्वासु) के० योजी समस्त पृथ्वीने विगे (निरया) के० नरकावासा जाणवा ॥ ३६० ॥

हये डरक नरक पृथ्वीमा प्रतरे प्रतर केटलु अनर छे १ ते कह छे.

निसहम्मणा पुढवी तिसहस्स गुणिएहि निययपयरेहिं।

ऊणा क्किरवूण्यपयर, भाईया पत्थंडंतरय ॥ ३६३ ॥

अर्थ—(पुढो) १० पङ्गी नरक हीना विष्णुमाथी (विम-
हस्तुणा) १० एक हजार उतरथी अने एक हजार नीचेथी एम व
हजार योजन ओठा कमीये पछीदरेक प्रतरत्रण व्रण हजार योजन
उचा ठे माटे (तिसहस्म गुणिपहि) १० व्रण हजारउडे गुणेला
(नियमपरहेहि) १० पातपोताना प्रतरानी जे सग्या धाय ते
(ऊणा) १० ओछी करवी पछी (रूण) १० एक रू रुरीने
(नियमपरभाईया) १० पोत पोताना प्रतरना जेदला आतरा होय
तेथी भागाकार करवा एटले (पत्यदंतरय) १० प्रतर प्रतरनु अतर
प्रमाण धाय ठे ॥ ३६३ ॥

हय ते उदाहरणथी स्पष्ट समजाव ठे क-रत्नप्रभा पृथ्वीनी
पिंड एक लाख एशी हजार योजननो ठे, तेमाथी वे हजार योजन
काठीये एटले वाकी एक लाख अटोतेर हजार रह हय ए पृथ्वीना
तेर प्रतर ठे ते दरक व्रण व्रण हजार योजन उचा ठे माटे तेरने
व्रण हजार गुणीये त्यारे ओगणचालीस हजार धाय एटला एक
लाख अटोतेर हजारमाथी काठीये वाकी एक लाख ओगणचालीस
हजार रह, तेने तेर प्रतरनी वचमा वार आतरा ठे, माटे वार भाग
आपीये एटले एक एक आतर अगीयार हजार पासो अने ज्याशी
योजन, अने ते उवर एक योजनना व्रण भाग करीये तेवो एक
भाग एटतु रत्नप्रभाना प्रतर प्रतर वझे अन्तर जाणवु एवीज रीते
बीजी नरक पृथ्वीओने विषे पण पोतपोताना प्रतरे भाग स्वीयाथी
जे आक आवेते प्रयेक अन्तर जाणवु एज आगलो गाथाथी कह्ठे
तेसीया पचमया, इकारस चैत्र जोयणमहस्ता ॥

रयणाए पत्यदंतर-मैगो द्विय जोयगतिभागो ॥३६४॥

अर्थ—(रयणाए) १० पङ्गी रत्नप्रभा पृथ्वीमा (रत्नप्रभा)

जायणसहस्सा) के० अगीयार हजार, (पचसया) के० पाचसो अने (तेसीया) के० त्यासी एन्ला योजन, तथा (एगो जोयण-तिभागो) के० एक योजनना त्रण भाग करीये तेगो एक भाग एट्ठु (पत्यडतर) के० प्रतरे प्रतरे अतर (चिय) के० निश्चे जाणवु. ॥ ३६४ ॥

सत्ताणवई सयाइ, वीयाए पत्यडतरं होइ ॥

पणहत्तरि तिण्णि सया, चारस महस्स तइयाए ॥ ३६५ ॥

अर्थ—(वीयाए) के० वीजी नरकपृथ्वीने विषे अगीयार प्रतरना दश आतरामा (सत्ताणवई सयाइ) के० नत्र हजार अने सात सो योजननु (पत्यडंतर होइ) के० प्रतर प्रतर आतरु होय (तइयाए) के० वीजी नरकपृथ्वीने विषे नव प्रतरना आठ भाव-रामां (चारस सहस्स) के० चार हजार, (तिण्णिसया) के० त्रण सो अने (पणहत्तरि) के० पचोनेर योजननु प्रतरे प्रतर अतर होय ॥ ३६५ ॥

छारट्टिमय सोलस, सहस्स एगो य दो विभागाइ ॥

अट्ठाइज्ज सयाई, पणवीस सहस्स धूमाए ॥ ३६६ ॥

अर्थ—चौथी नरकपृथ्वीना सात प्रतरना उ आतरामा (सोलस सहस्स) के० सोल हजार (छारट्टिमय) के० एक सो ने छसड योजन (य) के० अने (एगो दो विभागाइ) के० एक योजनना त्रण भाग करीये तेगो दो भाग एट्ठु प्रतर प्रतर अतर होय पाचमी (धूमाए) के० धूमप्रभा नरकपृथ्वीने विषे पाच प्रतरना चार आतरामा (पणवीस सहस्स) के० पचीस हजार अने (अट्ठाइज्ज सयाइ) के० अठोसो अर्थात् बसो पचास योजननु प्रतरे प्रतरे अतर टे ॥ ३६६ ॥

यावन्न महम्माइ, पचेत्तर हरति जौयगमयाडं ॥
पत्थडमतरमेयं, उट्टीपुट्टीए नेयत्त ॥ ३६७ ॥

अर्थ—(छट्टीपुट्टीए) १० छट्टी तममभा नरकपृथ्वीने विपे
प्रण प्रतरना वे आतरामा (यावन्न महम्माइ) १० यावन इजा
अने (पंचेय जौयणमयाड) १० पारमा योजन. (पय) १०
एत्तु (पत्थडमतर) १० प्रार प्रतर अतर (नेयत्त) १० जा-
णत्तु ॥ ३६७ ॥ (मत्तम्या त्वर पय प्रतर इति तत्रातर न सम
रति ॥ उक्त नारकाणा ममगगाद्भवनद्वारम् ॥ अर्थ—रती मा-
तमी तमतममभा नरकपृथ्वीमा एतन्न प्रतर होवापी तया आतरा
मभर नहीं पम ए प्रसगने अनुमरी नारसी जीरोनु भवनद्वार कथ

अथ नारकाणा भग्गाहनाद्वारमारभ्यते ॥

एव ते नारकी जीरोनु भग्गाहना द्वार एत्ते गर्भप्रमाण-
द्वार कह छे

पडणट्टघणु छ अगुल, स्यणाए देहमाणमुक्कोसं ॥

सेसामु दुगुणदु गुण,पण धणुमय जाव चरिमाण ॥३६८॥

अर्थ—(स्यणाए) १० पहली रत्नमभा नरकपृथ्वीमा नार-
कीओनु (उक्कोस) क० उल्लुट्टु (देहमाण) क० शरीर प्रमाण
(पडणट्टघणु) क० पोणा आठ प्रतुप्य अने (छ अंगुल) क०
छ अगुलनु होय छे. अने (सेसामु) क० यारीनी छ पृथ्वीमा
(दुगुणदुगुण) १० प्रथमनी नरक ररता यणु वणु अनुक्रमे
करतु ते (जाव चरिमाण) क० जेत्तम्या टेछी नरकपृथ्वीने विपे

(पण अणुसय) क० पांच सो अनुयनु उत्कृष्ट शरीर प्रमाण होय ॥
 जेमकेपरत्नमभामा सात अनुप्य त्रणहाय छ अगुल, शर्करमभामा
 पत्तर अनुप्य वे हाथ सार अगुल, साल्ना मभामा एरुतीग अनुप्य
 एक हाथ. परमभामा नासड अनुप्य व हाथ, 'प्रमभामा एरु सो
 पचोश अनुप्य, तमभामा अदी सो अनुप्य, अने तमतमभामा
 पाच सो अनुयनु उत्कृष्ट शरीर प्रमाण होय ॥ ३६८ ॥

हय रत्नमभाना प्रतर प्रतरे जृदु जृदु देहमान कह ठे
 रयणाएपढमपयरे हत्थतिय देहमाणमणुपयर ॥
 छप्पणगुलसहा, बुढी जा तेरसे पयरे ॥ ३६९ ॥

अर्थ—(रयणाएपढमपयर) के० रत्नप्रभा पृथ्वीना पहला
 प्रतर (हत्थतिय देहमाण) के० त्रण हाथनु उत्कृष्ट शरीर प्रमाण ठे.
 न्यार पडी (अणुपयर) के० प्रतर प्रतर (छप्पणगुलसहा) के०
 माडा छप्पन्न अगुलनी (बुढी) क० वृद्धि करवी रे-जेथी (जा
 तेरसे पयर) क० तेरमा प्रतर पोणा आठ अनुय अने छ अगुनु
 प्रमाण पूर्ण थाय ॥ ३६९ ॥

हये शर्करादिकना प्रतरे प्रतरे उत्कृष्ट देहमान कह ठे
 ज देहपमाण उवरि-माए पुढवीए अतिमे पयरे ॥
 त चिय हिष्टिमपुढवी-पढमपयरमि बोधव्व ॥ ३७० ॥

अर्थ—(उवरिमाए पुढवीए) के० उपर उपरनी पृथ्वीना
 (अतिमे पयर) क० उद्धा प्रतरने विषे उत्कृष्ट (ज देहपमाण) के०
 जे शरीर प्रमाण होय (ते) के० ते प्रमाण (चिय) क० निचे
 (हिष्टिमपुढवीपढमपयरमि) के० नीचेनी पृथ्वीना पहला प्रतर
 (बोधव्व) क० जाणत ॥ ३७० ॥

ત ચેગ ગમગપયર, મડય ઝીયાડ પયર વુદ્ધિભવે ॥

નિફર નિઅગુલ ફરમત્ત, અગુલા મદ્દિ ગુગરીમા ॥૩૭૧॥

વગ ઘગુ અગુલરીમ, પનમઘગુ દુન્નિ હત્થ મદ્દા ય ॥

નાસદ્દિ ઘગુહમદ્દા, પગ પુદ્દરી પયર વુદ્ધિ રૂમા ॥૩૭૨॥

અર્થ—(ત ચ) ૪૦ ત ગઠગાંધિ ૪૧ પૃથ્વીના પહેલે મતર જે દેહમાન આર તેને (પગુગવ) ૪૦ પદ્મ ઉગે (મગપર) ૪૦ પોત પાતાને મતરે (મડય) ૪૦ માગ મારમા તેમ કરતા જે આઠ માસ તે શર્કગાંધિ પૃથ્વીના (ઝીયાડ પયર) ૪૦ ઝીયા મતગાંધિને વિષ (વુદ્ધિમા) ૪૦ વુદ્ધિ હાય, પણ તે વુદ્ધિ ઝીયા નરકપૃથ્વીથી આરખી છટ્ટી ટૂંકી મુઝી પુલ્લે પાચ પૃથ્વીના ઝીયા મતરે અનુક્રમે જાણરી હર ગર્ભરામમાના મયમ મતરે માત ધનુષ્ય પ્રગ હાય અને ૪ અગુલ દેહમાન છે, તેમા (નિફર નિઅંગુલ) ૪૦ પ્રગ હાય અને પ્રગ અગુલની વુદ્ધિ કરીયે, તથા ઝીયા નરકે મયમ મતરે પદ્મ ધનુષ્ય ચ હાય અને તાર અગુલનુ દેહમાન છે તેમા (ફરમત્ત અંગુલા મદ્દિ ગુગરીમા) ૪૦ માત હાય ને માઢી ઓગળીશ અગુલની વુદ્ધિ કરીયે—॥ ૩૭૧ ॥ ઘાયા નરકના પહેલે મતર પદ્મરીશ ધનુષ્ય અને પદ્મ હાયનુ શરીર પ્રમાણ છે તેમા (પગ ઘગુ અગુલરીમા) ૪૦ પાચ ધનુષ્ય ને ઝીયા અગુલની વુદ્ધિ કરીયે પાચમા નરકના પહેલે મતર સાઢીનામઠ ધનુષ્યનુ દેહમાન છે, તેમા (પનરસ ઘગુ દુન્નિ હત્થ સદ્દાય) ૪૦ પનર ધનુષ્ય ને અગીઠાયની વુદ્ધિ કરીયે છઠા નરકના પહેલે મતર પદ્મ મો પચીસ ધનુષ્યનુ દેહમાન છે, તેમા (નાસદ્દિ ઘગુહમદ્દા) ૪૦ નાસઠ ધનુષ્ય અને વેદાયની વુદ્ધિ કરીયે. એમ (પગ પુ. ઝી પયર વુદ્ધિ રૂમા) ૪૦ પાચ નરક પૃથ્વીના પ્રતગોને વિષ એ પ્રમાણે વુદ્ધિ કરરી ॥ ૩૭૨ ॥

एज चात विस्तार सहित समजा ते क-गकरामभाना पहला
 शररे सात अनुप्य त्रण हार अने छ अगुल देहमान ते ते सात
 अनुप्यना अट्टावीस हाथ थाय तेनी माथे उररना त्रण हाथ मेठवना
 एकत्रीण हार थाय तेना अगुल कररामाटे चौबीसे गुणीये तो
 सात सो जुमालीण अगुल थाय, तेमां उरगना छ अगुल भेलवता
 सर्व मली सात सा परास अंगुल थाय तेने शरकरा मभाना अगी-
 यार प्रतग्ने एक उणा करी दशे भाग आरीय तो एक एक भागे
 पंचोतेर अगुठ आवे. तेना त्रण हाय अने त्रण अगुल थाय एटली
 शरकरामभा पृथ्वीना पहला प्रतग्ने त्रि दहमाननी वृद्धि थाय
 एम बीजा प्रतस्थी आरभी दरक प्रतरे एरीज रीते वृद्धि कररी
 ए प्रमाणे बीजीथी छट्टी सुगी प्रत्येक नग्न पृथ्वीने विने जाणतु
 समजणमाटे यत्र स्थापना जोवी सातमी नग्न एरत्र प्रतरे ते माटे
 त्या उत्कृष्ट पाचमो अनुप्यनुज देहमान छ.

इये नारसीनु उत्कृष्ट तथा जवन्य उत्तरवैक्रिय शरीरप्रमाण कह छे

इय माहावियदेहो, उत्तरवेउविओ य तदुगुणो ॥

दुविहोवि जहन्नकमा, अगुल अमख मरमो ॥३७३॥

अर्थ—(इय) क० ए पृथ्वीं साने नरकना नाग्नीभोनु (मा
 हावियदेहो) के० म्वाभाविक एटले भवधारणीय शरीर प्रमाण नु
 (तदुगुणो) के० तेनाथी वमणु (उत्तरवेउविओय) क० उत्तर वैक्रिय-
 शरीर जाणतु जेमक रत्नप्रभाने विा प्रतरे अनुप्य वे हाथ अने त्र
 अगुल उत्तर वैक्रिय शरीर होय अने सातमीनरक एक हजार
 अनुप्य उत्तर वैक्रिय शरीर होय. ए भवधारणीय अने उत्तर वैक्रिय
 शरीरनु प्रमाण कसु हो (दुविहोवि जहन्न कमा) के० अनुक्रम
 व प्रतरे जवन्य शरीर प्रमाण कह छे. एक भवधारणीय बीज

ઉત્તરવૈક્રિય એ રહે શરીર જગન્યથી સાતે નરકમા અનુક્રમે (અ-
ગુઠ અસમ્બ સલ્લે) કે૦ અગુલ્નો અસમ્યાતમા ભાગ તથા સ-
મ્યાતમા ભાગ હોય અર્થે મરણાર્ણીય શરીર ઉ રત્તિ વેળાએ અગુ-
લ્ને અસમ્યાતમા ભાગ અને ઉત્તરવૈક્રિય શરીર પ્રારમ્ભી વડતે અગુ-
લ્ના સમ્યાતમા ભાગે હોય એમ જાણવું નાર્ણીનું અવગાહના ઠાર
પૂર્ણ થયું ॥

હો નાર્ણીના જીવાનું ઉત્પત્તિવિરહ તથા ચવનવિરહનું ઠાર
તદ ગાધાથી કહ્યું છે

મત્તમુ ચત્ત્રીમ મુહુ, સગ પનર દિણેગ દુ ચડ છમાસા ॥

ઉત્ત્રાય ચરણવિરહો, ઓહે વારસ મુહુત્ત ગુરુ ॥૩૭૪॥

લહુઓ દુહાવિ સમઓ, સલા પુણ સુરમમા મુણેયવ્વા ॥

અર્થ—(સત્તમુ) કે૦ સાતે નરકમા અનુક્રમે એલે પહલીએ
(ચત્ત્રીમ મુહુ) કે૦ ચોથી મુહુર્ત, ત્રીજીએ (સગ) કે૦ સાત
ત્રિસ, ત્રીજીએ (પનર ત્રિણ) કે૦ પન્નર ત્રિસ, ચોથીએ (યગ)
કે૦ એક માસ, પાચમીએ (દુ) કે૦ બે માસ, છઠીએ (ચડ) કે૦
ચાર માસ, અને સાતમીએ (છ માસ) કે૦ છમાસ મુર્થી (ઉત્ત્ર-
વાયચરણવિરહો) કે૦ ઉત્પત્ત તથા ચવનનો વિરહજાલ જાણવો
જો કે સાતે નરકમા મારકો જીવો ઘણું કરીને નિરતર ઉપજે છે
અને ચડ છે, પરતુ (ઓહે) કે૦ મામાયપણે સાતેમા ન ઉપજે અને
ન ચડ તો (લહુઓ) કે૦ જગન્યથી સાતે નરક (દુહાવિસમઓ)
કે૦ સાથે પણ એક સમય અને જન્મે પણ એક સમય વિરહ પડે અને
(ગુરુ) કે૦ ઉત્કૃષ્ટથી (વારસ મુહુત્ત) કે૦ વાર મુહુર્તનો વિરહ-
જાલ જાણવો (પુણ) કે૦ ત્રીજી નાર્ણીના જીવોની ઉપજવાન
તથા ચવની (સલા) કે૦ સત્યા તો (મુરમમા) કે૦

देवताना मरगी एटले एक समरमा एक वे त्रण उवट सत्याता
अने अमत्याता मृतीनी मुण्येयवा के० जाणयो. ए नारकीनु
उपपानविरहट्टार तथा चवनविरहट्टार नः

हा रूपो जीव नरके जाय ते गतिट्टार कह ठे

मखाउ पजत्त पर्णिदि-तिरिनरा जति निरएमु ॥३७५॥

अर्थ—(सबाउ) न० सत्याता आयुत्रवाला (पजत्त)
न० पर्याप्ता (पर्णिदि तिरिनरा) न० पचद्रिय निर्येच अने मनुष्य
नरमायु घाये तो (जति निरएमु) के० नरमा जाय उ ॥३७५॥

हो कयो जीवो नरमायु घाये ? ते कह ठे

मिच्छदिट्टि महारंभ,परिग्गहो तिच्चकोह निस्मीलो ॥

नरयाऊय निरयइ, पावमई रुद्रपरिणामो ॥ ३७६ ॥

अर्थ—(मिच्छदिट्टि) न० मिथ्यात्वी, (महारंभ) के०
महोटा आरंभ करनारो, (परिग्गहो) के० ऋद्रपरिग्रह गारी, (तिच्च-
कोह) न० आफरा क्रोत्रवालो, (निस्मीलो) के० शील रहित,
(य) न० बली (पावमई) न० पापमुद्धिवालो अने (रुद्रपरिणामो)
के० रौद्रपरिणामि एरो जीव (नरयाउ) न० नरनु आयुष्य
(निरयइ) के० घाये ठे. ॥ ३७६ ॥

हो विशेषपणायी जूनी जूनी नररुगतिए जनारा जीवो कह ठे

अमन्नि मरिसिव पसवी,मीह उरगि तिय जति जाछट्टि ॥

कमसो उक्कोसेण, मत्तम पुद्वी मणुयमच्छा ॥३७७॥

अर्थ—(असन्नि) के० असन्नी मम्मृन्डिम पचेंद्रिय पर्याप्ता
निर्येच जो नरमायु घाये तो पहली नरके जाय, त्या ते जयन्ययी

२३ हजार वर्ष अने उत्कृष्टी पत्योपपना असापातमा भागना
 आयुषे उत्पन्न थाय तथा (मगिसिर) क० भूजगमिर्ग ते नोलीया
 टिक जीरो जीजी नरक मुगी जाय, (पक्खी) क० गीय मीचा
 णादिक मासाहारी पक्षीओ रौट्र अ यत्रमायने लीपे जीजी नरक-
 मुगी जाय, (सीट) क० मिह चितरा गीगडा रिगर हिमरुजीवो
 चोथी नरकमुगी जाय, (उरगि) क० उरपरिसा ते ररर जातिना
 सर्षो पायमी नरकमुगी जाय, (ल्थि) क० स्त्री दे नग्नायुनाय-
 नारा खीरन्न प्रमुख ते (जाडिट्टि) क० उष्टी नरकमुगी जति क०
 जाय ठे रली गर्भजपर्याप्ता (मणुयमन्डा) क० मनुष्य अने मन्त्र
 ते (उकासेग) क० उत्कृष्टी (सत्तमपुढरी) क० सातमी नरक
 मुगी जाय ए (क्यसो) क० अनुक्रम उत्कृष्टगति रुद्दी, अने
 जययथी रत्नप्रधाना पहला प्रतगमुगी जाय गार्कीनी सर्व मध्यम
 गति जाणवी ॥ ३७७ ॥

हय कटलाक अनिभूर निर्धेचना प्राये करीने गति रुढ ठे.

वाला दाढी पक्खी, जलयर नरगागया उ अइकूरा ॥

जति पुणो नरएसु, वाहुळेण न उण नियमो ॥३७८॥

अर्थ—(वाला) क० व्याल एटले सर्प विगेर, (दाढी)
 क० दाढवाला ते सिंह विगेरे, (पक्खी) क० पक्षी ते गीय विगेर
 अने (जलयर) क० जलचर ते मत्स्य विगेर. एटली जातना
 जीवो (नरगागया) क० नरकधी आव्या होय तो पण (अइकूरा)
 क० अनि रूपणाने लीपे (वाहुळेण) क० घणुकरिने (पुणो)
 क० पण (~~नरक~~ नरकने विष (जति) क० जाय ठ
 पन्तु (न ~~नरक~~) क० निश्चय नथी काण्ण कोई जीव
 नरकयी सरयणने लीपे मोक्ष-

हा नारकीने समयण अने लेस्या क० छे
 दो पद्मपुद्गविगमण, छेपट्टे कीलियाड समयणे ॥
 इक्किपुद्गविबुद्धी, आइतिलेस्मा उ नरामु ॥ ३७९ ॥

अर्थ—(छेपट्टे) के० छेपट्टा समयणवाला जीव (दो पद्मपु
 दविगमण) क० पट्टेली रे नरकपृथ्वी सुगी जाय, अने (कीलिया
 समयणे) के० कीलिकादिक समयणवाला जीवानी (इक्किपुद्ग
 विबुद्धी) के० एक एक नरकपृथ्वीनी वृद्धि करवी जेव कीलिका
 समयणवाला तीनी नरकपृथ्वी सुगी जाय अर्द्धनाराचवाला चौथी
 सुगी, नाराचवाला पाचमी सुगी, ऋषभनाराचवाला छठी सुगी
 अने रत्नऋषभनाराचवाला सातमी नरकपृथ्वी सुगी जाय ।
 उन्वृष्टी गति जाणवी जन्म्यथी तो सब समयणवाला जीवो रत्न
 मभाना पहला प्रतर सुगी जाय. ॥ हवे नारकीने लेस्या कह छे
 (उ) के० बली (नरामु) के० नारकीने विप (आइतिलेस्मा) क०
 कृष्ण नील अने कापोत ए प्रथमनी त्रण लेस्या होय ॥ ३७९ ॥

हवे ए लेस्याभोने विशेषे विवरीने कह छे

दुमु काऊ तड्याए काऊ, नीला य नील पकाए ॥
 धूमाए नीलकिण्हा, दुमु किण्हा हुति लेस्साओ ॥ ३८० ॥

अर्थ—(दुमु) के० पहंगी रे नरकमा (काऊ) के० क
 कापोतलेस्मा होय पगन्तु पहंगी करता तीजीमा अतिमगीन ले
 होय (तड्याए) के० तीजी नरकमा (काऊनीला य) क० कापो
 अने नील लेस्या होय तेमा पल्योपमना अमरयातमा भागे अत्रि
 एवा त्रण पल्योपमना आधुप्यवालाने कापोत अने तेवी अत्रि
 त्रणवाला नील लेस्या होय तेमा पल्योपमना अमरयातमा भागे अत्रि

ન લ) કે० નીલ લેશ્યા દ્વય જ હોય છે (ધૂમાણ) કે० ધૂમમમામા
 (નીલમિહા) કે० નીલ અને કૃષ્ણ લેશ્યા હોય છે તેમા જે જીવોનુ
 પલ્લોપમના અસરયાતમા ભાગે અધિક દગ પલ્લોપમનુ ડાઠાટ આ-
 યુષ્ય હોય તેમને નીલ લેશ્યા અને ઈયો ગરારે આયુષ્યગાનને કૃષ્ણ
 લેશ્યા હોય છે અને (દુમ્) કે० છદ્વી અને માતમી નરમને વિષ
 (મિષ્ઠા) કે० કૃષ્ણલેશ્યા છે તેમા દ્વન્વ વિદોષ કે કે-પ્રથમની
 કૃષ્ણલેશ્યા કરતા ડેહી કે નારમીની કૃષ્ણ લેશ્યા વિદોષે કૃષ્ણ લેશ્ય
 હોય છે. (લેસ્માઓ હુતિ) કે० સાત નરમમા લેશ્યાઓ હોય
 છે તે મહી ॥ ૩૮૦ ॥

હા ઉપર કહલી નારમીની લેશ્યા ઈરુપ છે ? અથવા ભાવ
 રુપ છે ? તે મૂનમા કહ છે

સુરનારયાણ તાઓ, દલ્લેસ્મા અરઠ્ઠિયા મણિયા ॥

માપપરાવત્તીણ, પુણ ઈમિ હુતિ હલ્લેસ્મા ॥ ૩૮૧ ॥

અર્થ—(સુરનારયાણ) કે० દેવતા તથા નારમીને (તાઓ)
 કે० તે કહલી (દલ્લેસ્મા) કે० દ્રવ્યલેશ્યા (અરઠ્ઠિયા) કે० ક્ષેત્ર
 સવમી (મણિયા) કે० કહી છે કાઈ વર્ણરુપ ન જાણવી (પુણ)
 કે० વર્ણ દ્રવ્યક્ષત્રમાલાદિથી તેવી તેવી સામગ્રી વામીને (માપ
 પરાવત્તીણ) કે० પરિણામના વિષર્વાસ દ્વલે ફેરફાર મરીને (ઈમિ)
 કે० દેવતા તથા નારમીને (હલ્લેસ્મા) કે० હલેશ્યા (હુતિ)
 કે० હોય છે ॥ ૩૮૧ ॥

હવ નરમથી નિકલેલા જીવા મ્હ ગતિમા જાય ? તે કહ છે
 નિરુવદ્ધા ગન્મય, પજત્તસલાહ લદ્ધિ ઈમિ ॥

ચલ્લિ હરિજુઅલ ઈરિહા, જિણ જઈ દિમિ સમ્મ
 પુહવિકમા ॥ ૩૮૨ ॥

અર્થ—(નિરજ્વલા) કે૦ નરકથી નિકલેલા જીવો (ગમ્બય) કે૦ ગમ્બજ (પજત) ક૦ પર્યાણ તથા (મલાઝ) કે૦ સગ્યાતા આયુષ્યમાલા થાય (દ્વે (ઇર્ષિ)) કે૦ એ માને નરકથી નિકલેલા જીવોને (લલ્હિ) કે૦ કવી કવી લ્હી પટલે પદ્મી માસ થાય ૧ તે કહ છે. પહલી નરકપૃથ્વીનો નિકલેલો જીવ (ચકિ) કે૦ ચક્રવર્તિ થાય, રોજી પૃથ્વી મુગીનો નિકલેલા જીવ (હરિજુઅલ) કે૦ વામુદેવ તથા રમ્દય થાય. રીજી નરક પૃથ્વીમુગીનો નિકલેલો જીવ (અરિહા) કે૦ અરિહત થાય, ચાથી નરક પૃથ્વી મુગીનો નિકલેલા જીવ (જિણ) કે૦ સામાય કેવલી થાય. પાચમી નરક પૃથ્વી મુગીનો નિકલેલો જીવ (જડ) કે૦ સર્વ ચિરતિ માધુ હોય, છઠી નરક પૃથ્વી મુગીનો નિકલેલો જીવ (નિમિ) કે૦ દેશચિરતિ શ્રાપક હોય અને સાતમી નરક પૃથ્વીથી નિકલેલો જીવ (મમ્મ) કે૦ મમ્મચન્દ્રમારી હોય એ (પુહવિમા) કે૦ નરક પૃથ્વીનો અનુક્રમે લ્હી કહી. ॥૩૮૦॥

હવે નારકા જીવો અવિજ્ઞાનથી કેટલું ક્ષેત્ર જોડાશે ? તે કહ છે

ચચાણ ઓહિ ગાઝ અ, ચત્તારિ અહુદ્ધ ગુરુ લહુ ક્રમેણ ॥
પડપુદ્ધિ ગાઝયદ્ધ, હાયદ્ જા મત્તમિ ઇગલ્હ ॥ ૩૮૩ ॥

અર્થ—(ચચાણ) કે૦ રત્નમખા પૃથ્વીને વિષ નારકી જીવોને (ઓહિ) કે૦ અવિજ્ઞાન (ગાઝઅ ચત્તારિ) કે૦ ચાર ગાઝનુ હોય છે તે ગુરુ કે૦ અહુદ્ધ જાણતુ અને (અહુદ્ધ) કે૦ સાદાચણ ગાઝનુ અવિજ્ઞાન (લ્હુ) કે૦ જગન્યમી હોય છે એ (ક્રમેણ) કે૦ અનુક્રમે જાણતુ ત્યાગ પછી (પડપુદ્ધિ) કે૦ દરક પૃથ્વીએ (ગાઝયદ્ધ હાયદ્) કે૦ અહુદ્ધમાધા અને જગન્યમાથી

अर्द्धों अर्द्धों गाउ ओछु रग्घु, जेथी (जासत्तमि) के० यात्
सातमी नररने विष (इगद्ध) ५० उत्कृष्टथी एरु गाउ अने जय
न्यथी अर्द्धों गाउ अपिज्ञान होय छे ॥ ३८३ ॥ ए नररुद्धार
पूर्ण थयु ॥

हने मनुष्यद्वार कह छे । अहि मनुष्यना भवन विना आठ
छार रुहे छे, तेमा स्थितिद्वार अने अगगाहना छार प्रथम कह उ
गम्भार तिपलियाऊ, तिगाउ उकोम ते जहन्नेणं ॥
मुच्छिम दुहावि अतमुहु, अगुल असखभाग तणू ॥ ३८४ ॥

अर्थ—(गम्भर) के० गर्भज मनुष्य उन्कृष्टथी (तिपलि
याऊ) के० त्रण पल्योसमना आयुषवाला जाणवा अने (ते)
५० ते गर्भज मनुष्य (उकोम) ५० उत्कृष्टथी (तिगाउ) के०
त्रण गाउना देहमानवाला जाणवा तथा (जहन्नेण) के० जय-
न्यथी गर्भज मनुष्यनु अने (मुच्छिम) के० समूर्छीम मनुष्यनु
(दुहावि) के० जन्य अने उत्कृष्टथी (अतमुहु) के० अतमुहु
तनु आयुष्य होय छे, तथा गर्भज मनुष्यनु जन्यथी (अगुल
असखभाग तणू) के० अगुलना असत्प्रातमा भागनु शरीर
होय छे ३८४ ॥

ह उपात उ वर्तना विरहकाल रुहे छे
वारस मुहुत्त गम्भे, इयरे चउतीस विरह उकोसो ॥
जम्ममरणेसु ममओ, जहणण सखा सुरसमाणा ॥ ३८५ ॥

अर्थ—(गम्भे) के० गर्भज मनुष्यने जन्म आश्री तथा
मरण आश्री विरहकाल उत्कृष्टथी (वारस मुहुत्त) के० वार मुहु-
त्तनो होय छे एटले एरु गर्भज मनुष्य उगन्या पछी बीजो उत्कृ
ष्टथी वार मुहुत्तने आनर उपजे मरण पण एज प्रमाणे जाणतु

अने (इयरे) के० समृद्धिम मनुष्यने (उक्कोसो) क० उत्कृष्टी
जन्ममरणनो विरह) के० विरहकाल (चउवीस) क० चौथीस
सुहृत्तनो जाणवो. वली गर्भज तथा समृद्धिम मनुष्यने (जन्मम
रणेसु) के० जन्ममरणने रिगे विरहकाल (समयो) के० एउ
समयनो जाणवो तथा गर्भज अने समृद्धिम मनुष्यनो उपजगानी
(जहण्णसंखा) ५० जघ यरुरया (सुरसदाणा) क० देवनाना
मरखी जाणवी एट्ठे एऊ समये एक वे व्रणधी आरभी सग्याता
असग्याता उपजे तथा मरण पामे एम जाणवु. ॥ ३८५ ॥

हये ऋयो जीव मरा मनुष्यगतिमां आ ? ते गतिद्वार ऋडे
सत्तममहिनेरईए, तेऊ वाऊ अमख नरतिरिए ॥
मुत्तूण सेमजीवा, उप्पज्जति नरभवमि ॥ ३८६ ॥

अर्थ—(सत्तममहिनेरईए) ५० सातमी नरकपृथ्वीना नारकी,
(तेऊ) के० तेउमायना जीवो, (वाऊ) क० वायुना जीवो तेमज
(अमख नरतिरिए) ५० असग्याता आयुष्यवाला युगलीया मनु-
ष्य अने तिर्दच ए पाच जातीना जीवोने (मुत्तूण) के० मृकीने
(सेस जीवा) के० चाफीना सर्वे जीवा (नरभवमि) ५० मनुष्य
भवने विगे (उप्पज्जति) के० उपजे छे ॥ ३८६ ॥

सुरनेरइएहिं चिय, हवति हरि अरिह चक्कि बलदेवा ॥
चउविहसुर चक्किबलावेमाणि हुति हरि अरिहा ॥ ३८७ ॥

अर्थ—(हरि) के० वासुदेव, (अरिह) के० अरिहत, (चक्कि)
के० चक्रवर्ती अने (बलदेवा) के० बलदेव ए चार (सुरनेरइएहिं)
के० देवता अने नारकीनो गतिथी आला (चिय) के० निधे
(हवति) के० होय छे वली (चक्किबला) क० चक्रवर्ती तथा

वन्देव (चतुर्विहसुग) के० चार निम्नाना देवतानी गतिथी आ-
 देला होय छे तेमज (हरि अरिहा) ५० वासुदेव अने अरिहंत
 (वेमाणिय) के० वैमानिक देवगतिना आवला (हृति) के०
 होय छे ॥ ३८७ ॥

हरिणो मणुस्म स्यणाइ, हृति नाणुत्तरेहि देवेहि ॥

जहसभवमुववाओ, ह्यगयएगिदिरस्यणाणं ॥ ३८८ ॥

अर्थ—वली (हरिणा) ५० वासुदेव अने चक्रवर्तीना
 (मणुस्म स्यणाइ) के० मनुष्यरूप पाच रत्न ते (अणुत्तरेहि
 देवेहि) ५० पाच अनुत्तरना चलेला देवो (न ह्रात) के० न
 होय तात्पर्य ए छे क-वासुदेव वैमानिक देवताथी तथा नग्यथी
 आलेला होय छे तेमा जा वैमानिकथी आव्ला होय ता पाच
 अनुत्तर पिना बीजा स्थानथी आवेला होय छे वली चक्रवर्तीना
 चार रत्न छे, तेमा चक्रादि सात एकेंद्रिय छे अने पुरोहितादि
 सात पंचद्रिय छे. तेमा पण हस्ती अने अश्व ए वे तिर्यच छे वा-
 सीना पाच मनुष्य छे ते पाच रत्न सातमी नरक, तेउनाय, वाउ
 काय, तिर्यच अने मनुष्यगतिथी आलेला न हाय, परन्तु जो देवग
 तिमाथी आदेला होय ता पाच अनुत्तर विना बीजा देव स्थान
 रथी आलेला जाणना तथा (ह्यगयएगिदिरस्यणाण) के० हस्ती,
 अश्व अने एकेंद्रिय सात रत्न ए सर्वनो (जहसभवमुववाओ) के०
 यथा सभवे उत्पत्ति जाणवी एन्ले जे स्थानरथी आलेला तिर्यच
 थता होय ते स्थानरथी आलेला अहि रत्न पण होय वली नारका
 सरयाता आयुष्यवाला तिर्यच तथा मनुष्य अने सहस्रात देवलान
 मुनीना देवता एदला स्थानरथी आलेला जीवो हस्ती तथा अश्व
 रत्न होय. तेमज सरयाता आयुष्यवाला तिर्यच अने मनुष्य तथा

ईशान देवलोक सुधीना देवता एकेंद्रि रत्नो द्योय ॥ ३८८ ॥

ए उपरना तात्पर्य अर्थगाली घण गाथा कः छे

मडलिय मणुअरयण, अह सत्तम तेउवाउवज्जेहि ॥

वासुदेव मणुअरयणा, अणुत्तरविमाणवज्जेहि ॥३८९॥

अर्थ—(अह सत्तम तेउवाउवज्जेहि) के० नीचेनी सातमी नररूपधर्वा तथा तेउकाय अने वाउकायना जीवाने र्जी राकीना जीवो (मडलियमणुअरयण) के० मंडलिक राजा तथा पाच मनुष्य-रत्नपणे उत्पन्न थाय छे रत्नी (अणुत्तरविमाणवज्जेहि) के० पाच अनुत्तर विमानना जीवो र्जीने रीजा जीवो वासुदेव (मणुअरयणा) के० वासुदेव अने पाच मनुष्यरत्नपणे उत्पन्न थाय छे ॥ ३८९ ॥

तिरित्थि मणु असखाउ-एहि कप्पाओ जासहस्सारे ॥

हयगयरयणुववाओ, नेरइएहि च सव्वेसि ॥ ३९० ॥

अर्थ—(तिरि) के० हस्ता अने अश्वरूप तिर्यचरत्न, तथा (त्थि) के० स्त्रीरत्न ते (मणुअसखाउएहि) के० सख्याता आयुष्यवान् मनुष्य अने (कप्पाओ जासहस्सारे) के० सहस्रार देवलोक सुधीना देवताओ थाय छे (च) के० बला (नेरइएहि सव्वेसि) के० माते नारकीना जीवो (हयगयरयणुववाओ) के० अश्व अने हस्ती रत्नपणे उत्पन्न थाय छे ॥ ३९० ॥

एगिदिय रयणाइ, असुरकुमारेहि जावईसाणे ॥

उववज्जति य सेसट्ठाणेसु पडिसेहो ॥३९१॥

अर्थ—(य) के० बली (एगिंदियरयणाइ) के० सात
 एकद्रिय रत्नो ते (असुरकुमारेहिं जावईसाणे) के० असुरकुमारथा
 आरभी ईशान देवलोकना देवता सुग्रीना जीवो (नियमा) के०
 निश्चेयी (उपवज्जति) क० उपजे ठे (सेमद्वानेसु पट्टिसेहो) के०
 मारीना जीवो न उपजे. ॥ ३९१ ॥

हय चौट रत्नाना नाम तथा प्रमाण बे गाथाथी करे ठे

वामपमाण चक्र, छत्त दड दुहृत्यय चम्मं ॥

वत्तीसगुलखगो, मुवण्णकागिणि चउरगुलिया ॥३९२॥

चउरगुला दुअगुल—पिहुलो अ मणिपुरोहियगयतुरया ॥

सेणावइ गाहावइ, वट्टी त्थी चक्रियणाइ ॥ ३९३ ॥

अर्थ—(चक्र) क० चक्ररत्न (छत्त) के० छत्ररत्न तथा
 (दड) के० दंडरत्न ए त्रण (वामपमाण) के० एक ग्राम एटले
 बहाथी लारा मर्याथी जे प्रमाण थाय तैरहा होय ठे (चम्म)
 के० चर्मरत्न (दुहृत्यय) के० त्रे हाथप्रमाण होय ठे (वत्तीसगुल
 खगो) क० सद्गुल वत्तीस अगुल प्रमाण लाउ होय ठे
 (मुवण्णकागिणि चउरगुलिया) क० मुवर्णमय कागिणिर न चार
 अगुल प्रमाण लाउ होय ठे. ॥ ३९२ ॥ (चउरगुला) के० चार
 अगुल लाउ अने (दुअगुलपिहुलो) क० त्रे अगुल पहोउ (मणि)
 के० मणिरत्न होय ठे ए सात एकद्रियरत्नो चरवर्तीना अगुलथी
 जाणवा. अने (पुरोहिय गय तुरया) क० पुरोहित, हस्ता अश्व,
 तथा (सेणावट्ट गाहावट्ट वट्टी त्थी) के० सेनापति, गाथापति,
 वार्द्धमी अने स्त्री ए सात पोट्टिरत्न सर्व मलो (चक्रियणाइ)
 क० चरवर्तीना चौट रत्न होय ठे ॥ ३९३ ॥

चक्रासिञ्जतदडा आयुधसालाड हुति चत्तारि ॥

कागिणिचम्ममणिओ, सिरिगेहे चक्किणो हुति ॥३९४॥

अर्थ—(चक्किणो) क० चक्रवर्तीनी (आयुधसालाड) । २०
आयुधशात्रने विणे (चक्रासिञ्जतदडा) क० चक्र रत्न उत्र अने
२६ ए (चत्तारि) क० चार रत्नो (हुति) क० उत्पन्न थयेला
होय ते तथा (कागिणि चम्ममणिओ) क० कागिणि चर्म अने
मणि ए उत्र रत्नो (सिरिगेहे हुति) क० लक्ष्मीना घरने विण
अर्थात् भटारने विणे उत्पन्न थयेला होय ते ॥ ३९४ ॥

सेणावड गाहावड, पुरोहिअ वट्टइ य नियनयरे ॥

त्थीरयण रायकुले, त्रियड्डतले उ करितुरया ॥ ३९५ ॥

अर्थ—(सेणावड) क० सेनापति, (गाहावड) क० गाथा
पति, (पुरोहिअ) क० पुरोहित अने (वट्टइ) क० वादिकि ए
चार रत्नो (नियनयरे) क० पावाना नगरने विा उ मन्न थयेला
होय ते (त्थीरयण) क० श्वोरत्न (रायकुले) क० राजकुमा
उत्पन्न थयेतु होय ते अने (करितुरया) क० हस्ती अने अश्व
ए वे रत्न (त्रियड्डतले) क० त्रैताडय परतने विणे उत्पन्न थयेला
होय ते. ॥ ३९५ ॥

चक्किडुग हरिपणग, पणग चक्की य केमवो चक्की ॥

केसव चक्की केमव, टुचक्की केमव चक्की य ॥३९६ ॥

अर्थ—३हेला (चक्किडुग) क० ॐ चक्रवर्ती, त्यार पळी (हरि-
पणग) क० पाच वामुदेव, त्यार पळी (पणग चक्की) क० पाच
चक्रवर्ती, त्यार पळी (केसव) क० एक वामुदेव, त्यार पळी (चक्की)
क० एक चक्रवर्ती, त्यार पळी (केसव) क० एक वामुदेव, त्यार

पत्नी (चर्की) क० एफ चक्रवर्ती, त्यार पत्नी (कसर) क० एक
वासुदेव, त्यार पत्नी (दुचर्की) क० वे चक्रवर्ती, त्यार पत्नी,
(केसव) क० एक गामुदेव, त्यार पत्नी (चर्की) क० एक चक्र-
वर्ती एम अनुक्रमे थया ठे तेनी विशेष समजुती यन्त्रमा जेवी ॥३९६॥

उसहे भरहो अजीए, सगरो मधव सणकुमारो य ॥

धम्मस्मं य सतिस्स य, जिणन्तरे चक्रवट्टीयुगं ॥३९७॥

सतिकुथु जिनवरो, अरिह ता चेव चक्रवट्टी य ॥

अरमल्लिअतरे पुण, होइ मुभुमो य कोरवो ॥३९८॥

मुणिसुव्वयमिजिणे, हुति दुवे पउमनाम हरिसेणा ॥

नमिनेमि य जयनामा, नेमिपामतरे वभो ॥३९९॥

अर्थ—(उसहे) क० ऋषभदेवना वखते (भरहो) क० भरत
चक्रवर्ती अने (अजीए) क० अजितनाथना वखते (सगरा)
क० सगर चक्रवर्ती थयल ठे (य) क० वली (मयव) क०
मधवा तथा (सणकुमारा) क० सनत्कुमार (चक्रवट्टीयुग) क० ए
वे चक्रवर्ती (धम्मस्स य सतिस्स य जिणन्तर) क० धर्मनाथ
अने शातिनाथनी वचमा थया ठे ॥ ३९७ ॥ वली (सति) क०
शातिनाथ, (कुथु) क० कुथुनाथ तथा (अरिह) क० अरनाथ
(ता) क० ते ऋणे (जिनवरो) क० जिनेश्वर तथा (चक्रवट्टी) क०
चक्रवर्ती (देव) क० निश्चे थया ठे. (पुण) क० वली अरमल्लि-
अतरे क० अरनाथ तथा मल्लीनाथना वचमा (मुभुमो कोरवो)
क० मुभुम चक्रवर्ती होइ क० थयो ठे ॥ ३९८ ॥ तेमज (मुणि-
सुव्वयमिजिण) क० मुनिसुव्रत प्रभु नमिनाथ एमना वखते (पउ-
मनाम हरिसेणा) क० महापद्म अने हरिसेण ए (दुवे) क० वे चक्र

अनुक्रमे (हुति) के० तथा छे तथा (नमिनेमिय) के० नमिनाथ
अने नेमनाथना वचमा (जयनामा) क० जय नामनो चक्रवर्ती
थयो छे अने (नेमिपासतरे) के० नेमनाथ तथा पार्श्वनाथना
वचमा (वभो) क० ब्रह्मदत्त चक्रवर्ती थयो छे ॥ ३९० ॥

हये वासुदेवना सात रत्न कहे छे

चक्र धणुह खगगो, मणी गया तहय होइ वणमाला ॥

संखो सत्त इमाइं, रयणाइ वासुदेवस्स ॥ ४०० ॥

अर्थ—(चक्र) के० चक्र, (धणुह) के० धनुष्य, (खगगो)
के० खग, (मणी) क० मणि, (गया) क० गदा, (तहय) के०
तेमज (वणमाला) के० वनमाला अने (संखो) के० संख—(इमाइं)
के० ए (सत्तरयणाइ) के० सात रत्न (वासुदेवस्स) क० वासु-
देवना (होइ) के० होय छे ॥ ४०० ॥

जंबुद्वीपमा उत्कृष्टी अने जम्ब्यथी एक वसते केटला रत्न
होय ते कह छे

जंबूद्वीवे चउरो, सयाइ वीसुत्तराइं उक्कोसं ॥

रयणाइ जहन्न पुण, हुति विदेहंमि छप्पन्ना ॥ ४०१ ॥

अर्थ—(जंबूद्वीरे) के० जंबुद्वीपने गिणे (उक्कोस) क० उत्कृ-
ष्टी (चउरो सयाइ) क० चारु सो अने (वीसुत्तराइ) के० वीश
अधिरु एटले चारसो वीश (रयणाइ) के० रत्नो होय छे (पुण)
क० बली (जहन्न) के० जम्ब्यथी (विदेहंमि) के० महाविदह
क्षेत्रमा (छप्पन्ना) के० छप्पन्नरत्न हुति के० होय छे उत्कृष्टा वीश
चक्रवर्ती होय त्यार चारसो वीश अने जम्ब्यथी चार होय त्यार
छप्पन्न रत्न होय छे ॥ ४०१ ॥ मनुष्यनु गतिद्वार पूर्ण थयु

हो मनुष्य मरीने क्या जाय ? ते आगति द्वार रहे छे.
 मख नरा चउसु गईसु, जति पचसुनि पढमसत्रयणे ॥
 इगदुति जा अट्टमयं, इगममए जंति ते सिद्धिं ॥४०२॥

अर्थ—(सख) क० सख्याता आयुष्यवाला (नग) क०
 मनुष्य ते (चउसु गईसु) क० चारें गतिमा जति) ५० जाय छे
 तेमा जे मनुष्य (पढमसत्रयणे) क० पहिला सत्रयणवाला होय ते
 (पचसुनि) क० मोक्ष सहित पांचे गतिने विषय जाय छे मोक्षमा
 कथा जाय ? ते कहे छे (न) ५० ते मनुष्य (इगसमए) क० एक
 समयमा जनन्यथी (इगदुति) क० एऊ बे व्रण अने उत्कृष्टथी
 (जाअट्टसय) क० एरसो एर सो आठ सुरी (सिद्धि) क० मोक्षप्रत्न
 (जति) ५० जाय छे ॥ ४०२ ॥

हय व्रण वेदआश्री सिद्धिगति कह छे

वीसिथि दस नपुसग, पुरिमिडसय तु एगसमएणं ॥
 मिज्झइ गिहिअन्न मलिंग, चउदस अट्टाहियसय चा ४०३ ॥

अर्थ—(इथि) क० शीवदे उत्कृष्टथी (वीस) क० वीस मोक्षे
 जाय. (नपुसग) क० नपुसगदे (दस) क० दस माक्षे जाय. (तु)
 ५० अने (पुरिस) क० पुरिदे उत्कृष्टथी (एगसमएण) क० एक
 समय (अट्टसय) क० एरसो आठ (सिज्झइ) क० मोक्षे जाय
 वली (गिहि) क० गृहस्थलिंगे (चउ) क० चार, (अन्न) क०
 तापमाश्लिलिंगे (दस) क० दस, (च) क० अने (सलिंग)
 ५० साधुलिंगे (अट्टाहियसय) क० एरसो आठ मोक्षे जाय छे ॥ ४०३ ॥

गुरुलहुमज्झिम दोचउ-अट्टमय उट्टहो तिरियलोए ॥

चउपावीसट्टमय, दुममुदे तिनि सेसजले ॥ ४०४ ॥

अर्थ—(गुरु) के० उत्कृष्ट अग्नाहनाथी एतले पांचसो अनुप
प्रमाण शरीरवाला अने (लहु) के० जन्य अग्नाहनाथी एतले ते
हाथ प्रमाण शरीरवाला, तथा (मज्जिम) के० मध्यम अग्नाहनाथी
एतले वे हाथथी उपर अने पाचमो अनुप्यथी ओछा शरीर प्रमाण
वाला उत्कृष्टथी (दो चउ अट्टसय) के० वे चार अने एक सो आठ
मोक्षने विष जाय. वली (उद्रहो तिरीयलोए) के० उर्द्धलोके अग्ने-
लोके अने तिर्न्धालोके (चउ बावीसद्वमय) के० चार बावीस अने
एक सो आठ अनुक्रमे उत्कृष्टथी मोक्षे जाय अहि उर्द्धलोक रे-
चुलिका ते नन्वन जाणतु अधोलोक ते अग्नेग्राम विगेरे जाणत
अने तिर्न्धो लोक प्रसिद्धे ते वली (समुदे) के० समुद्रमा (दु)
के० वे तथा (सेसजले) के० गगादिक नरीना तथा द्रवना जल
विगेरमा (तिन्नि) के० उण उत्कृष्टथी मोक्षे जाय ते ॥ ४०६ ॥

अग्नेग्राम क्या ते ? ते कहे ते

जोयणसयदसगते, समधरणीए अहे अहोगामा ॥

वायालीससहस्सेहि, गतु मेरुस्स पच्छिमओ ॥४०५॥

अर्थ—(मेरुस्स पच्छिमओ) के० मेरुपर्वतनी पश्चिम दिशा
तरफ (वायालीससहस्सेहि गतु) के० पैंतालीस हजार योजन
जड़े त्पार (समधरणीए अहे) के० समभूतला पृथ्वीथी नीचे
(जोयणसयदसगते) के० एक हजार योजनने आतरे ते (अहो
गामा) के० अग्नेग्राम ते ॥ ४०५ ॥

हरे चार गतिमाहथी आवेला के ला कटला जीवो मोक्षे
जाय ते कहे ते

नरयतिरिया गया दस, नरदेव गईओ वीम अट्टसय ॥

दस रयणा सकर वा-लुयाओ चउ पंक भूदगओ ॥४०६॥

અર્થ—(નરયતિરિયાગયા) ક૦ નરક અને તિર્યંચ ગતિથી નીફલીને મનુપ્યગતિ પામેલા (દસ) કે૦ દસ જીવો ઉત્કૃષ્ટી એક સમયે મોક્ષે જાય, (નરદેવ) કે૦ મનુપ્ય મરીને ફરી મનુપ્ય થયેલા અથવા દેવગતિથી ચવીને મનુપ્ય થયેલા જીવો (વીસ અટ્ટસય) ક૦ વીસ અને એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય. અર્થાત્ મનુપ્ય મરીને મનુપ્ય થયેલા વીસ, અને દેવગતિથી ચવીને મનુપ્ય થયેલા એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય છે વ્લી (રયણા સદ્-ગાહ્યાઓ) ક૦ રત્નમ્બા શર્કરામ્બા અને વાટુકામ્બા ૪ ઋણ નરકથી નીફલીને મનુપ્ય થયેલા જીવો ઉત્કૃષ્ટી એક સમયે (દસ) કે૦ દસ મોક્ષે જાય, તથા (પદ્મભૂદગઓ) કે૦ પદ્મમ્બા પૃથ્વી-રાય અને અપ્કાયથી નીફલીને મનુપ્ય થયેલા જીવો (ચૃડ) ક૦ ચાર મોક્ષે જાય છે. ॥ ૪૦૬ ॥

છઞ્ચ વળસ્સઙ્ગ દસ તિરિ,તિરિત્થિ દસ મણુય વીસ નારીઓ ॥

અસુરાઙ્ગ વતરા દસ, પળ તદ્દેવી ઉ પત્તેય ॥ ૪૦૭ ॥

જોઙ્ગ દસ દેવિ વીસં, વિમાણિયઙ્ગસય વીમ દેવીઓ ॥

અર્થ—(વળસ્સઙ્ગ) ક૦ વનસ્પતિકાયાથમ્બી મનુપ્ય થયેલા (છઞ્ચ) ક૦ છ, (તિરિ) કે૦ પચદ્રિય તિર્યંચથી મનુપ્ય થયેલા (દસ) કે૦ દસ, (તિરિત્થિ) કે૦ તિર્યંચની સ્ત્રીથી મનુપ્ય ગતિ પામેલા જીવો પણ દસ મોક્ષે જાય (મણુય દસ) કે૦ મનુપ્ય-ગતિથી ફરી મનુપ્ય થયેલા દસ કે૦ દસ અને (નારીઓ) કે૦ મનુપ્યની સ્ત્રીથી ફરી મનુપ્ય ગતિ પામેલા (વીસ) કે૦ વીસ જીવો મોક્ષે જાય છે. વ્લી (અસુરાઙ્ગ) કે૦ અસુરાઙ્ગ દશનિકાયાથી અને (વતરા) ક૦ વ્યતરની સર્વ જાતિથી મનુપ્ય થયેલા જીવો (દસ) કે૦ દસ મોક્ષે જાય, તેમજ (તદ્દેવીઙ્ગ) કે૦ અસુરાદિક

દશ નિકાયની અને વ્યનરદેવોનો દેવીઓથી મનુષ્ય થયેલા (પત્તેય) કે૦ દરેક (૫૧) કે૦ પાચ પાચ મોક્ષ જાય ॥ ૪૦૭ ॥ (જોડ) કે૦ જ્યોતપી દેવોથી મનુષ્ય થયેલા જીવો (દસ) કે૦ દશ માસે જાય, અને (દેવિ) કે૦ જ્યોતપિની દેવીઓથી મનુષ્ય થયેલા જીવો (વીસ) કે૦ વીશ મોક્ષે જાય. વ્લી (વેમાણિયટ્સય) કે૦ વૈમાનિક દેવથી મનુષ્ય થયેલા જીવો એકસો આઠ તથા (દેવી-ઓ) કે૦ વૈમાનિક દેવીથી મનુષ્ય થયેલા જીવો (વીસ) કે૦ વીશ મોક્ષે જાય ॥

દો વદઆથી સિદ્ધિ કહે છે, તથા સિદ્ધિગતિનો ઉપપાત વિરહાકાલ કહે છે

તહ પુવ્વેણ્હિતો, પુરિસો હોઝળ અદ્વસયં ॥ ૪૦૮ ॥

સેસદ્વભગણ્મુ, દસ દસ સિજ્ઞતિ સમણ ॥

વિરહો છપાસ ગુરુઓ, લહુ સમઓ ચવણમિહ નત્થિ ॥ ૪૦૯ ॥

અર્થ—(તહ) કે૦ તથા (પુવ્વેણ્હિતો) કે૦ પુરુષથી ફરી (પુરિસો) કે૦ પુરુષ (હોઝળ) કે૦ યથા હોય તો એક સમયે ઉત્કૃષ્ટથી (અદ્વસય) કે૦ એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય. નાતપર્યં ૫ છે જે-પુરુષદેવાલો દેવ મનુષ્ય અથવા તિર્યચથી નીકલેલો કોઈ જીવ પુરુષ થાય કોઈ સ્ત્રી થાય અને કોઈ નપુસક પુણ થાય એવી રીતે બી વેદવાળી દેવી વિગેરેથી નીકલેલો કોઈ જીવ સ્ત્રી થાય કોઈ પુરુષ થાય અને કોઈ નપુસક પુણ થાય એમ જ નપુસક વેદવાળા નારકી વિગેરેથી નીકલેલો કોઈ જીવ નપુસક થાય કોઈ સ્ત્રી થાય અને કોઈ પુરુષ પુણ થાય એમ ૫ નવ ભાગા માથી પહેલા ભાગાવાલા ૫૮લે પુરુષ વેદથી પુરુષદેવે થયેલા મનુષ્યો

અર્થ—(નરયતિરિયાગયા) કે૦ નરક અને તિર્યક ગતિથી નીકળીને મનુષ્યગતિ પામેલા (દસ) કે૦ નસ જીવો ઉત્કૃષ્ટથી એક સમયે મોક્ષે જાય, (નરદેવ) કે૦ મનુષ્ય મરીને ફરી મનુષ્ય થયેલા અથવા દેવગતિથી ચરીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (ધીમ અટ્ટસય) કે૦ ધીસ અને એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય. અર્થાત્ મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય થયેલા ધીસ, અને દેવગતિથી ચરીને મનુષ્ય થયેલા એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય છે. વ્હી (રયણા સપ્ત-શાલ્કયાઓ) કે૦ રત્નમમા શર્કરામમા અને શાલ્કુશામમા ષ પ્રણ નરકથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો ઉત્કૃષ્ટથી એક સમયે (નસ) કે૦ દસ મોક્ષે જાય, તથા (પકભૂદગઓ) કે૦ પકમમા પૃથ્વી-કાય અને અપ્કાયથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (ચડ) કે૦ ચાર મોક્ષે જાય છે ॥ ૪૦૬ ॥

છઘ વણસ્સઙ્ગ દમ તિરિ,તિરિત્થિ દમ મણુય ધીસ નારીઓ ॥

અસુરાઙ્ગ વતરા દસ, પણ તદ્દેવી ઉ પત્તેય ॥ ૪૦૭ ॥

જોઙ્ગ દસ દેવિ ધીસ, વિમાણિયટ્ટસય ધીસ દેવીઓ ॥

અર્થ—(વણસ્સઙ્ગ) કે૦ મનસ્પતિકાપથકી મનુષ્ય થયેલા (છઘ) કે૦ છ, (તિરિ) કે૦ પચ્ચેદ્રિય તિર્યચથી મનુષ્ય થયેલા (દસ) કે૦ દસ, (તિરિત્થિ) કે૦ તિર્યચની સ્ત્રીથી મનુષ્ય ગતિ પામેલા જીવો પણ દસ મોક્ષે જાય (મણુય દસ) કે૦ મનુષ્ય-ગતિથી ફરી મનુષ્ય થયેલા દસ કે૦ નસ અને (નારીઓ) કે૦ મનુષ્યની સ્ત્રીથી ફરી મનુષ્ય ગતિ પામેલા (ધીસ) કે૦ ધીસ જીવો મોક્ષે જાય છે. વ્હી (અસુરાઙ્ગ) કે૦ અસુરાદિ દશનિકાયથી અને (વતરા) કે૦ વ્યતરની સર્વે જાતિથી મનુષ્ય થયેલા જીવો (દસ) કે૦ દસ મોક્ષે જાય, તેમજ (તદ્દેવીઙ્ગ) કે૦ અસુરાદિક

दश निम्नायनी अने द्यतरदेवीनी देवीओधी मनुष्य थयेला (पत्तय/
के० त्रेक (पण) के० पाच पाच मोक्षे जाय ॥ ४०७ ॥ (जोइ)
के० ज्योतपी देवीधी मनुष्य थयेला जीवो (दस) के० दश मासे
जाय, अने (देवि) के० ज्योतपिनी देवीओधी मनुष्य थयेला
जीवो (वीसं) के० वीश मोक्षे जाय. वली (वेमाणियट्टसय) के०
वैमानिक देवथकी मनुष्य थयेला जीवो एकसो आठ तथा (देवी-
ओ) के० वैमानिक देवीधी मनुष्य थयेला जीवो (वीस) के०
वीश मोक्षे जाय ॥

हे वदआथी सिद्धि कहे छे, तथा सिद्धिगतिनो उपपात्र
विरटाकाल कह छे

तह पुन्वेएहितो, पुरिसो होऊण अट्टसयं ॥ ४०८ ॥

सेसट्टभगएमु, दस दस सिद्धंति समएणं ॥

विरहो छपास गुरुओ, लहु समओ चवणमिह नत्थि ॥ ४०९ ॥

अर्थ—(तह) के० तथा (पुन्वेएहिवा) के० पुरुषधी फरी
(पुरिसो) के० पुरुष (होऊण) के० थया होय तो एक समये
उन्कृष्टधी (अट्टसय) के० एक सो आठ जीवो मोक्षे जाय.
तात्पर्य ए छे जे—पुरषदेवालो देव मनुष्य अथवा तिर्यचयी नीक-
लेलो कोई जीव पुरुष थाय कोई स्त्री थाय अने कोई नपुंसक पण
थाय एरीज रीते छी वेदवाली देवी विगेरेयी नीकलेलो कोई
जीव छी थाय कोई पुरुष थाय अने कोई नपुंसक पण थाय एमज
नपुंसक वेदवाला नारकी विगेरेयी निरलेलो कोई जीव नपुंसक
थाय कोई स्त्री थाय अने कोई पुरुष पण थाय एम ए नव भागा
माथी पहेला भागावाला १ वेदधी पुरुषदे थयेला मनुष्यो

અર્થ—(નરયતિરિયાગયા) ક૦ નરક અને તિર્યંચ ગતિથી નીકળીને મનુષ્યગતિ પામેલા (દસ) ૧૦ દસ જીવો ઉત્કૃષ્ટથી એક સમયે મોક્ષે જાય, (નરદેવ) ક૦ મનુષ્ય મરીને ફરી મનુષ્ય થયેલા અથવા દેવગતિથી ચવીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (વીસ અદૃશ્ય) કે૦ વીસ અને એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય. અર્થાત્ મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય થયેલા વીસ, અને દેવગતિથી ચવીને મનુષ્ય થયેલા એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય છે. બલી (રચના સકર-વાલ્ક્યાઓ) ક૦ રત્નમમા શર્કરામમા અને વાલુકામમા એ ત્રણ નરકથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો ઉત્કૃષ્ટથી એક સમયે (દસ) ૧૦ દસ મોક્ષે જાય, તથા (પરમ્ભૂદગઓ) ક૦ પરમ્મા પૃથ્વી-કાય અને અપ્પાયથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (ચત્ત) ક૦ ચાર મોક્ષે જાય છે. ॥ ૪૦૬ ॥

છત્ર વણસ્મદ્ દસ તિરિ,તિરિત્થિ દમ મણુય વીસ નારીઓ॥

અસુરાદ્ વતરા દમ, પણ તદ્દેવી ઉ પત્તેય ॥ ૪૦૭ ॥

જોદ્ દસ દેવિ વીમ, વિમાણિયદ્દસય વીસ દેવીઓ ॥

અર્થ—(વણસ્મદ્) કે૦ વનસ્પતિકાયાથમ્ની મનુષ્ય થયેલા (છત્ર) ક૦ છ, (તિરિ) ક૦ પચદ્રિય તિર્યંચથી મનુષ્ય થયેલા (દસ) કે૦ દસ, (તિરિત્થિ) કે૦ તિર્યંચની સ્ત્રીથી મનુષ્ય ગતિ પામેલા જીવો પણ દસ મોક્ષે જાય (મણુય દસ) કે૦ મનુષ્ય-ગતિથી ફરી મનુષ્ય થયેલા દસ ક૦ દસ અને (નારીઓ) કે૦ મનુષ્યની સ્ત્રીથી ફરી મનુષ્ય ગતિ પામેલા (વીસ) કે૦ વીસ જીવો મોક્ષે જાય છે. બલી (અસુરાદ્) કે૦ અસુરાદિ દશનિકાયથી અને (વતરા) કે૦ વ્યતરની સર્વ જાતિથી મનુષ્ય થયેલા જીવો (દસ) કે૦ દસ મોક્ષે જાય, તેમજ (તદ્દેવીઃ) કે૦ અસુરાદિક

तत्र निरायनी अने व्यतरदेवीनी देवीओधी मनुष्य थयेला (पत्तय) के० दरेक (पण) के० पाच पाच मोक्ष जाय ॥ ४०७ ॥ (जोड) के० ज्योतपी देवीधी मनुष्य थयेला जीवो (दस) के० दश मासे जाय, अने (देवि) के० ज्योतपिनी देवीओधी मनुष्य थयेला जीवो (वीस) के० वीश मोक्षे जाय. वली (येमाणियट्टसय) के० वैमानिक देवयक्ती मनुष्य थयेला जीवो एकसो आठ तथा (देवी-ओ) के० वैमानिक देवीधी मनुष्य थयेला जीवो (वीस) के० वीश मोक्षे जाय ॥

हे वेदआथी सिद्धि कहे छे, तथा सिद्धिगतिनो उपपाठ विरहाकाल कहे छे

तह पुण्वेएहिंतो, पुरिसो होऊण अट्टसयं ॥ ४०८ ॥

सेसट्टभगएसु, दम दस सिज्झति समएण ॥

विरहो छमाम गुरुओ, लहु समओ चवणमिह नत्थि ॥ ४०९ ॥

अर्थ—(तह) के० तथा (पुण्वेएहिंता) के० पुरुषधी फरी (पुरिसो) के० पुरुष (होऊण) के० थया होय तो एक समये उत्कृष्टधी (अट्टसय) के० एक सो आठ जीवो मोक्षे जाय. तात्पर्य ए छे जे—पुरुषपदेवालो देव मनुष्य अथवा तिर्यचयी नीकलेलो कोई जीव पुरुष थाय कोई स्त्री थाय अने कोई नपुंसक पुण थाय एबीज रीते स्त्री वेदवाली देवी विगेरेधी नीकलेलो कोई जीव स्त्री थाय कोई पुरुष थाय अने कोई नपुंसक पण थाय एमज नपुंसक वेदवाला नारकी विगेरेधी निकलेलो कोई जीव नपुंसक थाय कोई स्त्री थाय अने कोई पुरुष पण थाय एम ए नव भागा मायी पहेला भागावाला एटले पुरुष व्दधी पुरुषदे थयेला मनुष्यो

અર્થ—(નરયનિરિયાગયા) કે૦ નરક અને નિર્યેચ ગતિથી
 નીકળીને મનુષ્યગતિ પામેલા (૮૨) કે૦ દસ જીવો ઉત્કૃષ્ટથી
 એક સમયે મોક્ષે જાય, (નરદેવ) કે૦ મનુષ્ય મરીને ફરી મનુષ્ય
 થયેલા અથવા દેવગતિથી ચલીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (વીસ
 અદ્વસય) કે૦ વીસ અને એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય. અર્થાત્
 મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય થયેલા વીસ, અને દેવગતિથી ચલીને મનુષ્ય
 થયેલા એક સો આઠ જીવો મોક્ષે જાય છે. વળી (સ્વર્ગા સક્ર-
 ગાલ્કયાઓ) કે૦ રત્નમયા શંકરામયા અને વાલુકામયા એ ત્રણ
 નગરથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો ઉત્કૃષ્ટથી એક સમયે (દસ)
 કે૦ દશ મોક્ષે જાય, તથા (પરમહુદગઓ) કે૦ પરમયા પૃથ્વી-
 જાય અને અપ્કાયથી નીકળીને મનુષ્ય થયેલા જીવો (૪૩) કે૦
 ચાર મોક્ષે જાય છે. ॥ ૬૦૬ ॥

છઠ્ઠ વળસ્સઈ દમ તિરિ,તિરિત્થિ દસ મણુય વીસ નારીઓ॥

અસુરાઈ વતરા દસ, પળ તદ્દેવી ઉ પત્તેય ॥ ૪૦૭ ॥

જોઈ દસ દેવિ વીસ, વિમાણિયદ્વસય વીસ દેવીઓ ॥

અર્થ—(વળસ્સઈ) કે૦ વનસ્પતિકાયથી મનુષ્ય થયેલા
 (છઠ્ઠ) કે૦ છ, (તિરિ) કે૦ પચદ્રિય નિર્યેચથી મનુષ્ય થયેલા
 (દસ) કે૦ દશ, (તિરિત્થિ) કે૦ નિર્યેચની સ્ત્રીથી મનુષ્ય ગતિ
 પામેલા જીવો પણ દશ મોક્ષે જાય (મણુય દસ) કે૦ મનુષ્ય-
 ગતિથી ફરી મનુષ્ય થયેલા ૮૨ કે૦ દસ અને (નારીઓ) કે૦
 મનુષ્યની સ્ત્રીથી ફરી મનુષ્ય ગતિ પામેલા (વીસ) કે૦ વીસ
 જીવો મોક્ષે જાય છે. વળી (અસુરાઈ) કે૦ અસુરાદિ દશનિકાયથી
 અને (વતરા) કે૦ વ્યતરની સર્વ જાતિથી મનુષ્ય થયેલા જીવો
 (દસ) કે૦ દશ મોક્ષે જાય, તેમજ (તદ્દેવીઓ) કે૦ અસુરાદિક

दश निरायनी अने व्यतरदेवीनी देवीओथी मनुष्य थयेला (पत्तय) के० दरेक (पण) के० पाच पाच मोक्ष जाय ॥ ४०७ ॥ (जोइ) के० ज्योतपी देवीथी मनुष्य थयेला जीवो (दस) के० दश माक्षे जाय, अने (देवि) के० ज्योतपिनी देवीओथी मनुष्य थयेला जीवो (बीस) के० बीश मोक्षे जाय. वली (वेमाणियट्टसय) के० वैमानिक देवकी मनुष्य थयेला जीवो एकसो आठ तथा (देवी-ओ) के० वैमानिक देवीथी मनुष्य थयेला जीवो (बीस) के० बीश मोक्षे जाय ॥

हो वदआथी सिद्धि कहे छे, तथा सिद्धिगतिनो उपपात विरहाकाल कहे छे

तह पुव्वेएहिंतो, पुरिसो होऊण अट्टसय ॥ ४०८ ॥

सेसट्टभगएमु, दस दस सिज्झंति समएणं ॥

विरहो छमास गुरुओ, लहु समओ चवणमिह नत्थि ॥ ४०९ ॥

अर्थ—(तह) के० तथा (पुव्वेएहिंता) के० पुरुषथी फरी (पुरिसो) के० पुरुष (होऊण) के० थया होय तो एक समये उत्कृष्टथी (अट्टसय) के० एक सो आठ जीवो मोक्षे जाय. तात्पर्य ए छे जे-पुरपदेवालो देव मनुष्य अथवा तिर्यचयी नीकलेलो कोई जीव पुरुष थाय कोई स्त्री थाय अने कोई नपुंसक पुण थाय एवीज रीते स्त्री वेदवाली देवी विगेरेथी नीकलेलो कोई जीव स्त्री थाय कोई पुरुष थाय अने कोई नपुंसक पण थाय एमज नपुंसक वेदवाला नारकी विगेरेथी निकलेलो कोई जीव नपुंसक थाय कोई स्त्री थाय अने कोई पुरुष पण थाय एम ए नव भागा माथी पहेला भागावाला एटले पुरुष वेदथी पुरपदे थयेला मनुष्यो

एक समये एक सो आठ मोक्षे जाय ॥ ४०८ ॥ अने (सेसद्व-
 भगएसु) क० याकीना आठ भागाया तो (समयण) क० एक
 समयया (दस दस सिद्धिनि) के० दश दश जीयो मोक्ष पाये ठे
 हने पाछला वे पदे करीने सिद्ध गतिनो उपात विरहकाल वहे छे
 मोक्ष जवानो (गुरुओ) क० उल्लूको (विरहो) के० विरहकाल
 (छमास) के० छमदिनानो जाणवो अने (चहु) के० जगन्य
 विरहकाल (समयो) क० एक समयनो जाणयो, परन्तु (इह)
 क० ए मोक्षयकी (चरण) क० चववु (नत्थि) क० नथी थतु
 अर्थात् मोक्षे गयेलाने फगी ससारया आववु नथी ॥ ४०० ॥

अड मग छ पच चउ, तिन्नि दुन्नि इकोय सिद्धिमाणेसु ॥

वत्तीसाइसुसमया निरतर अतर उवरि ॥ ४१० ॥

वत्तीसा अडयाला, सट्टी वावत्तरी य बोधव्वा ॥

चुलसीई छन्नइ, दुरहिय महुत्तरसय च ॥ ४११ ॥

अर्थ—(वत्तीसाइसु सिद्धिमाणेसु) के० वत्तीसने आदि दशने
 मोक्षे जता जीवोने (अड मग छ पच चउ तिन्नि दुन्नि इकोय)
 के० अनुक्रमे आठ सात छ पाच चार त्रण वे अने एक (समयया)
 के० समय (निरतर) क० आतरा बिना मोक्षे जाय एथी (उवरि)
 के० उपर (अंतर) के० अतरपड भावार्थ ए ठे ५-एक समये
 एक वेथी आरभी त्रीश सुत्री मोक्षे जाय तो आठ समय सुत्री
 मोक्षे जाय, पडी अतर पडे ॥ ४१० ॥ ते वत्तीसा सिंगेरेनी सरया
 कह ठे (वत्तीसा) क० वत्तीसा, (अडयाला) के० अडयालीसा,
 (सट्टी) के० माट, (वावत्तरी) के० वहांतेर, (चुलसीई] के०
 चोगागी, (छन्नइ) के० छनु, (दुरहिय) क० एक सो वे अने

(अद्भुतरसय च) के० एक सो आठ एम अनुक्रमे जाणवा भा-
 चार्थ ए ठे के-एकूथी आरभी वतीस जीरो सुपी समये समये मोक्षे
 जाय तो आठ समय सुपी जाय. पछी एकादि समयनु अतर
 पडे. तेरीशथी आरभी अडतालीस सुधी समये समये मोक्षे
 जाय तो सान समय सुधी जाय. पछी अतर पडे ओगणपचा
 सथी आरभी साठ सुपी समये समये मोक्षे जाय तो उ समय
 सुधी जाय, पछी अतर पडे एकसठथी आरभी बहोतर सुधी
 समये समये मोक्षे जाय तो पाच समय सुपी जाय, पछी अतर
 पडे तहुतेरथी आरभी चोरासी सुपी समये समये मोक्षे जाय तो
 चार समय सुपी पछी अतर पडे पचाशीथी आरभी छनु सुपी
 समये समये मोक्षे जाय तो ऋण समय सुधी, पछी अतर पडे सत्ता-
 णुथी आरभी एक सो ते सुपी समये समये मोक्षे जाय तो बे समय
 सुपी, अने एक सो ऋणथी आरभी एक सो आठ सुधी मोक्षे
 जाय तो एकज समये मोक्षे जाय जीजे समये अतर पडे. ॥४११॥

द्वय सिद्धक्षेत्रनु स्वरूप कह छे

पणयाल लम्ब जोयण-विखलभा सिद्धिमिल फलि-
 हविमला ॥

तदुवरिगजोयणते, लोगतो तत्थ सिद्धिडिई ॥ ४१२ ॥

अर्थ—मवार्थसिद्ध विमानथी धार योजन उपर (पणयाल-
 लम्ब जोयणविखलभा) के० पीस्तालीश लाख योजन विस्तारदाली
 अने (फलिहविमला) के० स्फटिकरत्न समान निर्मल (सिद्धि मिल)
 के० सिद्धशीला छे (तदुवरिगजोयणते) के० ते सिद्धशीलाना उपर
 एक योजनने अने (लोगतो) के० लोकात छे. (तत्थ) के० त्या
 (सिद्धिडिई) के० सिद्धनो निवास छे ॥ ४१२ ॥

सण्हाय सुद्ध वालुय, मणोसिला मकरा य खरपुढवी ॥
इम वार चउद मोलम, डारम बावीस मम महम्मा ॥४२०॥

अर्थ—(सण्हाय) के० मारवाड देशनी सुकुमोल माटीनी (इग) के० एक हजार वर्षनी, (सुद्ध) के० गोपीचन्नाटिक सुकुमाल माटीनी (वार) के० चार हजार वर्षनी, (वालुय) के० नन्दी प्रमुख बेलुनी (चउद) के० चउद हजार वर्षनी, (मणोसिला) के० मनसीलनी (सोलस) के० सोल हजार वर्षनी, (मकराय) के० शर्करा हरताल सुरमादिनी (अट्टारम) के० अट्टार हजार वर्षनी, अने (खरपुढवी) के० शीला पाषाण तथा म्म विगेरेनी (बावीस सपमहम्मा) के० बावीस हजार वर्षनी उल्कृष्ट स्थिति जाणवी ॥ ४२० ॥

ह्ये पचेद्वितीर्यचना जूदा जूदा भेदनी स्थिति न्ह छे

गव्म भुय जलयरोभय, गव्मोरग पुवकोडि उकोसा ॥
गव्मचउप्पय पक्खिमु, तिपलिय पलिया अमखमो ॥४२१॥

अर्थ—(गव्म) के० गर्भज एरा (भुय) के० भुजपरिसर्प नोलीया विगेरे तथा (जलयरोभय) के० गर्भज अने समूर्द्धिम एवा जलचर, बली (गव्मोरग) के० गर्भज उग्परिसर्प ए सर्वनी (उकोसा) के० उल्कृष्ट आयुष्य स्थिति (पुवकोडि) के० एक पूर्व कोडी वर्षनी जाणवी तथा (गव्म चउप्पय) के० गर्भजचतुष्टय ते गाय भेस विगेरनी (तिपलिय) के० त्रण पत्थोपमनी, अने (पक्खिमु) के० मोर मारम विगेरे पक्षिनी (पलिया असखमो) के० ५००० आयुष्य भागनी आयुष्य स्थिति जाणवी ॥ ४२१ ॥

हने एक पूर्वनु प्रमाण कह छे

पुण्यस्त उ परिमाण,स्यरि खलु वास कोडिलम्बाओ ॥

छपन्न च सहस्ता, बोधवा वामकोडीण ॥ ४२२ ॥

अर्थ—चौरासी लाख वर्षनु एक पूर्वांग थाय अने ते पूर्वा-
गने रीजा पूर्वांग साथे गुणाकार करीये त्वारे (पुञ्जम्) के० एक
पूर्वनु (परिमाण) क० प्रमाण (बोधवा) क० जाणतु ते एक पूर्वमा
कटला वर्ष थाय ? तो कह छे क—(स्यरिवास कोडिलम्बाओ)
क० सीत्तेर लाख क्रोड वर्ष अने (छपन्न सहस्ता वासकोडीण)
क० छपन्न हजार क्रोड वर्ष (७०५६००००००००००) एटली
सख्याना वर्षे एक पूर्ण प्रमाण थाय ॥ ४२२ ॥

हय समूर्च्छिम पचेन्द्रिय थलचर विगेरेनी उच्छृष्ट आयुस्थिति
कह छे

समुच्छिपणिदि थलखयर,उरगभुयगाण जिह्व द्विइ कममो ॥

वास सहस्ता चुलसी, विसत्तरि तिपण्ण वायाला ॥ ४२३ ॥

अर्थ—(समुच्छि) क० समूर्च्छिम एवा (पणिदिथल खय-
रउरगभुयगाण) के० पचेन्द्रिय थलचर ते गाय भेम, विगेरे, खेचर ते
रगला चम्पा विगेरे, उरपरिसर्प ते अजगर विगेरे, अने भुजपरि
सर्प ते नोलीया विगेरे, ते सर्व जीवोनी (रूपमो) क० अनुक्रमे
करीने (जिह्व द्विइ) क० उ ऋष्टि आयुष्य स्थिति (वाससहस्ता
चुलसी) क० चौरासी हजार वर्षे, (विसत्तरि) क० बहोतेर हजार
वर्षे, (तिपण्ण) क० त्रेपन हजार वर्ष अने (वायाला) के० वे
नालीस हजार वर्षेनी, एटले समूर्च्छिम पचेन्द्रिय गाय विगेरेनी

चोराशी हजार वर्षनी, समृद्धिम पक्षीनी उहोतेर हजार वर्षनी,
समृद्धिम सर्प विगेरेन त्रेपन हजार वर्षनी, अने समृद्धिम
नोलीया विगेरेनी वेताली हजार वर्षनी उत्कृष्टी भायु स्थिति
होय छे. ॥ ४२३ ॥

हय ए जीवोनी मायस्थिति कह छे

एमा पुढवाइण, भवट्टिइ सपयं तु कायठिई ॥

चउएगिदिसु णेया, उअसपिणीओ अअखिज्जा ॥४२४॥

अर्थ—(पुढवाइण) के० पृथ्वीमायात्तिक जीवोनी (एसा)
के० ए पूर्व कहेली आयुष्यरूप (भवट्टिइ) के० भवस्थिति रही
(तु) के० यली एज जीवोनी (मय) के० हवणा (मायठिई)
के० फरी फरी मरण पामी तजमायामा उअजे ते कायस्थिति कह
छे (चउ एगिदिसु) के० मनस्थिति विना मानीना पृथ्वीमायात्तिक
चार एक टिजीवोनी उत्कृष्टी कायस्थिति (असंखिज्जा उअसपिणीओ)
के० असत्प्राता उअसपिणी अअसपिणी मालनी (णेया) के०
जाणवी. ॥ दश कोडा कोडी सागरोपम एक उअसपिणी अने दश
कोडा कोडी सागरोपमे एक अअसपिणीो थाय छे ए कालमान
भरत तथा एखतनी अरेक्षायी जाणवु ए माल प्रमाणथी काय
स्थिति कही, क्षेत्रथी तो जेम्ला चउमराजना आकाश प्रदेश छे
तेयली सत्प्राए असत्प्राता लोक करीने ते लोकना एक एक
प्रदेशे समय समय काठना असत्प्राता उअसपिणी अने अअसपिणी
थाय छे. ॥ ४२४ ॥

ता उ वणमि अणता, मखिज्जा वाममहस्म त्रिगलेसु ॥

पचिदितिरिनरेसु, मत्तद्ध भवा उ उकोमा ॥ ४२५ ॥

अर्थ—(वणपि) के० वनस्पतिकायने विषे (ताड) के० ते
 पृव काली उत्सर्पिणी तथा अवसर्पिणी (अणता) के० अनता
 कायस्थिति काले करी जाणवी अने क्षेत्रधकी अनता लोरीकाश
 प्रदेश प्रमाण असल्याता पुढील परावर्त होय

आ कायस्थिति व्यवहारसाठी जीवने सभने ठे. कारण व्यव-
 हारसाठी जीव मरण पामी निगोदमा जाय तो अनती उत्सर्पिणी
 अवसर्पिणी माल रही पछी व्यवहार सातीमा आत ठे माटे.

बलो (विगलेसु) के० विकले द्वियने (सखिजा वामसहस्र)
 के० सत्याना वर्ष महमनी कायस्थिति जाणवी तथा (पचिदि-
 तिरिनरेसु) के० पचे द्वियतिर्यच अते मनुष्यने विषे (उक्रोमा) के०
 उत्कृष्टी (सत्तद्वभरा) के० मान अथवा आठ भव सुयी होय छे
 एदले मंन्याने आयुष्ये सात भव करे अने आठवे भवे युगलिक
 धाय तो आठ भवे त्रण पन्योपम तथा सात पूर्ण कोरी
 उत्कृष्टी जाणवी ॥ ४२५ ॥

हय अर्द्धांगाया वडे जन्यथी भवस्थिति अने कायस्थिति कहेछे
 सव्वेसिपि जहन्ना, अतमुहुत्त भवेय काएय ॥

अर्थ—(सव्वसि) के० पूर्व कहला पृथ्वीकायादि सर्वे जो
 बोनी (जहन्ना) के० जन्यथी (भय काएय) के० भवस्थिति
 अने कायस्थिति (अतमुहुत्त) के० एक अतमुहुत्त प्रमाण होय. ॥
 हय तिर्यचनु अक्काहना द्वार म्ह ठे

जोयणसहस्ममहिय, एगिदियदेहमुकोस ॥ ४२६ ॥
 त्रितिचउरिदिसरीर, चारस जोयण तिकोस चउक्रोम ॥
 जोयणसहस्स पणिदिय,ओहे वुच्छ विसेस तु॥४२७॥

અર્થ—(પર્ણિત્રિયદેહ) કે૦ એકદ્રિય જીવોનુ શરીર (લ-
કોસ) કે૦ ઉત્કૃષ્ટી (જોયણમહસ્સમહિય) કે૦એક હજાર યોજ-
નથી અધિક હોય છે ॥ ૪૨૬ ॥ વલિ (વિ) કે૦ વેદીય શલા
દિક જીવોનુ શરીર (ચારસ જોયણ) કે૦ ચાર યોજનનુ, (તિ)
કે૦ તેદ્રી કીઠી મકોટાટ્કિ જીવોનુ શરીર (તિકોસ) કે૦ ત્રણ
ગાઝનુ, (ચતરિદિસરીર) કે૦ ચતરિ દિગ્ગીવોનુ શરીર (ચતકોસ)
કે૦ ચાર ગાઝનુ હોય તે અને (પર્ણિત્રિય) કે૦ પચ્ઠદ્રિય જોવોનુ
શરીર (જોયણમહસ્સ) કે૦ એક હજાર યોજનનુ ઉત્કૃષ્ટી હોય
છે, એ (ઓહે વુઝ) કે૦ સામાન્યથી શરીરમમાણ કથુ. (ત્રિસેસ
તુ) કે૦ ત્રિલોચથી શરીરમમાણ આગલની ગાયાઓથી કહેછે ॥૪૨૭॥

અગુલઅમલ્લભાગો, સુહમનિગોઓ અસલ્લગુણ વાઝ ॥
તો અગ્નિ તઓ આઝ,તત્તો સુહમા ભવે પુઢવી ॥૪૨૮॥
તો વાયર વાઝગી, આઝ પુઢવી નિગોય, અગુકમસો ॥
પત્તેયવળસરીર, અહિય જોયણમહસ્સ તુ ॥ ૪૨૯ ॥

અર્થ—વનસ્પતિકાયના સાધારણ અને પ્રત્યેક એવા વે મેટ છે
તેમા સાધારણ શબ્દથી નિગાટ અનતકાય કહેવાય છે તે (સુહમ-
નિગોઓ) કે૦ સૂક્ષ્મનિગોદીવાનુ શરીર (અગુલઅસલ્લભાગો)
કે૦ આગુલના અસરયાતમા ભાગનુ હોય છે, તેથી (અસલ્લગુ-
ણવાઝ) કે૦ અસલ્લયાતગણુ સૂક્ષ્મ વાયુકાયનુ જાણવુ (તો) કે૦
તેથી અસરયાતગણુ (અગ્નિ) કે૦ સૂક્ષ્મ અગ્નિકાયનુ શરીર
જાણવુ. (તઓ) કે૦ તથી અસલ્લયાતગણુ (આઝ) કે૦ સૂક્ષ્મ
અધ્કાયનુ જાણવુ અને (તત્તો) કે૦ તેથી અસરયાતગણુ (સુહમા
પુઢવી ભવે) કે૦ સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાયનુ હોય એમ જાણવુ ॥ ૪૨૮ ॥

(नी) क० तैथी असत्पातगणु (वायर वाड) के० वादर वायु-
 कायनु होय, तैथी असत्पातगणु (अगणी) क० वादर अग्नि-
 कायनु शरीर जाणवु, तैथी असत्पातगणु वादर (आड) के०
 वादर अकायनु शरीर जाणवु, तैथी असत्पातगणु (पुहवी) क०
 वादर पृथ्वीकायनु शरीर जाणवु, अने तैथी असत्पातगणु
 (निगोय) के० वादर निगोडनु शरीर जाणवु एम ए दशे शरीर
 एरु वीजाथी असत्पातगुणा छे तो पग ते दरेरु शरीर आगुलना
 असत्पातमा भागनु जाणवु (तु) के० बली (पत्तेयवणमगीर)
 क० मत्तेरु वनम्पनिकायनु शरीर (अहिय जोयण सहस्स) क०
 एरु हजार योजनथी अत्रिक होय छे ॥ ४०० ॥

अहि कोदने शका थाय क-वृत्रे कहला जीवोना शरीर उत्ते-
 प्रागुलप्रमाणथी कथा छे अने समुद्र द्रव विगरेनु प्रमाण प्रमाणा-
 गुलथी छे तो एरु हजार योजनना उडा द्रहादिन्मा पन्ननाल
 विगरेनु शरीर कम घटे' त्या श्रयकार उत्तर रह छे क-

उस्सेहगुलजायण-सहस्समाणे जलामए त्य ॥

तं वल्लिउउमपमुह, अओ पर पुढविरुव तु ॥ ४३० ॥

अर्थ—(उस्सेहगुल) क० उत्तेप्रागुलेकरी (जोयणसहस्स-
 माणे) क० एरु हजार योजनना प्रमाणवाला (जलामए) के०
 जलशय (नेय) क० जाणवा (व) के० ते (वल्लिउउमपमुह)
 क० बल तथा कमल प्रमुख एरु हजार योजनथी अत्रिक होय छे
 (अओ पर) के० एथी अत्रिक उडा जलाशयोमा घणा मोटा
 कमलो विगरे ने (पुढविरुव) क० पृथ्वीकायस्थ जाणवा ॥ ४३० ॥

जोयणमहस्ममहिय, वणस्सइदेहमागमुद्धिड्ड ॥

त च किल समुद्रगय, जलरुहनाल ह्यइ नत्र ॥ ४३१ ॥

अर्थ—(जोयणसहस्समहिये के० एक हजार योजनयो
अधिक (वणस्सइदेहमाण) के० प्र येक वनस्पतिकायनु शरीरप्रमाण
(उद्धिद्ध) क० कथु छे (त) के० ते (किल) के० निश्रे (समुह-
गय) के० समुत्तमा रहला (जलरहनाल) क० कमलनाल (हवइ)
के० होय उे. (नन्न) क० ते विना बीजी वनस्पतिनु शरीर
तेवु न होय. ॥ ४३१ ॥

इ० वेडद्वियात्रिक जीवोना विशेष नामग्रहणपूर्वक उत्कृष्टी
शरीरप्रमाण कह छे ॥

वारम जोयण मखो, तिकोम गुम्भी य जोयण भमरो ॥
मुच्छिम चउपय भुय उरग, गाऊ धगु जोयण पहुत्त ४३२॥

अर्थ—(सखो) क० शखविगेरे वेन्द्रीयजीवोनु शरीर (वारम
जोयण) के० वार योजननु होय उे (गुम्भीय) के० कानखजुरा
दिक तेइन्द्रियजीवोनु शरीर (तिकोस) के० वण गाउनु जाणवुं
(भमरो) के० भ्रमर विगेरे चउरिन्द्रियजीवोनु शरीर (जोयण)
के० एक योजननु होय उे खो (मुच्छिमचउपय) के० समूर्छिम
चार पगवाला गार विगेरे जीवोनु (गाउपहुत्त) के० वे गाउथी
नव गाऊमुनीनु, (भुय) के० समूर्छिम नोलीयाडि भूजरिसर्पनु
(धणुपहुत्त) क० वे अनुप्यथी नवरनुय मुनीनु, अने (उरग)
के० उरपरिसर्पनु (जोयणपहुत्त) के० वे योजनथी नवयोजन
मुनीनु उत्कृष्टी शरीर जाणवु ॥ ४३२ ॥

गन्धचउपय छागाउ—याइ भुयगा उ गाउयपुहुत्त ॥

जोयणसहस्समुगा, मच्छा ऊभयावि य सहस्स ॥४३३॥

पक्खिदुग धगुपुहुत्त, सव्वागगुल अमखभागलहु ॥

अर्थ—(गम्भचउप्य) के० गर्भज चतुष्पद द्वाथी गंगरनु शरीर (छगाउयाइ) के० उगाउनु होय छे (उ) के० बली (धुयगा) के० गर्भज भुजपरिसर्पनु शरीर (गाउयपहुत्त) के० वेगाउथी नव गाउ सुरीनु होय छे (उरगा) के० गर्भज उरपरिसर्पनु शरीर (जोयणसहस्स) के० एक हजार योजननु होय छे तथा (उभयावि) के० गर्भज अने समूर्च्छिम (मन्डा) के० मत्सोनु शरीर (सहस्स) के० एक हजार योजननु होय छे ॥ ४३३ ॥ बली (दुग) के० गर्भज अने समूर्च्छिम एग (पक्खि) के० पक्षीअनु शरीरममाण (धणुप्यहुत्त) के० वे अनुप्यथी नव अनुप्य सुरीनु होय छे अने (मव्वाण) के० एकेंद्रियथी आरम्भी पचद्रितिर्यच सुरीना सर्व जीवोनु (लहु) के० जन्य शरीर (अगुलअसखभाग) के० अगुलना असग्यातमा भागनु होयछे ॥

हो वेन्दी विगेर जीवोनु उपपात चवन विरहकाल कह छे

विरहो विगलासन्नीण, जम्मरणेषु अंतमूहु ॥४३४॥

गम्भे मुहुत्त चारस, गुरुओ लहु समय सख मुरतुद्धा ॥

अर्थ—(विगल) के० वद्री तेंद्री अने चउरेंद्री तथा (असन्नीण) के० समूर्च्छिम पचेंद्रितिर्यच ए टरेक जीवोनु (जम्मरणेषु) के० जन्ममरण आथी विरहकाल (अंतमूहु) के० एर अन्तर्गृह्त्तनो (गुरुओ) के० उत्कृष्टथी जाणवो. ॥ ४३४ ॥ अने (गम्भे) के० गर्भज पचद्रितिर्यचनो उपपात चवन विरहकाल (गुरुओ) के० उत्कृष्टथी (मुहुत्तचारस) के० चारमुहुत्तनो जाणवो, तथा सर्वनो (लहु) के० जन्यथी विरहकाल (समय) के० एर समयनो जाणवो बली ए वेन्दी विगेर जीवोनी एरक समये उ रति (मुरतुद्धा) के० देवतानी पेटे एक वे त्रगथी सखपाता असग्याता सुरीनी जाणवो ॥

हरे एकेन्द्रियने उगना तथा चवानी सग्या रहे छे.

अणुसमयमसखिज्जा, एगिदिय हुति य चवति ॥४३५॥

वणकाइओ अणता, इक्किआओवि ज निगोयाओ ॥

निच्चममखो भागो, अणतजीवो चयड एइ ॥ ४३६ ॥

अर्थ—(एगिदिय) के० एकेन्द्रिय जीवो (अणुसमय) के० समय ममय प्रत्ये (असखिज्जा) के० असख्याता (हुति) के० उपजे य क० अने (चवति) के० चर ॥ ४३५ ॥ वली (वण काइओ) के० वनस्पतिकाय जीवो मनिसमये (अणता) के० अनता उपजे अने अनता चरे भावार्थ ए छे के-वनस्पतिकाय-मापी वनस्पतिकाय उपजे तो अनता, अने घासीना पृथ्व्यादि चार स्थावरमापी वनस्पतिमा उपजे तो असख्याता उपजे एम जाणवु (ज) के० जे कारण माटे (इक्किआओवि निगोयाओ) के० एरु एरु एवा निगोदमापी (निच्च) के० निरन्तर (अमखो भागो) के० असख्यातमो भाग जे (अणतजीवो) के० अनन जीवात्मक ते (चयड) क० चरे छे अने (एइ) क० उपजे छे अहिं निगोद ते अनता जीवोनु एरु मायागण औदारिक शरीर स्त्रिकारकार एडले पाणीना परपोडा सरगु ते निगोद जाणवु ते निगोदीया अनता जीवो माये श्वासोश्वास लह अथवा आहार कर छे तेवा असख्याता निगोद समुदायने गोल्गे रुद्वाय, तेवा गोला चउदराज लोकमा असख्याता छे ॥ ४३६ ॥

गोला य असखिज्जा, असख निगोयओ हवइ गोलो ॥

इक्किमि निगोए, अणतजीवा मुणेयव्या ॥ ४३७ ॥

अ २—ससारमा (अमखिज्जा गोला) क० अमख्याता

गोला उँ वर्त्ती (असव्यवहारिणीयओ) क० असव्यवहारा निगोदें
 गोले (हवइ) क० एए गोले थाय उँ तथा (इक्किवि निगोए)
 क० एए एक निगोदने वि (अणतजीवा मुणेयव्वा) क० अनता
 जीवो जाणवा ॥ अहि निगोत्थिया जीवोना वे भेद उँ एक
 सव्यवहारिया बीजा असव्यवहारिया तेमा जे अनादि निगोदधी
 निरुलो पृ-बीकायात्किमा जाय तँ सव्यवहारिया कहवाय. रुत्तादि
 ते जीव फरी पाछो निगोत्थिया जाय तो पण सव्यवहारीरुज रुहेवाय
 पण जे जीवो मूत्स्य तथा मात्र निगोदमाधी निरुत्याज नथी ते
 असव्यवहारिया कहवाय उँ ॥ ४३७ ॥

अत्थि अगंता जीवा, जेहिं न पत्तो तमाइ परिणामो ॥
 उप्पज्जंति चयति य, पुणोपि तत्थेय तत्थेव ॥ ४३८ ॥

अर्थ—(अणता जीवा अत्थि) क० तेवा अनताजीवो उँ
 के (जेहिं) के० जे जीवो (तसाइपरिणामो) क० तस विगरेना
 परिणामने (न पत्ता) के० पाम्या नथी, ते जीवो (पुणोवि) क०
 फरीफरीने (तत्थेव तत्थेव) के० त्याने त्याज (उप्पज्जति चयति
 य) क० उपजे छे अने चर छे ॥ ४३८ ॥

सामग्गी अभावाओ व्यवहारसिम्मि अपत्ताओ ॥

सव्वावि ते अणता, जे मुत्तिसुह न पावति ॥ ४३९ ॥

अर्थ—(सामग्गी अभावाओ) क० सव्याम निर्जरा तथा
 अनामनिर्जरारूप सामग्गीना अभावथी (व्यवहार रासिम्मि) के०
 व्यवहारराशीमा (अपत्ताओ) क० न पामेला (सव्वावि ते अणता)
 क० तेवा सरे जीवो पण अनता उँ क (जे) के० जे जीवा (मुत्ति-
 सुह न पावति) के० मुत्तिसुहने पावता नथी ॥ ४३९ ॥

सर्वोवि किसलओ खलु, उगममाणो अगंतओ भणिओ
सोचेव विवद्धतो, होइ परित्तो अणंतो वा ॥ ४४० ॥

अर्थ—(सर्वोवि किसलओ) के० सर्वे एवा पण किशल्य
जे कुम्ला (उगममाणो) के० उदयपामतां (अणंतओ भणिओ)
के० अनतकाय एगा छे परतु (सोचेव विवद्धतो) के० तेज
किसलय वृद्धि पामता (परित्तो) के० प्रत्येक वनस्पतिकायना
किशल्य प्रत्येक अने (अणता) के० सात्कारण वनस्पतिकायना
किशल्य अनत वनस्पतिकाय (होइ) के० होय छे ॥ ४४० ॥

ज नरए नेरईया, दुख पावति गोयमा तिव्व ॥
तं पुण निगोयमज्जे, अणतगुण मुणेयव्व ॥ ४४१ ॥

अर्थ—श्रीवीर प्रभुए ऋषु छे के—(गोयमा) के० हे गौतम ।
(नरए) के० नरएने सिंघे (नेरईया) के० नारकी जीवो (ज)
के० जेवा (तिव्व) के० आरुरा (दुख) के० दुःखने (पावति)
के० पामे छे (त पुण) के० तेथी पण (अणतगुण) के० अनत
गणु दुःख (निगोयमज्जे) के० निगोदनीमये (मुणेयव्व)
के० जाणवु ॥ ४४१ ॥

हमे जीवने क्या कर्मथी एकेंद्रियणु प्राप्त घाय ते कहे छे

जया मोहोदओ तिव्वो, अन्नाणं खु महब्भयं
पेलव्व वेयणीय तु, तथा एगिंदियत्तण ॥ ४४२ ॥

अर्थ—(जया) के० ज्यारे (तिव्वो) के० आरुरो एरो
(मोहोदओ) के० विषयाभिज्ञापरूप मोहनो उन्म होय, (खु

કેં નિશ્ચે (મહાભય) ક૦ મહાભયકાગે (અન્નાણ) ક૦ અજ્ઞાન
 હોય, (તુ) ક૦ વલી (પલ્લવ) ક૦ અસાર ઇતુ (યેવળીય)
 ક૦ અસાતા યેદનીય કર્મ ઉદય આલ્યુ હોય, (તયા) ક૦ ત્યાર
 જીવને (ઈર્ગિદ્રિયત્તગ) ક૦ ઈર્ગિદ્રિયપણુ માત્ર થાય છે ॥૬૪૦॥

હા તિર્યેચની ગતિમા કયા જીવો આ ? તે આગતિદ્વાર કહ્યે.

તિરિણ્મુ જતિ સલ્લા-ઉતિરિનરા જાદુકપ્પદેવાઓ ॥

પજ્જતસંલ્લ ગલ્ભય, ત્રાયર મૂદગપરિત્તેમુ ॥ ૬૪૩ ॥

તો સહસારતમુરા, નિરયા પજ્જત મલ્લ ગલ્ભેમુ ॥

અર્થ—એકેટી વેદી તેંદી ચરિંદ્રી તથા (સલ્લાઉતિરિનરા)
 ક૦ સલ્લાતા આયુષ્યવાલા પવેંદ્રી તિર્યેચ અને મનુષ્ય ઇટલા
 જીવો મરણ પામી (તિરિણ્મુ) ક૦ ઈર્દ્રી વેદી તેંદી ચરિંદ્રી
 અને પવેંદ્રી તિર્યેચને ત્રિણ (જતિ) ક૦ જાય છે વલી ભુવનપતિ
 વ્યતર જ્યોત્ષી અને (જાદુકપ્પદેવાઓ) ક૦ મૌરય તયા ઈજ્ઞાન
 ઇ યે દેવલોકના દેવતાઓ મરણ પામીને (પજ્જતસલ્લગલ્ભય) ક૦
 પર્યાજ્ઞા સલ્લાતા આયુષ્યવાલા ગર્ભજ તિર્યેચમા તયા (ત્રાયર
 મૂદગપરિત્તેમુ) ક૦ પર્યાજ્ઞા ત્રાદર પૃથ્વીકાય અપ્કાય અને પ્રત્યેક
 વનસ્પતિકાયમા ઉપતે ॥ ૬૪૩ ॥ વલો (તો સહસારતમુરા) કે
 સનત્તુમારથી માહીને સહસાર દેવલોક મુરીના દેવતા તથા (નિરયા)
 ક૦ નારકી ઇ જીવો મૃત્યુ પામીને (પજ્જતસલ્લગલ્ભેમુ) કે
 પર્યાજ્ઞા સલ્લાતા આયુષ્યવાલા ગર્ભજ તિર્યેચમા જાય ॥ ઇ તિર્યે-
 ચનુ આગતિદ્વાર કયુ.

હા તિર્યેચના મરણ પામી કયા જાય ? તે ગતિ-
 દ્વાર કહ છે

सखपणिदिय तिरिया, मरिउ चउमुवि गर्इसु जति ॥४४४॥
 थारर विगला नियमा, सखाउयतिरिनरेसु गच्छति ॥
 विगला लभिज्ज विरइ, सम्मपि न तेउवाउचुया ॥४४५॥

अर्थ—(सखपणिदियतिरिया) के० सख्याता आयुष्यवाला पचद्रिय तिर्यच जीवो (मरिउ) के० मरण पापीने (चउमुवि गइसु) के० चार गतिमा (जति) ० जाय छे ॥ ४४४ ॥ बली (थारर) के० एकेंद्री जीवो अने (विगला) के० विरलेंद्री जीवो (नियमा) के० निश्चयी (सखाउयतिरिनरेसु) के० सख्याता आयुष्यवाला तिर्यच अने मनुष्यने विने (गच्छति) के० जाय छे (विगला) के० विरलेंद्री जीवो मरण पापी मनुष्य गतिने पापे तेम (लभिज्ज विरइ) के० सर्व सावयविरतिरप चारित्र पापे, पग मोक्ष पापे नहीं. बली (तेउवाउचुया) के० तेउकाय अने वाउकायना जीवो मरण पापी मनुष्य तो न याय, परंतु तिर्यच भव पापे तो पण (सम्मपि न) के० समक्रीत पापे नहीं ॥ ४४५ ॥

द्वे तिर्यचने तथा मनुष्यने लेश्या कहे छे

पुढवि दग परित्तवणा, वायरपज्जत्त हुति चउलेसा ॥
 गम्भयतिरियनराण, छल्लेसा तिन्नि सेसाणं ॥४४६॥

अर्थ—(वायरपज्जत्त) के० यादर अने पर्याप्ता एवा (पुढविदगपरित्तवणा) के० पृथ्वीमाय अप्काय अने मत्प्रेर मनसातिमाय जीवने (चउलेसा) के० कृष्ण नील कापोत अने तेनो ए चार लेश्या (हुति) के० होय छे तथा (गम्भयतिरियनराण) के० गर्भज-निर्मित्त अने मनुष्यने (छल्लेसा) के० छल्लेश्या,

हाय छे तथा (सेसाण) के० बाकीना सर्वजीवोने (त्रिभि) के०
त्रण लेश्या हाय छे ॥ ॥

अतमुहुत्तमि गए, अतमुहुत्तमि सेसए चेव ॥
लेसाहि परिणयाहि, जीवा वसंति परलोय ॥४४७॥

अर्थ—(जीवा) के० मनुष्य तथा तिर्यच (लेसाहि परि-
णयाहि) के० परभवनी लेश्या आव्या पछी (अतमुहुत्तमि गए)
के० एक अतमुहुत्त गया थक मरण पामे छे अने देवता तथा ना
रणी (अतमुहुत्तमि सेसए चेव) के० एक अतमुहुत्त पोतानी
लेश्या बाकी रही होय त्वारेज (परलोय उच्चनि) के० मरण
पामे छे ॥ ४४७ ॥

तेज वात आगली गाथायी कह छे—

तिरिनर आगामिभवे, लेस्साए अइगए सुरानिरया ॥
पुव्वभव लेस्ससेसे, अतमुहुत्ते मरणमिति ॥ ४४८ ॥

अर्थ—(तिरिनर) के० तिर्यच तथा मनुष्य ते (आगामि
भवे) के० आवता भवनी (लेस्साए अइगए) के० लेश्या आ-
व्याने अतमुहुत्त गया पछी मरण पामे छे तथा (सुरानिरया)
के० देवता अने नारणी ते (पुव्वभव लेस्ससेसे अतमुहुत्ते) के०
पोताना पूर्वना एत्ले चालता भवनी लेश्या एक अतमुहुत्त बाकी
होय त्वारेज (मरणमिति) के० मरण पामे छे एत्ले तेजो लेश्या-
वाला देवता पृथ्वी अप अने प्रयेव्वनस्पतिनायमा आव्याने अत-
मुहुत्त थाय त्यामुनी तेमने तेजो लेश्या होय छे आ कारणथी
पृथ्वी अप अने मत्येव्व वनस्पतिनायने चार लेश्या कहीछे ॥४४८॥

હે મનુષ્ય તથા તિર્યચને લેશ્યાની સ્થિતિ કહે છે.

અંતમુદ્દુત્તદ્વિઙ્ઓ, તિરિયનરાગં હંતિ લેસ્માઓ ॥

ચરિમા નરાણ પુણ નવ, વાસૂગા પુવ્વકોડીપિ ॥૪૪૯॥

અર્થ—(તિરિયનરાણ) કે० પૃથ્વીમાયા તિર્યચ તથા મનુષ્યને (લેસ્માઓ) કે० પોતપોતાને મમત્વથી લેશ્યાઓ (અત મુદ્દુત્તદ્વિઙ્ઓ) કે० એક અતર્મુદ્દુત્તની સ્થિતિવાલી (હવતિ) કે० હોય છે (પુણ) કે० વલી (નરાણ) કે० મનુષ્યને (ચરિમા) કે० છેલ્લી શુક્રલેશ્યા (નવમામૂળા પુવ્વકોડીપિ) કે० નવ વર્ષે ડગી એક પૂર્વકોડી વર્ષે મુગી રહે છે તે એવી રીતે કે—ગર્ભકાલના નવમાસ ગહિત આઠ વર્ષમા ચારિત્ર ન હોય, મોટે કોડક જીવ નવમે વર્ષે ચારિત્ર લડે કેવલજ્ઞાન પામે અને ત્યાર પછી નવ વર્ષે ડગી એમો એક પૂર્વકોડી વર્ષે પર્યંત જીવતો રહે ત્યાં મુગી કેવલ્લીને એક શુક્ર લેશ્યાજ હોય. અને ત્રીજા મનુષ્યને તો શુક્ર લેશ્યા અતર્મુદ્દુત્ત મુગીજ હોય છે ॥ ૪૪૯ ॥

તિરિયાણવિ ડિઙ્મુહ, મગિયપસેસપિ સપડ્ વુચ્છ ॥

અભિહિયદારવ્મહિયં, ચડગડ્ જીવાણ મામન્ન ॥૪૫૦॥

અર્થ—(તિરિયાણવિ) કે० એકેન્દ્રિયથી આરમી પવેદ્રી સુધીના સર્વ તિર્યચની (ડિઙ્મુહ) કે० મિથિતિપ્રમુલ (અસેસપિ) કે० સર્વ આઠે દ્વાર (મગિય) કે० રુશા (સપડ) કે० દરણા (અભિહિયદારવ્મહિય) કે० જે દ્વાર પૂર્વે રુશા નથી તે (ચડગડ્ જીવાણ) કે० ચારે ગતિના જીવોના (મામન્ન) કે० સામાન્યપણે દ્વાર (વુચ્છ) કે० કહોશ ॥ ૪૫૦ ॥

દેવા અમલ્લનરતિરિ—ઇત્થીપુવેય ગવ્મનરતિરિયા ॥

સલાડયા તિવેયા, નપુમગા નારગાઈયા ॥ ૪૫૧ ॥

अर्थ—(देवा) क० देवता तथा (असंख्य नरतिरि) ऋ० असंख्याना आयुष्यवाला युगलिया मनुष्य अने तिर्यच ए जीवोमा इत्थी पृथय) क० स्त्रीदेव अने पुत्रपद एवा देव होय छे वली (सत्वाउया) क० सख्याता आयुष्यवाला (गन्धनरतिरिया) के० गर्भज मनुष्य अने गर्भज तिर्यच त जीवोमा (तिदेया) के० पुत्र स्त्री तथा नपुंसक एवा त्रण पद होय छे अने (नारगाइया) क० नारकी आदि एटले नारकी, एकद्री, तेंद्री, तेंद्री चउरद्री, समुच्छिम मनुष्य तथा समुच्छिम तिर्यच ए जीवो (नपुसगा) के० एक नपुंसक देववाला जाणवा ॥ ४५१ ॥

हये पूर्व कइला विमानात्क जे अंगुलप्रमाणथी मपाय ते कहटे.

आयगुलेण वत्थु, सरीर मुस्सेह अंगुलेण तहा ॥

नगपुढविविमाणाइ, मिणसु पमाणगुलेण तु ॥ ४५२ ॥

अर्थ—आगुलना त्रण भेट छे, आत्मागुल, उत्सेद्रागुल अने प्रमाणागुल तेमा (आयगुलेण) क० आत्मागुले करी (वत्थु) क० वास्तु जे घर कूवा तलाव विगेरे मपाय (तहा) क० तथा उस्सह अगुलेण) के० उत्सेद्रागुले करीने (सरीर) के० देवता विगेरनु शरीर मपाय (तु) क० वली (प्रमाणगुलेण) के० प्रमाणागुले करीने (नगपुढविविमाणाइ) के० परंत, नररूपध्वी, अने देवविमान विगरे (मिणसु) क० मपाय छे ॥ ४५२ ॥ जे काले जे माणीओ पोताना ज्ञायना आगुलथी माप करे ते आत्मागुल कहयाय छे हये उत्सेद्रागुलनु स्वरूप कहे छे.

सत्येण सुतिकखेणवि, छित्तु भित्तु च ज किर न सका ॥

त परमाणु सिद्धा, वयति आइ पमाणान ॥ ४५३ ॥

अर्थ—(सुतिवखेणवि) क० अत्यन्त तीक्ष्ण एवा (सत्येण)
 के० श्लेफरीने (ज के० जे वस्तु (स्मि) के० निधे (छित्तु
 भित्तु न सका) के० उदी भेदी न शक्य (सिद्धा) के० सिद्ध
 एटले केवलज्ञानी पुण्यो (त) क० ते वस्तुने (परमा वयंति)
 के० परमाणु कहं ठे अने ते परमाणु (पमाणण) के० सर्व प्रमा
 णांनी म ये^३(आडे) के० आदि प्रमाण छे. ॥ ४५३ ॥

परमाणु तसरेणू रहरेणू, वालअगग लिख्वा य ॥

जूय जव अट्टगुणो, कमेण उस्सेह अगुलय ॥४५४॥

अंगुल छक्कं पाओ,सो दुगुण विहत्थि मा दुगुण हत्थो ॥

चउहत्थ धणुदुसहस्स,कोसो ते जोयण चउरो ॥४५५॥

अर्थ—(परमाणु) के० आठ व्यवहार परमाणुए (तसरेणु)
 के० एक तसरेणु थाय आठ तसरेणुए (रहरेणु) क० एक रथ
 रेणु थाय आठ ग्यरणुए (वालअगग) क० एक वालाग्र थाय
 आठ वालाग्रे (लिख्वाय) क० एक लीख थाय आठ लीखे
 (जूय) के० एक थाय आठ जूये (जव) के० एक जव थाय
 अने (अट्टगुणो) के० जवने आठगुणो करीये त्थार (कमेण)
 के० अनुक्रमे करीने (उस्सेह अगुलय) के० एक उस्सेदांगुल थाय
 ॥ ४५४ ॥ (अगुलछक्क) के० तेवा छ उस्सेदांगुले (पाओ)
 क० एक पग थाय. (सो दुगुण) के० पगने प्रमाणो करीये त्थार
 (विहत्थि) के० एक वेत थाय, (मा दुगुण) के० वे वेते (हत्थो)
 के० एक हाथ (चउहत्थे) के० चार हाथे (यणु) के० एक
 धनुष्य थाय, (दुसहस्स) तेवा वे हजार धनुष्ये (कोसो)
 के० एक कोश थाय. (ते चउरो) क० ते चारकोशे (जोयण)
 के० एक योजन थाय छे ॥ ४५५ ॥

હવે પ્રમાણાગુલનું સ્વરૂપ કહ્યું છે

ચતુસયગુણ પ્રમાણ—ગુલમુસ્સેહગુલાડ મોડવું ॥

ઉસ્સેહગુલ—દુગુણ, વીરસ્માયગુલું મળિયું ॥ ૪૫૬ ॥

અર્થ—(ચતુસયગુણ) ૪૦ ચાર મો ગણ (ઉસ્સેહગુલાડ) ૪૦
 ઉસ્સદ્દાગુલ કરીય અર્થાન્ ચારમો ૩ સેદાગુલે (પ્રમાણગુલ) કે
 ૦ એક પ્રમાણગુલ (મોડવું) ૧૦ જાગરૂ આ પ્રમાણગુલે શ્રીકૃષ્ણ
 મહેવે ભરતચક્રવર્તીનું શરોર ૫૪ સો રીમ અગુલ્ નાચુ જાણરૂ, તે
 એકસો રીમ અગુલને ચારસો ગણુ કરીય ચાર અન્નાલીસ હજાર
 અગુલ ધાય અર્થે છન્નુ અગુલે ધનુપ્ય ધાય છે માટે અહનાલીસ
 હજારને છન્નુએ માગીએ ત્યારે પાચસો ધનુપ્યનુ દેહમાન ધાય વળી
 (ઉસ્સેહગુલદુગુણ) ૧૦ ઉસ્સદ્દાગુલને વપના કરીય ત્યાર (વીર-
 સ્મ) ૧૦ રીરમ્મનુ (આયગુલે) ૪૦ એક આત્માગુલ (મળિય)
 ૧૦ કમુ છે એવા ચોગામી અગુલપ્રમાણ શ્રીમહારીર મમ્મનુ શરોર
 હતું ચોરાશીને વપના કરીયે ત્યારે ૫૪ સો અહસડ ધાય એ
 દાયના ચોવીસ અગુલ ગણના એકસો અહસડને ચોવીસે માગના
 શ્રીમહારીર મમ્મનુ સાત દાય પ્રમાણ શરીર હાય એ કારણે તે ઉસ્સે-
 દ્દાગુલે શ્રીમહારીરનો એક આત્માગુલ કર્યો છે ॥ ૪૫૬ ॥

હવે ચોરાશી લાલ જીવાયોનીના મન કહ્યું છે

પુલ્વાડસુ પત્તેય, મગ વળ પત્તેય ણત દસ ચડદ ॥

વિગલે દુદુ સુરનારય, તિરિ ચડચડ ચડદમ નરેસુ ॥ ૪૫૭ ॥

અર્થ—(પુલ્વાડસુ) કે ૦ પૃથિવ્યાદિકને વિષે એલે પૃથ્વી,
 અપ, તેડ અને વાયુ એ ચારને વિષે (પત્તેય) ૪૦ દરકને (સગ)

કેં સાત સાત લાખ યોનિ હોય છે તથા (વળ પત્તેય) કેં પ્રત્તેક વનસ્પતિકાયને (દશ) દશલાખ યોનિ હોય છે. અને (અખત) કેં સાધારણ વનસ્પતિકાયને (ચડદ) કેં ચડદ લાખ યોનિ હોય છે ફ્લી (દિગ્લે) કેં વેંદ્રી વેંદ્રી અને ચડવેંદ્રીને ટરેફને (દુદુ) કેં વે વે લાખ યોનિ હોય છે તથા (સુરનામ્ય તિરિ) કેં દેવતા નારકી અને પવેંદ્રી નિર્ચેચને (ચડ ચડ) કેં ચાર ચાર લાખ યોનિ હાય છે અને (નરમુ) કેં મનુષ્યને વિષે (ચડદસ) કેં ચડદ લાખ યોનિ હોય છે. ॥ ૪૫૭ ॥ અહિં ચારાશી લાખ યોનિ સર્યાની ગણતી કરનાં સામાન્યપણે યોનિ જાતિયે ફરી ફરૂ જીવ નિકાયમા જેનો ઝર્ણ, ગવ રસ અને સ્પર્શ સંસ્કૃતિ હોય તે ફરૂ જાતિયોનિમા ગ્રહણ કરાય તેવા સર્વ મળી ચોરાશી લાખ મેટ થાય છે. ॥

દેવે ફરૂ ફરૂ યોનિમા કુલ હોય તે રૂઠે છે.

ઈર્ગિંદિઈમુ પચસુ, ચાર સગતિ સત્ત અઢ્ઢવીસા ય ॥

વિગલેસુ સત્ત અઢ નવ, જલ સ્વદ ચડપય ડગમુયગે ॥ ૪૫૮

અઢ્ઢતેરસ વારસ, દસ દસ નવગ નરામરે નિરઈ ॥

વારસ છવીસ પળવીસ, હુનિ કુલકોઢિ લક્ષ્ઢાઈ ॥ ૪૫૯ ॥

ઈગકોઢિ સત્ત નવઈ, લક્ષ્ઢા સઢ્ઢા કુલાળ કોઢીળં ॥

અર્થ—(પચમુ ઈર્ગિંદિઈમુ) કેં પાચ ઈર્ગેંદ્રિય ઈટલે પૃથ્ઢી અપ તેડ ગાડ અને વનસ્પતિકાયને વિષે અનુક્રમે કરીને (ચાર) કેં ચાર લાખ, (સગ) કેં સાત લાખ, (નિ) કેં ત્રણ લાખ, (સત્ત) કેં સાત લાખ અને (અઢ્ઢાવીસા) કેં અઢ્ઢાવીસ લાખ કુલકોઢી જાળવી (વિગલેસુ) કેં વિગલેંદ્રી ઈટલે વેંદ્રી તદ્રી

अने चउरद्रीने त्रिप अनुक्रमे (सत्त) कै० मात लाख,) (अट) कै०
 आठ लाख, अने (नव) कै० नव लाख कुल्कोटी जाणवी. चन्नी
 (जल) क० जलचर, (खह) कै० खेचर, (चउप्पय) कै० चतुप्पद,
 (उरग) कै० उरपरि सर्प अने (भुयो) क० भुजपरिसर्प ए पा-
 चेने अनुक्रमे ॥ ४५८ ॥ (अद्धनेरस) क० साडावार लाख, (वारस
 क० वार लाख, (दस) कै० दश लाख, (दस) कै० दश लाख,
 अने (नवग) क० नव लाख कुल्कोटी जाणवी एमज (नरामर
 निरये) क० मनुष्य, देवता अने नारकीने त्रिप अनुक्रमे (वारस)
 क० वार लाख, (छवीस) कै० छवीस लाख अने (पणवीस) कै०
 पचीस लाख (हूति कुल्कोटि ल्क्याड) कै० कुल्कोटी जाणवी
 ॥ ४५९ ॥ ए सर्व सख्या एकूठी करीय त्यार (इगकोडि) कै०
 एक कोडा काडी, अने (सगनवइ ल्कवा सडा) क० साडोस
 चाणु लाख सोडी एटली (कुल्गण कोडोण) कै० कुल्कोटी
 एटले एटली जीवोने उपजवानी योनिमाहे कुल्कोटी छे

हे धीजे मकार योनी कहे छे

संबुडजोणि सुरेगिंदि-नारया वियड विगल गम्भु-
 भया ॥ ४६० ॥

अर्थ—(सुर) कै० चार प्रफारना देवता, (एगिंदि) कै०
 एकूठी ते पृथा आदि पाच स्थावर, अने (नारया) क० नारकी
 ए सर्व (संबुडजोणि) कै० ढाकली योनिवाला होय छे. त्या
 देवताना देवदुष्य ढाकण देवशयनीय होय, एन्द्रिय जीवोनी योनि
 स्पष्ट जाणां शक्य नहीं, नारकीने ढाकला गोखने आकारे आला
 छे बला (विगल) कै० विक्लेंद्रीने तथा समूर्च्छिम तवैच अने
 समूर्च्छिम मनुष्यने (वियड) क० प्रगट जगशय सरोवर विगेर

દેહાય છે. તથા (ગબ્ધુભયા) કે૦ ગર્ભજ પચંદ્રીતિર્યંચ અને ગર્ભજ પચંદ્રી મનુષ્ય ઇ વન્નેને સવૃત અને વિવૃત ઇટલે ઢાકેલી અને પ્રગટ ઇમ પ્રકાર યોની હોય છે ॥ ૪૬૦ ॥

વલી પણ યોનીના ભેદ કહે છે

અચિત્તજોણિ સુરનિરય, મીસ ગબ્ધે તિભેય સેસાણ ॥

સી ડસિણ નિરય સુરગબ્ધ, મીસત્તે ડસીણ સેસ તિહા ૪૬૧ ॥

અર્થ—(સુર) કે૦ દેવના અને (નિરય) કે૦ નારકી તેમની (અચિત્તજોણિ) કે૦ અચિત્તયોની હોય છે જોકે સૂક્ષ્મ જીવ નો સર્વલોક વ્યાપી છે તો પણ સૂક્ષ્મ ઇકંદ્રી જીવને પ્રદેશે તે ક્ષેત્ર સવધ નથી તથા (ગબ્ધે) કે૦ ગર્ભજ તિર્યંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યને (મીસ) કે૦ મીશ્ર ઇટલે સચિત અચિત્ત હોય છે શુક્ર ઋતુ રધિર સગ્રાહ્ય સચિત્ત અને ઘીજી અચિત્ત જાણવી (સેસાણ) કે૦ ઇકંદ્રી, બેદ્રી, તેંદ્રી, ચડેંદ્રી, સમૂર્ચ્છિમ પચંદ્રી તિર્યંચ અને સમૂર્ચ્છિમ પચંદ્રી મનુષ્ય ઇટલાની (તિભેય) કે૦ સચિત્ત અચિત્ત અને મિશ્ર યોની હોય છે જીવર્તા ગાય વિગેરેના શરીરે ક્રમી ડપજે તે સચિત્ત યોની જાણવી, સૂકા લાઝડામા ઘુણ વિગેરે ડપજે તે અચિત્ત યોની જાણવી, અર્ધ સૂકા લાઝડા તથા ગાય વિગેરે શરીરના ક્ષત્તાદિકમા ઘુણ ક્રમિ વિગેરે ડપજે તે મિશ્ર યોની જાણવી (નિરય) કે૦ નારકીજીવોને કેટલાકને (સી) કે૦ શીતયોની અને કેટલાકને (ડસિણ) કે૦ ડષ્ણ યોની હોય છે (સુર) કે૦ દેવનાને તથા (ગબ્ધ) કે૦ ગર્ભજ તિર્યંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યને (મીસ) કે૦ શીત અને ડષ્ણ ઇમ મિશ્રયોની હોય છે (તે) કે૦ તેડકાય જીવોને ઇ ડષ્ણ યોની હોય છે (સેસ) કે૦ શાકી રહેલા જે પૃથ્વી, અગ્નિ, વાઝ, વનસ્પતિ, સમૂર્ચ્છિમ તિર્યંચ અને સમૂર્ચ્છિમ

મનુષ્ય એ ઉપને (તિદ્ધા) ક૦ શીત, ઉષ્ણ અને શીતાષ્ણ યોની
હોય છે ॥ ૪૬૧ ॥

હાં એકલા મનુષ્યની યોનીના મેટ કહ છે

હયગન્ધ સ્વપ્ત્તા, જોળી કુમ્ભુનયાઈ જાયંતિ ॥

અરિહરિ ચક્રિરામા, વસીપત્તાઈ સેસ નરા ॥૪૬૨॥

અર્થ—મનુષ્યની યોની ત્રણ પ્રકારે છે એક શ્વાવર્તી, ત્રીજી
કુર્મોન્નતા, ત્રીજી વસીપત્તા તેમા (સ્વપ્ત્તા) ક૦ શ્વાવર્તી
(જોળી) ક૦ યોની (હયગન્ધ) ક૦ હયગર્ભા હોય છે કારણ
એમા ઉપજેલો ગર્ભ અત્યંત અગ્નિતાપથી મરણ પામે છે, તેથી યોની
ચક્રવર્તીની સ્ત્રીને હોય છે ત્રીજી (કુમ્ભુનયાઈ) ક૦ કુર્મોન્નતા
તે કાચમાની પીઠ સમ્બી ઉચી હોય તે માહ અરિહરિ ચાક્ર-
રામા ક૦ અરિહત, ગામુદેવ, ચક્રવર્તી અને વલદેવ (જાયતિ) ક૦
ઉત્પન્ન થાય છે ત્રીજી (વસીપત્તાઈ) ક૦ વસીપત્તા તે વાંસના
પત્તાકાર યોની હોય તેમાં (સેસનરા) ક૦ ગાકોના સર્વ મનુષ્ય
નો જન્મ થાય છે. ॥ ૪૬૦ ॥

હવે આયુષ્યવ્ર સમગ્રી કાઈ વિશેષ કહે છે

આઉસ્સ વંપકાલો, અગ્રાહકાલો ય અતસમઓ ય ॥

અપવત્તળ ણપવત્તળ, ઉપક્ષમ ણુપક્ષમા મળિયા ॥ ૪૬૩ ॥

અર્થ—ચાલતા મનુ આયુષ્ય પૂર્ણ થયાના પહેલા પરમનુ
આયુષ્ય ગમે તે (આઉસ્સ) ક૦ આયુષ્યનો (વંપકાલો) ક૦
વંપકાલ કહેવાય ૧, આયુષ્ય ગયા પછી જોડેલો કાલ ગમે થકે
આયુષ્ય ઉડ્ય આપ તેના વચમાનો જે કાલ તે (અગ્રાહકાલો)
ક૦ અગ્રાગ્રાકાલ કહેવાય ૨, મૌગવાતુ આયુષ્ય જે સમયે પૂર્ણ થાય

ते (अतसमभौ य) के० अतसमय रूहीये ३, पणा काले वेत्वा योग्य आयुष्यने थोडा समयया ग्नीये ते (अपवत्तण) के० अप रतन कहीये ४, जे आयुष्य जेटले काले वेत्वानु ठे ते आयुष्य तेत्तेज काले वदाय ते (णपवत्तण) ५० अनपरस्तिन रूहीये ६, जेणे करी आयुष्य थोछु करीये ते (उव्वकम) ६० सोवकम रूहीये ६, काण मलया छना पण आयुष्य घटे नहीं ते (णुव्वकमा) के० अनुपक्रम रूहीये ७, एवी रीने आयुष्यना मान मेत् (भणिया) के० रया ठे ॥ ४६३ ॥

हर ते साते द्वारने अनुक्रमे विस्तारथी बलाणे छे.

वपति देव नारय, असख नरतिरि छमाम सेमाऊ ॥
 परभणियाऊ सेसा, निरुव्वकम तिभाग सेमाऊ ॥४६४॥
 सोवकमाउया पुण, सेस तिभागे अहव नपम भागे ॥
 मत्तावीसइमे वा, अतमुहुत्ततिमे वावि ॥ ४६५ ॥

अर्थ—(देव) के० चार निनायना देवता, (नारय) के० नारकी तथा (अमख नरतिरि) के० असख्याता आयुष्यगला पुगलिया मनुष्य अने तिर्यच ते मव (उमास सेमाऊ) के० पोताना चालता भवन्तु आयुष्य छ माम रागी होय त्तारे (परभणियाऊ के० पर भवन्तु आयुष्य (वपति) के० रागे ठे अने (सेमा) के० बीजा सख्याता आयुष्यगला तिर्यच, मनुष्य, एरुद्री, रेंद्री, तेंद्री, चौरेंद्री अने पचेद्री जीवो (निरुव्वकमतिभागसेमाऊ) के० निरुपक्रम एवा पोताना भोगगता आयुष्यनो जीवो भाग रागी होय त्तार परभवन्तु आयुष्य रागे छे ॥ ४६४ ॥ (पुण) के० रगी (सोवकमाउया) के० सोपक्रम आयुष्यगला मनुष्य, तिर्यच,

एकंद्री, वद्री, तेंद्री, चौरेंद्री अने पचेंद्री जीवो (संसक्तिभागे) के० पोताना भोगवाता आयुष्यनो ग्रीजो भाग वाकी होय त्यारे, (अहव) के० अथवा (नयमभागे) के० नयमो भाग वाकी होय त्यारे, अथवा (सत्तावीसद्वे वा) के० सत्तावीसमो भाग वाकी होय त्यारे, अथवा (अतमुद्धृत्ततिमेवावि) के० छेले अतमुद्धृत्त आयुष्य वाकी होय त्यारे परभवनु आयुष्य गारे उ. ॥ ४६५ ॥ ए त्रय-कालनुं प्रथमद्वार रुढ.

ह्य भ्रमाशकालादिक्रमा ग्रीजा द्वारा २६ उे

जडमे भागे वधो, आउस्स भवे अवाहकालोसो ॥

अते उज्जुगइ इग-समय वक्क चउपंच समयंता ॥४६६॥

अर्थ—(जडमे भागे) के० जे जीव पूर्वे कहेल्ले जे भागे (आउस्स वधो) के० परभवना आयुष्यनो रय करे (सो अवाह-कालो) के० ते अवायाकाल एदले आयुष्यनो वध कर्या पछी परभवना आयुष्यनी उदय पहेलानो अर्थात् वरुचेनो समय ते अवायाकाल (भवे) के० होय उ वली (अते) के० अतसमये जीवने परभवे जाता वे गति होय उे एक रुजुगति, ग्रीजी रुद्रगति तेभा जे (उज्जुगइ) के० रुजुगात उे ते (इगसमय) के० एक समय प्रमाण होय छे अने (वक्क) के० वरुगति छे ते (चउपंच समयंता) के० चार पाच समयनी होय छे. ॥ ४६६ ॥

उज्जुगइ पढमसमए, परभवियं आउय तहाहारो ॥

वकाइ धीयसमए, परभवियाउ उदयमेई ॥ ४६७ ॥

अर्थ—(उज्जुगइ) के० रुजुगतिये (पढमसमए) के० पहेला समयने विषे (परभविय आउय) के० परभवनु आयुष्य उदय

आने, तथा के० तेमज (आहारो) के० आहार पण पहेलेज समये उदय आर. (वक्राइ) के० वक्रगनिये (वीयसमए) के० वीजा समय (परभवियाड) के० परभवनु आयुष्य तथा आहार (उदय वेई) के० उदय आने ऊं ते एक समयनी वक्रगति जाणवो. तीजी वक्राए त्रण समय लागे तीजी वक्राए चार समय लागे अने चौथी वक्राए पांच समय लागे. अहिं प्रथम समये अने अण समये जीवने आहाररु जाणवो वचला एर ते त्रण समये अनाहाररु होय छे ॥ ४६७ ॥ एज बात आगलनी गाथाथी कइ छे

इगदुति चउ वक्रासु, दुगाइसमएसु परभवाहारो ॥

दुगवक्राइसु समया, इगदोतिन्निय अणाहारा ॥४६८॥

अर्थ—(इगदुतिचउवक्रासु) के० एक वे त्रण अने चार समयनी वक्रगतिये जीव (दुगाइसमएसु) के० वे आदि समयने विषे (परभवाहारो) के० परभवना आहार कर छे एटले एक समयनी वक्रगतिये बीजे समये, ७८समयनी वक्रगतिये त्राजे समये, त्रण समयनी वक्रगतिये चौथे समये, अने चार समयनी वक्रगतिये पाचमें समये परभवना आहार करे छे (दुगवक्राइसु) के० वे समयादिक वक्रगतिमा (इगदोतिन्निय) के० एक, वे, त्रण विषे त्रण समय मुधी जीव (अणाहारा) के० अनाहाररु होय ॥ ४६८ ॥

बहुकालवेयणिज्ज, कम्भ अप्पेण जमिह कालेण ॥

वेइज्जइ जुगय चिय, उइन्न सव्वणएसग्ग ॥ ४६९ ॥

अपवत्तणिज्जमेय, आउ अहमा असेमकम्भपि ॥

वधसमएवि वट्ठं, मिदिल चिय त जहा जोगं ॥४७०॥

अर्थ—(इह) ई० अहिं (बहुपाल यणज) के० गुरु
 क्त्वा योग्य (ज कर्म) क० जे आयुष्य, कर्म (अप्पेण
 कालेण) क० थोडा कालमा (सच्चप्पएसग्ग) ई० आत्माना सर्व
 प्रदेगना अग्रभागे (उच्चिन्) ई० उच्च भाणी (चिय) क० निश्चे
 (जुगव) ई० समकाले (वेइज्जइ) क० एदे ॥ ४६० ॥ (एय) के० ए
 (आउ) क० आयुष्य कर्म (अपवन्नणिज्ज) के० अपमान कहीये.
 (अट्ठया) के० अथवा आयुष्यनी एठे (असेसम्मदि) ई० धीना
 सर्व कर्म पण गुरुकाले क्त्वा योग्य छता थोडे काले क्त्वाय ते अप
 वर्त्तन नहीय अहिं सोइने शरो थाय क-जेवी रीते कर्म वायु हाय
 तवी रीते न क्त्वाय तो पछी राभ्या न राभ्यामा विशेष थु ? त्या
 उत्तर कह ठे के—(यस्मएदि) के० यचना अरसरे पण (त)
 क० ते कर्म (जहा जोग) के० यथायोग्य मलेग कारणे करी (चिय)
 के० निश्चे (सिट्ठिल उद्ध) क० शिथिल एग्ले गीतु कर्म वाध्यु
 होय जेथी देशकालादिक कारण मन्त्राधी थोडा समये ते कर्म क
 दाय ते सोपक्रम रहेमाय ठे ॥ ४७० ॥

ज पुण गाढनिकायण-उधेग पुव्वमेव किल वद्ध ॥
 त होइ अणपवत्तण, जुग क म वेयणिज्जफल ॥ ४७१ ॥

अर्थ—(पुण) के० यत्री (ज) क० जे कर्म (गाढनिका
 यणववेग) क० गाढ निकाचित यरेररीने (पुव्वमेव) के० प्रथ-
 मधीज (किल) क० निश्च (उद्ध) क० वायु ठे (ते) के० ते
 (अणपवत्तण) क० अनपवर्त्तन (होइ) के० होय ते (जुग)
 क० योग्य रीतेज (कर्म) क० अनुक्रमे करी (वेयणिज्जफल) के०
 क्त्वा योग्य फलमातु होये ठे ॥ ४७१ ॥

हे कथा जीवो सोपक्रमी अने कथा जीवो निरपक्रमी ते कहते

उत्तम चरमसरीरा, सुरनेरुदया असंखनरतिरिया ॥

हुति निरुवकमाओ, दुहावि सेमा मुणेयुवा ॥ ४७२ ॥

अर्थ—सोबीरा नी रेकर, सार चक्रशी, नर वासुदेव, नर
प्रतिवासुदेव अने नर उदय एटला (उत्तम) क० उत्तम पुरपो
रुदयाय तेओ, तथा (चरम सरीरा) क० तेज भये मोक्षे जनारा
चरम शरीरवाला, तथा (सुर) क० चार प्रकारना देवता, तथा
(नेरुदया) क० साते नरकना जीरो, तथा (असंखनरतिरिया)
क० असंख्याता आयुष्यवाला युगलिया मनुष्य अने निर्येच एटला
जीरो (निरुवकमाओ) क० निरुवक आयुष्यवाला (हुति) क०
होय उ. अने (सेमा) क० ने पिनाना रीजा जीरो (दुहावि)
क० सोपक्रम आयुष्यवाला तथा निरुवक आयुष्यवाला एम रे
प्रकारना (मुणेयुवा) क० जाणवा ॥ ४७२ ॥

जेणाउमुपकमिज्जइ, अप्पसमुत्येण इयरगेणावि ॥

मो अज्जवसाणाई, उवकमऽणुपकमो इयरो ॥ ४७३ ॥

अर्थ—(जेण) क० जे (अप्पसमुत्येण) क० आत्माधी
उत्पन्न वयेला अ ववसायादिके करीने अथवा (इयरगेणावि) क०
रीजा शस्त्र विपादिक करीने (आउ उवकमिज्जइ) क० पोतानु
आयुष्य ओछु करीये (सो अज्जवसाणाई) क० ते अभ्यन्माय
विगेरे (उवकम) क० उवकम कहीये अने (इयरो) क० रीजा
ते अणुपकमो) क० अनुपक्रम कहीये ॥ ४७३ ॥

हने उवकमना आत भेद रहे छे

अज्जवसाण निमित्ते, आहारे वेयणा पराघाए ॥

फामे आणापाणू, सत्तविह जिज्जए आउं ॥ ४७४ ॥

अर्थ—(अज्जवसाण) क० राग स्नेह भय विगेरे मनो
 विकल्प, (निमित्ते) के० शत्रु विगेरे कारण, (आहारे) क०
 आहार, (वेपणा) क० शीघ्र विनाशी शूलान्ति धटना, (परापण)
 क० खाडा कुवामा तथा वृक्ष विगेरेथी पडवु (फासे) के० सर्प
 अग्नि विष विगेरेनो स्पर्श, अने (आणाणू) के० श्वासनु न्यु
 नायिक चान्तु (सत्तविह) के० ए सात प्रकारे आड) के०
 आयुष्य (झञ्झण क० नाश पामे ठे ॥ ४७४ ॥

ए सात प्रकारना जालमरण क्रोधादिक चार कपायना कार-
 णथी थाय ठे माटे क्रोधादिक चार कपायनु स्वरूप कहे ठे

जलरेणुपुढविषव्वय—राई सरिसो चउव्विहो कोहो ॥

तिण सलया कट्टिअ—सेलत्थभोवमो माणो ॥४७५॥

अर्थ—सजलननो, प्रत्यारपाननो अप्रत्यारपाननो, अने
 अनतानुपधीनो एम (चउव्विहो कोहो) के० चार प्रकारनो क्रो
 ते अनुक्रमे (जर) के० पाणीमा करली रेखा सरखो, (रेणु)
 के० रतीमा करली रेखा सरखो, (पुढवि) क० पृथ्वीमा पडेल
 रेखा सरखो, अने (पव्वयराड सरिसो) क० परतमा पडेली फाट
 सरखो जाणवो तथा सजलननो, प्रत्यारपाननो, अप्रत्यारपाननो,
 अने अनतानुपधीनो एम चार प्रकारनो (माणो) के० मान ते
 अनुक्रमे (तिणसलया) के० नेतरना थाभला सरखो, (कट्ट) क०
 लाड्डाना थाभला सरखो, (अट्टिअ) क० हाडकाना थाभला
 सरखो, अने (सेलत्थभोवमो) क० पथरना थाभला सर-
 खो जाणवो. ॥ ४७५ ॥

मायावलेहिगोमुत्ती, मिदसिगणवसमूलसमा ॥

लोहोहलिद्वखजण—कइमकिमिरागसारिच्छो ॥ ४७६ ॥

अर्थ—सजलननी, प्रत्याग्याननी, अप्रत्याग्याननी अने अनतानुबधी एम चार प्रकारनी (माया) के० माया ते अनुक्रमे (अबलेहि) के० वासनी छाल सरखी, (गोमुत्ती) के० गोमुत्र-सरखी, (मिढभिग) के० मँढाना शिंगडा सरखी, अने (घण वसमूल्समा) के० कठीन वासना मूल सरखी ते तेमज सजलन नो, प्रत्याग्याननो, अप्रत्याग्याननो अने अनतानुबधीना (लोहो) के० लोभ ते (हलिह) के० हल्डग्ना रग सरखी, (खजण) के० सरारगना मेठ सरखी, (कद्दम) के० कादग्ना पास सरखी, अने (किमिरागसारिन्डो) के० करमजीना रग सरखी होय ते. ॥ ४७६ ॥

पक्ख चउमास सवच्छर-जावजीवाणु भवे कमसो ॥

देवतरतिरिय नारय-गइ साहणहेउआ भणीया ॥४७७॥

अर्थ—ते सजलनादिक कपाय (कमसो) के० अनुक्रमे (पक्ख) के० पदर दिवस, (चउमास) के० चारमास, (सवच्छर) के० एक वष अने (जावजीवाणु) के० यावत् जीवित सुधी (भन) के० होय, वली ते सजलनादिक कपाय अनुक्रमे (देव-तरतिरियनारयगइ) के० देवता, मनुष्य, विर्येच अने नारकीनी गतिना (साहणहेउआ) के० भेल्वगाना कारण (भणीया) के० कथा ते ॥ ४७७ ॥

हन सर्व जीवने पर्याप्ति कह ते

आहारसरीरिंदिय, पज्जती आणपाण भास मणे ॥

चउपचपचठप्पिय, इग विगलामन्निसन्नीण ॥ ४७८ ॥

अर्थ—पुह्ल परिणमन हेतु जे आत्मशक्तिविशेष ते पर्याप्ति कहेवाय पर्याप्ति ठ प्रकारे ते. (आहार) के० आहारपर्याप्ति, (सरीर) के० शरीरपर्याप्ति, (इन्दिय पज्जती) के० इन्द्रियपर्याप्ति,

(આણપાણ) કે૦ શ્વાસોશ્વાસપર્યાપ્તિ, (ખાસ) ક૦ ખાપાપર્યાપ્તિ,
 (મળે) ક૦ મનપર્યાપ્તિ તેમા (ઇગ) કે૦ એકદ્રિયજીવોને (ચડ)
 કે૦ ચાર, (ત્રિગલ) ક૦ ત્રિલેદ્રિયજીવોને (પચ) કે૦ પાચ,
 (અસન્નિ) કે૦ અસન્ની પચેદ્રિયને (પચ) કે૦ પાચ, અને (સન્ની)
 કે૦ સન્ની પચદ્રિયને (ઉપિય) ક૦ ઊ પર્યાપ્તિ હોય છે ॥૪૭૮॥

આહારસરીરિદિઅ, ઊસાસવઓ મળોભિ નિવ્વત્તિ ॥

હોજઓ દલિયાઓ, કરગ પડ સા ઊ પજ્જત્તી ॥૪૭૯॥

અર્થ—(આહાર) ક૦ આહારપર્યાપ્તિ, (સરીર) કે૦ શરીર-
 પર્યાપ્તિ, (ઇદિઅ) ક૦ ઇદ્રિયપર્યાપ્તિ, (પડ) ક૦ પ્રત્યે (ઊસાસ) ક૦
 શ્વાસોશ્વાસપર્યાપ્તિ, (યઓ) કે૦ યચનપર્યાપ્તિ, અને (મળો) ક૦
 મનપર્યાપ્તિ, એ છ પર્યાપ્તિની (અભિનિવ્વત્તિ) કે૦ ઉત્પત્તિ (જઓ
 દલિયાઓ) ક૦ જે પુદ્ગલ સ્થલકી આહારાદિકની ઉત્પત્તિપ્રત્યે
 (કરુણ) ક૦ જીવ સમ્યક્ની શક્તિપ્રિશેષ (હોજ) કે૦ થાય તે
 (પજ્જત્તી) ક૦ પર્યાપ્તિ વહવાય છે ॥ ૪૭૯ ॥

હર જીવને દશ પ્રાણે હોય તે કહે છે

પણ ઇદિય તિવલ્લસા, સાઊ દસ પાણ ચડ છ સગ અદ્ધ ॥

ઇગદુતિચડરિદ્દાણ, અસન્નિસન્નીણ નર દસ ય ॥૪૮૦॥

અર્થ—સ્પર્શન, રસન, ગ્રાણ, ચક્ષુ અને શ્રોત્ર એ (પણ ઇદિય)
 ક૦ પાચ ઇદ્રિય, મનોબલ વચનચલ અને કાયચલરૂપ (તિવલ) ક૦
 ગ્રણ બલ, (ઊમાસ) કે૦ શ્વાસોશ્વાસ, અને (આઊ) ક૦ આયુષ્ય
 એ (દસ પાણ) કે૦ દશ પ્રાણ જાણવા તેમા (ઇગ) કે૦ એક-
 દ્રિયને (ચડ) ક૦ ચાર, (દુતિચડરિદ્દાણ) કે૦ વેદી લેદી અને
 ચડરિદ્દીને અનુક્રમે (છ સગ અદ્ધ) ક૦ છ સાત અને આઠ પ્રાણ
 હોય છે (ય) ક૦ તથા (અસન્નિસન્નીણ) ક૦ અસન્ની પચેદ્રિય

तथा सचीपचंद्रीयने (नव दस) के० नर अने दश प्राण
अनुक्रमे जाणवा ॥ ४८० ॥

एगिदियस्सपि आहार-भयमेहुणपरिग्रहाड मन्नाइ ॥
कोहे माणे माया-लोहे ओहे य लोगे य ॥ ४८१ ॥

अर्थ—(एगिन्वियस्सपि) के० एस्त्रीय जीवोने (आहार)
के० आहार, (भय) के० भय, (मेहुण) के० मधुन, (परिग्रह)
के० परिग्रह, (कोहे) के० क्रोध, (माणे) के० मान, (माया) के०
माया, (लोहे) के० लोभ (ओहे) के० ओंय अने (लोगेय) के०
लोह ए दश (मन्ना) के० सज्ञा होय ते ॥ ४८१ ॥

ह्य जीवोने समुद्घात रुह ते

वेयण कसाय मरणे, वेउन्पी तेय हार केवलिया ॥

सग पण चउ तिननि कमा, नर मुर नेरडयतिरियाण ॥४८२॥

अर्थ—(वेयण) के० रूना, (कसाय) के० रूनाय, (मरणे)
के० मरण, (वेउन्पी) के० वैश्विय, (तेय) के० तेजस, (आहार) के०
आहारक अने (केवलिया) के० केवली, ए सात समुद्घात जाणवा-
तेमा (नर) के० मनुष्यने (सग) के० सात, (मुर) के० दवताने
(पण) के० पाप, (नेरडय) के० नारसीने (चउ) के० चार, अने
(तिरियाण) के० तिर्यचने (तिननि) के० त्रण समुद्घात (कमा)
के० अनुक्रमे होय ते ॥ ४८२ ॥

ह्य सत्पेप सग्रहणीना चोवीस छार रुहे ते

सखित्तयरी उ इमा सरीरमोगाहणा य मययणा ॥

मन्ना मट्टाण रुमाय, लेसिदिय दु समुग्घाय ॥४८३॥

दिट्ठीदंमणनाणे, जोगुअओगोपयायचवणट्ठिड ॥

पज्जत्ति किमाहारे, मन्नि गर्ड आगई वेए ॥ ४८४ ॥

अर्थ—(इमा) १० आ सग्रहणी (सखित्यभी) के० अति
सक्षेपमात्र चौबीसद्वारे करी कहै, १ (सरीर) के० शरीरद्वार,
२, ओगाहणाय) के० अगगाहना द्वार, ३ (सत्रयणा) के० स-
ययणद्वार, ४ (सन्ना) के० सज्ञाद्वार, ५ (सहाण) के० सस्था-
द्वार, ६ (कसाय) के० कसायद्वार, ७ (लेस) के० लेस्याद्वार,
८ (इद्रिय) के० इद्रियद्वार, ९ (दुसमुग्गाया) के० द्विसमुद्वा-
तद्वार, १० (दिहो) के० दृष्टिद्वार, ११ (दमण) के० दर्शनद्वार,
१२ (नाणे) के० ज्ञानद्वार अने १३ अज्ञानद्वार, १४ (जोग) के०
जोगद्वार, १५ (उवओग) के० उपयोगद्वार, १६ (उववाय) के०
उपपातद्वार, १७ (चवण) के० चवनद्वार, १८ (द्विइ) के० म्थिति-
द्वार, १९ (पज्जत्ति) के० पर्याप्तिद्वार, २० (निमाहारे) के०
निमाहारद्वार २१ (सन्नि) के० सज्ञाद्वार, २२ (गई) के० गति-
द्वार, २३ (आगई) के० आगतिद्वार, २४ (वेए) के० वन्द्वार ॥ १८ ॥

मलहारहेमसुरीण, सीसलेसेण सूरिणा रइय ॥

सधयणिरयणमेय, नदउ जावीरजिगतित्य ॥ १८५ ॥

अर्थ—(मलहार हेमसुरीण) के० मलहारी गच्छना हमच
न्द्रमूरिना (सीसलसेण) धालक्षिप्य एवा (मूर्गिणा) के० चन्द्रमू-
रिष् (रइय) के० रनेलु (सत्रयणिरयण) के० आ सग्रहणीरन
(जावीरजिगतित्य) के० ज्या मुरी वीरतीर्थप्रतैत्या मुरी (नन्ड)
के० वृद्धिपामो ॥ इति चन्द्रमूरिरचिता सग्रहणी समाप्ता ॥

